DAN FLORIȚA-SERACIN
AMURG TIMPURIU

COLECȚIA
PLANETARIUM
SERIA
PROZATORI CONTEMPORANI

© EDITURA ANTHROPOS, 2007
All rights reserved
Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin
Editurii Anthropos

Reproducerea parțială sau integrală a textului,
pe orice fel de suport tehnic,
fără acordul editorului,
se pedepseşte conform legii.

ISBN 978-973- 7985-60-6

Printed in Romania

DAN FLORIȚA-SERACIN

AMURG TIMPURIU

Roman

ANTHROPOS
3

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FLORIȚA-SERACIN, DAN
Amurg timpuriu : roman / Dan Florița-Seracin. – Lugoj: Anthropos, 2007
ISBN 978-973-7985-60-6

821.135.1-31

Luciei

„Circe, îi răspunsei eu atunci, cum de mă rogi tu să fiu bun cu tine, când tu ai făcut din tovarăşii mei porci, şi acum mă pofteşti să mă culc cu tine, ca să-mi răpeşti puterea bărbăţiei, când mi-i vedea gol?”

(Homer, *Odiseea, Cântul al X-lea,*
traducere de E. Lovinescu)

I

Ne aflam în permisie şi hotărâserăm, eu şi alţi câţiva camarazi, să petrecem o seară de pomină înaintea întoarcerii a doua zi la unitate. Mă angajasem, ca de obicei în astfel de împrejurări, să asigur fondul sonor, căci eram singurul posesor al unui magnetofon, cumpărat nu de mult din banii câştigaţi muncind o vară întreagă la fabrica de produse ceramice din oraş. Era o sculă masivă, de fabricaţie sovietică, cu boxe detaşabile, pentru a asigura efectul stereo. Ca s-o transport unde aveam nevoie de ea, trebuia să mă înarmez cu răbdarea animalelor de povară silite să parcurgă un drum anevoios. Răsplata era însă pe măsură, fiindcă toată lumea îmi lăuda muzica înregistrată, numai eu ştiam cum, stând nopţile ca să prind cele mai bune emisiuni pe ultrascurte ale posturilor de radio sârbeşti.

Mergeam, aşadar, împovărat cu magnetofonul într-o mână şi cu sacoşa plină ochi de boxe, benzi şi alte accesorii în cealaltă, pe splaiul Frimu din vecinătatea râului ce ne traversează oraşul, pe sub nişte tei în floare, când se pornise fără veste furtuna. Teii începuseră să se zbuciume sub bătaia vântului şi mii de flori desprinse din coroana lor o luaseră de-a lungul drumului razna. Trâmbe de praf se ridicaseră, îngreunându-mi respiraţia. Cu toate că întinsesem pasul, ploaia mă ajunsese curând din urmă. Picături mari, grele, reci începuseră să plescăie rar, apoi din ce în ce mai des pe asfalt şi pe acoperişurile caselor din apropiere. Trebuia să mă adăpostesc numaidecât undeva, dacă nu voiam să-mi pun preţiosul magnetofon în primejdie.

Norocul meu fusese că mă aflam în vecinătatea unui cinematograf, ale cărui uşi erau deschise în aşteptarea spectatorilor. Cu respirația tăiată din pricina grabei, ajunsesem să-mi aflu scăparea în holul cinematografului, înainte ca furtuna să se dezlănțuie cu toată intensitatea. Văzusem că şi alți câțiva oameni procedaseră la fel ca mine, găsindu-şi refugiul acolo, ocupând puținele scaune dispuse de-a lungul pereților. În cel mai îndepărtat colț rămăseseră libere două, aşa că mă îndreptasem în direcția aceea, nu doar pentru a mă aşeza, ci şi pentru a-mi plasa la loc ferit calabalâcul.

Holul nu era prea spațios. Într-o parte se afla casa de bilete, ca un fel de chioşc, cu o bară metalică înaintea ghişeului, pentru ca persoanele dornice să-şi plătească intrarea să se dispună pe un singur rând, evitându-se îmbulzeala. Nimeni nu părea însă interesat să vizioneze filmul ce fusese programat să ruleze. În partea opusă chioşcului se găsea uşa de acces în sală, mascată de o perdea roşie, atârnând pe o bară semicirculară. Holul era luminat precar de două tuburi cu neon vechi, cam înnegrite la capete, lumina lor fiind suficientă însă pentru a se putea distinge detaliile încăperii. Pe pereți atârnau portretele câtorva artişti faimoşi odată, văzusem figurile familiare ale lui Iurie Darie şi Ştefan Tapalagă din tinerețe şi celebra imagine a lui Victor Rebengiuc în uniformă contemplând lațul spânzurătorii. Poate în criză de portrete ale reprezentantelor sexului frumos, administrația cinematografului consimțise să-l lase la locul său pe cel al atrăgătoarei cândva Liubov Orlova.

Nu peste multă vreme, în toiul furtunii, îşi făcuse apariția în holul cinematografului o tânără udă din creştet până în tălpi. Purta un fâş bleumarin, de pe care apa curgea şiroaie, iar capul şi-l proteja cu un batic impermeabil legat strâns sub bărbie. Îşi scuturase cu dosul degetelor îmbrăcămintea, iar baticul şi-l smulsese de pe cap, lăsându-şi vederii părul negru ca pana

corbului tăiat scurt, cu breton. Originalitatea coafurii sale consta în faptul că bretonul îi venea oblic din cele două colțuri ale frunții, formând un șpiț deasupra spațiului dintre sprâncene. Era frumoasă, avea nişte ochi migdalați, negri şi ei, cu licăriri roşietice, ca ale unor tăciuni pe cale să se stingă. Deşi nu era foarte înaltă, gâtul îl avea subțire şi lung, semn al femeilor rasate. Stătuse o vreme în picioare, sprijinită de bara din fața ghişeului de vânzare a biletelor, apoi, după ce se scursese apa de pe dânsa cu totul, îmi ceruse voie să mi se aşeze alături, pe unicul scaun rămas liber din întreg holul.

Era puțin nervoasă, căci, stând picior peste picior, şi-l bălăbănea pe cel de deasupra în răstimpuri.

Ce vreme imposibilă! se decisese după o vreme să-mi vorbească. Şi în oraşul acesta nenorocit nu poți găsi un taxi ca să ajungi la gară.

Avea dreptate. În tot oraşul nu circulau decât vreo trei *Moskvici*-uri, pe care numai când nu aveai nevoie de ele le puteai zări. Mi se păruse ciudat faptul că voia să călătorească fără absolut nici un fel de bagaj la dânsa. Bagajul mi l-am lăsat în păstrare la magazia gării, îmi explicase ea, parcă auzindu-mi gândul. Mi-am întrerupt voiajul atât cât să pot face o vizită între două trenuri unei prietene. Vremea aceasta însă mi-a dat programul peste cap!

Apoi liniştea se aşternuse iarăşi între noi. Priveam împreună prin vitrina holului, dincolo de fotografii şi afişe, zbuciumul nebunesc al teilor de peste drum. Rafalele de ploaie se repezeau purtate de vânt spre geamul vitrinei, răpindu-i din când în când transparența. Chestia asta se va prelungi, prognozase tânăra de lângă mine.

Ei, filozofasem eu cu gravitate, lucru ce făcea impresie asupra unora dintre fete, avem de făcut în viața aceasta altceva decât să aşteptăm să ne treacă timpul?

Nou venita râsese, în pofida nervozității sale, din toată inima. Hai că eşti nostim, observase ea. La vârsta ta aşa ceva îți poate trece prin cap?...

Observația şi mai ales râsul ei îmi luaseră piuitul. Mai mult, spre groaza mea constatam că o tot mai acută nevoie de a urina, cafeaua băută înainte de plecare îşi făcea efectul, punea stăpânire pe mine. Iar pe peretele opus celui lângă care ne aflam se zărea îmbietoare inscripția WC, cu o săgeată neagră indicând spre stânga. În cele din urmă nu mă mai putusem abține şi îi spusesem fetei, împrumutând la rândul meu un aer vesel: Nu vă supărați, n-ați dori să fiți puțin atentă la magnetofonul meu? Tocmai e necesar să cer o scurtă audiență domnului Winston Churchill. Şi-i arătasem inscripția de vizavi. Repetam, de fapt, cuvintele tatei, pe care el obişnuia să le rostească, cu mult umor, în împrejurări similare.

Vecina mea râsese cu şi mai multă poftă. Dar cum să nu? îşi oferise ea ajutorul. Du-te fără grijă şi nu uita să-i transmiți bătrânului vulpoi salutări din partea mea!...

Ca să ajung la WC trebuise să cobor mai întâi câteva trepte. La capătul lor se deschideau două culoare, iar eu, firește, în absența altui indicator, îl alesesem pe cel greşit şi nimerisem într-un salon de coafură. Era foarte cald acolo şi coafezele îşi purtau halatele albe, subțiri, direct pe trup, încât li se puteau distinge cu uşurință sutienele şi chiloții. Mă învârtisem câteva clipe derutat printre ele, până când una, înțelegând ce doresc, catadicsise, aruncând o privire cu tâlc celorlalte, să-mi indice încotro s-o iau.

Closetul era foarte murdar şi degaja un miros pestilențial. Părăsind acel loc respingător, greşisem din nou drumul, luând-o în direcția opusă celei din care venisem. Cred că fusesem indus în eroare pentru că cineva, vreuna din coafeze pusă pe ghiduşii poate, căci le auzisem pe toate râzând în urma mea,

umblase la sursa luminii culoarului, lăsându-mă în beznă. Aşa că, după ce mă învârtisem dezorientat de câteva ori pe loc, apucasem, pipăind pereții, în sens invers. Culoarul se termina cu o uşă pe care o deschisesem în grabă.

Fusesem aproape orbit de năvala luminii din exterior. După ce vederea îmi mai revenise, îmi dădusem seama că nimerisem pe o stradă largă, inundată de razele unui soare imens, coborât spre asfinţit, şi invadată de numeroşi oameni veseli ce se îndreptau toți, cu mic, cu mare, în aceeaşi direcție. Derutat de noua realitate, uitând cu totul de lumea lăsată în urmă, mă abandonasem valului mulțimii. În scurt timp mă trezisem într-o vastă piață gemând de oameni, flancată de clădiri medievale. În mijloc, o biserică superbă, în stil neoclasic, cu turlă zveltă, era luminată feeric. Pe o estradă impunătoare, dispusă lateral, o orchestră de suflători îşi pregătea programul. Alămurile ei reflectau discret lumina din jur. Toată lumea era gata de petrecere. Acolo o cunoscusem pe Dorothéa.

Mulțimea ne adusese alături din direcții diferite. La un moment dat ne treziserăm față în față, bine înghesuiți unul în altul de îmbulzeala celor de lângă noi. Ne priviserăm lung şi ne plăcuserăm instantaneu. Fata avea ochi intens albaştri şi un păr arămiu bogat. Purta o rochie dintr-un material închis la culoare, în carouri abia distincte, cu guleraş alb, care întărea aerul juvenil al înfățişării ei. O luasem cu delicatețe de mijloc pentru a o conduce spre un loc mai puțin aglomerat. Se lăsase în voia mea şi ajunseserăm curând lângă o fântână țâşnitoare pe bordura havuzului căreia ne putuserăm aşeza. Eram din când în când atinşi de stropii de apă împrăştiați din gura unui peşte uriaş, cioplit în marmură albă, fapt nu prea pe placul altora din preajmă, care pe noi însă nu ne deranja câtuşi de puțin. Fata avea în mână o pungă cu biscuiți lungi, îşi pusese între dinți unul şi mă îndemnase prin semne să-mi iau în gură capătul

celălalt. Tot muşcând noi din biscuit, buzele ajunseseră curând să ni se unească într-un sărut nostim. Jocul ne plăcuse şi îl repetasem de mai multe ori.

Nu cumva eşti prof? mă privise ea suspicioasă, surâzând totuşi, într-o scurtă contenire a plăcutei noastre îndeletniciri.

Ce te face să presupui asta? mă arătasem surprins.

Reținerea cu care ai pus mâna pe mine, îmi răspunsese fata fără să-şi întrerupă zâmbetul. Nu-mi plac profii, din cu totul alte motive, dar aş putea să fac o excepție!

Întreaga lume aştepta, cu tot mai puțină pacienţă, ca orchestra, se pare o formație renumită, să-şi intre în atribuții. Şi Dorothéa dădea semne de nerăbdare. În cele din urmă hotărâse să mă ia de mână şi să mă conducă printre oameni pe ringul de dans. Vorbă fie ring de dans, era o porțiune a pieței delimitată cu o dâră de var, peste care mulțimea, cunoscând destinația locului, se ferea să păşească. Câteva perechi se şi constituiseră acolo, legănându-se îmbrățişate în aşteptarea primelor acorduri. Dar muzica întârzia să se facă auzită. Şi asta fiindcă îi lipsea dirijorul. Murmure de nemulțumire începuseră să se ridice de pretutindeni. Pe estrada ei însă, orchestra rămânea cu totul impasibilă la aceste manifestări. În cele din urmă, inventiva mea Dorothéa găsise modalitatea de a depăşi impedimentul. Dansezi cu mine, magistre? îmi făcuse o grațioasă plecăciune. Fără să-mi aştepte răspunsul, îmi pusese delicat mâna pe umăr şi începuse, cu capul uşor înclinat într-o parte, să fredoneze un cântec, îndemnându-mă să mă mişc în ritmul său. Numaidecât perechile din apropiere ne urmaseră exemplul. Dorothéa cânta tot mai tare, spre deliciul mulțimii ce flanca ringul, de aceea lumea prinsese să bată din palme în cadența mişcărilor noastre.

În cele din urmă dirijorul se ivise, fiind întâmpinat cu aclamații de întreaga asistență. Era un individ bizar, înalt, cu capul ras, purtând un pardesiu lung din piele neagră desfăcut în

față. Se înclinase înaintea spectatorilor, apoi se întorsese spre orchestră şi primele acorduri ale unei faimoase melodii inundaseră piața. Se interpreta un vals vienez. Ca electrizați, numeroşi alți dansatori se precipitaseră către spațiul rezervat lor, care se dovedise curând insuficient. Dirijorul îşi făcea cu osârdie datoria. Chiar cu exces de zel. Mişcările lui erau foarte largi, însoțite de aplecări exagerate înainte, de parcă ar fi executat plecăciuni în fața interpreților. Poalele pardesiului desfăcut îi fluturau ca aripile unui liliac uriaş. Curând gesturile lui deveniseră total dezordonate, sfârşind prin a deruta pe toată lumea. Muzica se stinsese treptat într-un amestec de sunete lipsite de orice armonie. În piață se lăsase o tăcere de mormânt. Dar dirijorul nu părea să-şi dea seama de acest lucru şi continua să gesticuleze alandala în fața orchestrei descumpănite. Asta până când…

Arde! se auzise un țipăt din mulțime. Arde! Arde! se auziseră imediat altele. Ne ridicaserăm privirile înspăimântați. Turla bisericii era în flăcări. Curând trâmbe de fum țâşniseră prin ferestrele navei, ale căror vitralii se spărgeau unul după altul cu zgomot. În piață se stârnise un vacarm de nedescris. Oamenii încercau să se îndepărteze aproape călcându-se în picioare. Clopotele şi sirenele pompierilor începuseră să se audă, amplificând panica. Deşi o țineam zdravăn, Dorothéa îmi fusese smulsă din mână. Zadarnic căutasem să-i dau de urmă. Rămăsese pierdută, credeam, pentru totdeauna.

Târât de mulțime îndărăt, mă văzusem iarăşi în fața uşii prin care ieşisem în stradă. O recunoscusem fulgerător şi, izbutind s-o deschid, mă refugiasem înapoia ei. Bezna culoarului mă ținuse pe loc câteva secunde bune. Apoi o luasem de-a lungul său orbecăind zăpăcit, împleticindu-mă, de parcă tocmai m-aş fi eliberat din mreaja unui vis. Trecusem prin dreptul closetului cu mirosul său execrabil, ajungând în

bifurcația de unde se putea ajunge fie la salonul de coafură, cufundat acum şi el în întuneric, fie în holul cinematografului.

Urcasem cu un crescând sentiment de vinovăție în suflet cele câteva trepte până în hol şi o zărisem numaidecât pe tânăra în fâş bleumarin pe care o lăsasem să-mi păzească magnetofonul. Afară continua să plouă, dar vântul parcă îşi mai diminuase tăria. Ceilalți oameni din hol se făcuseră nevăzuți. Iartă-mi întârzierea, îi adresasem scuze fetei ce zâmbea cu îngăduință, dar m-am încurcat pe nişte coridoare acolo jos… Nu-i nimic, îmi răspunsese ea, n-ai lipsit decât cinci minute. Imediat după aceea, cu un gest dezinvolt de prestidigitator, scosese la iveală două bilete. Decât să stăm aici fără rost, m-am gândit să te invit la film, îmi spusese. M-am interesat şi joacă un cunoscut actor sovietic în *Don Quijote*, Nikolai Cerkasov. E unul din preferații mei. Ar merita să-l vezi… Filmul tocmai a început.

Nu mă lăsasem rugat şi o urmasem pe noua mea cunoştință în sala de proiecții. În sală era puțină lume. Ici-colo se zăreau la lumina tremurătoare a ecranului câțiva indivizi. Însoțitoarea mea hotărâse să ne aşezăm în ultimul rând. Acolo nu se afla nimeni. Începusem să urmăresc filmul, o producție *Mosfilm* pe ecran panoramic, printre puținele de acest gen pe vremea aceea. Interpretarea actorului era cu adevărat de excepție.

La un moment dat, sesizasem că fata de alături se apucase să-şi descheie fâşul. I s-a făcut cald, îmi spusesem şi continuasem să urmăresc cele întâmplate pe ecran. Curând mă pomenisem luat de mână. Ehei, mă gândeam, pare să se complice situația! Însă, cum fetele obişnuiesc să comită astfel de gesturi, inocente la urma urmei, chipurile din pricina emoției, nu schițasem vreo împotrivire. Dar vecina mea începuse să-mi conducă mâna uşor către sine. Nu-mi abătusem nici atunci privirea spre dânsa, până când aveam să-mi dau

seama, Dumnezeule!, că, sub fâşul ei umed încă, fata era cu desăvârşire goală. Voisem să-mi retrag mâna ca muşcat de şarpe, dar ea mi-o reţinuse cu o forţă de care n-aş fi crezut-o în stare. Încet, încet mă lăsasem în voia sa. Un val de căldură prindea să mă inunde şi respiraţia îmi devenise sacadată. Orice împotrivire îmi fusese paralizată. Simţeam cum îmi descheie îmbrăcămintea, cum pipăind vrea să constate că eram pregătit pentru ce urma să se întâmple. Apoi, cu o mişcare îndemânatică, mi se urcase în braţe. Mă simţisem pătrunzând în ea, în căldura fiinţei sale, şi imediat îmboldit să răspund mişcărilor ei cu gesturile menite să ne conducă spre deplina satisfacere a făpturilor noastre. Pe ecran, Don Quijote se pregătea de confruntarea cu morile de vânt.

Aşa o cunoscusem pe Olimpia.

II

Uite castraveții, spusese făcând haz de uniformele noastre.

Era o regățeancă tânără, legată la cap cu o basma înnodată pe frunte. Evident, după felul cum se îmbrăcase, nu-i trecea câtuşi de puțin prin minte să cinstească ziua națională. Se adresa unei femei mai vârstnice, în timp ce ieşea cu o găleată de gunoi în mână pe uşa blocului de periferie, clădire cu balcoanele strâmbe şi zugrăveala spălată de ploi. Amândouă râseseră pe înfundate. Nurlie cum era, camarazii mei îi adresaseră celei care vorbise zâmbete largi, unii chiar semne deocheate. Câțiva țistuiseră printre dinți… Nu-mi iertaseră că îi lăsasem fără fond sonor la petrecerea din urmă cu o lună. Te-ai făcut de fecale, bătrâne, îmi răspunseseră explicațiilor. Ce-i tot dai cu ploaia aia! Că doar n-a durat o veşnicie! Mai degrabă credem că ai agățat o fufă. *Cherchez la femme,* bă!...

Era dimineață devreme şi ne îmbarcau în nişte camioane cu prelată. Figurile celor două bucureştence îmi stăruiseră o vreme în minte, pe când camionul ne hurduca prin gropile unei străzi lăturalnice. Puteam să văd prin crăpătura dinapoi a prelatei şirul de camioane ce ne urma, cu parbrizele strălucind în lumina roşietică a primelor raze de soare. Eram cu toții obosiți deja, din pricina atâtor zile de tracasare şi a mult prea matinalelor deşteptări.

Toți moțăiau în camion, unii dormeau de-a binelea cu capul înclinat pe umărul vecinului de bancă. Mai avantajați erau ocupanții băncii din mijloc, pe care o încălecaseră, aşa încât puteau dormi comod pe spatele celor din față. Păreau o omidă uriaşă, verde, cu numeroase picioare, încălțate în

bocanci mirosind greţos a cremă de ghete cazonă. Numai eu şi camaradul din faţa mea rămăseserăm cu ochii deschişi, pentru că, la capăt de şir cum eram, puteam fi lesne împinşi dincolo de oblonul din spate la o hurducătură mai puternică. De aceea ne şi sprijiniserăm zdravăn cu picioarele în el şi trăgeam cu ochiul în exterior prin fanta din mijlocul prelatei.

Priveşte, Ti Vi! îmi spusese la un moment dat cu entuziasm, pronunţând englezeşte, cel din faţă, se numea Dieterle, era bucureştean get-beget şi se lăuda că lucrează la televiziune. Într-adevăr, apucasem să văd şi eu prin deschizătura prelatei impunătoarea clădire, reflectând cu suprafaţa ei generos vitrată lumina răsăritului. Despre Dieterle acesta, individ cam arogant, afişând mereu aerul unui privilegiat de soartă, se zvonea că are pile pe la cei din stafful regimentului, de aceea era scutit de corvezi în cazarmă sub tot soiul de pretexte. Mişţocar din fire, Dieterle nu se prea bucura de simpatia camarazilor. Nici eu nu-l aveam la inimă, pentru că se străduise o vreme, fără succes, să-mi înlocuiască numele cu o poreclă: Calimero. Porecla nu prinsese, contrar obiceiului, tocmai fiindcă iniţiativa de a o impune fusese a lui.

După ce ne dăduseră jos din camioane, ne puseseră să trecem printr-un fel de strungă înainte de a intra în piaţă, prilej de a fi veri-ficaţi din cap până în tălpi, mai abitir decât atunci când, la unitate, ne băgau, pentru tot soiul de chestii contravenind regulamentelor, la bulău. Apoi, în şir câte unul, fuseserăm urcaţi pe treptele unei ditamai structuri din lemn, aflată în faţa tribunei oficiale drapată în roşu, şi ea de dimensiuni monstruoase. Tribuna era goală, doar câţiva indivizi se mişcau de colo până colo prin ea, verificând pesemne nişte instalaţii, cu toate acestea ni se impusese să stăm smirnă, aliniaţi fără cusur, în timp ce soarele de vară se ridica, bătându-ne în obraz. De sub bonetele verzi prinseseră curând să

ni se prelingă pe feţele proaspăt rase, usturându-ne, picături de sudoare. Era interzis să ni le ştergem şi, în genere, să facem orice gest sesizabil din tribuna dinainte. Când, în cele din urmă, începuse şi ea să se umple de lume, noi ne canoneam de-a binelea să facem faţă vipiei lunii august, nemişcaţi, în tunicile noastre închise până la ultimul nasture.

În cele din urmă, după o greu de îndurat aşteptare, într-un vacarm de strigăte şi urale, îşi făcuse apariţia Tovarăşu', însoţit de nelipsita sa consoartă. La un semn al dirijorului, urcat pe un fel de piedestal, ne răcniserăm primul cântec, după care parada îşi dăduse drumul, în sunetele fanfarei, dispusă şi ea în vecinătate.

La un moment dat, în toiul festivităţii, Dieterle al meu se lăsase pe nesimţite în jos, aşezându-ni-se la picioare. Nu ştiam dacă i se făcuse rău, ori, de-al naibii ce era, îi trecuse prin minte că ar fi fost cazul să se mai şi odihnească. Ne aplecaserăm vreo doi spre el să vedem ce i se întâmplase, Dieterle gesticula furios, congestionat la faţă, dacă nu-mi dau ăştia apă nu mă mai scol de aici, urlase la noi, de parcă am fi fost vinovaţi de tot ce era nevoit să suporte. Animaţia din zona noastră nu trecuse neobservată şi, când ridicaserăm capul, observaserăm că dirijorul se agita holbându-şi ochii şi ameninţându-ne cu bagheta, încercând să impună restabilirea ordinii. De aceea îl lăsasem pe Dieterle în pace să şadă unde îi convenea şi ne văzuserăm mai departe de îndeplinirea misiunii. Că aşa o numeau ştabii şcolii de ofiţeri în rezervă, pătrunşi de importanţa prezenţei noastre în faţa ilustrului conducător: nobila noastră misiune!

Curând însă percepuserăm altă agitaţie dedesubt. Dieterle izbutise, dracu' ştie cum, să desprindă o scândură din podiumul pe care stăteam şi se certa cu cineva apărut jos, în dreptul deschizăturii, cerând să i se dea o sticlă cu apă. Mă aplecasem

îngrijorat să-l potolesc, căci tocmai fusesem avansat sergent, astfel că răspundeam de ceea ce făcea, şi văzusem că Dieterle polemiza cu un individ purtând banderolă roşie pe braţ. Acesta îi răspundea gesticulând, nu înţelegeam bine ce, căci deasupra izbucnise un nou cântec din piepturile celor patru-cinci sute de terişti. Peste câteva clipe numai, individul cu banderolă fusese îmbrâncit din dreptul deschizăturii de un altul, mult mai zdravăn, îmbrăcat la patru ace, care, vârându-şi mâna sub reverul hainei, scosese pe jumătate un pistolet, răcnind: În lături, ticăloşilor, că vă termin!... Cuvintele mai mult i le citisem pe buze decât le auzisem în vacarmul din jur.

După ce, într-un târziu, piaţa se golise de lume, ni se îngăduise şi nouă să coborâm, în ordine fireşte, şir după şir, pe caldarâm şi să ne îndreptăm târându-ne paşii, vlăguiţi cum eram, spre camioane. S-ar fi spus că traversaserăm un deşert, aşa ne smulgeam din mână unii altora bidoanele cu apă care, în fine, ne fuseseră puse la dispoziţie. Însă drumul de întoarcere promitea să ne prelungească suferinţa, deoarece camioanele stătuseră în plin soare şi sub prelata lor se dovedise a fi atât de cald, încât apa băută cu nesaţ ne ţâşnise instantaneu prin toţi porii, îmbibându-ne tunicile şi pantalonii.

Eu şi Dieterle nu avuseserăm însă parte de această călătorie, fiindcă, imediat după îmbarcare, doi tipi, dintre care unul era cel ce ne ameninţase cu pistoletul mai devreme, asistaţi de ofiţerul răspunzător de transportul nostru, peste măsură de stânjenit şi intimidat, ne dăduseră jos, ne apucaseră zdravăn de câte un braţ şi, în pofida împotrivirii camaradului meu, ce profera tot felul de ameninţări, ne urcaseră într-un *ARO* carosat, fără ferestre laterale, demarând cu noi într-o direcţie necunoscută. Indivizii nu ne încătuşaseră, probabil fiindcă vehiculul lor nu se putea deschide dinăuntru, dar ne puseseră, odată urcaţi în el, nişte ochelari prin care nu vedeam

nimic. După vreun sfert de oră ne treziserăm coborâți din maşină, introduşi într-o clădire şi, tot cu ochelarii pe ochi, purtați printr-un labirint de coridoare foarte răcoroase, ca să fim în cele din urmă închişi în nişte camere numite garsoniere. Aşa auzisem pe unul din preajmă vorbind: La garsoniere cu marțafoii ăştia!...

Ne despărțiseră. De altfel, pe Dieterle nu-l mai văzusem cât timp mă aflasem acolo. Mă trezisem singur în aşa-numita garsonieră, o încăpere destul de ciudată, care contrazicea prin înfățişare tot ce ştiam eu despre locurile de detenție. Avea aspectul unei modeste camere de hotel, mobilată cu o dormeză, ce avea să se dovedească mult mai comodă decât patul meu de la unitate, cu o masă din PAL melaminat, flancată de două scaune, şi cu un dulap montat între nişte pereți de beton. Pe lângă dulap, printr-o uşiță scundă, se putea pătrunde într-un fel de boxă, unde se găseau closetul şi un duş deteriorat, inutilizabil. În uşa încăperii, rulantă, de metal, era decupată o deschizătură cu oblon, prin care urma să-mi primesc hrana. În partea opusă uşii se afla o fereastră foarte largă, aproape cât tot peretele, prevăzută cu geam opac, ranforsat cu armătură metalică. Nu răspundea în exteriorul clădirii, căci se vedeau în răstimpuri umbre trecând cu paşi abia auziți, pe un culoar probabil, prin dreptul ei. Încăperea era luminată permanent, zi şi noapte, cu două neoane mici, fără comutator, protejate de o grilă metalică. Noaptea funcționarea lor neîntreruptă devenea exasperantă.

Nimeni nu-mi dăduse timp de două zile nicio explicație de ce fusesem adus acolo. Zadarnic le spusesem de repetate ori celor ce îmi strecurau hrana prin deschizătura uşii că doresc să mi se comunice motivul reținerii mele. Nu primisem niciun răspuns. Cerusem insistent să mă spăl, fiindcă mă simțeam năclăit de transpirație şi începea să-mi fie lehamite de propriul

miros, dar gardienii habar n-aveau de rugămințile mele. Îmi petrecusem vremea spunându-mi mereu că lucrurile se vor lămuri curând, ori, încercând să-mi golesc de gânduri sumbre capul, studiindu-mi cu minuțiozitate camera, încât ajunsesem să-i cunosc fiecare detaliu, fiecare crăpătură a zidului, fiecare fir de păianjen ce spânzura din tavan. Întins pe dormeză, cădeam din când în când într-un somn adânc, din care tresăream nedându-mi seama unde mă aflu, sau traversam perioade lungi de enervantă insomnie. Auzeam zgomote ciudate, paşi rari sunând înfundat, apropiindu-se şi depărtându-se de uşa mea, bătăi în zid ori vorbe precipitate, neinteligibile, a căror sursă n-o puteam identifica.

Când în a treia zi de detenție fusesem dus la primul interogatoriu, aproape că mă cuprinsese bucuria. Dar ce amarnică deziluzie! Anchetatorul meu părea lovit cu leuca, nu pricepea nimic din ceea ce-i spuneam. Îmi solicitase să povestesc în detaliu faptele întâmplate în Piața Aviatorilor. Apoi încă o dată. După aceea mă pusese să aştern totul pe hârtie. Mă lăsase singur în acest răstimp, iar după ce se întorsese citise textul cu conştiinciozitate, mişcând din buze. Fără un cuvânt, pusese hârtia într-un sertar şi-mi întinsese alta. Mai scrie o dată, îmi ordonase. Credeam că nu înțeleg bine. Acelaşi lucru?... întrebasem. Nu-mi răspunsese. Mă lăsase iarăşi singur şi revenise după o mai îndelungată vreme. Îmi citise rândurile de la un capăt la altul cu aceeaşi atenție, apoi ridicase spre mine nişte ochi reci, inexpresivi. Minți!... fusese concluzia lui. Se pare că ai avut timp să-ți înveți lecția!

De ce să mint? întrebasem contrariat.

Omul din fața mea, un grăsan cu fălcile răsfrânte peste guler, părea să-şi piardă răbdarea. Căci întrebarea mea îl enervase. Ca să-ți salvezi pielea, firește, venise răspunsul său răstit. Minți prin omisiune, băiete!... Nu mai tărăgăna lucrurile

şi declară imediat cu ce scop ați desfăcut scândura exact în fața tribunei Tovarăşului!

Dar n-am desfăcut-o eu, încercasem intimidat să-l lămuresc.

Scopul, băiete! Asta ți-am cerut, ridicase individul şi mai mult vocea.

Păi nu ştiu ce scop să fi avut colegul meu. Îl auzeam cerând nişte apă…

Pe dracu', apă! urlase deodată anchetatorul, bătând cu amândoi pumnii în masă. Urma să introduceți o armă!...

Rămăsesem cu gura căscată de mirare. O armă?... îngăimasem în cele din urmă. De unde armă?

Vezi, asta-i! continuase pe acelaşi ton omul din fața mea. De unde?... Cu cine sunteți în cârdăşie?

Tăcusem deconcertat. Îmi dădeam seama că n-o puteam scoate la capăt cu el.

Serviciile noastre au cunoştință de organizarea unui atentat. Mai e nevoie de o singură informație. Şi aceasta ai să mi-o dai tu!... adăugase anchetatorul gâfâind.

Nu ştiu despre ce vorbiți, îi spusesem cu sfârşeală în glas.

Nu mai ştii, vrei să spui? Bine!... Când o să ajungi pe mâna gealaților, o să-ți aminteşti şi ce lapte ai supt de la mă-ta!

Faptul că îmi amintise de mama, implicit de familie, îmi inspirase o idee. Vă rog să-l anunțați pe tatăl meu unde mă aflu. Este jurist, aşa că!... îi răspunsesem, încercând să-mi țin firea.

Individul dăduse drumul unui torent de expresii injurioase, între care aceea că i se rupe lui ceva de taică-meu şi de toți juriştii din lumea asta era cea mai nevinovată.

Dar el reprezintă justiția poporului, tovarăşe ăăă!... îndrăznisem să bâigui.

Omul sărise în picioare. Dar noi pe cine, p…a mă-ti, reprezentăm, hai? Nu tot justiția poporului? Nu suntem noi brațul înarmat al clasei muncitoare?...

Îşi slăbise cravata, se descheiase la gulerul cămăşii şi începuse să se plimbe cu paşi repezi prin sala de anchetă. Se congestionase la față şi muşchii maxilarelor îi tremurau. Apoi ieşise pe uşă, fără să-mi mai spună ceva. Trecuse ceva timp de când se ocupa de mine şi s-o fi dus omul să-şi pună burduhanul la cale, îmi spusesem, văzând prelungirea absenței lui.

Dar primul anchetator rămăsese dus. Îl aşteptasem zadarnic să se întoarcă, rumegând în cap tot soiul de răspunsuri la tot felul de posibile întrebări. Se ivise în schimb după o vreme altul, un om mai mărunt, dezbrăcat la cămaşă, căci afară se făcuse cald bine. Nu vedeam însă nimic în exterior, din cauza unor perdele groase acoperind permanent ferestrele. Dinspre ele radia dogoarea crescândă a zilei de vară. Noul venit mă privise cu mult mai multă bunăvoință. Îmi zâmbise, dezvelind nişte dinți mărunți, foarte ascuțiți, negri de tutun. De altfel, cum se aşezase la masă în fața mea, îşi pusese pachetul de *Amiral* înainte, cu bricheta deasupra. Să facem cunoştință, îmi spusese, fără să-mi întindă mâna. Mă numesc Teslevici. Căpitan Teslevici. Îşi scosese din pachet o țigară şi-mi oferise şi mie una. Nu fumam, dar câteodată, pe la chefuri, mai băgam câte o țigară în gură. Ca să-i demonstrez că mă simțeam în largul meu luasem țigara, iar căpitanul Teslevici, dacă aşa l-o fi chemat cu adevărat, mi-o aprinsese cu mâna lui. Văzusem însă cu ciudă că degetele îmi tremurau.

Nu ți-e cald cu haina aia pe tine? mă întrebase căpitanul grijuliu. Dă-o jos tovarăşeee…

Oprița, îl ajutasem, dezbrăcându-mi tunica. Valentin Oprița. Mirosul cămăşii mele era dezgustător. Dar pe noul meu interlocutor nu părea să-l deranjeze.

Se cufundase în cercetarea celor câteva file din dosarul de pe masă. Din când în când mă privea cu ochi mijiți din pricina fumului țigării. Obișnuia să-l elimine suflându-l prelung pe la colțurile buzelor vineții.

Aşaaa…, spusese frecându-şi cu satisfacție mâinile în cele din urmă. Va să zică eşti profesor. Tânăr profesor!... Ce frumos!... Şi eu am o soră mai mare profesoară. Cum mai sunt copiii de azi, tovarăşeee…?

Oprița, îl ajutasem din nou. Păi cum să fie? Şi mai buni şi mai puțin buni, cum i-a lăsat natura.

Mda, natura, se arătase de acord căpitanul. Aşa zice şi sora-mea. Ce fel de profesor, dacă nu te superi?

De latină.

De latină?!... păruse el să se mire. Frumos! Frumos!... Şi eu am făcut latină în şcoală. Dar nu mai ştiu decât două cuvinte: *Salve, magister!*... Râsese dezvelindu-şi dinții ascuțiți, deloc jenat din pricina ignoranței sale. Dar ia să vedem ce mai există aici, continuase, şi citise cu toată atenția, la rândul său, ambele declarații date de mine anterior, deşi conțineau acelaşi lucru.

Da, da, da!... exclamase la urmă, căzut pe gânduri. Rămăsese minute bune într-o profundă meditație, apoi, parcă amintindu-şi de ceva important, scosese brusc o altă hârtie dintr-un plic ținut în buzunarul cămăşii. Uite, îmi spusese, chiar înainte de a ne întâlni a sosit prin curier raportul despre voi de la unitate. S-au mişcat repede ăia. Am apucat să-l citesc. N-ai referințe proaste. Cinste ție!... Te-au făcut şi sergent… Scrie aici că eşti trăgător de elită. Că ai cele mai bune rezultate din batalion. Ca să vezi, dom'le!... Un profesor de latină, trăgător de elită!... Şi împrumutase o figură de om încremenit de uimire.

Nu găsisem de cuviință să adaug ceva cuvintelor lui.

Stătuse iarăşi o vreme, privindu-mă cu mâna adunată pumn în dreptul gurii. Nu mă simțeam în largul meu sub căutătura lui

insistentă. Avea ochi verzi de felină urmărindu-şi prada. Era o vădită discrepanţă între felul său de a mă privi şi cuvintele rostite până atunci. Pe neaşteptate se ridicase ca să scuipe într-o chiuvetă de fontă aflată lângă uşă, după care îşi făcuse de lucru cu robinetul acesteia, pornind şi oprind de repetate ori apa. Părea foarte interesat dacă dispozitivul acela funcţionează normal. Apoi, la fel de brusc, se răsucise în direcţia mea, cu mâinile încrucişate pe piept.

Mi-e milă de tinereţea ta, îmi mărturisise cu profundă compătimire. Dar, dacă declari sincer totul, îţi uşurezi situaţia. Hai să nu lungim vorba, mai ales că sasu' a recunoscut!...

Care sas? întrebasem nedumerit.

Cum care?... Prietenul ăla al tău, Dieterle, sau cum naiba îi spune. Am crezut după nume că-i jidan, bată-l norocul. Cu care ai desfăcut scândura de la podium, ca să introduceţi arma!...

Eu n-am desfăcut nici o scândură, tovarăşe căpitan! Şi nu ştiu despre ce armă vorbiţi! Habar n-am de aşa ceva!

Da, meditase el cu voce tare, ascultându-mă, păcat de tinereţea ta! Mare păcat, zău aşa!...

Şi vă rog să mă puneţi în legătură cu tatăl meu. Consider că am acest drept!…El e jurist şi vă va pretinde dovezi!... adăugasem precipitat.

Am ştiut eu, continua să-şi facă auzite părerile căpitanul. Astea sunt cuvintele duşmanului de clasă. Vorbeşte de drepturi, pretinde dovezi, aşa se întâmplă dacă-l tratezi cu duhul blândeţii.

Se auzise o bătaie în uşă. În încăpere îşi făcuse apariţia un subofiţer în uniformă albastră. Pocnise din călcâie şi ridicase mâna la chipiu: Să trăiţi, to'a'şe căpitan! Ia-l, îi ordonase cu voce tăioasă anchetatorul meu. Şi faceţi o vizită la gealaţi. Vrea dovezi! O să-i oferim dovezi pe tavă profesoraşului nostru!... De latină!...

Ziua era pe sfârşite când revenisem în camera mea. Pe masă mă aştepta hrana sleită de la prânz. Mâncasem cu gândurile răvăşite, epuizat. Nu mă brutalizaseră, cum mă aşteptasem, după ce ajunsesem în pivniţele clădirii, mă lăsaseră să ascult doar, rămas de unul singur într-o încăpere sinistră, netencuită, cu tavanul scund, boltit, tot felul de zgomote de prin hrubele învecinate, lovituri, gemete, strigăte de durere, înjurături, urmate de perioade lungi de tăcere mormântală. Aşteptam întruna, cu sufletul la gură, să încap şi eu cât de curând pe mâinile gealaților. Dar, spre mirarea mea, după ore lungi de aşteptare mi se puseseră iarăşi, ca la venire, ochelarii cei negri pe ochi şi fusesem readus, fără să mi se dea nicio explicație, în garsonieră.

După răcoarea beciului în care stătusem, aici mă simțisem curând sufocat de căldură. Aruncasem hainele de pe mine şi mă trântisem pe dormeză, cufundându-mă aproape instantaneu într-un somn adânc. Puzderie de vise mă năpădiseră în timpul somnului. Aproape toate erau confuze, învălmăşite, amestecate cu explozii de lumină, aidoma unor artificii, sau urmate de prăbuşiri lente în hăuri negre fără fund. Unul însă îmi rămăsese în memorie cu limpezime de cleştar. Se făcea că mă aflam într-un părculeț ori într-un fel de grădină cu gazon impecabil tuns, având în mijloc o mică suprafață cultivată cu trandafiri de toate culorile. Deasupra acestor trandafiri se strânsese un roi de fluturi albi ce urca şi cobora în văzduh, luând cele mai neaşteptate forme: de inel, de glob, de spirală, ba chiar de diafană aureolă în jurul unui cap de înger cu zulufi arămii. Iar eu voiam să mă închin acestui înger, pios, cu palmele lipite ca în copilărie, dar nu puteam, fiindcă mâinile îmi fuseseră legate la spate!...

Mă smulsesem din vis cu senzația că sunt privit cu insistență de cineva, săltându-mă buimac în capul oaselor.

Deasupra mea se aplecase o femeie, al cărei păr negru, tuns scurt, îi acoperise, din pricina poziției înclinate, pe jumătate obrajii. Îmi ridicasem instinctiv mâna pentru a mă apăra. Privind contra luminii, a acelei blestemate lumini ce nu se stingea niciodată, nu-i distingeam straniei apariții niciuna din trăsăturile chipului. Simțisem imboldul de a-mi face cruce, dar mâna îmi fusese dată cu blândețe la o parte. Femeia se înălțase, constatând că mă trezisem, şi se aşezase pe unul din scaunele care, băgasem de seamă, îmi fusese adus în timp ce dormeam până lângă pat. Poate veghea de multă vreme lângă mine, ca la căpătâiul unui bolnav.

Şi în momentul următor o recunoscusem. Era fata de la cinematograf! Mă privea zâmbind, aşteptând să-mi revin de-a binelea. Avea acelaşi zâmbet cu care îmi întâmpinase revenirea în holul sălii de spectacol, arătându-mi cele două bilete de intrare.

Tu în acest loc?... abia putusem îngăima.

Da, îmi spusese simplu. Sunt de-a casei.

Nu înțelesesem cuvintele ei. Vrei să zici că?... încercasem cât de cât să mă lămuresc.

Da, repetase ea, zâmbind în continuare. Sunt de aici. S-ar putea spune că te afli pe domeniul meu!

Mintea mi se înțepenise, refuzând să creadă ceea ce fata îmi dezvăluia. Ce afirma limpede, fără echivoc.

Te-ai ținut destul de bine astăzi, continuase. Sinceră să fiu, nu m-am aşteptat. Aş fi vrut eu să te scap de acest supliciu, dar Şerban n-a fost de acord. Şi el are întotdeauna ultimul cuvânt. Zicea că îți va prinde bine, pentru luare-aminte, această privire prin uşa întredeschisă a lumii noastre!...

Cine e Şerban? întrebasem.

O să-l cunoşti, poate, venise, însoțit de un surâs enigmatic, răspunsul fetei. Ori poate că nu. Depinde doar de el. Ceea ce el doreşte nu ştie nimeni.

Renunțasem să mai spun ceva. Fata îmi luase o mână între palmele ei. Părea atât de bună, de ocrotitoare!

Mai ai de trecut o ultimă probă, după toate cele petrecute azi, îşi continuase ea, zâmbind cu şiretenie de astă dată, vorba. Ca să fii de acum înainte multă, multă vreme al meu. Şerban n-a avut nimic împotrivă.

Mi se părea din cale afară de frumoasă. Purta un fel de ie, cu mâneci largi, până la coate, semitransparentă. Îi puteam distinge bine sfârcurile sânilor dedesubt. Şedea grațios pe scaun, dreaptă, dar nu rigidă, picior peste picior. Nu-mi mai bătusem capul cu ceea ce voise să spună. Poate ai vreo dorință, mă întrebase deodată grijulie, ca o soră de caritate conştiincioasă, preocupată de nevoile mele.

Stinge lumina aia blestemată, o implorasem. Stinge-o, te rog! Nu mai pot s-o suport!...

Ea făcuse un gest abia perceptibil şi camera se cufundase în beznă. Nu mai văzusem nimic. Mă lăsase de mână, dar simțeam că fata îmi rămăsese aproape, ba chiar o auzisem pufnind uşor, poate din pricina atât de modestei mele pretenții. Ochii mei percepuseră ca o binefacere suprimarea acelei lumini fără sfârşit. Căci şi prin pleoapele închise mă copleşea agresivă, zădărnicindu-mi în bună măsură încercarea de a mă linişti, de a mă reculege.

Ah, îi spusesem, dintotdeauna am iubit întunericul!... Noaptea înseamnă pace, ziua aduce doar oboseală şi zbucium. Au fost poeți ce au închinat imnuri nopții.

O auzisem râzând domol iarăşi, concomitent cu foşnetul hainelor pe care şi le dezbrăca.

Apoi se culcase lângă mine, cuprinzându-mă în brațe. Știi, îi spusesem stânjenit, nu m-au lăsat deloc să mă spăl de când mă aflu aici. Drept răspuns mă muşcase cu delicatețe de gât. Lacrimi de recunoştință începuseră atunci să mi se prelingă pe obraji.

Aşa rămăsesem cu Olimpia.

III

Când inginerul Milea mă părăsise în camera defunctei sale soții, permițându-mi cu generozitate să consult însemnările acesteia, păstrate în sertarul din mijloc al unei modeste mese de scris, mă avertizase înainte de a pleca: Vezi că sunt redactate în limba franceză. Sper să te descurci. Şi ar mai fi ceva. Ița avea un scris aproape ilizibil!... Chiar şi mie îmi rămâneau, din această cauză, unele din frazele scrisului ei neinteligibile. Trăsese cu grijă apoi uşa îndărătul său, după ce-mi făcuse un semn de încurajare spre sertarul lăsat întredeschis.

Rămas singur, mă încercase un sentiment ciudat. Acela că profanam prin prezența mea un mic sanctuar. Iar gândul că urma să scotocesc printre însemnările, poate intime, ale unei ființe care între aceşti patru pereți îşi petrecuse ultimele clipe de viață, mă înfiora de-a dreptul. Ceva mă îndemna cu vigoare să împing la loc sertarul conținând, apucasem să văd, câteva caiete cu grijă aranjate şi vreo două teancuri de scrisori legate cu şnur alb. Răspunsesem aproape fără să vreau acestui impuls, aşa că nu-mi mai rămăsese altceva de făcut decât să mă abandonez contemplării unor fotografii în ramă atârnate pe pereți. Toate o înfățişau pe Alexandra Milea aşa cum o cunoscusem cu mulți ani în urmă. Chiar la căpătâiul patului, foarte scund şi surprinzător de îngust, era aninat un portret din care mă privea zâmbind o femeie relativ frumoasă, cu dantura impecabilă şi cu părul uşor răvăşit de vânt. Purta la gât un mic pandantiv, o perlă ciudată, puțin alungită, ca o picătură de lapte gata să se desprindă pentru a cădea în gol. În alte trei fotografii, dispuse în şir pe zidul de alături, Alexandra Milea, ceva mai

tânără şi intens bronzată la faţă, cu nişte ochelari de soare înălţaţi deasupra frunţii, se înfăţişa pe fundalul unui peisaj montan. Privirea îi zbura, cu optimismul şi încrederea specifice vârstei, spre înălţimi, iar surâsul ei şiret era acela al unei femei care se ştie privită de un admirator. În fine, două poze mai erau prinse pe o porţiune de perete rămasă liberă între micul şifonier şi fereastră. Într-una, Alexandra Milea avea alături un câine doberman cu urechile ciulite şezând, ce privea cu mare atenţie spre obiectivul aparatului de fotografiat, iar în cealaltă ţinea pe după umeri o persoană ceva mai în vârstă pe care o recunoscusem imediat. Era monsieur G.

Vederea lui monsieur G. mă dusese numaidecât cu gândul la vârsta adolescenţei, când îl puteam observa pe acest interesant personaj bătând cu regularitate drumul spre frumoasa casă a Mileştilor, în lodenul său verde, ducând o geantă de vinilin mereu atât de grea, încât umărul mâinii care o purta era vizibil mai coborât decât celălalt. O particularitate a fizionomiei lui era bărbia mare, voluntară, încât unul dintre colegii mei îl poreclise mister Forsyte, dar porecla nu a prins, monsieur G. nu putea fi numit altfel. Trăia din ore de limba franceză predate în particular, probabil singura lui sursă de existenţă. Mama, spre regretul meu, nu mă dăduse la franceză, spre a-l cunoaşte mai bine, să înveţi franceza, neapărat franceza, era un moft regăţenesc, zicea ea, la noi dintotdeauna se cuvenea să fie învăţată germana. Aşa că ani de zile o frecventasem pe Frau Faber, nu zic că fără folos, dar ea nu avea nici pe departe şarmul lui monsieur G. E cumva din marea familie G.? o întrebasem pe mama când începusem să mă orientez mai bine în istorie, în adevărata istorie, nu în cea fabricată de comunişti. Da, îmi confirmase ea cu un aer conspirativ, nu-mi dădeam seama pe atunci de cauza acestuia, astfel că prestigiul lui monsieur G. sporise enorm în ochii mei,

iar motivul pentru care ajunsese acolo, în orăşelul nostru uitat de lume din Ardeal, începuse tot mai mult să mă intereseze. Dar nimeni nu părea dispus să-mi dea informații despre dânsul, nici măcar Tavi, fiul mai mare al Mileştilor, care-mi era bun prieten. Aşa că în imaginația mea aura de mister din jurul acestui personaj rămăsese multă vreme intactă.

Prilejul nesperat de a schimba câteva cuvinte cu monsieur G. se ivise abia când crescusem, transformându-mă din copilul cam plăpând care fusesem în tânărul înalt şi destul de bine legat, gata să-şi dea examenul de maturitate, cum era numit bacul anilor acelora. Până atunci mă mulțumisem să-l ascult vorbind, când şansa mă aducea uneori în apropierea lui, în locuința Mileştilor aflându-mă, fiindcă relația de amiciție cu Tavi îmi facilitase o bună bucată de timp prezența necondiționată în casa părinților săi, or aici monsieur G. putea fi mai lesne decât oriunde întâlnit. Numai apariția frumoasei surori a prietenului meu, după care îmi cam pierdusem capul, era în stare să-mi capteze atenția în mai mare măsură decât dânsul.

Vino să te prezint lui monsieur G., îmi spusese odată Alexandra Milea, iar eu mă fâstâcisem grozav simțindu-mi mâna în palma lui uscată cu degete lungi, cu care ştia în timpul conversației, uzând de o gestică rafinată, să-şi sublinieze ideile.

Mi se adresase în româneşte, până atunci se întreținuse cu doamna Milea în franceză, cum aveau obiceiul când discutau înde ei. Aflând al cui descendent eram se bucurase, tatăl dumitale e un intelectual de elită, spusese, ce mi-a oferit cândva prilejul unor agreabile schimburi de idei. Regret mult că acele frumoase convorbiri n-au putut continua, din pricina nedoritelor întâmplări ce au determinat despărțirea noastră. Semeni mult cu tatăl dumitale, tinere domn, sunt convins că nu

doar la înfățișare, adăugase, înclinându-şi de repetate ori capul, voind să sublinieze astfel că-mi vorbea din inimă, cred.

Îi mulțumisem pentru aprecieri şi îi fusesem recunoscător pentru că găsise de cuviință să-mi rostească acele cuvinte calde, dar conversația noastră nu se limitase la atât. *Le garçon parle satisfaisant l'allemand,* îi explicase amfitrioana, *c'est bien, c'est bien*, îi răspunsese monsieur G., apoi îmi ținuse un mic discurs, pe care, tot repetându-l ulterior în minte, flatat de onoarea ce mi se făcuse, îl memorasem aproape cuvânt cu cuvânt: Cunoaşterea unei limbi de circulație trebuie să facă parte din zestrea culturală a fiecărui om civilizat, începuse el. Domnul Călinescu greşeşte, socotesc, atunci când minimalizează această cerință, de altfel, dumnealui nu cunoaşte bine decât italiana, se zice, fapt ce, să recunoaştem, ținând seama de poziția dumisale astăzi, nu îl prea onorează. Dar acesta nu e păcatul cel mai mare de care domnul Călinescu se face vinovat!... completase, zâmbind cu tâlc, monsieur G. Am trăit secole de izolare sub tot felul de amenințări, adăugase cu glas patetic. Să nu aşteptăm ca lumea să caute şi mai ales să găsească necesarele căi de comunicare cu noi. Ne revine nouă sarcina de a le căuta şi găsi. Or, a compromite pe cele care printr-un miracol s-au păstrat, cum mai nou se întâmplă, zâmbise iarăşi, cu dezolare de această dată, e o dovadă de… *cécité politique*! Iată de ce tatăl dumitale, poliglot şi om de aleasă cultură, este, din această perspectivă, a necesității restabilirii punților cu lumea civilizată, unul din oamenii *cari ni trebuie*, cum ar fi spus regretatul prieten al familiei noastre, Nicolae Iorga… Ideea că, abia la vârsta formării aflându-mă, sensul unora dintre aluziile sale ar fi putut să-mi scape, nu părea să-l fi preocupat pe monsieur G.

Pe tata monsieur G. nu-l mai văzuse de mult, fiindcă, urmare a persecuțiilor suportate în mica urbe ardelenească,

interlocutorului. Dar Alexandra Milea continua să vadă în persoana mea, chiar şi după ce o întrecusem binişor în înălţime, doar pe prietenul de joacă al fiului ei.

Fusese o fiinţă impulsivă, care ştia însă, dacă era cazul, să facă dovada unei perfecte stăpâniri de sine. Putea fi severă şi blândă aproape în acelaşi timp. Arătase, nu de puţine ori, că avea abilitatea de a controla orice situaţie conflictuală. Ştia să atragă ori să respingă cu aerul cel mai firesc, lăsând impresia că e perfect îndreptăţită să procedeze într-un fel sau altul. Tata obişnuia să zică despre ea că este o femeie înfiptă, referindu-se probabil la puternica ei personalitate, şi că ar fi avut succes în mişcarea feministă din anii antebelici, fireşte. Polariza imediat atenţia în indiferent ce societate s-ar fi aflat. Mama spunea că Iţa, numele sub care era cunoscută în cercul ei de prieteni, fusese înainte de naţionalizare admirată de însuşi directorul general al întreprinderilor de produse cloro-sodice din ţară, un belgian pe nume Böth, căci el, de câte ori se abătea pe la O.M., unde exista o fabrică importantă a firmei sale, avându-l inginer-şef pe însuşi Alfred Milea, soţul Alexandrei, cerea cu tot respectul îngăduinţa de a face o vizită şi încântătoarei consoarte a acestuia, singura ce îi putea vorbi fluent în limba lui, puţin folosită dincoace de munţi, fiind primit de dânsa cu toate onorurile cuvenite funcţiei.

Prima mea revelaţie, ca să spun aşa, în privinţa naturii firii sale, avusese loc pe când ai mei locuiau încă în cartierul notabilităţilor fabricii, în imediata apropiere a Mileştilor, cred că la puţin timp după ce tatăl meu suferise retrogradarea umilitoare, în urma căreia fusese silit, primind repetate somaţii şi ameninţări cu evacuarea forţată, să se mute cu familia în oraş, adică printre oamenii de rând ai urbei, pe modesta stradă Cloşca.

Lui Tavi îi cumpăraseră ai săi o bicicletă, tocmai apăruseră în comerțul socialist nişte biciclete *Mifa* pentru copii, costau vreo patru sute, o sumă frumuşică pe vremea aceea. Obiectul exercita o fascinantă atracție asupra tuturor celor de seama noastră din partea locului, iar eu cred că mi-aş fi vândut şi sufletul numai să-mi fie îngăduit să fac câteva tururi cu el pe aleile din preajmă. Dar Tavi îl păzea ca un cerber, nu ne îngăduia nici măcar să-l atingem, reacționa violent în caz că ne-ar fi surprins punând mâna pe el. Până la urmă îşi slăbise vigilența, începuse să-şi mai părăsească *Mifa* rezemată de câte un perete şi să se prindă în joc cu noi, copiii mai puțin favorizați de soartă, căci tentația de a da şi el cu piciorul în minge pe terenul de zgură din vecinătatea clubului muncitoresc, ori de a juca țurca sau chisolita, un fel de oină specifică zonei aceleia, era mult prea mare. Profitând de neatenția lui, într-una din zile îmi luasem inima în dinți, înşfăcasem pe furiş obiectul mult râvnit, îl încălecasem şi, când să o iau din loc, mă simțisem zdravăn smucit de o ureche. Îmi dădusem seama că nu suportam riposta lui Tavi, el, prins în joc, habar n-avea de cele ce se întâmplau, ci pe aceea a mamei sale. Aflându-se nu ştiu cum prin apropiere, căci, înainte de a trece la faptă, cercetasem atent cu privirea în jur, Alexandra Milea îmi aplicase sancțiunea cu promptitudine, roşie în obraji, spunându-mi răstit: Nu ți-e ruşine? Pentru ce nu ceri voie?

Nu acest lucru mă uimise, a trage un copil de ureche dacă e pe cale să facă o poznă mi se părea atunci în firea lucrurilor, ci acela că, repede revenindu-şi din răbufnirea de mânie, doamna Milea îşi scosese portofelul din poşetă şi, extrăgând de acolo două bancnote de o sută, mi le întinsese, vorbindu-mi pe cel mai firesc ton: Poftim, dragă! Spune-i mamei tale să adauge diferența ca să-ți cumpere şi ție o bicicletă.

părinții mei se mutaseră într-o localitate din Banat, locul de obârşie al mamei, eu trebuind să îi urmez, firește. Revenirea mea pentru un an la O.M., în ultima clasă de liceu, consecință a unor nedorite întâmplări, evocate cu alt prilej, îmi crease, iată, ocazia nesperată de a discuta cu monsieur G. Deşi dumnealui îşi exprimase la sfârşitul schimbului nostru de cuvinte speranța că vom mai afla *des opportunités pour conversation*, ea va rămâne neîmplinită. Nu atât pentru că, la un moment dat, fusesem silit să renunț la vizitele făcute Mileştilor, fiindu-i prezentat în împrejurările arătate mi-aş fi putut permite să-i cer îngăduința de a-l vizita acasă, cu convingerea că nu m-ar fi refuzat, ci fiindcă, tot aşteptând eu conjunctura potrivită pentru a o face, mă pomenisem că monsieur G. părăsise la rândul său, fără veste, O.M. Întrebărilor mele, puse cu scopul de a mai primi niscaiva informații despre dânsul, doamna Milea, tocmai ocupată până peste cap cu organizarea banchetului de absolvire al fiicei sale, Adina, nu catadicsise să le răspundă. Acum ți-ai găsit şi tu! îmi reproşase. Când mai treci pe aici o să vorbim despre asta!... Din nefericire, cele petrecute tocmai cu prilejul banchetului pregătit de dânsa cu atâta osteneală, mă vor face să-mi pierd aproape cu totul nădejdea de a mai afla ceva despre monsieur G. prin intermediul său.

Îmi întorsesem privirea spre portretul ei aninat la căpătâiul patului, pe care, mi se spusese, îşi dăduse obştescul sfârşit, şi îl privisem îndelung. Femeia îmi stârnise cele mai contradictorii sentimente. De admirație şi de aversiune în acelaşi timp. Îi iubisem fiica, dar nu în mult mai mică măsură mă simțeam fascinat de dânsa. Voiam să-mi dea atenție, să îmi vorbească, la fel cum găsise de cuviință monsieur G., ca unuia ce era în stare să poarte o conversație, deşi se zicea despre ea că ar avea limbă ascuțită, capabilă fiind să ironizeze prompt, cu mai multă sau mai puțină finețe, după circumstanță, orice răspuns stângaci al

Ai mei erau pe atunci în cele mai bune relații cu Mileştii, cu mama Alexandra Milea sporovăia timp îndelungat ori de câte ori avea prilejul să o întâlnească, iar pe tata obişnuia să-l alinte în felul său, zicându-i *notre prochain ministre de la justice,* ceea ce doctorul în drept, fost absolvent *magna cum laude* la Cluj, dar, prin forța împrejurărilor, rămas modest jurisconsult într-o insignifiantă urbe ardelenească, ba chiar simplu magaziner în cele din urmă, dezavua cu gestul omului lipsit de ambiții deşarte. Poate doamna Milea avea în vedere şi faptul că tatei i se propusese cândva să ocupe o destul de înaltă poziție politică, e drept, în partea de țară ocupată de horthyşti, reprezentant al românilor din Transilvania pe lângă Dietă. Nu ştiam amănunte, tata, precaut, nu obişnuia să se laude cu asta, oferta venise, aflasem totuşi, din partea fratelui marelui om politic care fusese contele Iulius Teleki. Individul trăise la Cluj, se încăpățânase să rămână în România în perioada interbelică, abia după al doilea război mondial se refugiase la Viena, şi avusese năstruşnica idee, după opinia alor săi, de a învăța româneşte. Tatăl meu îi fusese recomandat meditator, student fiind pe atunci se întreținuse, cum obişnuiau cei cu resurse băneşti modeste, din ore particulare. Se bucurase de avantajul că, crescând într-o regiune populată de secui, învățase binişor limba maghiară. Dar tata refuzase cu demnitate importanta funcție şi se refugiase în zona neocupată după Diktat, unde îl prinseseră toate celelalte evenimente nefaste, războiul, ocupația sovietică şi opresiunea comunistă.

Mă dusesem acasă sărind într-un picior, nu mai fusesem în viața mea posesorul unei hârtii de o sută, darmite a două, însă mama reacționase contrar aşteptărilor mele, îmi îndesase din nou în palma umedă de emoție bancnotele ce i le dădusem, poruncindu-mi cu severitate: Du-i-le înapoi! Şi să nu te mai prind că primeşti bani în dar, pentru indiferent ce motiv, de la

nimeni!... Distanţa până la casa Mileştilor o parcursesem îndărăt cu paşi târşâiţi, ca un condamnat la ocnă, şi îi întinsesem bancnotele doamnei Milea, explicând că mama nu era de acord cu oferta ei. Ea nu păruse deloc surprinsă ori nemulţumită din această cauză. Îşi pusese în modul cel mai firesc banii în buzunarul halatului şi mă condusese cu multă grijă pe verandă, locul obişnuit de joacă al copiilor săi.

Toate aceste amintiri mă invadaseră în timp ce persistam în contemplarea portretului dinaintea mea. Alexandra Milea mă privea ţintă, aveam impresia, iar zâmbetul cu buzele întredeschise, bine conturate, dădeau o notă de senzualitate chipului său. Amănuntul acesta îmi trezise o altă aducere aminte, din timpuri ceva mai noi. Deşi trecuse deja bine peste patruzeci de ani, Alexandra Milea ştiuse să se păstreze impecabil. Avea o suplețe de invidiat pentru femeile de vârsta ei. Patina încă admirabil în lung şi în lat pe apa înghețată din mal în mal a Mureşului în miezul iernii. Executa cu această ocazie salturi de pe un picior pe celălalt şi făcea piruete spre deliciul spectatorilor. Vara obişnuia să alerge pe aleile mărginaşe ale Lighetului, aşa se numea parcul ce despărțea cartierul rezidențial al notabilităților de restul oraşului, ori să pedaleze apăsat pe bicicleta sa, fie şi numai dacă se ducea să facă obişnuite cumpărături.

Eram în ultima clasă de liceu şi venisem într-o zi de duminică la Tavi, cu un an mai mare, el era deja student la Cluj, având obicei să se întoarcă numai pe la sfârşit de săptămână acasă, prilej pentru a ne întâlni ca să ascultăm muzică ori pentru a schimba diverse impresii. Se nimerise să ajung puțin mai devreme ca altădată, prea curând după ora la care Mileştii obişnuiau să ia prânzul în holul de la parterul casei lor. Casa avea şi sufragerie, bineînțeles, dar locatarilor le venea mai bine să ia masa în hol, o încăpere imensă,

multifuncțională, cu destinația de livingrum în restul zilei. Cu ocazia fiecărei vizite nutream speranța, niciodată mărturisită, de a o revedea şi pe Adina, printre ai cărei admiratori mă număram.

Mă înființasem în holul casei, aşadar, surprinzând-o pe doamna Milea strângând împreună cu menajera vesela şi tacâmurile întrebuințate, a căror varietate şi număr mă impresionase. Sosirea mea chiar în acel moment nu cred că îi convenise, şi, cu toate că o salutasem respectuos, scuzându-mă pentru vizita la oră nepotrivită, ea îşi abandonase brusc îndeletnicirea, apoi, cu o mână în şold, mă întrebase cu un aer ironic: Ce mai faci, boierule?

Cuvintele ei mă ofensaseră, eram cam susceptibil la vârsta aceea, căci în mintea mea termenul folosit de dânsa se asocia numaidecât cu imaginea lui Stroie Orheianu şi a altora ca el, personaje negative de care era plină literatura publicată şi studiată în respectiva perioadă. Cred că privirea mea uimită, pasul înapoi şi mai ales cuvintele scăpate aproape involuntar: Nu înțeleg întrebarea dumneavoastră, doamnă!... o făcuseră să renunțe în grabă la aerul ironic, să arboreze un zâmbet îngăduitor şi, luându-mă de umeri, să mă conducă spre unul din fotoliile garniturii sale de club, aflată într-un colț al aceleiaşi încăperi. Apoi mi se aşezase înainte pe un alt fotoliu, picior peste picior, avea picioare superbe, schiase mult pe vremea studenției petrecute la Grenoble, unde urmase cursurile Facultății de Litere şi Filozofie, îşi cuprinsese rădăcina gâtului între degetele lungi ale unei mâini, semn al concentrării ei pesemne, şi mă întrebase cu glas calm, în care parcă recunoscusem timbrul vocii mamei când mi se adresa presupunând că aş fi bolnav: Tu ştii, dragul meu, ce este acela un boier?

Ezitasem. Prin gesturile pregătitoare, prin tonul omului gata să-ţi aline o suferinţă, femeia mă contrariase, nu mă aşteptasem să fiu tratat cu îngăduinţă după răspunsul meu, care numaidecât mi se păruse nelalocul său şi îl regretasem. Un lucru mi se releva însă limpede, anume că orice aş fi spus, bazat pe experienţa mea de până atunci, aş fi comis o nouă stângăcie.

Depinde, căutasem în cele din urmă să exprim, nu prin cuvinte, ci printr-o uşoară înclinare a capului pe umăr.

Râzând cu condescendenţă, ea îmi spusese: Nu cumva ai avut impresia că mi-a stat în intenţie să te jignesc?... Dragul meu, mimase mirarea faţă de neştiinţa mea, dar acesta a fost până nu de mult un apelativ comun, cum ai spune astăzi *şefule*, de exemplu. Boier putea fi numit oricine, de la băcanul din colţ, până la fruntaşul vieţii politice. Boier i se zicea simplu unui om care vădea că îi merge bine.

Această explicaţie cu iz de dădăceală, dată, îmi ziceam, cu aerul de superioritate cu care te adresezi unui ageamiu, mă făcuse să-mi zbârlesc din nou câţiva ţepi. Şi-apoi, prin ce vădeam eu că îmi mergea bine? Dimpotrivă, ţinând seama de prânzul meu frugal, comparativ cu masa lor copioasă, după cum lesne putusem deduce, având în vedere fie şi numai varietatea veselei şi numărul tacâmurilor pe care le foloseau, boier nu eram eu, ci dânşii!

În timp ce altora le merge prost?... mă găsisem să întreb, cu subtilitatea elevului tobă de ştiinţe sociale.

O clipă avusesem impresia că zâmbetul ironic este pe cale să-i revină în colţurile buzelor. Mă cântărise din priviri. Evident că nu o pusesem în dificultate, de altfel aerul jovial şi-l păstrase. Apoi rostise tranşant: Trebuie acceptat ca o fatalitate că, atâta timp cât va dăinui lumea, unora le va merge mai bine

şi altora mai prost: *Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău*. Sau poate tocmai asta nu studiaţi din poezia lui Eminescu?...

Dobi, câinele ei doberman uriaş, venise să i se întindă Alexandrei Milea la picioare, iar ea şi-l eliberase pe cel drept din pantoful de casă, mângâind cu talpa goală blana câinelui. Observasem că era prevăzătoare ca gestul să nu-i dezvăluie genunchii, poate pentru că mişcările ei îmi atrăgeau privirile ca un magnet. Animalul răsufla adânc de satisfacţie. Mai că mă doream în locul său!...

Atunci când tăcerea devenise stânjenitoare, căci ultimele sale cuvinte îmi cam luaseră piuitul, Alexandra Milea continuase aproape lamentându-se: Dar ce rost are să polemizăm pentru o nimica toată? E limpede că formaţia voastră suferă de stângism. Iar stângismul e nesănătos în actualele împrejurări, ba chiar o boală, nu o recunoaşte unul dintre aşa-zişii filozofi cărora le tot faceţi plecăciuni?...

Îmi venea să observ că, rupând din context afirmaţiile aşa-zişilor filozofi, cum îi numea, le putea deturna după bunul plac înţelesul, numai că tonul uşor persiflant cu care rostise ultima întrebare îmi tăiase apetitul de a da glas observaţiei ce tocmai mi se născuse în minte. Iar sensul propriu al unora dintre termenii folosiţi mi se relevase cu vigoare, aşadar, după dânsa, eram implicat într-o treabă umilitoare, făceam plecăciuni!... Ţepii mei atâta aşteptau!

Bănuise uimitor de repede ce-mi trecea prin minte. Să rămânem la atât, spusese. Încă eşti un copil. Da, eşti un copil, ţinuse să sublinieze. Aşadar veniseşi pentru Tavi. Foarte bine, aşteaptă-l aici. Nu, nu te deranja!... Am să-ţi trimit o bucată de tort şi o oranjadă. Ei, hai, doar n-ai de gând să refuzi!... Pe mine te rog să mă ierţi, dar tocmai e ora când îmi fac duşul înainte de siestă.

Ridicându-se, mă bătuse uşor pe obraz, înfiorându-mă, şi ieşise, urmată docil de câine, căruia îi făcuse loc să treacă înainte, după ce deschisese uşa, cu o mişcare grațioasă a şoldului.

Şi, totuşi, nu mai eram un copil. Iar faptul acesta cu siguranță îl intuise Alexandra Milea cu mult înainte de a afirma, cu prefăcută convingere, contrariul.

IV

Vingts ans après! exclamase inginerul Alfred Milea. Acum douăzeci de ani zici că ai pus ultima oară piciorul aici!?...

Întocmai, îmi întărisem eu vorbele.

Inginerul se întorsese şi mă studiase îndelung prin ochelarii săi cu lentile groase de un deget. Semeni perfect cu tatăl tău!... constatase cu un fel de nostalgie în glas. După aceste cuvinte se posomorâse brusc, de parcă evocarea tatei s-ar fi asociat în cugetul său altor amintiri, deloc plăcute, şi îşi abătuse privirea către culmile dealurilor ce îmbrăţişau O.M. cu semicercul lor verde. La capătul lui din stânga, dominând valea Mureşului, se înălţa, luminat de razele sfârşitului de zi, castelul grofilor Teleki.

Inginerul Milea nu se schimbase prea mult. Doar ochelarii cu lentile groase, prin care ochii i se vedeau nefiresc de mari, îi dădeau un aer străin. De la domnul Rece, şi el veche cunoştinţă a tatălui meu, aflasem că suferise de o boală de ochi, că la un moment dat aproape nu mai vedea deloc, dar că apoi se operase, cu rezultate satisfăcătoare, fiind silit însă ulterior să poarte acei ochelari. Mai avea ceva deosebit, părul blond, tuns perie, rămas aproape la fel de des ca odinioară, îi albise cu totul.

S-a întâmplat cu ocazia banchetului mic, când cu absolvirea liceului, încercasem după o vreme să sparg tăcerea ce se aşternuse între noi. Atunci a avut loc ultima mea vizită. Deşi cu puţin timp înainte veneam la dumneavoastră măcar o dată pe săptămână. Pentru a mă întâlni cu Tavi, chipurile, de fapt pentru a mă afla în preajma Adinei, pentru care făcusem o

pasiune. Asta până când ea, intuind adevăratul motiv al vizitelor mele, mi-a scris cu ruj pe oglinda cuierului din antreu cuvintele: *Ne pense pas à… et roulle!...*

Deasupra punctelor de suspensie, îmi aminteam cu strângere de inimă, Adina îşi aplicase pe sticlă amprenta buzelor. Iar Tavi, obişnuind să mă conducă la plecare, stupefiat de cele văzute, îmi spusese că soră-sa e nebună de-a binelea! Şi se apucase să şteargă rujul, întinzându-l însă pe tot luciul oglinzii.

N-am ştiut de asta, murmurase, fără să-şi întoarcă faţa spre mine, inginerul.

Da, continuasem, stimulat de faptul că, în pofida aparenţelor, el mă asculta atent. Şi de atunci n-am mai venit… Am trecut printr-o criză. Mi s-a părut un timp că pe toate oglinzile ce îmi ieşeau în cale vedeam scrise cuvinte, aceleaşi ori altele, din ce în ce mai greu de înţeles. Şi, la un moment dat, mi-a venit aşa, din senin, să-mi trag palme privindu-mă în ele. Până când lumea a prins să mă cerceteze cu suspiciune, fiindcă aveam necontenit obrajii vineţi. Iar domnul Rece, care mă ţinea în gazdă, s-a gândit chiar să-mi înştiinţeze părinţii de îngrijorătoarele mele simptome. Apoi, tot atât de brusc cum începusem, am încetat să mă mai molestez singur.

Eh, exagerările tinereţii!... comentase interlocutorul meu.

Şedeam în nişte fotolii de răchită sub coroana umbroasă a doi impunători tei din spatele curţii vilei sale, aflată într-un complex de imobile rezervate cândva doar personalului de înaltă calificare al fabricii. Când eram copii, mă căţăram cu Tavi în aceşti tei spre disperarea bunicii lui, a bătrânei doamne Muste, mama soţiei inginerului Milea, ce nu ştia cum să facă pentru a ne vedea mai degrabă coborâţi de acolo.

Fireşte că exageram, mă grăbisem să-i dau dreptate. Iar în ultima zi de curs, îmi continuasem relatarea, mă pomenesc că

Adina, cu care nu mai schimbasem o vorbă de atunci, de când cu somația scrisă pe oglinda cuierului din antreu, îmi spune cu cea mai firească voce că mă invită la acel mic banchet, programat să aibă loc tocmai aici. Vino, te rog, am chemat toți colegii, nu se cade să lipseşti tocmai tu, având în vedere prietenia dintre părinții noştri!... a insistat ea, văzând că ezitam să-i dau un răspuns. Iar ezitarea mea era întemeiată, fiindcă Adina, de o bună bucată de vreme, era în vorbă cu Dinu Hodoşan, alt coleg de-al nostru, fiul doctorului Hodoşan… Şi cred că n-aş fi răspuns invitației nici atunci, cu toată insistența ei, dacă Tavi, căci, în pofida celor întâmplate, păstrasem cu el foarte bune raporturi, n-ar fi venit la mine acasă, unde stăteam în gazdă vreau să zic, şi nu mi-ar fi spus cu reproş: Hai, mă, că şi mama te roagă, nu mai fă pe ofuscatul! Ce, de fasoanele unei fete aiurite îți pasă ție?... Adevărul era că Tavi şi Adina nu se prea înțelegeau, de aceea vorbea despre ea astfel, iar de când sora lui se afla în relație cu Hodoşan, pe care nu-l putea suferi, cel puțin aşa lăsa să se înțeleagă, neînțelegerile lor au sporit.

S-au avut dintotdeauna precum câinele şi pisica, nu ezitase să-mi confirme inginerul. Ița, nevastă-mea, era mereu nevoită să intervină când disputele lor deveneau aprinse.

Cunosc asta, spusesem, de altfel, tocmai respectul ce i-l purtam doamnei Alexandra, auzindu-l pe Tavi că vorbea şi în numele ei, m-a determinat să vin. Dar am regretat! Am regretat mult!...

Chiar aşa?... îşi îndreptase, în fine, privirile spre mine inginerul, iar ochii săi, măriți de lentilele ochelarilor, mă fixaseră cu uimire. Şi de ce, mă rog?

Prima oară m-a încercat regretul la ivirea lui Hodoşan. Coborâse ca un mire, înveşmântat în alb, cu papion la gât, de la volanul unei maşini noi, ca scoasă din cutie, fiind numaidecât înconjurat de întreaga trupă a colegilor mei, mult mai devreme

sosiți, cu priviri admirative şi invidioase în acelaşi timp. Mie îmi trimiseseră părinții bani să-mi cumpăr un costum de gata, mai mult să am cu ce mă prezenta la bac, era primul meu costum, până atunci nu purtasem decât uniforma aceea mizerabilă, căreia nu mai pridideam, călcând-o în fiecare zi, să-i scot genunchii şi cutele pantalonilor. Eram foarte mândru de costumul ce mi l-am cumpărat, până nu l-am văzut pe cel al lui Hodoşan!... Simțeam şi eu viermele invidiei muşcând din mine, şi-mi era necaz din cauza asta, îl localizasem fără greş într-un punct îndărătul sternului, încât o nouă pornire m-a încercat spontan, după ce-mi trăsesem palme o lună de zile, aceea de a-mi căra pumni în direcția lui pentru a-l strivi.

Alte regrete m-au cuprins apoi, pentru că întreaga seară a trebuit să suport calvarul vederii tandrei atenții cu care Adina îl trata pe Hodoşan, încât la un moment dat mi-a venit rău. Am auzit că unii au comentat starea mea, zicând că aş fi băut cam mult. Nici vorbă, nu băusem aproape nimic. Simțeam însă că mă înăbuş. Nu mai reuşeam să-mi înghit nodurile din gât. Şi am ieşit în curte, chiar aici unde ne aflăm, ca să mă trezesc pe întuneric îmbrățişat zdravăn de o femeie… Ce spaimă am mai tras! Ah, mă iertați că vă spun, era Nora, cumnata dumneavoastră!...

Nora era schizofrenică, se simțise dator să-mi explice inginerul, profitând de faptul că-mi întrerupsesem stânjenit povestea. O obsedau în scrânteala ei bărbații. Mai ales cei tineri!... Chiar foarte tineri!... S-a prăpădit şi ea, nu de mult, sărmana. A avut parte de o moarte groaznică. S-a înecat în var.

În var!... exclamasem surprins. De curând, spuneți?

Da, confirmase inginerul, în vara asta. A ajuns, nu se ştie cum, lângă locul de evacuare a varului rezidual provenit de la cuptoarele de calcinare. Îl depozitam nu departe de fabrică, într-o fostă exploatare de lut, de unde şi-a extras cândva

materia primă o cărămidărie veche, aflată sub deal, în dreptul castelului de pe culme. Se pare că însuşi castelul dinainte-ne a fost construit cu cărămidă făcută aici. A ignorat, sărmana, toate semnele de avertizare, probabil nici nu le-a priceput semnificaţia, s-a strecurat printr-o spărtură a gardului de protecţie, a intrat în varul vâscos şi s-a dus la fund. După vreo trei săptămâni de la dispariţie ne-a trecut prin minte să căutăm şi acolo… Norocul surorii sale că nu mai era pe lume, dacă pot spune aşa, Doamne, iartă-mă! N-am mai găsit din ea decât un schelet aproape descărnat. Oribil!...

Tăcerea se aşternuse iarăşi, atât de grea, încât mă gândisem că ar fi timpul să plec. Tocmai îmi căutam cuvintele pentru a-mi lua rămas bun, încercând să obţin permisiunea de a reveni în răstimpul celor aproape două săptămâni pe care doream să le petrec la O.M., când inginerul se întorsese brusc spre mine. Sper că nu te grăbeşti, îmi spusese. Îmi face plăcere să schimb o vorbă cu dumneata. Îmi aduci aminte de tatăl dumitale, un om extraordinar, deosebit de cult, vorbea admirabil germana, cu accent nordic, dar şi franceza… Puteai discuta cu el orice. După monsieur G., era partenerul preferat de conversaţie al soţiei mele. Odată i-am ascultat vorbind despre romanul *Peter der Erste* al lui Tolstoi. Alexei Tolstoi, dacă nu mă înşel. Măi, mi-am spus, stând deoparte, cât de ignorant pot fi pe lângă ei!... Că, în afară de chimia mea, eu nu prea ştiu mare lucru. I-auzi-i pe aceştia ce sunt în stare să-şi spună!...

Vorbind de tatăl meu, inginerul se posomorâse încetul cu încetul iarăşi. Aveam impresia că îşi înghiţise cuvintele pe care ar mai fi vrut să le rostească. Mă gândeam că va stărui din nou într-o prelungită tăcere, dar de data aceasta nu-şi mai depărtase privirea de mine. Ce mai face Opriţa, băiete? găsise de cuviinţă să întrebe cu sfârşeală în glas.

Tata?... spusesem, luat pe neaşteptate, deşi bănuiam că va întreba în cele din urmă de fostul său prieten. Tata e şi el în lumea celor drepți, domnule.

Îmi amintisem atunci că, în copilărie, îi spuneam inginerului Milea, după îndemnul mamei, unchiul Lampi, deşi nu exista între noi nici o relație de rudenie. Iar soției sale, tanti Ița.

Ei, nu se poate!... mă întrerupsese, pe un ton ceva mai înalt, inginerul. S-a dus şi el, sărmanul! Iar eu să nu ştiu nimic!... Apoi, potolindu-şi vocea, adăugase, cu aceeaşi sfârşeală în glas pe care i-o mai sesizasem: Scuză-mă pentru neştiință. Trăiesc în izolare aici ca ursul în bârlog. Şi se întinsese, aşternându-şi palma uscată peste mâna mea. Te compătimesc din tot sufletul pentru imensa pierdere, băiete!...

S-a întâmplat cu doi ani în urmă, domnule, mă simțisem dator, impresionat de gestul său, să-i ofer detalii. A dezvoltat un carcinom spinocelular al scalpului. Nu s-a operat la timp şi de aici i s-a tras totul.

Nu mă pricep la astfel de chestii, îmi mărturisise abătut inginerul. Păcat de el. A fost un jurist de înaltă clasă, cum se spune, Oprița!...

Se aşternuse iarăşi tăcerea. Din nou interlocutorul meu îşi îndreptase privirea spre zare, clipind des, copleşit parcă de aduceri aminte. O clipă ochelarii groşi îi scânteiaseră în lumina soarelui crepuscular, ce pătrunsese printr-o fantă deschisă de vântul uşor în coroana teilor sub care şedeam. Îl lăsasem să se reculeagă în liniște după vestea pe care i-o dădusem, oferindu-mi răgazul de a contempla şi eu, cu ceva mai multă insistență, imaginea atât de familiară cândva a grădinii din fața vilei sale. Precum stăpânul, şi ea rămăsese aproape neschimbată. Avea acelaşi gazon impecabil tuns ca altădată. Ici-colo răsăreau din iarbă tufe de bujori care, îmi aminteam, primăvara făceau nişte

minunate flori albe şi roşii. Spre exterior, pentru a feri incinta grădinii de priviri indiscrete, erau plantaţi diverşi arbuşti, cu precădere mălini ţepoşi, mai înalţi şi mai deşi acum decât înainte. Numai spre grădina de alături, cea a inginerului Peteu, nu exista un asemenea gard viu. Cele două grădini semănau până în detaliu, singura deosebire dintre ele era aceea că Peteu cultiva irişi, nu bujori, ca vecinul său. Ele erau despărţite totuşi printr-un gărduleţ din plasă de sârmă zincată. Copii fiind, împreună cu Tavi desfăceam fire de sârmă din gard, pentru a le folosi drept corzi pentru arcuri.

Şi inginerul Peteu plecase dintre cei vii. Domnul Rece mă pusese la curent cu toate evenimentele mai vechi sau mai noi din orăşelul de pe cursul mijlociu al Mureşului, unde îmi petrecusem copilăria şi ultima parte a adolescenţei. Ştiam, aşadar, că în vila inginerului Peteu rămăseseră fiul său, Muţu, aşa îl dezmierdau părinţii când era mic, şi soţia sa care îi supravieţuise ani buni după trecerea lui în nefiinţă. De doamna Peteu îmi aminteam că, mergând, obişnuia să-şi încline ritmic capul, asemenea unei englezoaice, cunoscută mai târziu prin intermediul televiziunii, Paula Radcliffe se numeşte, faimoasă alergătoare în cursele de fond. Zadarnic însă încercam să dau cu ochii de vechile mele cunoştinţe privind prin plasa gardului, vila de alături, cu storurile lăsate, părea pustie.

Mă simt într-un fel vinovat faţă de tatăl dumitale, mă smulsese din contemplaţie inginerul Milea. Poate că ţi-a vorbit de asta. De faptul că nu ne-am despărţit tocmai cum s-ar fi cuvenit când cu plecarea lui definitivă din O.M. E posibil să mă fi crezut dedat cu noii stăpâni care, după ce încercaseră să se descotorosească de mine, văzând că nu o scot la capăt cu producţia, mă aduseseră înapoi şi mă reinstalaseră, fără a-mi pune condiţii, în vechea funcţie. Dacă credea aşa ceva, ca mulţi alţii, se înşela. Dar eram convins că el e prea deştept ca să fie

indus în eroare de aparenţe! Comuniştii constituiseră un fel de tehnocraţie, lăsată să se bucure de nişte avantaje materiale, e drept, dar de nimic mai mult. Ne dăduseră bani, decoraţii chiar, dar atât! Puterea de decizie în problemele-cheie şi-o păstraseră intactă. Tatăl tău, de altfel, nu mi-a reproşat niciodată nimic. Ingratitudinea, ori mai ştiu eu ce!... Totuşi, când aţi plecat fără să vă luaţi rămas-bun măcar, atât eu, cât şi Iţa, am fost cuprinşi de remuşcări. Atunci îmi dădusem seama unde greşisem: trebuia să-mi fi luat inima-n dinţi şi să-i explic aşa, *tête-à-tête*, pe îndelete, cum stăteau treburile. Cu toate că justificările mele ar fi sunat penibil. Să-i spun limpede că nu putusem face nimic pentru el, oricât m-am străduit, că n-am fost în stare să-i împiedic retrogradarea, nici alungarea din cartierul nostru. Că mă avertizaseră să-mi văd de ale mele, de producţia mea adică, în politica de cadre n-aveam nici un cuvânt de spus! Doar pentru mama ta izbutisem să rezolv un lucru, recurgând la o stratagemă care a funcţionat, nu are importanţă cum, să fie numită profesoară la şcoala profesională tocmai înfiinţată… Bănuiam că ştia asta!...

Într-adevăr, uneori tata mi-a mai vorbit, fără a intra în amănunte, despre necazurile sale la O.M., îi spusesem inginerului, mirat că, puţin locvace şi închis în sine, cum mi se păruse altădată, găsise, iată, de cuviinţă să-şi descarce sufletul. Însă psihologia oamenilor se mai schimbă, îmi spusesem, cine ştie, izolarea în care trăia, de câteva ori mi se plânsese deja din pricina ei, i-o fi sporit nevoia de comunicare. Dar, adăugasem, încercând să fiu cât mai convingător, vă asigur că niciodată n-am auzit din partea lui vreun reproş la adresa dumneavoastră. Lăsa mereu impresia că îşi accepta cu seninătate situaţia, bine că n-a fost mai rău, obişnuia să-i spună mamei. Ba chiar l-am surprins cândva zicându-i: Asta s-a întâmplat, dragă, de Lampi

au avut nevoie, de mine nu. Ce nevoie aveau ei de jurişti, când justiția era în mâna lor?

A fost un om deosebit. Încă o dată îmi reproşez, oftase, copleşit de regrete, inginerul, că am lăsat cu inconştiență suspiciunile să persiste!... Ți-a spus cumva prin câte am trecut aici împreună?

Întrebarea lui mă pusese în dificultate. Tata îmi povestise cândva, într-un context oarecare, foarte sumar, cum obişnuia, vorba lungă, sărăcia omului, era zicala sa preferată, despre pățania lui cu Milea, dar îmi legase de suflet să uit numaidecât tot ceea ce îmi mărturisise. Mai ales că destăinuirea mi-o făcuse cu mult timp în urmă, încă în zilele de glorie, ca să zic aşa, ale vechiului regim. A fost singura dată în cariera mea când am recurs la o ilegalitate pentru a salva nişte oameni nevinovați, a ținut să precizeze la capătul confesiunii lui.

Mi-a spus el că ați trecut cândva prin mari neplăceri, mai ales că, după aceea, atât timp cât încă a stat aici, n-a putut scăpa de consecințele lor. Ceea ce-l durea mai mult era că întreaga sa familie trebuia să suporte efectul persecuțiilor ce s-au abătut asupra lui. Dar amănunte nu cunosc, îi răspunsesem inginerului.

Acesta mă privise neîncrezător. Sigur, trăsese el concluzia, se spune că popa şi avocatul n-au voie prin legământ să dezvăluie secretele pe care prin natura profesiei lor le află. Apoi începuse să scormonească pământul cu vârful bastonului său de bambus. Pământul era tare din pricina secetei, aşa că inginerul renunțase curând la îndeletnicirea sa. Uite, se hotărâse, smucindu-şi scurt capul, poate semn al înfrângerii unor rețineri ce încercau să-i pună şi lui căluş la gură, eu îți voi spune totul. Dacă ai bătut atâta cale venind până aici, ar fi păcat să nu afli tocmai ce este mai important. Din punctul meu de vedere, firește!

S-a întâmplat, îşi începuse cu glas tărăgănat inginerul povestea, să dăm de belea când cu naţionalizarea… În patruşopt. Cineva a sesizat, spun şi eu cineva, căci era o lucrătură cusută cu aţă albă a recent înfiinţatei Securităţi, că în seiful uzinei, mai exact în acela aflat în biroul unde numai directorul general Böth ori reprezentantul său aveau acces, ar fi rămas o sumă importantă în valută şi nişte hârtii de valoare. Inginerului îi apăruse un rictus în colţul gurii. Au rămas pe dracu'!... Ce, erau atât de proşti şefii de la *Solvay*, dacă le-ar fi avut, să le uite acolo?... În asemenea măsură era subestimat duşmanul de clasă!?...

Nu ştiu ce urmăriseră cu asta. Dar am auzit mai târziu că obişnuiau să fabrice cazuri de acest gen, fie pentru a-şi aroga meritul rezolvării lor, fie doar pentru a semăna panică, pentru a băga spaima în burghezi, cum suna un slogan al vremurilor acelora.

Şi când mă gândesc că mă aşteptase aproape o oră una din maşinile belgienilor la scară, să mă decid să plec cu ei! Că avem nevoie de dumneavoastră, căutau să mă convingă, nu veţi regreta că veniţi!... Eu aş fi plecat, îţi spun sincer, aş fi lăsat totul aici şi dus aş fi fost. Că am trăit în Vest şi am lucrat acolo, ştiam ce condiţii sunt. Dar Iţa, nevastă-mea, nu şi nu. Să-şi ia lumea în cap cu doi copii mici după ea?... În nesiguranţa vremurilor de după război?... Numai nebună să fi fost s-ar fi putut gândi la aşa ceva!

În consecinţă, ne-am luat gândul de la plecare, dragul meu. Ca să ne trezim peste vreo două luni, fostul director Ştefu şi cu mine, acuzaţi că încercam să tăinuim existenţa banilor şi hârtiilor acelora din seiful lui Böth!... S-au năpustit peste noi cu miliţieni înarmaţi. Să deschidem seiful, ne-au somat. Atât eu, cât şi Ştefu ne zăpăciserăm cu totul, fiindcă la început nu ştiam ce vor. Credeau, tot văzându-ne schimbând priviri mirate, că or

fi avut ele vreo semnificație, ori că încercam să tragem de timp. Cheile, au răcnit, să le dăm imediat cheile! Ce chei? Noi n-aveam nici un fel de chei!... Atunci să vină sudorii să taie uşa. Să vină sudorii, am spus la rândul nostru. Au venit oamenii cu toate sculele lor, numai că, înainte să se apuce de treabă, a pus mâna unul şi a tras de mânerul uşii. Spre mirarea noastră, seiful era descuiat. Descuiat şi cu desăvârşire gol!...

Aha! au început să răcnească şi mai avan organele. V-am prins! Unde sunt banii?... Ce bani, oameni buni?... Las' că ştiți voi! Dolarii! Dacă nu-i scoateți, puşcăria vă mănâncă!

În această fază ne aflam, când şi-a făcut apariția un individ înalt, ras în cap, într-un pardesiu lung de piele neagră. Parcă era unul de la Gestapo, că eu am fost, cum ți-am spus, înainte de război în Germania şi îi cunoscusem pe ăia!... Când a apărut, ceilalți au încremenit smirnă. Cu un gest i-a alungat pe toți afară din cameră. Ne-a vorbit omeneşte. Şerban mă numesc, s-a recomandat. Ne-a sfătuit să colaborăm că altfel era de rău.

Inginerul se oprise, obosit de efortul ce-l făcuse povestind. Respira hârâit, cu greutate. Îşi întinsese mâna după paharul cu apă aflat pe măsuța, de răchită şi ea, de lângă dânsul. Sărisem să-l ajut ca să nu-l verse. Mă liniştise cu un gest, îndemnându-mă să aştept puțin, căci va continua.

Auzisem de mult că lucrase în Germania. Ştii, îmi spusese admirativ, dovadă a prețuirii de care inginerul se bucurase în familia noastră, mama, că unchiul Lampi a fost angajat, până a nu veni în țară, tocmai la *I.G. Farbenindustrie*? Directorul general Böth, de la *Solvay*, l-a înduplecat să vină aici. Inițial la Turda, apoi, ca inginer-şef, la O.M. Nu ştiau ce să-i mai facă să rămână, căci unchiul Lampi, foarte nemulțumit de condițiile ce le găsise, cam primitive comparativ cu cele din Occident, era bătut de gândul reîntoarcerii acolo. În cele din urmă Böth a primit ajutor din partea cui niciodată nu s-ar fi aşteptat. Din

partea unei tinere profesoare din Târgovişte pe nume Alexandra Muste… Venise împreună cu o colegă şi câteva eleve să viziteze frumuseţile transilvănene. Iar în Cheile Turzii au dat peste un tânăr domn chipeş, cutreierând de unul singur prin stâncărie pentru a face poze cu aparatul său de fotografiat portabil, o raritate pe atunci. Era inginerul Alfred Milea. Aşa s-au cunoscut!... Iar el le-a făcut celor două profesoare o mulţime de fotografii, apoi a plecat cu maşinuţa lui să le ducă personal la Târgovişte. În asemenea măsură i-a plăcut Iţa, încât, peste vreo trei luni numai, a cerut-o în căsătorie. Romantică poveste, nu-i aşa?...

Şerban ne spusese, aşadar, individul acela că-l cheamă, îl auzisem iarăşi pe inginer vorbind. Dar ce faci?... Nu mai pari dispus să asculţi?...

Nici vorbă, protestasem. Ba chiar ard de nerăbdare să aflu ce rol şi-a asumat tata în toată tevatura asta.

Stai puţin, nu te grăbi, el a intrat în joc ceva mai târziu, îmi temperase curiozitatea inginerul. Prin urmare, Şerban ne-a sfătuit, pe un ton de om cumsecade, să scoatem banii că altfel o puteam încurca rău de tot. Era o neînţelegere, am încercat să-l convingem, seduşi de vorbele lui amăgitoare. Habar n-aveam de nimic! Nici de bani, nici de alte cele!... Omul a dat neputincios din umeri şi s-a făcut nevăzut, lăsându-ne pe mâna subalternilor. Dar acum sunt convins că nu era deloc străin, cum voia să pară, de mascarada aceea.

Ne-au dus sub escortă la Cluj. Ne-au reţinut şi ne-au făcut forme de trimitere în judecată. Furt din avutul obştesc, acesta a fost principalul cap de acuzare. Pentru aşa ceva luai atunci 10 – 15 ani ca nimica!... Noroc că ne-am ţinut tare şi nu ne-am recunoscut vina. Nici nu ne-au supus unor cazne, cum am mai auzit că procedau, pentru a o recunoaşte. Foloseau doar

presiuni morale. În sfârşit, cât de tare ne ţinusem, nu credeam că scăpăm de gherlă!

Şi atunci când probabil nici avocaţii noştri nu ne mai acordau vreo şansă de mântuire, din proprie iniţiativă a cerut să fie citat ca martor în instanţă tatăl tău, Oprița. Simplu martor, atât!... Îndrăznise să o facă, chiar dacă avea şi el necazuri cu ăia. Că participase la războiul antisovietic ca ofiţer de legătură al armatei române pe lângă înaltul comandament al trupelor germane din sud. A fost omul preferat al generalului vânătorilor de munte, Dumitrache!... Când întâmplarea a făcut să fie rănit, a fost decorat pe patul de spital şi de nemţi, şi de ai noştri. Erou în toată legea, ce mai! Iar asta nu i se putea ierta! Erou pe frontul de est!...

Cum îţi spuneam, se înfăţişează martor Oprița, împreună cu Rece, omul său, ca să fie doi, şi declară că ei au fost de faţă când au plecat belgienii, că aceştia ar fi golit seiful cu pricina în faţa lor, nici vorbă de bani acolo, fuseseră doar câteva dosare. Ce era în dosare n-aveau de unde şti, dar au văzut cu ochii lor că seiful a rămas gol. Nici nu-l mai încuiaseră, că n-aveau de ce. Şi cum de l-au chemat tocmai pe el, pe Oprița, adică, acolo? au întrebat judecătorii. Păi în calitate de jurisconsult, a răspuns. Şi unde erau directorul, inginerul-şef?... Prin fabrică, unde să fie? De unde să ştie el?... Şi n-a încheiat o hârtie cu ăia, un act, ceva?... Pentru predarea unui seif gol, fireşte că nu, le-a întors-o cu tupeu avocăţesc Oprița. În schimb au semnat o hârtie pentru cu totul altceva. Pentru ce? Păi, a venit răspunsul martorului nostru, domnul Böth spunea că el se pregătea să părăsească definitiv România şi că voia să-mi transfere mie, ca jurist, dreptul de a-l reprezenta, dacă mai era cumva nevoie, în orice relaţie, cu statul sau cu indiferent ce persoană fizică ori juridică. Şi hârtia aceea putea fi văzută? Dar cum nu?... le întinsese Oprița actul original. Şi Rece cu ce rost se afla acolo?

Tovarăşul Rece, subalternul meu, a contrasemnat, uitaţi şi dumneavoastră… Şi de ce n-aţi spus asta de la bun început? Dar ne-a întrebat cineva ceva?... făcuse o figură mirată, parcă-l văd şi acum, Oprița. Şi toată discuția aceea avusese loc în fața seifului deschis din biroul directorului-general? s-au mai interesat o dată judecătorii. Exact, precizase, ca şi cum asta dorea să fie întrebat la capătul depoziției sale Oprița al nostru, şi cu dosarele scoase din seif pe masă.

Dar voi de ce n-aţi spus din capul locului cum stăteau lucrurile, ni s-au adresat ăia cu mirare şi nouă. Care lucruri?... ne-am prins atunci în joc. Că s-a încheiat un asemenea act. A! Asta ştiam. De unde? De la tovarăşul jurisconsult, ni l-a arătat o zi mai târziu. Voi nu i-aţi văzut în ziua aceea pe belgieni? Nu!... Jucasem la cacialma, fiindcă eu unul îi văzusem. Dar n-au mai insistat asupra amănuntului. Îşi dăduseră seama că pierduseră partida, alt motiv să renunțe nu văd să fi avut!...

Grozav om a fost, aşadar, tatăl dumitale, băiete! I-a bătut pe anchetatori cu armele lor! Şi ne-a scos basma curată! Dar a trebuit să plătească pentru asta. Ştii ce i-au făcut. L-au retrogradat din jurisconsult simplu magaziner. Cred că era cel mai calificat magaziner din lume: doctor în drept comercial!... Iar pe mine m-au pus pe liber. Dăduseră fabrica pe mâna unor muncitori. După vreo două-trei luni a început să dea rateuri, biata de ea, ca orice mecanism prost folosit. Aproape tuturor inginerilor ne făcuseră, de altfel, vânt din fabrică. Nici nu eram prea mulți, vreo cinci cu tot cu director. Ne ziceau că suntem aserviți capitalului străin şi aşa mai departe, te-ai mai întâlnit cu texte din astea. Apoi tot ei au venit, după o vreme, să mă roage să-mi reiau funcția, cu reinstalarea în toate drepturile. Primul lucru pe care l-am făcut, cum ți-am spus, a fost să-mi contactez toate cunoştințele pentru a-l repune şi pe Oprița la

locul său. N-am izbutit nimic. De altfel, majoritatea cunoştinţelor mele au fost şi ele măturate din funcţiile lor.

N-aţi încercat să condiţionaţi rămânerea dumneavoastră în post de reabilitarea lui? nu mă putusem abţine să-l întreb.

M-am gândit din primul moment la asta, mă privise peste măsură de ostenit bătrânul inginer. Dar ce aş fi obţinut? Aşa măcar, din funcţia pe care o aveam, îl puteam cât de cât ocroti. Iar pe mama ta am angajat-o profesoară… Asta e tot ce am putut face pentru ei!

Şi în acel moment, pe scările casei cu parter înalt, sub copertina având forma unei cochilii de moluscă marină, îşi făcuse apariţia o femeie. Vocea interlocutorului meu se tăiase la vederea sa. Purta o broboadă albă pe umeri, pentru a se apăra de răcoarea tot mai accentuată a serii. Coborâse agale cele câteva trepte, apoi se îndreptase cu paşi rari spre noi, călcând pe dalele de piatră. Era ea! Obiectul adoraţiei mele din adolescenţă. Deşi se mai împlinise puţin la trup, rămăsese frumoasă. Zâmbea vag, încât în prima clipă crezusem că era bucuroasă văzându-mă. Dar ochii ei îmi păreau mai mari decât îi ştiam, cu căutătura fixă.

Mă ridicasem din fotoliul de răchită în care fusesem poftit să şed la venire. Făcusem câţiva paşi spre dânsa, pentru că se oprise brusc, la oarecare distanţă. Zâmbetul ei părea să sporească. Concomitent cu încercarea mea de a-i veni în întâmpinare însă, ea ridicase o mână, ca pentru a mă opri, spunându-mi:

Nu te apropia! Am lepră!...

V

Ce vrea să spună? îl întrebasem intrigat pe inginerul Milea, care urmărise toată scena fără să scoată un cuvânt. Privindu-l fugar, cu coada ochiului, observasem doar că bărbia îi tremura uşor.

Pe urmele femeii cu broboadă albă se ivise o individă uscăţivă, între două vârste, cu părul adunat într-un conci bogat la ceafă. Îşi frământa mâinile şi privea cu un aer vinovat spre inginerul stăruind în muţenia lui.

Sie fühlt sich wieder schlecht!... îi dăduse ea lămuriri inginerului, îndreptând o privire încărcată de nemulţumire spre mai tânăra femeie de alături, ce nu părea să-i audă vorbele.

Ich hab's bemerkt, îi replicase acesta sec. *Rufen sie, bitte, den Arzt an…*

Între timp eu mă reaşezasem în fotoliul de răchită, mai mult căzusem în el, abia putându-mi reveni din surprindere.

I-am luat infirmieră nemţoaică, îmi explicase mai târziu inginerul, la ofertele ce există acum, o alegere mai bună n-aş fi putut face. A fost în tinereţe călugăriţă într-un claustru din Banat. Dar comuniştii au desfiinţat claustrul, iar călugăriţele s-au împrăştiat care încotro, cele mai multe s-au repatriat în Germania, însă ea a rămas. A lucrat un timp la secţia de psihiatrie a spitalului din oraşul părinţilor ei. Are experienţă. Îmi este de cel mai mare folos!...

Din fundul grădinii, dând în lături ramurile tufelor de *labda virág* – cum se numesc aceşti arbuşti prin partea locului –, tinzând să obtureze poteca, bine cunoscută mie din vremea copilăriei, când alergam pe ea jucându-ne de-a v-aţi ascunselea,

se ivise o fată de 19 – 20 de ani, cu un dosar ferfeniţit în mână. Aducea întrucâtva cu Adina, cu acea Adina de care fusesem îndrăgostit până peste urechi în adolescenţă, doar părul îl avea mai lung, mai roşcovan şi mai cârlionţat. Purta nişte blugi cu talia foarte joasă şi o bluziţă din in topit, de sub care i se reliefau rotunde, ca nişte mere, protuberanţele sânilor mici. Mă privise în treacăt, nu fără oarecare curiozitate, apoi se aşezase pe marginea fotoliului de răchită al interlocutorului meu, care, cunoscându-i se pare obiceiul, îşi trăsese prevăzător mâna la o parte.

Iar are lepră?... întrebase ea cu un zâmbet acru, privind spre femeia cu broboadă albă, mama sa, nu încăpea îndoială, ce privea cu totală apatie scena.

Să nu ne dăm în spectacol, Theodora! o rugase cu voce coborâtă inginerul. Uite, avem musafiri, ţi-l prezint pe domnul Opriţa…

A, Opriţa!... îl întrerupsese fata, întorcându-şi obrazul spre mine, fixându-mă cu nişte ochi de un albastru intens, aproape violaceu. Obişnuiai cu grand-mère să vorbiţi de dumnealui!... Mi se spune, de obicei, Dora, adăugase ea fără afectare şi îmi întinsese o mână moale, căreia îi putusem apuca şi strânge uşor vârfurile degetelor. Pielea lor era umedă şi catifelată.

De tatăl dumnealui obişnuiam să vorbim, intervenise, oarecum stânjenit, inginerul.

Fata pufnise uşor pe nări, dând de înţeles că precizarea bunicului său o lăsa indiferentă.

Şi cum de ne faci onoarea, domnule Opriţa?... găsise cu cale, după o scurtă pauză, să întrebe, considerând probabil că, prin prezenţa ei, ne curmase apetitul conversaţiei. De fapt, ivirea fără veste a mamei sale avusese, puţin mai devreme, acest efect. Eram convins că fata mima doar interesul pentru prezenţa mea acolo.

Domnul scrie o carte, se oferise să-i explice inginerul, văzând că tărăgănam răspunsul. Se interesează de lumea noastră, căreia, de fapt, şi dânsul i-a aparţinut cu vreo douăzeci de ani înainte…

Serios? Scrii cărţi?... se înviorase fata. Poate scrii şi teatru?... Mă tutuia cu naturalețe, obişnuită pesemne cu noile deprinderi importate din Occident.

Nu, nu, mă grăbisem să infirm, de parcă aş fi fost bănuit de o faptă necuviincioasă. Mă ocup doar de proză.

A!... exclamase ea dezamăgită. Pe mine mă interesează teatrul. Mă pregătesc să dau la *UNATC*. Uite, bătuse cu palma coperțile dosarului ferfeniţit ce-l purta cu sine, tocmai studiez un rol. Ascultă! Şi începuse să declame ceva din Shakespeare, pare-se, după cum suna textul. Dicțiunea era corectă, dar cuvintele erau rostite, după gustul meu, puțin cam emfatic.

Recunoşti?... mă întrebase imediat ce-şi întrerupsese tirada. Nu părea să fie interesată de opinia mea în privința artei interpretării. O socotea pesemne impecabilă.

Shakespeare, cumva?... încercasem cu prudență un răspuns. *Romeo and Julia*?...

Ia te uită! se mirase ea alungindu-şi fața. Te pricepi?... Cât mai stai pe aici? Poate te înduplec să-mi dai nişte replici! Se pare că nimeni nu e în stare să mă ajute pe o rază de 50 de kilometri în jur.

Privisem stânjenit spre inginer. Dar acesta părea să agreeze ideea fetei.

Ar mai fi ceva, spusese el cu o undă de însufleţire în glas. Iţa a făcut o mulțime de însemnări despre lumea de aici. Mă gândesc că te-ar interesa să le consulți. Cine ştie ce ai putea extrage din ele!...

Mă bucurasem în sinea mea că inginerul adusese vorba despre însemnările soției sale, de care ştiam de la Tavi cu mult

înainte. Prietenul meu îmi povestise, cu ocazia unei întâlniri prin anii ‘80, că mama lui, bolnavă fiind, îşi trecea timpul aşternându-şi pe hârtie memoriile. Râvneam în taină să consult, venind la O.M., acele texte, dar cum să dau glas unei asemenea îndrăznețe aspirații nu mă dusese mintea până atunci.

Infirmiera socotise că nu e cazul ca pacienta ei să mai asiste la conversația noastră, deşi aceasta ascultase fără clintire, e drept, cu un aer absent, tot ce se vorbise. Se menținuse mereu la distanța ce-mi impusese şi mie să o păstrez încă din momentul venirii sale. Încercând să o conducă binişor spre intrarea bucătăriei, mai apropiată, la care se putea ajunge dacă erau urcate cele câteva trepte ale unei mici terase descoperite dinapoia vilei, infirmiera întâmpinase rezistență.

Ajut-o pe Fräulein Katherine, Theodora, o rugase inginerul pe nepoata sa. Aceasta se ridicase fără tragere de inimă de pe marginea fotoliului de răchită. Dacă-ți zice că are lepră, să n-o contrazici, mă sfătuise ea în trecere. O să-i sară țandăra!... Apoi îmi făcuse, spre totala mea surprindere, un discret semn cu ochiul şi se îndepărtase legănându-şi grațios şoldurile.

De unde numele acesta, Theodora? îl întrebasem pe interlocutorul meu.

Ița i l-a găsit, îmi spusese inginerul. Îl purtase în neamul ei o ilustră predecesoare, prin care Musteştii se înrudeau cu familiile Dudescu şi Cantacuzino.

Tăcerea se lăsase, un timp, iarăşi între noi.

Oare m-o fi recunoscut Adina? îl întrebasem apoi pe inginerul Milea, cu gândul la starea jalnică a fostei mele iubite. Aflasem deja că suferă de o afecțiune psihică, dar modul de manifestare al bolii ei mă descumpănise cu totul.

Nu ştiu, rostise el gânditor. Aş fi şi eu curios să aflu…

Fiindcă se înserase de-a binelea, cineva aprinsese lumina electrică a verandei din dreptul nostru. Prin pereții de sticlă, ea

se revărsa cu generozitate şi înspre noi. Această verandă, îmi aminteam, fusese cândva locul de joacă al copiilor familiei Milea. În mijlocul ei se afla instalat, cu toarte accesoriile, un trenuleț electric care mă fascina de-a dreptul. Dar Tavi, tip coleric, era gata să se ia la harță cu oricine ar fi îndrăznit să atingă măcar cu un deget prețioasa lui instalație. Accepta să o privesc, să îmi exprim admirația, ba chiar şi invidia pentru ceea ce el poseda, lucru unic şi nemaivăzut, dar în nici un caz să manipulez fie şi cel mai neînsemnat macaz al căii sale ferate. Într-o zi, având eu iarăşi impresia că vigilența lui de Argus slăbise, nu rezistasem tentației de a ridica un vagon de pe linie. Tavi scosese un răcnet ca din gură de şarpe, se repezise să mi-l smulgă din mână, în graba sa răsturnase şi restul garniturii, ce mai, se stârnise un tărăboi în toată legea. Alexandra Milea, aflată prin apropiere, se ivise îngrijorată în uşa verandei. Dar ce se întâmplă? se interesase ea. Mereu îşi bagă nasul unde nu-i fierbe oala, vagonul acela trebuia lăsat acolo unde se afla, începuse să-i explice Tavi, ieşit din fire.

Dar se cade să ceri voie pentru a pune mâna pe un lucru ce nu-ți aparține, ți-am mai spus parcă asta, începuse numaidecât să mă dojenească Alexandra Milea, privindu-mă cu severitate. Asemenea lipsă de…

Nu aflasem niciodată ce mai voise să adauge. Asta fiindcă, din colțul cel mai îndepărtat al verandei, unde într-un şezlong Adina citea o carte, se făcuse auzită vocea ei calmă întrerupându-şi mama: Dar a cerut voie, maman!...

Când a cerut voie, tâmpito?... îşi îndreptase tirul vorbelor spre ea Tavi.

Înainte de a lua vagonul, cretinule! îi răspunsese cu aceeaşi stăpânire de sine fata.

Era atât de frumoasă, cu părul ei blond, cu ochii albaştri sclipind de mânie şi cu buzele uşor aduse, din acelaşi motiv, încât respirația mi se tăiase de admirație.

Față de mine Adina manifestase inițial un oarecare interes, având noi o pasiune comună, lectura. Obişnuia să întrebe ce mai citesc, ea se delecta aproape numai cu literatură franceză, pentru că mama sa îşi adusese, la sfârşitul studiilor, din Franța o bibliotecă întreagă, dar nu se ferea nici de cărțile româneşti, dacă socotea că merită vreo atenție. Odată îi spusesem că citeam Sadoveanu. Sadoveanu?... întrebase ea cu un zâmbet sceptic pe buze. Ce anume? *Clonț de fier*, răspunsesem. Era o cărțulie primită premiu la un sfârşit de an şcolar. N-am auzit, îşi supsese ea obrajii. De fapt, recunoscuse fără stânjenie, n-am citit din Sadoveanu decât *Venea o moară pe Siret*. Şi?... mă interesasem, doar pentru a prelungi discuția, fiindcă răspunsul i se putea distinge pe chip. Nu sunt entuziasmată, îmi mărturisise. Sadoveanu nu poate intra în competiție cu un Daudet, cu un Maupassant… În mintea mea, cel puțin…

Când, mai târziu, Adina simțise că mă prinsesem în mrejele farmecului ei, devenise deodată foarte reținută. Cu timpul, îmi dădusem seama că încerca să facă dovada că are tactul unei fete educate. Numai când ajunsesem s-o exasperez cu asiduitatea mea, îmi scrisese acele cuvine cu ruj pe oglinda cuierului din antreu.

Discuția mea cu inginerul Milea continuase după cină în holul spațios, folosit drept livingrum, la fel ca odinioară. Nimic nu se schimbase aici, poate doar husa fotoliilor largi, în care ne tolănisem pentru a mai zăbovi puțin împreună. Şi Tavi?... întrebasem la un moment dat, el pe unde mai e? Legătura mea cu Tavi era cam de mult timp întreruptă, ultima dată când îl întâlnisem mă informase că, terminând chimia, la fel ca tatăl său, lucra la întreprinderea *Carbochim*. Sperasem zadarnic

până în acel moment al convorbirii că Adina îşi va face iarăşi apariţia, eram mereu chinuit de întrebarea dacă mă recunoscuse ori nu, dar nimeni, în afară de Fräulein Katherine, nu se mai ivise în hol după instalarea noastră acolo.

Tavi e acum în Egipt, îmi răspunsese cu un aer de nemulţumire inginerul. A plecat cu un contract pe trei ani, apoi şi l-a prelungit pe termen nelimitat. Nu l-am mai văzut de vreun an şi ceva… Ceea ce m-a surprins la ultima întrevedere a fost că renunţase cu totul la alcool, după ce, în ţară încă aflându-se, le trăgea binişor la măsea, obicei mai vechi, trezind mereu supărarea, fără reţinere exprimată, a mamei sale. Apoi am constatat că s-a obişnuit cu modul de viaţă al ălora de acolo, ba chiar şi cu modul lor de a gândi!... Combate valorile creştine, deşi înainte ele îi erau cu totul indiferente. Dacă l-ar auzi cum vorbeşte, s-ar răsuci în cripta ctitoriei lor de la Balomireşti strămoşii săi. Şi ar găsi numaidecât o explicaţie pentru câtă pacoste s-a abătut asupra noastră!...

Mă pregăteam de plecare, pierzându-mi cu totul nădejdea revederii Adinei, te rog să mai vii, îmi spusese inginerul, cum îţi ziceam, în camera Iţei se păstrează toate însemnările sale. Sunt convins că te-ar interesa… Dacă tot eşti aici, cum să-i spun, în vizită de documentare…

Fireşte, m-ar interesa, îi mărturisisem.

Şi în acel moment, când mă aşteptam mai puţin, uşa dinspre bucătărie a holului se dăduse în lături. În cadrul ei apăruse, la doar trei paşi de mine, Adina. Eu încremenisem, temându-mă să mai fac vreo mişcare. Ea rămăsese, se pare, surprinsă şi derutată de faptul că mă mai aflam încă acolo. Voise în primul moment să se retragă în pripă, dar, la chemarea blândă a tatălui ei, acceptase, după o scurtă ezitare, să pătrundă în hol, lăsând prevăzătoare uşa deschisă în urma sa, cercetându-

mă cu privirea ca un animal înfricoşat din cauza unei prea apropiate prezenţe străine.

Uite, Adina, îi vorbise, rostind rar cuvintele, inginerul. Îl recunoşti pe domnul? E Valentin Oprița, fostul tău coleg de şcoală!...

Femeia mă măsura, parcă neînțelegând ce voia tatăl ei, cu aceeaşi suspiciune din creştet până în tălpi. Uitase, după toate aparențele, că mă mai văzuse în după-amiaza aceea. În tăcerea dintre cuvintele inginerului ni se auzea tuturor respirația precipitată.

E fiul avocatului Oprița, draga tatei! Venea adeseori în casa noastră…, încerca, cu abia ascunsă exasperare, inginerul să-i stimuleze memoria.

Şi când să se lase păgubaş, întinzând cu dezamăgire mâinile în lături, pe fața femeii dinaintea noastră se ivise un semn că în cugetul ei ceva era pe cale să se petreacă. Teama din priviri părea să i se diminueze, iar buzele prinseseră să i se mişte uşor, ca ale unui elev timid încumetându-se să încropească un răspuns. În cele din urmă, câteva cuvinte îşi luaseră zborul spre noi: El este, tu eşti, ne fusese dat să auzim, Val, băiatul căruia îi place Sadoveanu!...

VI

Unde te duci? mă întrebase Nora.

Îmi era limpede că puțin îi păsa unde mă duceam, de cum mă văzuse, instinctul îi dictase să mă oprească din mers.

Să caut timbre, îi spusesem.

La marginea localității, acolo unde începeau gropile, săpate pentru extracția lutului de-a lungul a vreo două secole, se spunea, de năpăstuiții muncitori ai fostei cărămidării, obișnuiau să-şi arunce gunoaiele, precum toți ceilalți din partea locului, funcționarii fabricii. Între acestea se aflau, în noianul de hârtii mototolite, şi sumedenia de plicuri a corespondenței lor. Nu de puține ori găseam timbre interesante pe aceste plicuri, fiind tentat să le colecționez, după exemplul tatălui meu, în tinerețe pasionat filatelist. Albumul său, conceput după moda de altădată, reproducând imaginea emisiunilor filatelice deasupra cărora trebuiau aplicate mărcile corespunzătoare lipite cu şarnieră, îl păstrasem peste ani ca pe o prețioasă relicvă.

Nora era îmbrăcată într-o rochie de vară strânsă pe trup, cu poalele sfâşiate într-o parte, fapt de care ea nu părea să se sinchisească. Se vede treaba că rochia nu rezistase încercărilor la care o supusese, de-a lungul drumului parcurs, femeia ce o purta. Dovadă că Nora nu prea alesese pe unde să calce erau şi zgârieturile adânci ale picioarelor sale viguroase, pline de sânge închegat amestecat cu praf. Se oprise cu o mână în şold aținându-mi calea. Ochii îi erau injectați, cu căutătura fixă.

Trebuia să mă strecor pe lângă dânsa dacă mă încăpățânam să trec, loc de ocolit nu prea aveam, poteca era cam îngustă, apucasem pe o scurtătură de puțini folosită, în dreapta se aflau

tufe înalte, înțesate de spini, şi pâlcuri dese de urzici, culese de femeile de la periferia modestei urbe, cu ciorapi traşi pe mâini, pentru a-şi hrăni porcii. În stânga, pline cu apă provenită din ploi, stătută, mâloasă, acoperită cu lintiță, prin care mişunau vietăți ciudate, spre spaima celor slabi de înger, se înşirau, mai mari sau mai mici, gropile de la periferia fostei lutării. Aproape toate celelalte gropi, aflate la cotă ceva mai joasă, fuseseră umplute ochi cu varul rezidual provenit de la cuptoarele de calcinare ale fabricii de sodă. Se crease astfel de-a lungul timpului, prin răspândirea uniformă a varului fluid, un câmp pustiu, numit de localnici râtul cu var, de o albeață strălucitoare, ce se prelungea spre digurile Mureşului, într-o direcție, şi spre dealurile Măgurei, în cealaltă. Pe culmea mai apropiată a acestora, se întrezăreau printre copaci zidurile sumbre, cenuşii, ale castelului grofilor Teleki.

Nu o dată, călcând cu grijă pe buza gropilor din stânga potecii, strecurându-mă printre brusturii mai înalți de un stat de om, mă încumetasem să-mi port paşii pe întinderea de var întărit cu vremea, împânzită de crăpături adânci, precum cele din pământurile pârjolite de secetă. Mi se deschidea atunci în față o privelişte deprimantă, de tărâm străin şi neprimitor, iar imaginea lucrurilor din jur, tremurând în aerul încins, semăna oarecum cu nălucirile deşerturilor.

Eram uneori însoțit în explorările mele de un prieten pe nume Sorin Marian. Acesta se lăuda că ar fi nepotul de frate al celebrului fotbalist Bazil Marian şi obişnuia să-mi povestească despre el tot soiul de legende. De pildă aceea că unchiul său, într-un meci de pomină pe stadionul *ANEF*, l-ar fi proiectat cu un şut-bombă pe Zamora, nu mai puțin vestitul goalkeeper al Spaniei, cu minge cu tot în plasa porții sale. Sorin Marian nu era filatelist, avea în schimb alt hobby, de care mă molipsise şi pe mine, acela de a se căra, cum obişnuia să spună, pe furiş cu

vagonetele folosite în scopul transportării varului în afara fabricii. Varul rezultat din fabricarea sodei fluid fiind, vagonetele erau nişte simple cuve pe patru roți, deplasate cu mâna pe o cale ferată cu ecartament îngust şi controlată pe porțiunile cu declivitate printr-un sistem rudimentar de frânare. Ajunse la capătul cursei, cuvele erau golite, vărsându-li-se conținutul lăptos, din care se înălțau norişori alburii, în gropile cărămidăriei de altădată, dar şi alături de ele, acolo unde terenul, aflat la cotă mai joasă, cum spuneam, permitea acest lucru. Sâmbăta după-amiaza sau duminica, vagonetele erau lăsate de izbelişte, unele chiar în afara incintei fabricii, iar noi ne luaserăm obiceiul să înşfăcăm câte unul, mai ferit de ochii paznicilor, şi, urcați pe el, să-i facem vânt pe linia îngustă la vale. Nu ne speria deloc gândul că ne-am putea accidenta căzând, nici că am putea fi proiectați la capătul liniei în varul moale şi adânc, care păstra o anumită vâscozitate mult timp după depozitare. Erau plantate acolo şi panouri de avertizare cu nişte inscripții şi nişte cranii stângaci pictate deasupra unor oase încrucişate. Ele nu puteau decât să ne amuze. Fireşte, inscripțiile nu ni se adresau nouă. Singurul inconvenient al acestor isprăvi era că adesea ne mânjeam încălțămintea şi picioarele până la genunchi cu uleiul negru şi vaselina provenind de la roțile din belşug unse ale vehiculelor noastre, ce îmbâcseau buruienile de pe terasament.

Nu-mi dădeam seama cum de nimerise Nora pe poteca atât de puțin umblată, mascată de bălării, care-mi permitea să ajung mai curând la mormanele de gunoi în căutarea prețioaselor timbre, traseu urmat de regulă doar de culegătoarele de urzici. Dar era fapt ştiut că Nora obişnuia, în scrânteala ei, să umble razna şi că nu o dată greşea drumul la întoarcere, lucru ce dădea destulă bătaie de cap întregii sale familii. Bănuiam că se afla într-o asemenea situație. Ba chiar îmi trecuse prin cap, deşi

ființa aceea îmi provoca mereu teamă şi repulsie, să o conduc până acasă, de mi-ar fi acceptat necondiționat ajutorul.

Trebuie să treci pe lângă mine, dacă poți, îmi spusese Nora, privindu-mă insidios, întinzând lateral un braț, precum agenții de circulație, pentru a nu-mi rămâne nici urmă de dubiu în privința intenției sale de a-mi zădărnici deplasarea. Pe față începuse să i se întindă un zâmbet, semn al convingerii că nu putea da greş în ceea ce urmărea, şi o şuviță de păr îi acoperise obrazul stâng, dându-i aerul exaltat al unora dintre eroinele filmelor neorealiste, în vogă cândva şi la noi.

Poate doriți să vă însoțesc până acasă, domnişoară…, începusem să-i spun ezitând, tanti Ița se va bucura dacă…

Nora, sora mai mică a Alexandrei Milea, mă cunoştea, căci frecventasem cu asiduitate casa Mileştilor, chipurile pentru a mă întâlni cu Tavi, de fapt mai mult pentru a mă afla în preajma Adinei, până când aceasta, agasată de insistențele mele, îmi scrisese cu ruj de buze pe oglinda cuierului din antreu cuvintele: *Ne pense pas à… et roulle!* Pe Nora o întâlnisem cu ocazia vizitelor mele de câteva ori şi de fiecare dată îmi aruncase priviri insistente cu ochii ei injectați, făcându-mi semn pe furiş să o urmez la demisol.

Dar femeia relativ tânără aținându-mi calea semăna prea puțin cu Nora cea cunoscută de mine, pe vremea când nu era săptămână fără să-i vizitez pe Mileşti, înainte ca nebunatica Adina să-mi scrie cu ruj pe oglinda din antreu, provocând furia lui Tavi, *Ne pense pas à… et roulle!* Aceea era mai corpolentă şi îşi pierduse în bună măsură obiceiul de a hoinări de una singură pe coclauri. Gurile rele ziceau că ar fi avut ea pe undeva odinioară nişte misterioşi indivizi, care îi ostoiau poftele trupeşti!… Devenise mai aşezată, mai placidă, preocupată de mâncare, stând mai mult pe la bucătărie şi înfulecând între mese din oalele de pe plită, spre exasperarea

bucătăresei, o unguroaică, ce i se plângea mereu pe limba ei, bătându-şi palmele, doamnei Milea din acest motiv.

Individa care îmi aţinea calea era însă bine proporţionată, chiar frumoasă aş fi putut spune, şi semăna cu Adina, încât în primul moment o confundasem cu ea. Aşa că mă bucurasem văzând-o şi mă grăbisem spre dânsa. Abia de aproape îmi dădusem seama de confuzie, căci, faţă de Adina, mult mai firavă, Nora avea alura unei atlete cu fizic potrivit pentru probele de aruncări. Iar ochii injectaţi, cu jocuri stranii de lumini în dânşii, erau ai Norei, nu încăpea îndoială.

Imediat ce mă oferisem să o conduc acasă, mi se relevase însă o altă ciudată nepotrivire. Îi vorbisem Norei de sora ei, deşi ştiam că aceasta era deja moartă. Şi totuşi, pe când mă îndeletniceam cu colecţionarea timbrelor adunate de prin gunoaie, Alexandra Milea era în floarea vârstei, plină de farmec, seducătoare, în centrul atenţiei micii societăţi din cartierul rezidenţial al specialiştilor şi funcţionarilor mai acătării ai *USOM*, fostă *Solvay*, după numele proprietarului belgian al fabricii de sodă din perioada premergătoare naţionalizării.

Dar nu prea aveam timp să cuget la aceste neconcordanţe stranii. Tânăra femeie din faţa mea continua să-şi ţină mâna întinsă lateral, asemenea unui agent de circulaţie zelos, interzicându-mi trecerea, iar privirea ei fixă, izvorând din ochii măriţi, imobili şi injectaţi, îmi provoca fiori din creştet până în tălpi.

Să mă însoţeşti acasă, sufleţel?... îmi spusese Nora, sporindu-şi zâmbetul viclean pe obraz, colţul gurii unindu-i-se cu şuviţa de păr căzută într-o parte. Nu e nevoie de asta. Ceea ce avem de făcut putem isprăvi şi aici!...

Îmi dădusem numaidecât seama, după aceste cuvinte, că e inutil să-i mai spun ceva, că nu-mi va înţelege vorbele, cu atât

mai puțin bunele intenții, obsedată de ceea ce îşi pusese în gând să facă din clipa în care dăduse cu ochii de mine. Atunci îmi zisesem că potrivit ar fi să-i ignor prezența şi să trec de dânsa cu indiferență, simulată, firește, pentru că îmi simțeam inima pulsând până la rădăcina gâtului. Figura îmi ieşise de mai multe ori când, altădată, îmi aținuseră calea tot soiul de băiețandri puşi pe harță, mai cu seamă Ilie Mandula, zis Bitangul, cu care îmi încrucişasem adesea paşii pe cărările Teritoriului, cum era numită zona salinelor prăbuşite. Ce, măi Saramâna, îmi striga Mandula, folosindu-mi porecla de el însuşi dată, imitând pocit modul politicos cu care mă deprinsesem de mic, urmând sfatul părinților, să-i salut pe cei mai vârstnici, indiferent de sex, nu mai vezi oamenii, te crezi cineva de când e mă-ta dăscăliță la profesională?... Mă feream de el şi treceam mai departe, arborând un aer indiferent, ce poate îl intimida, nerăspunzând în nici un fel cuvintelor murdare cu care mă împroşca şi nici amenințării că îmi planificase o bătaie straşnică, dacă mai trec prin locurile luate în stăpânire cu de la sine putere.

Aşa voisem să trec şi pe lângă Nora, ocolind prin urzicile de la marginea potecii, al căror efect vezicant îl simțisem aproape numaidecât printre baretele sandalelor încălțate pe piciorul gol. Nora păruse o clipă derutată de modul meu de a proceda, apoi mâna ei se lungise parcă, înşfăcându-mă cu iuțeala fulgerului dinapoia gâtului.

Ia stai, sufletel!... îmi şuierase cu o furie îndelung mocnită. Aşa te porți?... Nu ți-e ruşine?... Veneai în casa surorii mele să-i tragi clopotele Adinei, se vedea de la o poştă, iar acum treci ca un nemernic fără să asculți ce-ți vorbesc?!... În timp ce eu mă ofeream să te vindec de călduri, idiotule!

Mă simțeam ca un iepure între colții unei vulpi flămânde. Nici o clipă nu-mi trecuse prin minte să ripostez cu violență

gestului ei, deşi aş fi putut-o face, în schimb, după câteva clipe de uluială, împins de instinctul ce ajută uneori victima aproape sigură să-şi afle calea izbăvirii, mă zbătusem disperat, cu toată vigoarea, între degetele mâinii sale strânse ca o menghină. Când le simțisem alunecându-mi pe ceafa năclăită de transpirație, mă smulsesem din încleştarea lor, luând-o la picior prin brusturetul crescut pe buza gropilor din cealaltă parte a potecii. Ceva îmi spunea că Nora nu va îndrăzni să mă urmeze, riscând să cadă în vreuna din ele, de unde numai anevoie putea ieşi, în cel mai bun caz cu o sumedenie de lipitori prinse de trup, ori să-şi sfâşie cu totul îmbrăcămintea printre buruienile țepoase. Mă înşelasem însă. Abia făcusem câțiva paşi pe întinderea de un alb strălucitor a rătului de var, înțesat cu crăpături adânci, precum cele ale nămolului lacurilor africane secate sub soarele torid, ca să constat cu stupoare că Nora trecuse cu uşurință de obstacolul gropilor şi al brusturilor imenşi, avântându-se cu sprinteneala unei Diane pe urmele mele.

Asta era, cale de întoarcere nu aveam, mi-ar fi fost numaidecât tăiată, scăparea îmi putea fi hotărâtă numai de repeziciunea picioarelor. La început le orientasem spre liziera pădurilor Măgurei, care se întrezărea prin aerul tremurând al amiezii de vară. Dar îmi dădusem curând seama că distanța de parcurs era destul de mare şi, de altfel, nimic n-o putea opri pe Nora, ce se dovedea agilă şi neobosită, îndârjită ca un animal flămând de pradă, străduindu-se cu încăpățânare să micşoreze distanța ce ne despărțea, să mă urmărească şi pe pantele dealului, în caz că nu întâlneam pe cineva dispus să-mi sară în ajutor. Colac peste pupăză, la un moment dat călcasem greşit, căzând cât eram de lung, zdrelindu-mi palmele în varul scorojit. Mă ridicasem repede, e drept, dar dureri ascuțite în

glezna unui picior mă făcuseră să înțeleg că nu-mi voi putea continua mult timp alergarea.

Şi atunci un gând nebunesc îmi răsărise în minte. Văzusem brusc mijlocul prin care puteam zădărnici încercarea urmăritoarei mele de a mă ajunge cu orice chip. În consecință, schimbasem direcția spre stânga, către digurile râului, apropiindu-mă treptat şi foarte periculos de rampa de descărcare a vagonetelor cu var. Oameni nu se vedeau, vagonetarii probabil picoteau la umbra vreunui pom, după ce îşi luaseră prânzul lor alcătuit invariabil din mămăligă rece, slănină friptă pe jar, brânză şi ceapă roşie zdrobită cu pumnul, toate udate generos cu rachiu de dude.

Făcusem un ocol pentru a evita zona varului moale, care, prinzând o crustă de câțiva centimetri la suprafață nu se deosebea aproape deloc de cel deplin solidificat, ceea ce făcuse să scadă şi mai mult distanța dintre mine şi neobosita mea urmăritoare. Obsedată să mă înşface cât mai curând, sub imperiul furiei ce îi clocotea în suflet, Nora, a cărei respirație precipitată o şi auzeam deja, îşi pierduse orice urmă de prevedere şi, în loc să ocolească la rândul său, o tăiase direct prin porțiunea periculoasă. Poate dacă s-ar fi oprit după ce primii paşi îi pătrunseseră în materia vâscoasă, cum eram convins că se va întâmpla, ar fi avut şanse de salvare. Dar ea, cu o înverşunare irațională, îşi continuase înaintarea. Stai, îi strigasem atunci îngrozit, te sinucizi, rămâi pe loc!... Se oprise în cele din urmă, atunci când se văzuse prinsă în var până la brâu, zbătându-se cu înverşunare să se elibereze. Mişcările ei dezordonate o cufundaseră şi mai repede însă.

Nu ştiam ce să fac, să mă reped în căutarea vagonetarilor, ori să încerc să-i ofer eu ajutor. Faptul că în curând doar capul îi rămăsese afară şi palmele mâinilor încercând cu disperare să se agațe de ceva, mă hotărâse pentru cea din urmă soluție. Mai

ales că în vecinătatea mea zărisem o prăjină lungă, dintre cele folosite de vagonetari să bată perele păsăreşti din pomii la umbra cărora îşi făceau de obicei siesta, ajunsă nu se ştie cum acolo. Înarmat cu prăjina aceea, mă repezisem în ajutorul Norei. Prea târziu însă. Degeaba înaintam spre ea strigând, fără să scoată un singur cuvânt nenorocita dispăruse brusc, nemairămânând în locul unde fusese decât o pâlnioară din care se ridicau bine ştiuții norişori alburii.

Intrasem şi eu nepermis de mult în varul moale, trezindu-mă înnămolit până la fese în mlaştina aceea albă, o simțeam caldă, încercând să mă soarbă şi pe mine în adâncul ei. Bătusem îngrozit în retragere. Izbutind să mă întind pe crusta abia solidificată, care, la început, ceda mereu sub greutatea mea, şi, mai ales, folosindu-mă de prăjina păstrată, spre norocul meu, în mâini, pentru a-mi distribui pe o suprafață mai largă presiunea corpului, izbutisem în cele din urmă, încetul cu încetul, târându-mă cu încetineală de melc, să ies la liman.

Primul imbold ce îl simțisem văzându-mă salvat a fost acela de a mă repezi pentru a alerta pe vagonetarii ale căror locuri de odihnă le ştiam. Dar o sfârşeală vecină cu leşinul pusese stăpânire pe mine, interzicându-mi minute bune să fac orice mişcare. Emanația varului răscolit îmi inundase plămânii, făcându-mă să caut aer cu gura larg deschisă. Eram alb din cap până în tălpi, ca un mulaj de ghips. Totul era zadarnic, îmi spusesem cu resemnare în cele din urmă. Nimic nu mai putea fi îndreptat. Şi în momentul când începusem să-mi recapăt controlul asupra membrelor secătuite, încovoiat, ca unul ce abia deprinde să umble după un grav traumatism, îmi continuasem mecanic drumul spre râu.

VII

De obicei, se foloseau două căi pentru urcarea la castel. Cea mai utilizată, dar şi cea mai lungă, din cauza înclinației sale relativ reduse, de aceea accesibilă oricăror vehicule, pornea chiar din centrul localității, cam din dreptul bisericii ortodoxe, unde se şi unea cu o stradă importantă, care ducea spre gară, trecând prin fața sediului administrației fostei saline. O parte a acestui traseu fusese parcursă de mine cândva zilnic pentru a merge la şcoală. Exista acolo, chiar lângă biserică, o clădire scundă, cu câteva încăperi, folosită probabil ca şcoală confesională pe timpuri, iar mai târziu, pe vremea mea, cum s-ar spune, ca sediu pentru unele din clasele învățământului elementar. Restul claselor, inclusiv cele ale învățământului mediu, îşi desfăşurau activitatea într-o altă construcție, ceva mai jos, în vecinătatea bisericii catolice. Noi, adică eu şi colegii mei, eram foarte mulțumiți că învățam în şcoala de lângă biserica ortodoxă şi nu în cea de lângă biserica catolică, mai ales iarna, fiindcă în fiecare pauză ne dădeam cu sania pe drumul puțin circulat ce urca la castel. Existau avantaje şi vara, între altele şi acela că pe marginea drumului creşteau rugi plini de mure, pe care le înfulecam, deşi erau îmbâcsite cu praf.

Pe măsură ce urca spre culmea dealului unde străjuia castelul, drumul devenea mai îngust şi mai sinuos, iar pe marginile sale începeau să se înalțe arbori din ce în ce mai falnici, cu coroanele ajungând să se unească pe alocuri, formând un adevărat tunel verde. El se curma brusc, după o curbă strânsă, chiar în fața porților curții exterioare a castelului, un parc în toată legea de fapt, foarte înalte, din fier forjat,

mereu date în lături, puțin povârnite, fiindcă stâlpii de susținere, în care erau încastrate uriaşele balamale, cedaseră cu timpul sub greutatea lor. De o parte şi de alta a stâlpilor se aflau doi bolovani imenşi, perfect rotunzi, acoperiți cu licheni, al căror rost acolo nu mi l-am putut niciodată explica.

A doua cale de acces la încă impunătorul edificiu, deşi fusese lăsat atâta vreme în voia sorții, pornea din dreptul fostei cărămidării a oraşului, ea era mult mai scurtă, dar nu putea fi parcursă altfel decât cu piciorul. Până la cărămidărie exista, firește, un drum, bătut, pe vremea când nu eram decât un țânc de-o şchioapă, de carele cu cărămidă trase de bivoli. Aceste animale uriaşe, negre, punând în mişcare cu o forță incredibilă vehiculele cumplit de grele, cu capetele plecate în jug şi cu balele albe curgându-le din gurile întredeschise din pricina efortului, erau tot ce puteam să văd mai înspăimântător la vârsta aceea. Pentru că din aceste care cădeau frecvent pe drum fragmente de lut ars, mărunțite apoi şi mai mult de roțile ce treceau fără contenire, pulberea acestuia devenise roşie, numai bună de a ne mânji cu ea când ne jucam de-a indienii. Din cărămidărie nu se mai păstrase cu timpul mare lucru, totuşi o parte din cuptoarele ei se mai puteau vedea, precum şi rămăşițele şoproanelor în care calupurile de lut erau stivuite pentru a se usca bine înainte de a fi introduse în flăcări. De la cărămidărie urca în serpentine poteca spre castel, ieşind pe culmea dealului chiar în vecinătatea marii terase aflată în prelungirea curții exterioare a edificiului, prevăzută cu parapet, de unde se puteau contempla peste ramurile copacilor valea şi cursul râului până departe în zare. Tot de acolo era vizibilă o porțiune din râtul alb, cum mai era numită de localnici halda de var rezidual evacuat din pântecele uriaşelor instalații de calcinare ale fabricii de sodă.

Pe care din cele două căi mă decisesem în seara acelei zile să ajung la castel nu-mi pot aminti. Şi nici ce căutam acolo la o oră nu tocmai potrivită. E drept că şi în trecut urcasem, de obicei pe la cărămidărie, la castel fără un scop anume, împins, poate, numai de plăcerea de a contempla superba imagine a cursului de apă, ce se încolăcea, venit din depărtare, asemenea unei uriaşe reptile gălbui, ocolind pintenul de deal pe care se ridica impunătoarea construcție, dar niciodată la sfârşit de ziuă.

Lucrări de restaurare a castelului fuseseră întreprinse cu mai mulți ani în urmă, dar ele stagnaseră curând după inițiere din lipsă de fonduri, se zicea, în schimb câteva acareturi din vecinătate au fost amenajate pe cheltuiala fabricii pentru a găzdui provizoriu şcoala profesională tocmai înființată a acesteia. Acolo mama venea cândva zi de zi, ca profesoară necalificată de chimie – ea studiase, la fel ca tata, dreptul la Cluj, unde s-au şi cunoscut –, ca să aducă în casă acei bani pe care soțul ei îi pierduse din venitul lunar, retrogradat fiind, parcă în bătaie de joc, din jurisconsult al întreprinderii, simplu magaziner. Mai târziu aflasem că, până nu de mult, în locul şcolii profesionale, ce primise un nou sediu, funcționase un atelier de confecționat podoabe pentru pomul de iarnă, varianta comunistă a pomului de Crăciun. După desființarea acestuia, asupra locului pogorâse iarăşi liniştea de altădată.

Era seară, aşadar, şi mă întrebam ce căutam, de fapt, acolo, în întunericul din ce în ce mai dens, mai cu seamă că poveşti despre fantome cutreierând sălile aproape pustii şi părăginite ale clădirii înălțate la mijlocul secolului al XVIII-lea pe locul unei fortificații străvechi, auzisem destule. Prin curtea interioară a castelului îşi pornise deja zborul o droaie de lilieci, iar între copacii de la marginea terasei se auzeau bătăile din aripi ale păsărilor de noapte. Alte zgomote, în timpul zilei nu prea luate în seamă, provocate de uşoare intensificări ale

vântului, scârțâituri, foşnete, îmi sporeau neliniştea ce începuse să mă cuprindă.

Ca pentru a-mi întări bănuiala că prezența mea în acele locuri nu va fi scutită de surprize, o lumină difuză începuse să se răspândească printr-una din ferestrele aproape năpădite de iederă ale parterului înalt. Dacă aş fi răspuns primului imbold, m-aş fi întors pe călcâie şi aş fi rupt-o la fugă prin noroiul şi bălțile aleii principale a parcului din jurul straniului edificiu, spre porțile din fericire mereu deschise ale îngrăditurii acestuia, căci o coborâre pe orbecăite până la cărămidărie era cam riscantă, dar aproape numaidecât un alt impuls, mai puternic, mă ținuse pe loc, ba chiar mă silise să înaintez către o uşă care prinsese să se deschidă înaintea mea. Intrasem şovăind, fiindcă teama nu mi se atenuase câtuşi de puțin, prin uşa împinsă parcă de o pală de vânt, căci nimeni nu se afla îndărătul ei, şi văzusem numaidecât treptele de lemn cu balustrada prăbuşită ce urcau spre marea sală de recepții. Nu era intrarea principală, peste pragul căreia odată, însoțit de tatăl meu, avusesem posibilitatea, cu nu mai ştiu ce ocazie, să trec, ci una dosnică, folosită, se pare, de servitori. Scările de lemn se puteau cât de cât distinge, fiindcă cineva avusese grijă să aprindă sus, la capătul lor, o lumânare groasă cât un braț vânjos, înfiptă într-un sfeşnic de înălțimea unui om. Urcarea cu prudență a scărilor acelora, cu neputință de evitat, îmi amintise brusc de scena în care sir Laurence Olivier, în celebra ecranizare după Shakespeare, se pregătea de întâlnirea cu fantoma tatălui răpus. Spre surpriza mea, în capul scărilor mă aştepta nu un bărbat în armură, abia distingându-se prin aburii ce îl învăluiau, cum văzusem în film, ci o femeie câtuşi de puțin fantomatică şi pe care o recunoscusem numaidecât. Era vechea mea prietenă, Olimpia.

Faptul mă contrariase, fiindcă nu îi împărtăşisem intenţia de a veni la O.M. Cum de se afla atunci acolo?

Ei şi tu, faci acum pe miratul, îmi zâmbise ea sfidător, ai uitat că am lucrat cândva la *Ochiul şi Timpanul SA*?

Apoi îmi dădusem seama, privind-o mai bine la lumina precară a lumânării, că Olimpia suferise o modificare, ea, pe care aproape n-o ştiam în ultimul timp altfel decât purtând blugi, mi se înfăţişa într-o rochie evazată, străvezie, cu jupon, bine strânsă pe talie de un cordon roşu. Umerii goi şi-i proteja cu un şal franjurat, ale cărui capete îi cădeau moi peste piept. Faptul că pomenise de mai vechiul său loc de muncă era, de asemenea, neobişnuit, fiindcă, de obicei, evita să amintească de trecutele ei îndeletniciri.

Prezenţa Olimpiei mă mai liniştise. Părea foarte sigură pe sine şi îmi zâmbea încurajator. Vino, îmi spusese, să te înfăţişez domnului conte.

Mă introdusese în sala de recepţii pe o uşă laterală. Mă luase de mână pentru a mă conduce, fiindcă sursa de lumină de la capătul scărilor rămăsese în urma noastră. Ocoliserăm câteva piese de mobilier vechi, după câte îmi putusem da seama, apoi Olimpia deschisese uşa trăgând-o spre sine. Mă izbise în obraz o boare de aer ceva mai proaspăt, asta însemna cu mai puţin iz de mucegai decât cel din anticamera prin care mă purtase Olimpia. Imediat zărisem sala imensă, luminată şi ea destul de anemic, cu ajutorul câtorva lumânări montate într-un sfeşnic cu mai multe braţe. Sfeşnicul era amplasat la capătul unei mese atât de lungi, încât partea opusă acestuia nu se putea distinge în obscuritatea ce domnea în cea mai mare parte a uriaşei încăperi. În capul mesei, al celui aflat în bătaia luminii sfeşnicului, şedea un individ având în faţă o sticlă pântecoasă, cu gât neobişnuit de lung, şi nişte pahare în formă de cupă,

toate puse pe un şervet mare, din cel mai fin damasc, cum aveam să constat puţin mai târziu. Să tot fi avut individul vreo cincizeci şi cinci de ani, părul îi era cărunt şi rar, destul de bogat în dreptul tâmplelor totuşi, de unde îi coborau favoriţii stufoşi. Purta mustaţă şi barbişon, ambele tuşinate cu grijă. Îşi dezbrăcase pentru mai multă lejeritate haina, pe care o atârnase pe spătarul înalt al scaunului ce îl ocupa, iar lavaliera şi-o lărgise pentru a-şi putea descheia la gât cămaşa de o albeaţă strălucitoare. Părea foarte preocupat în momentul intrării noastre, privea fix spre celălalt capăt al mesei, pe care mă îndoiam însă că îl putea vedea. Tresărise la auzul zgomotului făcut de noi şi întorsese către mine nişte ochi mongoloizi, măsurându-mă rece de sus până jos.

Înălţimea Voastră, o auzisem pe Olimpia vorbind, în timp ce eu nu conteneam să-l studiez pe ciudatul personaj, domnul Opriţa are onoarea să vi se înfăţişeze.

Ceva mă îndemnase să îmi plec cu toată deferenţa capul, bucurându-mă de surâsul aprobator al Olimpiei, imediat ce mi se pronunţase numele.

Individul îmi răspunsese cu un gest similar, abia schiţat însă, continuând să mă cerceteze suspicios. Apoi, ca sub impulsul unei subite revelaţii, un zâmbet i se ivise pe obraz, se ridicase de pe scaun, împingându-l cu grijă îndărăt, şi făcuse câţiva paşi în direcţia mea cu mâna întinsă, mijindu-şi ochii înguşti, miopi, pentru a mă vedea mai bine. Domnule Opriţa, îmi spusese, ce bine pare la mine că vă pot vedea!... Ce mai faceţi, domnule Opriţa? Arătaţi, cum să zic, ceva mai matur decât atunci când întâlnit noi ultima dată la Cluj.

O privisem cu nedumerire pe Olimpia. Puteam să jur că nu-l mai văzusem niciodată pe insolitul personaj. Dar Olimpia

nu dădea nici un semn că ar fi sesizat vreo nepotrivire în cuvintele de întâmpinare ale acestuia.

După cum vedeți, domnule Oprița, încă descurc cu româna învățată de la dumneata!...

Şi atunci mi se făcuse brusc lumină în minte. Omul mă confunda cu tatăl meu. Auzisem eu de la mama că tata, în timpul studenției, ba chiar şi după ce ajunsese asistent la catedra de drept comercial a profesorului Ercea, dăduse ore pentru a se putea întreține. Îmi fixa întâlnire, spunea amuzându-se mama, la poarta unuia dintre elevii meditați de el şi făceam o plimbare până la poarta altuia. Apoi ne despărțeam, pentru a repeta figura a doua zi. După care a plecat, trimis de Universitate, la Berlin. Cu ocazia discuțiilor pe această temă, mama îmi spusese că tata dăduse ore de limba română unui grof maghiar din celebra familie Teleki.

Tocmai asta părea să-şi reamintească individul din fața mea. Nu pot să uit ce figură făcut prietenii mei, cu care întâlneam duminica la *Astoria* pe Corso, adăugase el, când salutat prima oară la ei cu *Bună ziua, domnilor!*... Ce-i, Ernö?... spus mirați. Prostit la tine la bătrânețe? Ai ajuns vorbeşti limba şerbilor noştri? Mai rămâne înveți şi țigăneşte!...

Faptul că eram confundat uneori cu altcineva, nu mă indispunea câtuşi de puțin. Ba, mai mult, eram tentat, de câte ori mi se întâmpla asta, să intru în pielea personajului drept care mă lua interlocutorul meu ocazional. Îmi amintesc şi astăzi cât de copios mă distrasem când, cu nişte ani buni în urmă, pe vremea dictaturii, toate lucrurile mai căutate dându-se atunci pe sub tejghea în diverse magazine, pătrunsesem în unul dintre ele pentru a cumpăra nişte patroane cu gaz pentru sifon. N-avem, mă înştiințase prompt vânzătoarea. Nu ştiu de unde însă apăruse şefa magazinului, care, împreunându-şi palmele cu bunăvoință, îmi şoptise că pentru mine s-ar găsi totuşi. Şi

începuse să-mi turuie tot felul de lucruri fără noimă despre doctori, spital, sarcină, RH negativ şi aşa mai departe. O ascultasem cu răbdare, până când brusc mă edificasem. Individa mă confunda cu medicul ginecolog al nurorii sale. Intrasem imediat în rol şi încropisem cu ea o discuţie, în care îi dădusem toate sfaturile cerute, după cum mă tăia şi pe mine capul, dar până la urmă femeia rămăsese mulţumită de ele, iar eu cu patroanele în buzunar.

Cu tatăl meu însă se întâmpla cel mai des să fiu confundat. Vai, îmi spusese Jofi servitoarea, cu ocazia unei vizite făcute de mine părinţilor, stabilit fiind eu vremelnic cu serviciul într-o altă localitate, auzind cum vorbiţi, am crezut că a ajuns acasă de la tribunal domnul avocat!... Aveţi nu numai chipul, ci şi vocea lui! Mai amuzantă a fost situaţia când, întâmplându-se să mă internez şi eu în spitalul unde tata a murit cu ceva timp în urmă, toată suflarea de acolo mă privise, în primele momente, ca pe un întors de pe lumea cealaltă.

Bine, dar de ce nu lămurea lucrurile Olimpia? mă întrebasem. Nu putusem găsi un răspuns. Cu siguranţă era interesată ca această confuzie să persiste.

Mă hotărâsem să las lucrurile aşa cum erau şi răspunsesem invitaţiei gazdei mele de a lua loc la masa sa, mai mult, acceptasem să fiu servit de dânsul cu un pahar de vin. Este obicei la mine, explicase el, să gust cu cineva seara un pahar, două de Tokaj. Nu se există în pivniţă la mine decât Tokaj…

Îl lăsasem pe binevoitorul meu amfitrion să mai sporovăiască de una, de alta, şi, la îndemnul său, luasem o gură din vinul pe care mi-l oferise. Spre infinita mea mirare, vinul nu avea nici un gust. Parcă băusem apă plată!

Vezi dumneata, ajunsese contele să-mi spună, domnule Oprița, nu ascultat de mine rămâi la Cluj înainte de război… Plecat dumneata la Bukarest, ca aproape murit pe front apoi…

Jaj, istenem!... Promis mie fratele meu că aranjează la dumneata. Da' dumneata nu vrut. Lăsat mama acolo şi mers după cur de romăncă!... Scuză la mine domnişoara!... Contele făcuse un semn discret cu ochiul Olimpiei, care îi zâmbise plină de bunăvoinţă.

Bun, îmi spusesem în gând, probabil nu pentru a mi se depăna amintiri fusese pusă la cale aducerea mea la castel în prag de noapte. Ca şi cum mi-ar fi auzit vocea lăuntrică, contele ţinuse să precizeze: Da, luat nouă ceva timp ca să vă aducem aici. Uite că prins noaptea pe noi aşteptând. Dincolo de plăcerea de a revedea pe dumneata, aveam şi nişte interese… Nu-i aşa, domnişoara Olimpia? Ia spune domnului Opriţa ce interese aveam!...

Olimpia mă privise cu toată atenţia şi îmi spusese cu voce gravă: Domnul conte doreşte să reintre, conform legii, în posesia domeniului său. A binevoit ca firma noastră să se ocupe de redobândirea drepturilor sale, dar cu condiţia să ne devii dumneata consultant în această afacere. Are în dumneata o încredere nemărginită! A stipulat din capul locului acest lucru!...

Totuşi, eu…, o cercetasem uimit pe Olimpia.

E o afacere foarte profitabilă, *domnule avocat*, mă privise ea adânc în ochi. Plus că după redobândire, dacă statul român nu vrea să uzeze de dreptul de preempţiune, lucru îndoielnic la preţul ce intenţionăm să-l cerem, contele ar putea vinde cu un profit substanţial domeniul, pe care a fost extinsă în mod abuziv şi o bună parte a fabricii cu anexele ei. Trebuie să recunoaştem că locaţia este superbă! Prevăd că valea Mureşului va deveni cu timpul o adevărată vale a Loirei în România!

Nu se poate!... o întrerupsesem pe Olimpia.

Ce nu se poate?... îşi întorsese ochii mongoloizi spre mine domnul conte, în timp ce îşi ducea paharul cu vin la gură.

Nu se poate, acceptasem eu să intru, ca fascinat, în rol, nu se poate proceda făcându-se abstracţie de nişte lucruri. Probabil n-aţi auzit că există un nou plan de restaurare a castelului… Pentru că aţi întârziat cam mult cu revendicarea lui!...

Am auzit, cum să nu fi auzit? îmi întrerupsese surâzând vorba Olimpia. Iar întârzierea nu e un impediment. Ba chiar vom mai întârzia puţin dacă e nevoie.

Până când?...

Până după restaurare, *domnule avocat*! Pe care, în schimb, o vom grăbi! Ai înţeles, se pare!...

Deşteaptă fată la ea, domnişoara Olimpia, îmi zâmbise, scărpinându-se în barbişon, contele.

Nu ştiu de ce, cuvintele şi gestul lui mă iritaseră.

Doriţi să vă folosiţi de numele meu pentru a da un lustru de legalitate acestei afaceri? mă adresasem Olimpiei, privind-o la rândul meu cu insistenţă.

Lustru de legalitate, se indignase ea, ce cuvinte foloseşti, *domnule avocat*! Lustru de legalitate ai dat dumneata apărării în procesul inginerului Milea, cu o vreme în urmă, dacă e vorba de asta… Mirosind de la o poştă a mărturie mincinoasă!

Procesul lui Milea a fost o făcătură, îi ripostasem cu nervozitate crescândă. Pentru că sunteţi maeştri în înscenări. Am simţit pe pielea mea asta!...

Laissez vous mai möl! mă fulgerase cu ochii săi negri Olimpia. Nu este acum momentul să!...

Lucrurile trebuie bine studiate, mă înmuiasem sub privirea ei ameninţătoare, echilibristica la limita legii îmi displace.

Da, da, studiate, îmi prinsese vorba din zbor contele, ce nu pricepuse mai nimic din controversa noastră. Ştii, îi explicase Olimpiei, domnul Oprița studiat la Cluj, *magna cum laude*, el ştie studieze!...

Nu mă îndoiesc, îi răspunsese, zâmbind iarăşi amabil, Olimpia. Am înțeles că am acceptul dumitale, se întorsese apoi către mine.

Da, da, repetasem fără să vreau cuvintele contelui. Să vedem ce se va putea face!...

Aşa! se arătase mulțumit contele. Da' până atunci, *omerta*!... Şi îmi făcuse cunoscutul semn al fermoarului tras în dreptul gurii.

La plecare, crezusem că Olimpia mă va însoți pe drumul spre oraş. Îmi pare rău, îmi respinsese ea invitația de a pleca împreună. Eu mai rămân cu domnul conte… Dar dacă doreşti, dânsul îți poate pune la dispoziție maşina…

Refuzasem şi eu, tăindu-i vorba. De altfel afară, observasem pe fereastra antreului prin care mă condusese Olimpia, răsărise o lună plină de toată frumusețea.

Curvă securistă, scrâşnisem din dinți în timp ce coboram, fără să mă mai uit îndărăt, scările de lemn cu balustrada căzută, spre ieşire.

VIII

În dimineața zilei următoare trândăvisem în pat ceva mai mult. Inginerul îmi fixase întâlnirea abia după ora cinci p.m., aşa încât întreaga înainte-de-masă şi o parte a după-amiezii îmi rămăseseră neocupate. În cele din urmă, dintre destul de puținele variante de petrecere a timpului disponibil, mă hotărâsem să optez pentru vizitarea micului stabiliment balnear din vecinătatea clădirii fostei administrații a salinei.

După o gustare servită la bufetul de la parterul hotelului, în jurul orei zece, o luasem agale pe bine-cunoscuta stradă ce ducea spre gară, pe care o străbătusem în bună parte zilnic ani în şir, elev în clasele primare fiind, pe când părinții mei locuiau încă în cartierul notabilităților fabricii, pentru a merge la şcoală. Stabilimentul balnear funcționa, îmi aminteam, într-o construcție destul de impunătoare, după aprecierea mea de copil, cu ferestre mari, flancate de orna-mente imitând coloanele antice. Clădirea era amplasată într-un parc cu mulți arbori foarte bătrâni, numit de localnici *Lighet*, des frecventat duminica sau în zilele de sărbătoare, mai cu seamă de 1 Mai ori 23 August, când se organizau aici petreceri şi, pe o scenă improvizată, spectacole ale unor formații artistice de amatori. Mai existau în parc câteva chioşcuri, o popicărie şi, la margine, un teren de sport cu tribună din lemn, pe care juca fotbal formația *Minerul*. În vecinătatea clădirii băilor se afla şi un ştrand în aer liber cu apă sărată, bine gospodărit, cu împrejmuire înaltă şi, în interior, cu numeroase cabine pentru dezechipare, unde, contra unei sume modice, îmi petreceam majoritatea zilelor însorite ale verii, spre nemulțumirea mamei,

ce socotea apa sărată în care mă bălăceam fără contenire, vinovată de faptul că eram, vorba ei, slab ca un țâr.

Din nefericire, urmare a inițiativei unuia dintre directorii salinei, cu spirit practic poate, dar cu puțin bun-gust, parcul a fost tăiat în două de o cale ferată, necesară, se spunea, pentru sporirea posibilităților de manevră a garniturilor de tren în vecinătatea rampei de încărcare a sării brute.

După ce fuseserăm siliți să ne mutăm în oraş pe strada Cloşca, părăsind după repetate somații cartierul rezidențial al angajaților mai acătării ai fabricii, construit încă de belgieni, despărțit de restul oraşului tocmai de Lighet, drumul meu spre şcoală se schimbase. Adeseori, ca să evit un ocol prea mare, străbătând străzile oraşului rămase intacte după prăbuşirea zonei sale centrale în măruntaiele pământului, când cu surparea cavităților aflate aproape de suprafață ale minei vechi, o tăiam direct printre prăpăstii, urmând firul potecilor şerpuind doar la câțiva metri de hăurile amețitoare. Zona era închisă circulației publice şi în parte fusese împrejmuită cu un gard de lemn purtând din loc în loc inscripția *Teritoriu interzis*, dar unii, printre care mă număram sfidător şi eu, încălcau sistematic interdicția. Foloseam acelaşi drum şi spre ştrand, iar în zilele friguroase, când acesta era închis, îl parcurgeam măcar o dată pe săptămână pentru a merge la băi, fiindcă în modesta casă de pe strada Cloşca nu ne puteam spăla decât în lighean. Traversam Teritoriul cu riscul de a mă întâlni cu Ilie Mandula, un vagabond ceva mai în vârstă decât mine, ce-şi făcea veacul printre teribilele genuni, iar acesta, indispus că îi încălcam domeniul asupra căruia îşi arogase depline drepturi, îmi promitea mereu o bătaie zdravănă dacă voi mai îndrăzni să-mi port paşii pe acolo. Dar teama de Mandula era mai puțin puternică decât dorința de a-l întâlni pe Echim, un biet nebun, fost şovagău, adică tăietor de sare, până a nu-şi pierde mințile.

Echim, cu abilitatea omului de meserie, îndrăznea să coboare în adâncul imenselor sur-păturiși să-şi poarte paşii prin galeriile din adâncuri, câte or fi rămas intacte, pentru a ieşi în cele mai neaşteptate locuri la suprafață. În acele galerii îşi găsea el ocrotire şi adăpost. Mă împrietenisem cu Echim, care, în schimbul unor merinde şterpelite de acasă, îmi umplea şapca cu ouă de-ale păsărilor ce cuibăreau în scobiturile pereților aproape verticali ai prăpăstiilor Teritoriului, astfel că îmi alcătuisem cel mai straşnic ouar din şcoală, ba mai făceam şi troc cu ouăle ce îmi prisoseau, pretinzând de regulă mărci poştale în schimbul lor.

Ajungând în Lighet, fusesem neplăcut surprins de prezența mai multor sonde, care, aveam curând să aflu, erau menite să injecteze apă sub presiune în zăcământul de sare şi să o recupereze încărcată cu un anumit procent de salinitate, trimițând-o apoi spre fabrica de sodă prin nişte conducte imense, mai hidoase decât calea ferată zăcând acum în părăsire. Aleile principale ale parcului, ce-şi pierduse în bună măsură copacii, fuseseră desfundate de vehiculele care se perindau pe acolo, iar apa băltind în făgaşele adânci duhnea greţos a motorină. Cu toate că vara era în toi, ştrandul, trecut mai nou în administrația oraşului, stătea închis, chipurile pentru reparații, cel puțin aşa lăsa să se înțeleagă un anunț scris stângaci, cu vopsea albă, pe uşa încuiată cu un lacăt imens. Măsura blocării accesului pe intrarea principală era însă cu totul inutilă, fiindcă împrejmuirea ştrandului căzuse pe alocuri, lăsând vederii terenurile de joacă şi plajă din apropierea bazinului principal năpădite de bălării, printre care îşi căuta hrana un cârd de gâşte. Trambulina, lipsită de scândura elastică ce ne servea pentru a plonja cu țipete de teamă ori de bucurie în apă, părea o mână cu pumnul strâns ridicată în semn de protest spre tăria cerului.

Nici clădirea băilor nu se înfăţişa mai bine. Ornamentele pereţilor exteriori căzuseră în mare parte şi multe din geamurile ferestrelor lipseau, încât acestea arătau ca nişte dizgraţioase guri ştirbe. În incinta clădirii se putea intra în voie prin uşa ale cărei canaturi dispăruseră. În sala principală, aflată sub o elegantă cupolă de sticlă, cândva plină de lume tratându-şi metehnele în bazinaşele cu apă sărată încălzită la diferite temperaturi, nici urmă de oameni. N-avea cum fi, pentru că totul căzuse în paragină. Plăcile de faianţă albastră din interiorul cochetelor bazinaşe zăceau în bună măsură sfărâmate pe fundul lor. Duşurile cu apă dulce de pe margine dispăruseră, lăsând în loc nişte ţevi ruginite şi contorsionate. Din cupola de sticlă se păstrase doar scheletul metalic, imitând în miniatură aspectul domului atomic din Hiroşima. Pe pereţi erau scrise cuvinte obscene. Călcând aproape la fiecare pas pe cioburi de sticlă şi faianţă, mă retrăsesem dezgustat spre ieşire.

Mica sală a restaurantului de la parterul hotelului mizer, singurul din localitate, la care fusesem silit să trag, se umpluse de o lume pestriţă şi gălăgioasă. Duhnea a bere ieftină, a fum de mahorcă şi a urină. Toaletele îşi revărsau prin uşile deschise larg cu generozitate miasmele iuţi.

Urcasem în camera mea aflată la etaj, pe scările de lemn scârţâind sinistru, cu gândul că voi lua prânzul ceva mai târziu, când restaurantul se va goli de cheflii. Mă dezbrăcasem cu mişcări leneşe de pantaloni şi cămaşă, strecurându-mă apoi sub cearşaful mirosind a dezinfectante. Îmi părea rău că nu-mi cumpărasem un ziar, dar în drumul meu până la băi şi înapoi nu avusesem de unde. Trăsesem perdelele decolorate de catifea roşie în dreptul unicei ferestre, deranjând câteva molii şi stârnind un nor de pulbere, ce persistase o bună bucată de timp în bătaia razelor de soare strecurate pe lângă perdele înăuntru. Cu ochii la jocul firişoarelor de praf, care alegeau, mânate de

curenții de aer, să circule pe cele mai imprevizibile traiectorii, adormisem buştean.

Nu ştiu cât timp trecuse de când mă abandonasem somnului, până când tresărisem la auzul unor bătăi zdravene în uşă. Sărisem ca ars şi ascultasem cu respirația tăiată. Bătăile se repetaseră, dar nici pe departe nu mi se mai păruseră atât de puternice pe cât fuseseră când le percepusem în somn.

Cine e? întrebasem pe un ton răstit.

Room-service, auzisem rostind cu chicoteli o voce, apoi uşa se deschisese, deşi puteam să jur că la venire învârtisem cheia în ea de două ori. Olimpia pătrunsese în cameră cu chipul radios, ei, părea să-mi spună, vezi, aşadar, că nici în gaură de şarpe dacă te-ai ascunde nu-mi va fi greu să te găsesc. Ce mizerie de hotel, constatase apoi cu voce tare, făcându-şi privirea roată. Dacă-mi spuneai din timp ce ai de gând, îți aranjam o cazare ca lumea, îşi completase observațiile, aşezându-mi-se la capătul patului. Măcar somiera este bună? încercase ea, săltând pe marginea modestei mobile, care protestase gemând din încheieturi.

Ştii, mă plânsesem, în timp ce începuse să-şi scoată hainele, n-am apucat încă să iau masa!...

Nici eu, îmi replicase ea râzând.

Avea un trup bine proporționat, de frumusețe clasică, nu de top-model sfrijit al vremurilor din urmă, cu coapse pline şi cu sâni viguroşi. Smulsese cearşaful de pe mine, înlocuindu-l cu corpul ei fierbinte de femelă aţâțată…

Mi-am adus aminte, reflectând la discuțiile purtate în prezența contelui mai deunăzi, îi spusesem apoi, după ce Olimpia mă servise cu un păhărel din sticluța de coniac pe care o adusese cu sine şi-mi îndesase în gură vreo două chifteluțe scoase dintr-o pungă de plastic, de cuvintele tale referitoare la

tatăl meu. Niciodată de când ne întâlnim, şi asta se întâmplă nu de puțină vreme, nu mi-ai dat de înțeles că l-ai fi cunoscut.

Da?... observase ea, în timp ce îşi aprindea o țigară. Şi de ce, mă rog, să o fi făcut?

Se tolănise peste unica pernă a patului meu, cu capul rezemat de tăblia acestuia. Mă privea de sus, suflând fumul într-o parte, pentru a nu mi-l arunca în obraz. Părul negru, retezat la nivelul lobului urechilor, i se arcuia grațios până în apropierea bărbiei.

Ştiu eu?... îi răspunsesem. Am vorbit mereu despre atâtea altele, numai despre asta nu. Cred că se cuvenea să o faci.

Ea mă privise cu milă, risipindu-mi cu degetele părul de pe piept. Ia te uită, constatase cu surprindere, ai început să încărunțeşti! Apoi continuase oftând: Va trebui să-ți găsesc curând o nevastă!... Continua să-şi fumeze țigara *Camel*, ținând-o cu eleganță între degete. Nu trăgea des din ea, astfel că țigara ardea mai mult singură.

Ziceai atunci la castel că v-a mințit!... încercasem să-i aduc aminte acest amănunt.

Şi chiar acesta e adevărul, îmi replicase ea. Ne-a mințit cu neruşinare. S-a pretat la acest joc disperat, fără să ştie că eliberarea lui Milea era deja hotărâtă. Ne-a oferit, spre uşurarea misiunii noastre, pretextul pentru a-i da drumul: dovedirea nevinovăției sale în instanță.

Dar de ce vă hotărâserăți să-l eliberați pe Milea? abia bâiguisem, de uimit ce eram, întrebarea.

Vezi tu, îmi spusese Olimpia, dacă îl aruncam în puşcărie, şi o puteam face cu uşurință, căci aşa doreau unele capete pătrate, era lesne de prevăzut că fabrica se ducea de râpă. Puteam să le dăm orice netoților pe care partidul îi pusese să o conducă, numai minte nu le puteam da. Iar Milea, specialist de elită, ştiuse să se facă indispensabil acolo… Şi dacă

şandramaua se ducea de râpă, cine s-ar fi ales cu prestigiul şifonat? Noi, nu?... De altfel, cazul său începuse să fie mediatizat de belgieni. Aşa că le-am dat şi ălora peste nas. Da, domnule, dacă s-a dovedit nevinovat, sănătate bună! Nimeni n-avea cu el nimic!... Justiția puterii populare ştia să facă dreptate!

Iar pe tata nu l-ai putut ajuta?... o întrebasem aproape indignat pe Olimpia, săltându-mă în capul oaselor. El nu era un specialist de elită? Nu merita să rămână cel puțin la locul său?

Ssst!... mă împinsese ea cu blândețe înapoi, ca şi cum, parcă bolnav fiind, n-aş fi avut voie să mă ridic. Pe tatăl tău eram supărată nu pentru că ne-a înscenat comedia aceea la proces. Tatăl tău, uite, mă încumet să-ți spun asta, îmi fusese amant, băiețel, aşa cum îmi eşti tu acum!... Eram supărată, aşadar, pe el fiindcă fugise cândva de mine şi se căsătorise pe ascuns, bănuind că aveam puterea, şi o aveam într-adevăr, să-i zădărnicesc acest pas. Voisem să-i distrug pe loc căsnicia, să-mi revărs mânia pe tinerica aceea mignonă ce-l privea ca pe o zeitate! Ceva însă m-a împiedicat s-o fac. În pântecele ei te zămisliseşi deja tu!...

IX

Uite, îmi spusese inginerul Milea, camera sa. Am păstrat-o neschimbată. Vezi, masa ei de lucru, aceeaşi de pe vremea când era tânără profesoară de franceză, dulapul cu puținele haine, patul… Pe masă se zărea însă un computer.

E al Theodorei, îmi explicase inginerul, urmărindu-mi privirea. Uneori se instalează aici. De cele mai multe ori se retrage însă pe verandă. Acolo studiază şi îşi repetă rolurile. Se face mai puțin auzită decât în restul casei. Are şi suficient spațiu pentru a se deplasa în voie, ca pe scenă.

Şi Adina?... întrebasem cu oarecare teamă.

Adina s-a mutat în camera mătuşă-si la demisol. A revendicat-o, nu-mi pot explica cum de s-a gândit la asta, imediat ce Nora a murit. Avem două camere acolo jos, ştii, erau păstrate, conform obiceiului, *pour les domestiques*. În cealaltă locuieşte Fräulein Katherine. Fii liniştit însă. Adina nu te va deranja. Stă toată ziua şi citeşte. Parcurge întruna filele unei singure cărți: *Lettres de mon moulin* de Alphonse Daudet. Foarte rar se întâmplă să abandoneze lectura şi să o ia prin casă. Din nefericire, uită să se mai şi îmbrace. Descoperă, cutreierând la întâmplare, câte un lucru, îl studiază îndelung, încearcă să-i găsească un loc în memoria ei, uneori se pare că reuşeşte, alteori nu. Cele mai mari dificultăți le creează în momentele sale proaste, atunci când nu suportă să fie atinsă. Sub ce motiv, ai aflat deja!...

Şi cu fiica ei, Theodora, în ce relație se află? mă interesasem cu multă prudență.

În niciuna, dacă se poate zice aşa, îmi spusese mohorât inginerul. O recunoaşte doar în pozele ei din copilărie. Oh, *ma fille, ma pauvre fille!...* exclamă atunci, strângând fotografiile la piept. Pe Theodora cea de acum o tratează cu totală indiferenţă. Parcă ar fi o persoană străină. Pe toţi cei cu care intră în contact, de când s-a îmbolnăvit, îi socoteşte nişte străini, dacă nu chiar nişte intruşi periculoşi. Faptul că pe dumneata te-a identificat după atâta vreme mi se pare mai mult decât surprinzător! O fi un semn bun!...

Ne-am dat peste cap să facem să o tolereze pe Fräulein Katherine pe lângă sine, continuase inginerul, după ce mă invitase cu o mişcare a mâinii să iau loc pe scaunul de lângă masa de scris, în timp ce el se aşeza pe patul îngust, acoperit cu o cuvertură cadrilată, al defunctei soţii. Am recurs în cele din urmă la un truc. Am îmbrăcat-o şi am coafat-o pe nou-venita ei îngrijitoare la fel ca pe mama sa moartă, cu care, de altfel, poate ai băgat de seamă, Fräulein aduce puţin. I-a acceptat în cele din urmă compania, deşi niciodată nu i se adresează, atunci când rareori o face, la fel ca mamei sale altădată.

Dar nici Theodora nu arată, adăugase cu vădită deprimare interlocutorul meu, că ar nutri vreun ataşament faţă de maică-sa, ba chiar o tratează cu oarecare aversiune. O socoteşte, pe nedrept totuşi, vinovată pentru multe din impedimentele cu care se confruntă. Ştii că, la vârsta ei, nu are încă nici un prieten?... Să recunoaştem că e cât se poate de neplăcut să fii privită şi tratată ca progenitură a unei nebune. Nu puţini o socotesc şi pe ea dezaxată, deşi, consultată fiind de renumitul Pamfil, verdictul lui a fost că e sănătoasă tun. Cel puţin deocamdată!... O scenă de pomină le-a întărit însă acestora convingerea că fiica a purces deja pe urmele mamei sale.

Inginerul se oprise puţin pentru a trage cu urechea. Pe scările din stejar ce facilitau accesul la etaj, unde ne aflam, se

auziseră paşi. Nu, nu este Adina, trăsese el concluzia după câteva clipe de aşteptare. Fii liniştit! E Fräulein Katherine. Avem o debara la etaj, chiar lângă camera de baie. Păstrăm aproape toată rufăria acolo… Aşadar, ce voiam să-ți spun?... A, da! Vorbeam de scena aceea de pomină care a avut loc când cu revoluția, căci n-am scăpat nici noi de evenimente!...

Interlocutorul meu rostise cuvântul din urmă cu voce îngroşată, însoțită de o sugestivă ridicare a sprâncenelor stufoase şi ridarea frunții. Prin ochelarii săi cu lentile groase, ochii păreau să i se fi mărit şi mai mult. Apoi se ridicase în picioare pentru a înălța storurile ferestrei, căci lumina scăzuse, soarele coborând îndărătul teilor din curte. De la înălțimea camerei aflată la etajul vilei mi se deschisese înainte panorama Lighetului, cu copacii săi deşi. Peisajul era urâțit de o hală ridicată pe locul terenului de sport.

Lucrurile au fost, firește, ceva mai complicate, continuase inginerul reaşezându-se, probabil ai auzit, dacă vom avea timp şi te interesează, o să-ți povestesc poate de-a fir a păr toate cele petrecute. Dar fiindcă tot a venit vorba, hai să-ți zic ce s-a întâmplat doar aici la noi, în acest cartier, vreau să spun, fapte văzute de mine însumi! Şi numai ca să-ți dai seama de ce nepoata mea e considerată, de mai toți cei din neînsemnata noastră aşezare, dilită, da, acesta e cuvântul care în mod obişnuit se foloseşte când oamenii aduc vorba despre micuța Milea, cum îi zic, deşi ea se numeşte, după tată, Hodoşan. Poate ai apucat să auzi şi tu?...

Nu, nu, mă grăbisem să-i infirm presupunerea. Cine să-mi spună mie aşa ceva? Domnul Rece?... N-a făcut-o. Doar cu dânsul am apucat, de când am venit, să vorbesc de una, de alta. Poate ştiți că are şi dumnealui unele probleme cu memoria. De când cu accidentul său vascular cerebral, săracul!...

Şi chiar aşa stăteau lucrurile. Doar despre Adina îmi spusese domnul Rece câte ceva, dar toate acestea la ştiam deja de la Tavi, mi le povestise când ne întâlniserăm ultima oară, cu ani în urmă, în gară la Cluj. Acolo, aşezându-ne noi pe o bancă a peronului, Tavi îmi adusese la cunoştinţă faptul că Adina şi Hodoşan se căsătoriseră încă după primul lor an de facultate, fiindcă ea, dragoste mare, rămăsese însărcinată şi, cu toate că, zicea, Hodoşan ar fi vrut să se fofileze, dând din colţ în colţ, părinţii ambilor tineri puseseră piciorul în prag, ducându-i, *volens – nolens*, în faţa ofiţerului stării civile. Numai că Adina se îmbolnăvise vreo doi ani mai târziu… Tavi susţinea că Hodoşan ar fi avut o contribuţie importantă la declanşarea acestei boli, fapt discutabil totuşi, îmi spusesem numaidecât, având în vedere antecedentele din familia lor. Aşa că, în mod firesc, continuase prietenul meu, a urmat mai târziu divorţul, aproape imediat ce Hodoşan, terminând facultatea, îşi găsise o sursă de câştig şi îşi luase, cum obişnuia să spună, soarta în propriile mâini. Tavi spumega de mânie împotriva lui Hodoşan când îmi povestise toate aceste întâmplări. După ce că i-a chelit cu neruşinare pe socrii săi de bani, dezvăluise Tavi la urmă cel mai important motiv al indignării lui, fostul cumnat mai făcea şi pe nemulţumitul!...

Inginerul coborâse, în timp ce îi vorbeam, abătut capul. Mâinile începuseră să i se frământe, când împletindu-şi degetele, când desfăcându-le. Îl auzeam respirând mai alert, dar cu expirări prelungi, hârâite, în răstimpuri. Nu-l mai văzusem stăpânit de atâta nervozitate, chiar şi atunci când îmi relatase despre sfârşitul soţiei sale îşi păstrase calmul de om împăcat cu soarta. Îşi întorsese, instinctiv cred, faţa spre portretul său, cerându-i parcă încuviinţarea să vorbească, aşa făcea şi pe vremuri, când ea mai trăia încă, părea obsedat de ideea că dânsa n-ar fi fost de acord cu ceea ce spune. De aceea, poate,

crea impresia de om închis în sine, taciturn, greu de urnit să glăsuiască în societate atunci când i se cerea părerea. Spre surprinderea mea, îl descopeream a fi altfel.

Toate i se trag bietei fete de atunci, continuase el după câteva clipe de tăcere. Că nu le-a fost de ajuns ălora scandalul de la fabrică, terminat cu devastarea cabinetelor şi a mai multor birouri, fiindcă şefii, cu care voiau să se răfuiască, luându-şi tălpăşiţa, revoluţionarii, cum le plăcea să-şi spună, s-au răzbunat pe nişte sărmane obiecte de inventar. Puşi pe fapte mari şi conduşi de unul Ilie Mandula, zis Bitangul, au venit încoace, în cartierul nostru, unde mai toţi cei cărora doreau să le ceară socoteală pentru nenorocita lor existenţă îşi aveau reşedinţa. Ca şi cum ăia ar fi stat să-i aştepte cu mâinile în sân!... Mai ales cu directorul doreau să-şi încheie socotelile şi cu secretarul de partid… Director era pe atunci unul pe nume Aldan, Toader Aldan, cu studii la *Ştefan Gheorghiu*, pe lângă facultate, bineînţeles, un individ plecat de jos, chiar aici şi-a făcut şcoala profesională, mama ta trebuie să-l fi avut elev. A urmat apoi liceul la seral, politehnica, beneficiind de o bursă, auzi dumneata!, egală cu salariul pe care-l primise ca angajat al fabricii!... Întorcându-se, a fost scurtă vreme, vreo doi ani cel mult, şef de secţie, după care partidul l-a uns director de-a dreptul, eu n-am mai prins momentul pentru că mă pensionasem între timp. La început părea un tip la locul său, venea adeseori să mă consulte pentru diverse treburi, de-ale producţiei în primul rând, firește. Când a murit Iţa ştiu că a susţinut să mi se acorde un substanţial ajutor de înmormântare. Iar când s-a pus problema să fiu evacuat din această casă, ce nu-mi aparţinea atunci, cum li s-a întâmplat şi altora după pensionare, el s-a opus. Nu, am auzit că s-ar fi exprimat, tovarăşul Milea e unul de-ai noştri, e omul fabricii, mai avem

nevoie încă mult şi bine de dânsul. Nu sunt doi ca el în această țară!... Fapte pentru care îi eram recunoscător!

Ce s-a întâmplat ulterior cu el nu pot să-mi explic, îşi desfăcuse cu dezolare inginerul brațele, o fi tunat dracu'-n el, cum se spune în popor, că a început să se țină de chiolhanuri, organiza partide de vânătoare pe Măgura, veneau aici tot felul de barosani de la județ, s-a înconjurat de femeiuşti cu fuste scurte!... Eh, toate astea nu-l interesau pe omul de rând. Poate doar aşa, ca simple curiozități. El, dacă-şi primea banii în mână, atâția câți erau, la sfârşit de lună, nu cârtea împotriva nimănui. Numai că individul ajunsese atât de infatuat, încât, uitând de unde a plecat, a început să-şi trateze angajații ca pe nişte otrepe. Se enerva din te miri ce, țipa, urla la oameni ca un descreierat, îi bătea, le trăgea în văzul lumii picioare în fund!...

Inginerul se oprise, cu colțurile buzelor căzute, în semn de mare nedumerire, căutând să îmi citească pe chip reacția la cele povestite. Nu pot să înțeleg, adăugase, după scurtul răgaz, eu, care îmi salutam dimineața, venind la slujbă, cu tot respectul portarul ce mă întâmpina cu mâna la chipiu, care mă adresam cu săru' mâna femeii ce îmi ştergea de praf biroul… Nu pot să înțeleg, zău aşa! De unde atâta orgoliu, de unde atâta violență născută în omul acesta!?... Venit chiar din rândul celor de care îşi bătea joc!

Nu-i mai spusesem inginerului, cu toate că începea să facă pauze în relatarea sa, respirând mai adânc, că îl ştiam şi eu pe individ, era moldovean de origine şi venise încoace când cu seceta aceea atât de cumplită, încât mulți moldoveni îşi luaseră lumea în cap pentru a se stabili pe unde credeau că ar avea şanse să câştige şi ei o bucată de pâine. Țineam minte că era un adolescent lungan, tuns zero, din cauza pericolului contaminării cu păduchi, şi că îşi montase la cabinetul

stomatologic al fabricii doi incisivi strălucitori de viplă, în locul celor mâncați de carii. Şi că avea obiceiul să se uite, ca şi alți colegi de altfel, printre crăpăturile scândurilor WC-ului din curte, lărgite cu briceagul, când vreuna din dăscălițe intra acolo. Mă, i-am văzut curu' mă-ti, îmi spusese el cândva în bătaie de joc, hlizindu-se cu incisivii săi sclipicioşi, motiv pentru care nu l-am mai putut niciodată suferi.

Bun, dar să nu lungesc vorba, îşi spusese inginerul. Mă gândesc că poate te supără atâtea detalii!

Nuuu! protestasem, tipul acesta, de care-mi vorbeați mai înainte, e un personaj interesant. Omul nou, creat de partid. Aş fi tentat să-l aleg model, dacă aş concepe proză de factură tradițională!... Aşa, despre ciocoii zilelor noastre!...

Umerii inginerului se cutremuraseră de râs. Cam la fel m-am gândit şi eu, vorbise printre câteva hohote bine strunite.

Cum ziceam, îşi urmase el relatarea, dregându-şi vocea din ce în ce mai răguşită, veniseră oamenii grămadă, făceau gălăgie, agitau steagul cu stema decupată, cum văzuseră la televizor, scandau lozinci, se auzeau de departe, ce mai!... Aproape toți de pe-aici îşi luaseră picioarele la spinare, care încotro a apucat, dar Aldan nu! Ce-o fi fost în capul lui n-am de unde şti. S-a gândit poate c-o fi vreun zeu intangibil, că îi va putea domina şi în aceste împrejurări pe oamenii cărora le dădea pâine, că asta era vorba lui, mă, eu vă dau pâine, ticăloşi şi puturoşi ce sunteți!... I-o fi trecut prin cap şi faptul că, plecând, ticăloşii şi puturoşii îi vor devasta cu siguranță casa, aşa cum praful s-a ales de cabinetul lui somptuos la fabrică?... Prima imprudență pe care a făcut-o a fost că şi-a lăsat maşina afară, dar nici dacă nu şi-o lăsa, mă gândesc, după cele întâmplate, totuna ar fi fost. Oamenii au întors-o numaidecât cu roțile în sus şi i-au dat foc. Apoi, şi mai surescitați la văzul

flăcărilor, au încercat să intre în curte cu forța, căci poarta era încuiată. După câteva heirupuri însă au culcat-o la pământ. Măcar atunci dacă i-ar fi trecut prin cap lui Aldan să o şteargă prin spate, căci eu vedeam de aici, de la mine, oamenii se adunaseră înaintea casei, îndărătul ei nu era nimeni. Dar nu. Aldan a ieşit la ei cu puşca în mână. Altă gogomănie!... Mă, că vă omor. Mă, că vă bag în mormânt, 'tu-vă mama voastră care v-o făcut!... s-a răstit la dânşii. Oamenii au izbucnit în huiduieli. Aldan şi-a descărcat arma în aer o dată, de două ori… O parte din gloată s-a retras, înfricoşată, dar câțiva, în frunte cu Mandula, s-au năpustit spre el. Aldan a dat să se întoarcă, să se baricadeze în casă, dar n-a mai apucat. A fost prins, scos afară de păr, arma *Winchester,* o bijuterie, pe care se spunea că ar fi dat o groază de bani, i-a fost lovită de balustrada scărilor şi sfărâmată în uralele mulțimii. Apoi, după ce a luat pumni în spinare şi picioare în fund de la câți au vrut să-şi verse năduful, oamenii i-au atârnat o tablă la gât cu un capăt de sârmă, pe care au scris *burghez roşu*, ciudată asociere de cuvinte, aşa-i?, şi l-au purtat prin tot oraşul în văzul lumii. Se zice că l-ar fi eliberat nişte femei ce tocmai ieşiseră de la liturghie şi s-au năpustit ca nişte harpii la bărbații lor ca să-i dea drumu', tulai Doamne, c-or bolunzit cu toții!, lu' săracu' tov' director. Şi l-au băgat în sacristia bisericii catolice, unde nimeni n-a mai avut chef ori curaj să-l urmărească.

Dar să mă întorc la ce, cum îți ziceam, am văzut cu propriii ochi, îşi reluase relatarea inginerul, după o scurtă pauză, răstimp în care, prin mimică, arăta că dezavua limpede ceea ce i se întâmplase lui Aldan. Îşi scosese din buzunar o batistă, încercând să scuipe în ea expectorația care îl împiedica tot mai mult să vorbească.

Nu toți l-au însoțit pe director pe drumul, să-i zicem, calvarului său. O parte din revoluționari, chiar şi Ilie Mandula, conducătorul lor, au rămas în cartier ca să-şi încheie socotelile şi cu alți comunişti *îmburgheziți*, cum strigau în sloganurile lor. *Burghezia de partid / Trebuie pusă la zid*, țin minte că scandau mai ales cu însuflețire. Până una, alta, locuința lui Aldan a fost devastată, vedeam zburând pe fereastră televizoarele, aparate de tot felul, că pe munca noastră le-o cumpărat, mama lui de hoț, nu-i aşe?, se îndemnau ei unii pe alții, noroc că n-au dat şi casei foc, cică însuşi Mandula s-ar fi opus, lăsați-o amarului că-i bunu' statului, le-ar fi spus el!... În pivniță, revoluționarii au dat însă peste nişte butoaie de vin şi țuică, aşa că altă parte dintre ei a renunțat la mărețele idealuri şi s-a îmbătat criță.

Relatarea alertă îl făcuse pe inginer să-şi cam piardă suflul. Un acces prelungit de tuse îl oprise iarăşi, dar îmi făcuse semn cu mâna să am răbdare, căci îşi va reveni. Îşi scuipase şi de această dată expectorația în batistă, cercetând-o fugitiv prin ochelarii groşi, apoi îmi explicase stânjenit, cu o voce chinuită, că uneori îi devine sanghinolentă. În timp ce inspira adânc, încercasem să-i sugerez că nu era necesar să facă un efort peste puterile lui, forțându-se să vorbească. Mai avem nişte zile la dispoziție, îi spusesem la sfârşit.

Chestia e că, tot lungind vorba, tocmai ce am pățit noi nu ți-am spus încă, dragul meu, îmi vorbise el rar. Ca să vezi de unde i se trage Theodorei noastre eticheta aceea de care, iată, deşi sunt câțiva ani la mijloc, nu mai izbuteşte să scape. Pentru că, de fapt, chiar asta pornisem să-ți explic.

Aşadar, îşi reluase inginerul povestea, vorbind mai încet, cu un ton mai coborât, după ce au întors alte câteva maşini care li s-au ivit în cale cu roțile în sus, ori le-au aruncat în canalul deschis de la capătul cartierului, nu ştiu de ce, dar automobilele, probabil simbol al prosperității posesorilor lor, le

provocau o furie oarbă, şi au spart o mulțime de geamuri ale caselor în care nu s-au mai sinchisit să intre, chiar alături au luat la țintă cu bolovani instalația de aer condiționat pe care copilul lui Peteu abia şi-o montase, revoluționarii s-au oprit în fața casei mele, singura din zonă scăpată neatinsă, strigând şi agitându-se, câțiva bine făcuți după degustările din pivnița directorului. Eu eram deja de mai mulți ani pensionar şi nu prea vedeam ce puteau să aibă cu mine, mi-am respectat întotdeauna oamenii, cum ți-am mai spus, pe unii, destui la număr, îi angajasem la fabrică eu însumi, chiar şi pe Mandula l-am cules de pe drumuri, căci fusese un vagabond ce trăia prin gropile Teritoriului de altădată, l-am adus la şcoala noastră, căci altfel, cu reglementările de atunci, l-ar fi închis într-o casă de reeducare, se şi pusese deja problema, l-am găzduit la cămin, i-am dat bursă şi l-am făcut om. Eram convins că nu mi se putea întâmpla nimic. De aceea rămăsesem pe loc, până şi familia mi-o ținusem lângă mine, nu ca alții, care şi-au trimis-o pe unde o puteau socoti în siguranță.

Inginerul făcuse o nouă pauză, clătinând capul şi respirând în continuare greu, vizibil marcat de rememorarea întâmplărilor acelora. Îşi întorsese iarăşi privirea spre portretul soției sale, atârnat pe perete chiar la căpătâiul patului, din care ea îl privea zâmbindu-i cu un aer degajat, ca pentru a-l linişti. Ce vremuri, domnule!... murmurase parcă pentru sine. Ce vremuri!...

Oare de ce n-or fi pus în încăperea aceea vreo icoană, un crucifix, ceva? țin minte că mă întrebasem atunci. Fusese totuşi camera unei muribunde!

Încă două vorbe, mi se adresase apoi, dregându-şi îndelung vocea, ostenit de-a binelea, inginerul. Cum îți ziceam, zurbagiii aceia se opriseră şi în fața casei mele, nu-mi venea să cred că auzeam strigăte de felul ăsta: slugoi al comuniştilor, neamț împuțit, fiindcă, nu ştiu dacă îți aminteşti, pe aici eram

cunoscut sub porecla *neamțul*. Eu nici măcar nu-mi încuiasem poarta, ba chiar ieşisem pe scările casei, acolo, sub copertină, ca să văd mai bine ce se întâmplă. Atunci câțiva se desprinseseră din gloată şi intraseră în curte, înaintând spre mine cu pumnii ridicați, poate iritați şi de faptul, mi-am spus mai târziu, că mă văzuseră contemplându-le cu sânge rece isprăvile, când deodată mă pomenesc că țâşneşte pe lângă mine în fața lor nimeni alta decât Theodora!... Repeta, izolată de cele ce se petrecuseră până în acel moment, pe verandă, ca de obicei, rolul ei preferat pe atunci, pe cel al Ofeliei din *Hamlet*, primul din câte le studiase. Avea ținuta dezordonată, pretinsă de rol, şi părul despletit curgându-i în vițe lungi pe față. Se înarmase însă şi cu un ditamai cuțitul de bucătărie, a scos un țipăt înfiorător şi şi-a ridicat, cu un gest patetic, cuțitul deasupra pieptului. Dacă mai faceți un singur pas, adăugase țipătului aceluia, care parcă şi astăzi îmi sună în urechi, mă sinucid! Dumnezeu vă va pedepsi, sângele meu să cadă asupra voastră şi a copiilor voştri, mai spusese şi altele, părea atât de convingătoare, încât mi se relevase a fi o mică Sarah Bernhardt!... De atunci n-am mai pus sub semnul îndoielii talentul ei. Efectul intervenției sale a fost acela că oamenii s-au oprit, s-au holbat unii la alții, câțiva şi-au făcut cruce, au dat înapoi mergând de-a-ndărătălea şi duşi au fost.

Dar renumele Theodorei, de ființă dilită, plecată cu sorcova pe urmele maică-si, a rămas!...

X

Şi cum spui că l-ai cunoscut pe tata? o întrebasem pe Olimpia.

Venise ceva mai târziu şi mă anunţase că rămâne la mine peste noapte. Contele e plecat vreo două zile, iar mie mi-e urât acolo singură, explicase. Fumase deja câteva ţigări şi în cameră plutea o ceaţă albăstruie. Mă ridicasem din pat, dădusem perdelele în lături şi deschisesem larg fereastra. Aerul nopţii năvălise înăuntru, înfiorându-mă. Mă întorsesem zgribulit, strecurându-mă sub pătură.

Aşadar?... insistasem.

Olimpia mă studiase lung, culcată cu capul pe un braţ, în lumina leşinată a veiozei ochii ei păreau două pete negre, ca ai portretelor lui Tonitza.

Vei muri devreme, spusese ea gânditoare. Cu fiecare întrebare pe care mi-o pui, în caz că primeşti un răspuns sincer, fireşte, îţi scurtezi prezenţa în această lume!...

Izbucnisem în râs. Asta e altă găselniţă de-a ta, îi răspunsesem. Aveţi voi nişte metode de a-i face pe oameni fie să vorbească, fie să-şi ţină gura!... Trebuie să recunosc că sunteţi de-o inventivitate cum rar se poate întâlni!

Aşa râdea şi el, constatase Olimpia cu deplină seriozitate, fără să mă slăbească din priviri.

Cine, tata?... Ei, ai de gând să-mi spui cum l-ai cunoscut, dacă zici că îl ştiai cu mult înainte de procesul lui Milea? mă arătasem nerăbdător, ignorând cu desăvârşire avertismentul său.

Olimpia oftase, dăduse să se întindă pentru a lua de pe noptieră o altă țigară, apoi renunțase. Dacă le fumez pe toate acum, n-o să-mi mai rămână pe dimineață nimic, observase nemulțumită. Şi în porcăria asta de restaurant nu găseşti decât marfă contrafăcută. Cum aproape toate sunt contrafăcute pe aici!... Dar eu voi fi curând scutită de a mai suporta mizerabila realitate din aceste locuri. Nu regret decât un singur lucru!

Serios?... întrebasem ironic. Regreți tu ceva pe lumea asta?

Da, spusese ea, cu o duioşie în glas pe care i-o mai sesizasem cu o zi înainte. Pe tine te regret!... Apoi începuse să fredoneze un cântec de altădată, atât de bine cunoscut amândurora:

Merci, merci, merci
Für die Stunden, chéri,
Unser' Liebe war schön…

Mai ții minte? Cântecul era în vogă atunci când ne-am cunoscut…

Aşa e, confirmasem, încercând să nu mă las cuprins de nostalgii. Îl cânta unul Udo Jürgens.

Exact, îmi întărise ea spusele, continuând să fredoneze melodia muteşte, cu gura închisă.

În cele din urmă renunțase şi în încăpere se lăsase iarăşi tăcerea. O vreme stătuserăm amândoi cu privirile ațintite în tavan. Între timp, asta îi devenise un obicei, ea îşi strecurase mâna sub pătură şi mi-o aşezase pe piept, jucându-mi-se delicat cu degetele printre firele de păr.

Îți place cumva micuța Milea? mă întrebase brusc, fără să-şi întoarcă ochii spre mine.

De ce să-mi placă? întrebasem contrariat.

Uite-aşa, îmi răspunsese Olimpia. Aş putea s-o fac să se țină în genunchi după tine!... Ți-ai lua astfel revanşa împotriva mamei!... Şi râsese scurt, suflând aerul pe nări.

Lasă naibii chestiile astea, îi replicasem enervat. Abia dacă am văzut-o!... Cât despre mamă, ce să mai vorbim? Îți vine să-i plângi de milă! Să-ți mai ardă de revanşă în aceste condiții?... Ştiam că Olimpia mă pusese la încercare. Şi că răspunsul meu îi convenea, dar nu din acest motiv i-l dădusem. Ei, insistasem, ai de gând să-mi răspunzi la întrebare, ori nu?

Adică unde l-am cunoscut pe tatăl tău? se întorsese ea iarăşi pe o rână. Ei bine, am să-ți spun. Într-un bordel.

Într-un bordel?... căscasem eu ochii, nevenindu-mi să cred ceea ce spunea.

Întocmai, îşi întărise ea cu seninătate spusele. Într-un bordel din Berlin. Tatăl tău se afla, după cum cu siguranță ştii, la specializare acolo, la *Humboldt*. Trimis de Universitatea din Cluj, după ce îşi luase doctoratul în drept comercial. Obişnuia să frecventeze bordelul nostru de pe *Rautenstrasse*… Unul dintre cele mai selecte, cu fete una şi una de pe toate continentele. Până a nu mă întâlni, încercase deja o duzină… Apoi a dat cu ochii de mine. Eram de curând venită. De atunci n-a mai ales niciodată pe altcineva!...

Şi tu ce căutai acolo? mă arătasem peste măsură de contrariat.

Asta e deja altă întrebare, îmi replicase ea. Şi n-am de gând să-ți răspund. Dar poate îți sugerează ceva faptul că nu eram de capul meu acolo, asta primisem dispoziție să fac. Oprița era un tânăr chipeş, mi-a plăcut din prima clipă. Nu-i pretindeam ceva în schimbul serviciilor mele. Insista să mă plătească, dar eu îl refuzam întotdeauna. Ştiam că face economii pentru a-şi putea permite, măcar o dată pe săptămână, să frecventeze un bordel de lux. Apoi, ca să mă recompenseze într-un fel, a început să mă invite din când în când la anumite spectacole ale operei berlineze. De fiecare dată când cânta o romăncă, Maria Cebotari, o primadonă de înaltă clasă, de altfel. Mă făceam că

nu ştiam cum procura biletele de intrare. Românca obişnuia, atunci când era programată să apară în vreun spectacol la *Deutsche Oper*, să distribuie gratuit un număr de bilete conaționalilor ei studenți…

Olimpia se oprise, cu un zâmbet vag pe buze, parcă surâzând amintirilor acelora. Ochii i se umeziseră. Atunci îmi spusesem că în atâția ani de când ne vizitam n-o văzusem niciodată pe Olimpia plângând.

Şi totuşi, mă mai întreba uneori, continuase ea, înghițindu-şi nodul din gât, chiar nu-mi pretinzi nimic în schimbul acestor minunate clipe petrecute împreună?... Asta şi fiindcă aranjam în aşa fel, încât la venirea lui, întotdeauna vineri seara, să nu mai fiu deranjată de cineva. Casa oferea, la cerere, şi alte servicii, specialități culinare, de pildă, iar băutură, din cea mai fină, aveam la discreție în barul camerei. Bineînțeles, Oprița nu cheltuia o lăscaie pentru toate astea. Ştii, i-am spus în cele din urmă, în glumă parcă, pe când el legăna încântat într-un pahar pântecos licoarea întunecată a unui vin de Bordeaux, dacă vrei neapărat să mă răsplăteşti, îți pretind să-mi laşi în seamă timp de zece-cinşpe ani, o nimica toată, pe întâiul tău născut!...

Începuse să râdă, să râdă fără să se poată opri, aşa cum ai râs şi tu adineauri. Hai, că-i bună, îmi spunea printre hohote, ia te uită, de unde te-ai inspirat? Din Andersen, din frații Grimm?...

Eşti de acord? l-am întrebat după ce-şi potolise râsul pentru a mai sorbi o gură de vin.

Jawooohl!... mi-a răspuns. Îți promit tot ce vrei, numai să nu renunțăm la aceste frumoase clipe!...

Olimpia îşi întrerupsese relatarea, cu acelaşi zâmbet vag în colțul buzelor. Nemairezistând tentației, îşi aprinsese totuşi o țigară. Au fost într-adevăr clipe frumoase, adăugase ea în cele din urmă. Singurele frumoase în acele vremuri posomorâte.

Aşadar, îi spusesem Olimpiei, după ce uimirea trezită de cuvintele ei mi se mai diminuase, te aflai acolo cu un scop, hârjoana cu tânărul român ți se tolera aşa, ca să ți se facă suportabilă existența în promiscuitatea aceea, înțeleg!...

Ea stătuse o vreme nemişcată, ca şi cum nu mi-ar fi auzit supoziția, urmărind cu privirea rotocoalele de fum ce i se înălțau printre buzele întredeschise. Ele unduiau puțin, apoi luau forme ciudate sub efectul curentului de aer adiind dinspre fereastră.

Poate că da, acceptase în cele din urmă Olimpia să vorbească. Dar cuvântul acela nu-mi place!... Hârjoană!... Între mine şi tatăl tău n-a fost o simplă hârjoană, domnule! Şi refuzul lui de a răspunde avansurilor unei foarte curtate domnişoare berlineze cred că în relația noastră îşi avea motivul.

Atâta i-ar fi trebuit să…, insinuasem eu, dar Olimpia nu mă lăsase să continui.

Nu, nu, te înşeli, se precipitase să răspundă. Cât timp am fost împreună, niciodată nu i-am impus ceva. Îmi reprimam orice tentație de a o face.

Asta fiindcă lucrurile evoluau după cum voiai! ținusem eu să am ultimul cuvânt. Dar cine era puştoaica?

Olimpia zâmbise mai larg, dezvelindu-şi dantura de un alb imaculat, în pofida faptului că era o fumătoare înrăită. Cine era?... consimțise să îmi răspundă după o scurtă reflecție. Ei bine, era fiica unuia dintre cei mai faimoşi profesori de la *Humboldt,* unica descendentă a renumitului Ernst Amillscheg! Ştiuse că mă va uimi, fiindcă zâmbetul ei sporise, dar îi dăduse o tentă ironică.

Ia te uită!... abia putusem îngăima auzind-o. Căci despre marele romanist Amillscheg auzisem încă pe băncile facultății aflându-mă, era des amintit de profesorul meu de romanistică,

Gheorghe Ivănescu. Dar de ce nu mi-o fi spus?... mă întrebasem cu voce tare.

Păi de ce să-ți spună? continua să se amuze Olimpia. Ca să-l torni maică-ti?... Ca să afle cu ce se îndeletnicea el în timp ce ea, în țară, refuza cu tenacitate avansurile altora?

Şi de unde până unde el cu fiica ăstuia?... nu conteneam eu să-mi revin din consternare.

Olimpia îşi suprimase zâmbetul, iar în unul din colțurile gurii îi apăruse un uşor rictus, semn că evocarea nu-i făcea prea mare plăcere. Păi, spusese ea, după o adâncă inspirație, avea obicei Amillscheg ăsta să invite la sine, la el acasă vreau să spun, studenți din diferite țări în care se vorbeau limbi romanice. Se întreținea cu ei, îmbogățindu-şi astfel, fără ca invitații să simtă acest lucru, cunoştințele în domeniul specialității sale. La sfârşitul întrevederii le oferea un prânz copios, la care participa şi unica sa fată, studentă la Litere, tânăra Eva. Întâmplarea a făcut ca într-una din zile la întâlnirea de duminică din casa profesorului Amillscheg să participe şi tatăl tău. Ei bine, de atunci invitațiile au curs fără contenire, spre mirarea lui Oprița, până când şi-a dat seama că motivul pentru care devenise preferatul profesorului, deşi el era specialist, nu-i aşa, în ştiințe juridice, a fost acela că intrase în grațiile fiicei sale. Micuța Eva, balică, adică studentă în anul întâi la *Humboldt*, făcuse o pasiune în toată legea pentru chipeşul asistent universitar din România, stipendiat pentru o perfecționare timp de doi ani la Berlin. S-a mai întâmplat ca Eva Amillscheg să fie o bună jucătoare de tenis, or, cum Oprița fusese şi el un tenisman pasionat, deprins cu acest joc încă din copilărie la Bistrița, unde părinții săi erau modeşti îngrijitori la cazinoul militar, pentru ca în anii studenției să câştige chiar un campionat universitar, preocuparea pentru acest sport i-a apropiat şi mai mult.

Ei, iată de unde până unde el cu fiica ăluia, se oprise din relatare, cu un ton persiflant, Olimpia.

Prin fereastra deschisă se făceau auzite vocile unor cheflii ce părăseau cam fără voie restaurantul de la parter. Patronul localului se străduia să le explice că sosise ora închiderii. Mi-e lehamite de lumea asta de aici, îmi mărturisise iarăşi Olimpia. De oameni simpli şi vulgari. Chiar ți-a secat cu totul inspirația, încât ai venit să te documentezi în aceste locuri pentru următoarea carte, aşa cum mi-ai spus? Pe mine una nu ştiu dacă ar putea să mă intereseze!...

Şi zici că nu tu ai pus capăt apropierii lor? îi vorbisem Olimpiei, făcându-mă că nu aud ultima ei observație.

De câte ori să-ți spun că nu! îmi ripostase ea. Lipsită de experiență şi obişnuită să i se satisfacă toate poftele, fetişcana a întins coarda iar aceasta a plesnit! Îl confundase pe Oprița cu junişcanii de vârsta ei. Tatăl tău îmi povestea, între două îmbrățişări, că până la clubul de tenis şi înapoi se deplasau cu micul *VW* decapotabil al fetei, pe care ea îl conducea cu viteză, ca un copil răzgâiat ce era, pe străzile capitalei. Se întorceau spre seară, iar Eva tot aştepta să fie sărutată, măcar la despărțire, ceea ce însă el ezita să facă, având în vedere faptul că ea, evident amorezată până peste urechi, nu s-ar mai fi mulțumit curând cu atât. Văzând că nu reuşeşte altfel, adică prin languroase priviri, întâmplătoare atingeri, chipurile, şi alte subtile tertipuri cu care o femeie e de la natură deprinsă, nebunatica Eva l-a silit totuşi pe companionul ei să săvârşească în cele din urmă gestul îndelung râvnit. Cu ocazia uneia dintre întoarcerile de la club, ea a început să se rotească cu maşina în jurul celebrei fântâni a lui Neptun, aflată în piața dinaintea primăriei oraşului, *Neptunbrunnen* fiind atunci, cum e şi acum, după câte ştiu, un loc important de întâlnire al îndrăgostiților. Şi nu s-a oprit din aceste ocoluri, până când Oprița nu a

consimțit să depună în văzul publicului, intrigat de ceea ce se întâmpla, un sărut pe buzele fetişcanei. Dar sărutul acesta a avut prețul său. Oprița şi-a întrerupt vizitele în casa profesorului. Asta în pofida faptului că prânzul copios de acolo şi cina de la mine erau singurele lui mese mai consistente, căci în rest, mai ales când bursa întârzia să-i vină de acasă, se mulțumea să se hrănească doar cu pâine şi banane!...

Ascultasem eu relatarea detaliată a Olimpiei cu atenție, nu-i vorbă, dar şi cu bănuiala că îmi înşirase toate aceste amănunte cu scopul de a mă face să uit de întrebarea ce i-o pusesem mai devreme, în dorința de a-mi elucida rostul prezenței sale într-un bordel din Berlin. Nu ştiu de ce, răspunsul ei, în caz că ar fi consimțit să-l dea, mi se părea mai interesant decât povestea uneia dintre, sunt convins, nu puținele poveşti amoroase din tinerețe ale tatălui meu.

Asta mi s-a ordonat să fac, îmi spusese cu un oftat Olimpia, vădit indispusă că revenisem la întrebarea cu pricina.

Ți s-a impus? mărisem eu ochii. Şi de ce, mă rog? Tocmai la Berlin?!...

Pentru că Berlinul era unul din punctele fierbinți ale planetei, îmi răspunsese ea cam în silă. Iar noi eram de regulă trimişi în astfel de puncte!... Cum vom fi trimişi şi de acum înainte!

Şi ce puteai tu face acolo într-un nenorocit de bordel? mă arătasem din cale afară de intrigat.

Olimpia oftase înălțându-şi ochii, surprinsă de naivitatea mea. Păi, vorbise tărăgănat, cum te adresezi îndeobşte unui individ străin de tema în discuție, era unul din locurile frecventate de mulți dintre cei mai sus-puşi ofițeri ai *Wehrmacht*-ului!...

A!... îmi dădusem numaidecât seama. Deci asta era?...

Întocmai, spusese Olimpia, iar mâna ce mi-o ținuse pe piept şi-o retrăsese brusc, punându-şi-o sub cap, lipită de tăblia patului.

Şi, totuşi, mă simțeam eu nespus de dornic să merg cu edificarea până la capăt, era necesar să ajungi chiar acolo? Nu-ți puteai folosi darul de prezicătoare pentru a-i lămuri pe cei interesați cum stăteau lucrurile?

Vezi tu, prostuțule, consimțise Olimpia să-şi continue vorba, cedând încăpățânării mele, darul acesta al prezicerii este cel mai neînsemnat dintre toate cu câte suntem înzestrați! Problema dintotdeauna e aceea că prezicătorii, de obicei, nu sunt crezuți. Dacă vii şi îi spui omului, vezi că ți se va întâmpla cutare sau cutare lucru, te va privi cu totală neîncredere şi, în cel mai bun caz, îți va cere o sumedenie de precizări pentru a se convinge că ceea ce îi spui poate fi adevărat. Dacă am fi transmis aşa, pur şi simplu, vestea, eu sau altul ca mine, celor interesați, în slujba cărora am fost desemnați să ne punem, vedeți că războiul va izbucni la 1 septembrie, ne-ar fi întrebat la nesfârşit de unde am aflat, ce dovezi avem şi aşa mai departe. Dar dacă ştii să strecori pastila, adică detaliul revelator, atunci altfel stau lucrurile. Şi acesta trebuie găsit la fața locului, dragul meu! De pildă, când eu le-am comunicat că un anume general, care mă frecventa de oarecare vreme, după ce-mi savurase prestația şi după câteva şlucuri bune de coniac franțuzesc, mi s-a destăinuit cam aşa: De mâine, micuța mea Erika, n-o să te mai pot vizita câteva săptămâni…, şi că la întrebarea mea uimită, vorbă fie, de ce, *mein General*? a continuat: Fiindcă mergem să le dăm o lecție obraznicilor acelora de polonezi, ei bine, informația mea a fost numaidecât luată în serios! Aşa i s-a întâmplat şi unui foarte bun coleg şi prieten de-al meu ce acționa în Extremul Orient, n-a fost cu toată convingerea crezut că japonezii nu-i vor ataca pe

sovietici, decât după ce le-a transmis celor interesaţi că armatei imperiale i se distribuia echipament de vară, cu totul inadecvat unei campanii în Siberia.

Olimpia se oprise. Inspirase profund şi îşi coborâse pleoapele peste ochi, ca şi cum ar fi fost gata să se lase biruită de somn. Du-te şi închide fereastra aceea, mormăise, o să înghețăm de frig.

Aşa, deci!... spusesem eu fără să schiţez un gest, hm!... Iar povestea aceea cu fata lui Amillscheg o ştiai de la tata sau, cum să zic, o cunoşteai prin mijloace proprii?

Olimpia se întorsese cu spatele la mine şi pufnise iarăşi, agasată, scurt pe nări. N-ai de gând să termini odată, omule? Sigur că o cunoscusem. O cunoscusem chiar înainte de a se întâmpla. Dar mi-a mai povestit şi el una-alta, mai ales detaliile erau amuzante, ca acela de la *Neptunbrunnen*, de pildă. Avea talent de povestitor. Se pare că pe el l-ai moştenit!...

Iar plecarea lui fără veste n-ai prevăzut-o?

Fireşte că da, îmi aruncase Olimpia peste umăr. Ştiam că va pleca înainte de vreme, mai ales că începuse să aibă oarecare necazuri. Elabora o lucrare ce urma să facă dovada experienței sale acumulate la Berlin. Şi s-a împotmolit undeva şi nu ştia cum s-o scoată la capăt. Asta fiindcă o mulțime de lucrări ale unor mari jurişti, evrei de origine, fuseseră puse la index. Nu au fost distruse, dar erau ținute sub cheie şi numai cu aprobarea specială a rectorului universității puteau fi consultate. Aprobare care de obicei era refuzată. Opriţa făcuse câteva cereri la rectorat pentru a avea acces la cărțile cu pricina, dar degeaba. Mai fă una, i-am spus eu, când mi s-a plâns că îi trecea timpul iar el tăia frunză la câini.

Olimpia îşi schimbase între timp iarăşi poziția, pentru a mima, privindu-mă cu fruntea încrețită, starea de spirit a musafirului său. Era în camera mea şi i se citea atâta

dezamăgire pe chip, spusese, încât, deşi ştiam că comit o imprudență, care mi-ar fi putut atrage mânia mai-marilor mei, i-am întins o foaie de hârtie din mapa mea de corespondență. Hai, dă-i drumul, l-am îndemnat, văzând că mă priveşte cu neîncredere, scrie-o. Dar cui s-o adresez?... m-a întrebat sceptic, ca şi cum i-aş fi cerut să facă lucrul cel mai inutil din lume. Rectorului, firește, dragul meu! Şi mi-o laşi mie!... Peste doar două zile cererea era aprobată, iar Oprița căpăta drepturi nelimitate de acces la toate cărțile puse la index. Dar scăpasem din vedere ceva. Şi tocmai mie să mi se întâmple una ca asta!... Intrigat de excepția ce se făcuse în cazul lui Oprița, cineva a pasat cererea cu aprobarea rectoratului poliției secrete. Aceasta a intrat pe fir şi l-a strâns pe rector cu uşa. De ce aşa şi pe dincolo, pentru ce semnase, mă rog, cum se obişnuieşte în tevaturi de felul acesta. Rectorul le-a jurat cu mâna pe inimă că el nu-şi amintea să fi semnat ceva!

Pfu!... exclamase Olimpia, cu un năduf nediminuat parcă după atâta vreme. Ce-a mai ieşit de aici!... Tatăl tău a fost chemat la poliție să dea declarații şi completări la declarații, amenințat că va fi tras la socoteală pentru fals şi uz de fals, că în cel mai bun caz îl aşteaptă expulzarea, cu consecințele de rigoare!... Ce mai, se iscase o întreagă dandana!

Ce mi-ai făcut, Erika? mi s-a plâns el. Mai bine lăsam lucrurile aşa cum erau.

Şezi blând, i-am spus, lucrurile se vor rezolva! Şi s-au rezolvat. Dar cu ce perdaf m-am ales din partea mai-marilor mei, nu-ți mai spun! De când mă ştiu n-am mai avut parte de aşa ceva!... Însă şi vizitele lui Oprița s-au rărit ulterior mult. Îmi pierdeam timpul vinerea aşteptându-l. Invoca apoi diverse scuze, dar ştiam că minte… Că se credea urmărit de Gestapo, obişnuia să spună. Îi iertam însă minciunile, ca o femeie oarecare, ce acceptă născocirile iubitului pentru a nu-l pierde

cu totul!... A fost o mare dezamăgire pentru mine comportamentul lui din ultima perioadă. Aşa să ştii!

Erika te numeai? o întrebasem, profitând de o nouă pauză în relatarea ei.

Da, răspunsese ea, hohotind uşor. Naiba doar mai ştie câte nume am purtat în infinita mea carieră!... Uite, mi-a sărit somnul, adăugase. Ne va prinde dimineaţa sporovăind.

Şi până la urmă a plecat, chiar înainte de a i se termina stagiul, spusesem, neţinând seama de reproşul ei.

Da, a plecat, oftase Olimpia. Ultima oară l-am văzut într-o zi de august din ‘39, venise năduşit de transpiraţie şi aruncase pe masă un ziar cumpărat pe drum. Şi-a dezbrăcat cămaşa şi, fără să-şi mai facă duşul, cum obişnuia, aşezat în fotoliu, a început să parcurgă în grabă articolul de fond. Era cules sub o fotografie imensă înfăţişând pe Hitler strângând mâna lui Ribbentrop. Titlul articolului suna aşa: *Ribbentrop, ich danke dir!*

Aşadar, nemţii şi-au asigurat spatele! a tras Opriţa concluzia, strângând ziarul între mâini. A început al dracului să miroase a praf de puşcă, nu crezi?

Lipsa de interes ce mi-a arătat-o încă de la intrare mă enervase. Numai un fleţ nu-şi putea da seama până acum de asta, i-am replicat acru.

Opriţa s-a lăsat pe spătarul fotoliului, m-a privit cu ochi îngustaţi şi m-a întrebat cu gravitate în voce: Cine eşti tu, de fapt, Erika?

Asta nu te priveşte pe tine, i-am dat răspunsul ţâfnoasă.

El s-a ridicat atunci, şi-a îmbrăcat cămaşa încă udă leoarcă de transpiraţie, s-a îndreptat spre uşă şi a ieşit fără să scoată un cuvânt. Ştiam că acesta este sfârşitul. Am plâns ca o proastă toată seara. Să fi fost după mine, i-aş fi luat urma şi l-aş fi găsit chiar şi în gaură de şoarece dacă s-ar fi ascuns. Dar nu puteam

pleca. Eram consemnați cu toții acolo unde ne aflam, sub efectul indicativului *alertă maximă*. Încă o boacănă nu-mi permiteam să comit!... Că şi acum mai trag ponoasele după cealaltă. Dar să plece el fără a-şi lua rămas-bun, aşa cum părăseşti o târfă cu care ți-ai făcut mendrele şi atât!... Orice i-aş fi putut ierta, numai asta nu!

XI

Pe Teritoriu pătrunsesem dinspre vechea şcoală, aflată în vecinătatea bisericii catolice. Acum acolo fiinţa, după câte îmi era dat să văd, un depozit de materiale de construcţie. Pe liziera pădurii Măgurei, în afara zonei expuse prăbuşirilor, conform celor mai recente prospecţiuni, începuseră să se înalţe în vremea din urmă tot soiul de case, unele destul de cochete, aflate în diferite stadii de finisare. Prin urmare, un depozit de materiale de construcţie în imediata apropiere a şantierelor fusese mai mult decât necesar. Mai ales că şcoala se mutase într-o clădire nouă, destul de arătoasă, construită pe timpul trecutului regim în aceeaşi zonă din vecinătatea copacilor de la poalele dealului.

Curtea şcolii de altădată era plină de grămezi de pietriş, împărţit pe sortimente, şi de nisip, iar sub câteva copertine, cam din topor făcute, se aflau stive de fier-beton şi nişte saci cu var ori cu ciment. De colo până colo se plimba printre toate acestea un paznic, îmbrăcat ponosit, cu încălţările albe de praful ce domnea pretutindeni, purtând un chipiu vechi şi decolorat pe cap, care, îmi dădusem seama după emblema aflată deasupra cozorocului scorojit, fusese un accesoriu al uniformei de altădată a portarilor fabricii de sodă.

Aveţi nevoie de nisip pentru căţel sau pisică? mă întrebase fără înconjur paznicul. Vă costă zece mii punga!

Nu, replicasem. Vreau doar să trec dincolo. Şi îi făcusem semn în direcţia Teritoriului.

Păi nu prea e voie pe aici, îmi răspunsese paznicul, ridicându-şi chipiul şi scărpinându-se în cap, printre firele părului rar,

umed de transpirație. De ce nu încercați pe altă parte? Știți, așa poate veni oricine să…

N-aveam chef să încerc pe altă parte, prin urmare îi întinsesem râvnitele zece mii paznicului și îmi văzusem nestingherit de drum. Aceasta după ce el îmi deschisese o portiță, legată cu o bucată de lanț, a unui gard de sârmă ghimpată. Aici se aflase cândva o împrejmuire de lemn spoită cu catran, destinată să izoleze perimetrul școlii de spațiul interzis al Teritoriului, pe care noi, elevii de atunci, o săream fără dificultate, mai ales în capătul dinapoia curții, unde catranul era de regulă cu mai multă zgârcenie ori superficialitate folosit. Chiar și prin ferestrele unor clase se putea ieși pe Teritoriu, mult mai ușor decât sărind gardul mânjit cu catran, neexistând riscul de a ne murdări, numai că îndrăznești erau de obicei pârâți tovarășului diriginte Schitea, care le aplica, drept pedeapsă, în ziua următoare faptei, câteva rigle triunghiulare la palmă.

Din această direcție, calea de acces spre zona cea mai fascinantă a Teritoriului ocolea așa-numitul munte de sare, de fapt un dâmb înalt de vreo zece metri din sare gemă, în care ploile săpaseră cu timpul minuscule forme de relief, văi și canioane, în vecinătatea lor înălțându-se piscuri semețe, unele atât de ascuțite, încât ar fi fost în stare să străpungă cu ușurință un trup de om. Printre ele zburdau cândva în voie caprele fotografului Marcu, conduse de un țap uriaș și bezmetic, gata să atace furios pe oricine ar fi îndrăznit să se apropie prea mult de haremul lui. Doar lui Ilie Mandula îi știa respectul și se ferea din calea sa, atunci când se întâmpla să se întâlnească pe aceeași cărare. Și eu mă deprinsesem să evit pericolul, având mereu în buzunare, când traversam Teritoriul, bucăți de pâine veche, pusă deoparte de mama pentru pesmet, pe care le aruncam, în caz de nevoie, cât mai departe de mine printre

bălării. Rezultatul era că țapul se repezea să le înfulece, uitând să îmi mai facă vreun rău.

Muntele de sare se afla la locul său, parcă mai scund decât mi-l aminteam, şi, după ce îl ocolisem, în fața ochilor mi se ivise întinderea neagră de apă numită de localnici *tău' fără fund*. Fund avea el, dar se găsea la vreo şaptezeci - optzeci de metri adâncime, cât măsurase imensa prăpastie ce se căscase în urma prăbuşirii, cu mai multe decenii în urmă, a salinelor vechi, şi care înghițise, pe măsură ce se lărgea, peste jumătate din oraş, începând chiar cu partea centrală a acestuia. Pentru a împiedica lanțul parcă interminabil al surpărilor, se spunea că, la propunerea inginerului Milea, edilii urbei acceptaseră, după consultarea *forurilor* sus-puse, umplerea giganticului crater cu apă pompată din Mureş, aceasta urmând să exercite o suficientă contrapresiune asupra tavanelor şi bolților şubrezite din măruntaiele pământului, încât să le împiedice căderea. Se mai spunea că inginerul Milea, în proiectul său, preconizase amenajarea turistică a zonei, construirea, altfel spus, a unei adevărate stațiuni balneare pe marginea lacului, cu dotări complexe, motiv pentru care pe întreg Teritoriul se executaseră operațiuni de curățire şi nivelare, dar, nu se ştie din ce motiv, lucrările începuseră curând după demararea lor să treneze, iar după '89 finanțarea acestora fusese întreruptă cu totul.

Acum întinderea de apă arăta jalnic, plină de gunoaie, acoperite de o spumă gălbuie, şi de grămezi de PET-uri, împinse de curenții de aer ce se prăvăleau peste Măgura mai ales spre țărmul sudic, sub înaltul promontoriu pe care, ca prin minune, încă străjuia, sfidând pericolul căderii în hău, casa fotografului Marcu, rămasă nelocuită după trecerea în lumea celor drepți a temerarului ei proprietar. Imensele bălării şi arbuştii adaptați solului cu grad înalt de salinitate luaseră treptat din nou în stăpânire Teritoriul. Ca urmă a bunelor

intenţii de odinioară, pe malul lacului rămăseseră doar câteva bănci nenorocite, gata şi ele să se desfacă în bucăţi, pe care mai putea fi văzut uneori câte un om contemplând irizările cu totul neobişnuite de lumină produse la suprafaţa apei legănate de vânt.

Mă aşezasem şi eu pe una din bănci, după ce îi încercasem prudent rezistenţa. Pentru că era scundă şi înclinată, iar spătarul i se deteriorase, trebuise să adopt curând poziţia cugetătorului de la Hamangia. Pe vremea copilăriei şi a adolescenţei mele, existenţa unor bănci pe Teritoriu ar fi fost de neimaginat. De altfel, zona, socotită foarte periculoasă, era interzisă accesului public, numai că nimeni nu se ostenea să urmărească respectarea acestei interdicţii. Iar din gardul de lemn, ce fusese înălţat în partea dinspre oraş pentru delimitarea ei, oamenii smulseseră mai multe scânduri ca să poată circula în voie. Firește, cu condiția să nu aibă rău de înălțime atunci când li se deschidea înainte halucinanta genune, înconjurată, la diferite distanțe de alte surpături mai mici, pe toată întinderea acestui spațiu cu aspect de peisaj selenar. Doar vegetația bogată, formată din buruieni şi arbuşti rămuroşi, printre care trebuiau să-şi facă loc în anumite părți cu mâna, urmând firul strâmt şi sinuos al potecii până în apropierea prăpăstiilor, le amintea că se găseau, totuși, pe un tărâm, foarte ciudat, e drept, al Terrei. Dar cine nu se încumeta să se abată de la cărare, nu-şi asuma riscuri prea mari în traversarea Teritoriului. Ceea ce oprea însă lumea, îndeosebi puştimea, să se aventureze pe Teritoriu, era mai ales fauna bogată a locului, căci desişurile de buruieni şi arbuşti colcăiau de şerpi, inofensivi la urma urmei, dacă deschideai ochii pe unde calci. Eu încetasem să mă mai tem de şerpi, după ce îl văzusem pe Ilie Mandula prinzându-i şi încolăcindu-şi-i pe braţe, ori în jurul trupului, cu dezinvoltura unui dresor experimentat. Ce, nu ți-e frică, măi Saramâna? îmi

striga el sfidător. Te crezi cineva?... Ia şi tu unul şi pune-l pe tine dacă zici că ai curaj. Nu mi-e frică, ci mi-e scârbă, îi răspundeam, iar el, neştiind cum să înţeleagă răspunsul meu, rămânea fără replică. Şi atunci când nu mai găsea ce spune, Mandula izbucnea de obicei în nişte râsete sardonice, trezind ecouri în hăul imensei surpături din vecinătate, încât păsările avându-şi acolo sălaşul, porumbei sălbăticiți mai ales, deranjate în liniştea lor, începeau să se rotească la diferite adâncimi în cercuri tot mai largi, pe măsură ce stolul lor sporea, până ajungeau unele să zboare la câteva palme doar de pereții aproape verticali ai acesteia.

Cel ce mă condusese odată în adâncul prăpastiei mari fusese Echim. I-o cerusem de nenumărate ori până îl înduplecasem să o facă. Pe Echim îl iubeam în măsura în care îl detestam pe Mandula. Echim îl cunoştea pe tata, multă vreme mă străduisem să aflu de unde, dar unul nu voise, iar celălalt nu putuse să-mi explice. Tata se ferise un timp să-mi dea informații despre trecutul său, deoarece prea necopt la minte fiind, zicea, nu le-aş fi putut aprecia, în contextul aberantei propagande prosovietice, cum se cuvine. Iar Echim vorbea de obicei atât de incoerent, când se silea să lege mai mult de două, trei cuvinte, încât nu pricepeam aproape nimic din ceea ce voia să spună. Şi asta pentru că, socoteam şi eu ca toți ceilalți, lui Echim îi lipsea o doagă. Se vorbea că dintr-o încăierare i s-ar fi tras. Că l-ar fi pălit nişte nemernici cu cruzime în cap, lăsându-l neom.

Cea mai mare surpriză mi-o oferise Echim atunci când, observându-l eu odată vorbind cu tata, la despărțire îl văzusem aplecându-se şi încercând să-i sărute tatei mâna.

Echim ştia al cui eram şi mă îndrăgise la rândul său. Îmi primea firesc, cu plăcere, micile daruri, de obicei mâncare luată pe ascuns de acasă, prăjiturele ori alte nimicuri rămase de azi

pe mâine, prefăcându-mă că le mâncam eu, sau ţigările *Plugare*, cumpărate din modestele mele economii. În pofida cadourilor oferite, refuzase mult timp cu îndărătnicie să mă conducă unde râvneam. Eşti prea mic, don'şorule, zicea, şi don' locotenent o să se supere! Dar de unde ştii că tata a fost locotenent? îl întrebam consternat. Pentru că de tata vorbea, nu mă îndoiam. Cel-de-Sus ne spune toate câte le ştim, don'şorule, îmi explica sibilinic Echim. El îmi va zice şi când va trebui să te duc *acolo*! Şi îşi ducea un deget în dreptul buzelor. Abia atunci am s-o fac!...

Nu-l întâlneam, ieşind pe Teritoriu, întotdeauna pe Echim. Avea el, ce-i drept, un mic adăpost la suprafaţă, cu puţin mai încăpător decât un coteţ de găini, undeva într-un loc ferit. Dar de cele mai multe ori nu-l găseam acasă. Umbla pe dedesubt. Cutreiera prin complicata reţea de galerii subpământene. Când nu-l aflam, îi lăsam mâncarea adusă pe priciul din minusculul adăpost, sub un ceaun, pentru a nu-i fi devorată de şoareci ori de alte făpturi cu care Echim îşi împărţea cu generozitate locuinţa. Uneori izbuteam să-i dau ştire de prezenţa mea, fluierând, după cum tot el mă învăţase, cu două degete adunate laolaltă în mijlocul gurii. Dacă era prin apropiere, venea. Numai ce mă pomeneam cu el alături, ieşit, la modul propriu vorbind, din pământ. Mă mângâia ocrotitor pe creştet, cât timp fusesem un copil pirpiriu şi palid, şi mă bătea camaradereşte pe spate după ce crescusem brusc la începutul adolescenţei. Nu mă duci jos astăzi, Echim?... sunau invariabil primele cuvinte ce i le adresam. Încă nu, don'şorule, venea de fiecare dată răspunsul său. Dar când, Echim?... Râdea cu gura ştirbă, după ce-şi aprindea în căuşul palmei *plugara*. Când om primi dezlegare! Şi arăta cu două degete strânse în sus, în felul preoţilor binecuvântând credincioşii, de unde, chipurile, trebuia să primească permisiunea pentru a-mi face pe plac.

De vreo câteva ori Mandula ne surprinsese împreună. Se albise de fiecare dată la faţă, văzându-mă alături de Echim. De altfel şi acesta dădea, observându-l, surprinzătoare semne de nervozitate. Pleacă, Abradovici!... îi poruncea el, iar Mandula se retrăgea de-a-ndărătălea, fără să zică nici pâs, cu ochii în pământ. Ştiam că după aceea aveam parte, când îl întâlneam pe Bitang, de cele mai triviale sudalme şi de cele mai crâncene ameninţări cu bătaia.

De ce-i spui aşa, Echim? îl întrebam surprins.

Ştie el de ce!... îmi răspundea laconic fostul tăietor de sare.

Acum, când îl voi mai întâlni, îmi va promite din nou o bătaie soră cu moartea, îi ziceam lui Echim, încă neputându-mi explica răbufnirile de ură ale lui Mandula împotriva mea.

N-o să te bată, don'şorule, mă liniştea el. D-aia sunt eu aici!

Apa lacului clipocea la picioarele mele. Aducea la mal clăbuci gălbui şi puzderie de cochilii ale unor melci minusculi. Mă uimea totala pustietate a locului. Deşi se afla în imediata apropiere a oraşului, care îl mărginea din trei părţi, ca o potcoavă, deşi era vară şi cald, niciun om nu se arăta dornic să se răcorească aici. Cauza să fi fost apa întunecată, ce nu arăta prea îmbietoare, efect al adâncimii ei poate, ori salinitatea sa crescută? Dar altădată, îmi aminteam, ştrandul cu apă sărată era plin ochi de lume. Ce să fie atunci?... Nu ştiu nici eu bine, încercase să mă lămurească un copilandru aflat în trecere, căruia îi cerusem lămuriri. Unii spun că ar fi auzit voci în mijlocul lacului, ridicându-se din valuri. Alţii, că ar fi văzut, tot acolo, mulţime de lumini strălucind în adânc. Căci aici, în locul apei ăsteia, mai adăugase copilandrul cu ochi măriţi, aproape în şoaptă, se zice că ar fi fost cândva o nară de iad!...

De ce Echim îi spune Abradovici lui Ilie Mandula? îl întrebasem intrigat pe tatăl meu. Îl prinsesem într-o zi bună, căci catadicsise să îmi răspundă, ba chiar să-mi dea unele detalii. Foarte rar se întindea la vorbă cu mine, stătea mai toată ziua cu nasul în cărţile şi în hârtiile lui. Dacă aveam nevoie de niscaiva lămuriri, în indiferent ce privinţă, mă trimitea de obicei la mama.

E o poveste mai veche, îmi spusese el, aproape surprins că mă interesau asemenea lucruri. S-a petrecut pe vremea când Teritoriul era încă într-o rapidă extensiune, înghiţind casă după casă, stradă după stradă, spre disperarea locuitorilor. Oamenii nu vorbeau decât despre asta, unde a mai căzut, cine s-a mai mutat, ce e de făcut. Şi nimeni nu găsea un răspuns. O singură veste a fost în stare să abată, pentru scurtă vreme, atenţia oamenilor de la necazurile lor. Aceea că Uca, frumoasa şi mult râvnita fiică a farmacistului Abradovici, a rămas borţoasă.

Ultimul cuvânt din relatarea tatălui meu nu-mi era cunoscut, dar nu cerusem nicio explicaţie, de teamă să nu-l tulbur în evocarea lui. Când mai târziu o întrebasem pe mama ce înseamnă, aceasta se arătase nemulţumită: Nelu, îi reproşase tatei, ce cuvinte foloseşti cu copilul?...

Abradovici era singurul farmacist din aşezarea asta de oameni rudimentari, şovagăi în salină, ori muncitori la fabrica de sodă, după ce întreprinderea a luat fiinţă, continuase tata. Ei nu fuseseră învăţaţi cu doctori sau cu medicamente. Leacul lor pentru orice meteahnă era palinca. Primii doctori cât de cât competenţi au fost aduşi aici de belgieni. Şi odată cu ei a venit farmacistul Abradovici. Şi-a luat casă arătoasă în centru şi a deschis farmacie. Iar lumea, încetul cu încetul, s-a deprins, la îndemnul medicilor, să cumpere *bumbi* de la Abradovici.

Şi avea Abradovici ăsta trei copii, doi băieţi şi o fată, Uca, mezina familiei. I-am cunoscut şi eu aproape imediat după

venirea mea la O.M., cu puțin înainte de război. Mă angajasem jurisconsult la *Solvay* după cedarea Ardealului şi firma a găsit de cuviință să mă trimită pentru o perioadă aici. Inițial la Turda, apoi aici. Ca să cunosc bine întreprinderile şi problemele lor la fața locului. Nu-mi convenise să plec din Bucureşti, unde mă stabilisem, dar salariul era foarte tentant. Câştigam de zece ori mai mult decât înainte ca asistent universitar. Nu peste multă vreme urma să plec în Serbia, mi s-a spus, la uzina firmei mele de acolo, dar n-am mai apucat să mă duc, pentru că am fost mobilizat în ajunul războiului.

Dar uite, luase brusc aminte tata, îți vorbesc despre mine, despre lucruri pe care în mare le cunoşti, şi nu-ți răspund la întrebare. Cum îți ziceam, existau acei băieți Abradovici şi sora lor Uca, o ființă cam ciudată. Obişnuia să facă vara baie goală puşcă în Mureş, apoi se tolănea, tot aşa, ca o sirenă, pe limba mare, structura aia, trebuie s-o ştii, din piatră şi beton, destinată, alături de altele două mai mici, să ferească malul dinspre fabrică de eroziuni. Trăgeau bărbații la ea ca muştele la borcanul cu miere. Dar dintre toți a pus în cele din urmă Uca ochii pe un şovagău arătos, băiat zdravăn, venit din Apuseni, de la minele de acolo, pentru a câştiga un ban în plus. Căci de când crescuse cererea de sare, materie primă a fabricii de sodă, salariile şovagăilor, adică ale minerilor din salină, aşa li se spune pe aici, crescuseră binişor.

Şi a rămas Uca borțoasă, ruşine mare, iar lumea zicea că de vină ar fi flăcăul acela pe nume Echim. Însă nimeni nu putea să bage mâna în foc pentru asta, căci cu Uca nu ştiai la ce să te aştepți. Dar frații Abradovici țineau cu tot dinadinsul să-l pedepsească pe Echim pentru ruşinea ce, ziceau ei, le-o făcuse. Şi până la urmă i-au administrat moțoganului o bătaie soră cu moartea de l-au lăsat neom. Plătiseră pe unul să-l îmbete bine, apoi au sărit pe el cu ciomegele şi i-au sfărâmat țeasta. Cică i-ar

fi scos-o doctorii țăndări dintre cutele creierului. Bietul Echim a avut zile şi a scăpat cu viață, mare minune, dar a rămas zălud, cum zicem noi, ardelenii. Şi din flăcăul arătos şi zdravăn de altădată, a ajuns omul sfrijit, numai piele şi oase, de astăzi.

Iar copilul făcut de Uca este Ilie Mandula, vagabondul acela de trăieşte ca vai de el. Căci familia Abradovici l-a încredințat spre creştere unui om necăjit din partea locului. Visalon Mandula se numea şi era paznic la stația de epurare a apelor reziduale ale fabricii. Se întâmplase să-şi piardă copilul imediat după naştere, iar nevastă-sa era încă lăuză. Se pare că au fost bine plătiți pentru asta.

Şi după ce casa lui Abradovici, cu farmacie cu tot, s-a prăvălit, ca atâtea altele, în groapa căscată din pricina surpării minelor vechi, iar farmacistul a murit de inimă rea, se zice, i s-a pierdut familia în lumea largă, încât nimeni nu mai ştie de ea. Unii spun că nevasta şi odraslele i s-ar fi stabilit în Israel, dar niciun semn de viață de acolo n-au dat până acum. Nenorocirea a făcut însă ca şi părinții adoptivi ai Bitangului, bitang înseamnă aici bastard, să piară nu peste multă vreme, încât a rămas copilul ăsta al nimănui. Aşa-zisa mamă nu ştiu din ce cauză s-a prăpădit, dar despre tată, bețiv notoriu, vorbea lumea că ar fi băut din greşeală soluție de sodă caustică!...

Ştiai că Echim îți zice dom' locotenent? încercasem să-l fac pe tata să-şi continue mărturisirile.

Da, recunoscuse el încrețindu-şi fruntea. Şi ce e cu asta?

Bine, şi de unde a aflat Echim?... îndrăznisem eu, dar fără nici o speranță, să prelungesc discuția.

Tata stătuse mult mai mult în cumpănă de această dată, privise în stânga meditativ, apoi în dreapta, şi în cele din urmă îmi spusese: Ceva mă face să cred că nu mai eşti un țânc, gata să te întinzi la vorbă cu oricine. Nu că cei interesați n-ar

cunoaşte ce-am făcut şi am dres până acum în această viață. Dosarul meu există şi încă e foarte voluminos. Dar nici să dăm apă la moară bârfitorilor şi palavragiilor din orăşelul acesta nu-mi convine. Care abia apucă să te facă de căcat!...

Nelu, cum vorbeşti cu copilul? o auzisem pe mama, ce deretica trăgând cu urechea.

Să spună, continuase fără s-o ia în seamă tata, vedeți, Oprița ăla, e adevărat ce se povesteşte despre el că a omorât femei şi copii în Uniunea Sovietică! Unul ca el trebuie înfierat cu mânie proletară!...

E fapt real că am participat la războiul antisovietic, dragul meu, dar nu am nimic să-mi reproşez, fii sigur de asta. Şi cred că nu te îndoieşti de cuvântul meu!

Țin minte că îl strânsesem, în semn de solidaritate deplină, pe tata de braț. Iar el, poate şi din această cauză, îşi urmase povestea.

Era cu puțin înainte ca Antonescu să dea celebrul său ordin de trecere a Prutului. Am fost mobilizat şi repartizat la un regiment de vânători de munte din divizia generalului Dumitrache. Generalul încă nu mă luase pe lângă sine ca ofițer de legătură cu comandamentul grupului de armate germane din sud. Primisem comanda unei companii oarecare şi am început să-mi verific efectivul, când, stranie coincidență, peste cine crezi că am dat între oamenii ce mi-au fost repartizați?...

Peste Echim!... exclamasem eu, profitând de scurta pauză pe care tata o făcuse, pentru a crea un moment de suspans în relatarea sa.

Chiar aşa! izbucnise în râs tata, constatând aviditatea cu care îi sorbeam cuvintele. Peste Echim! Nu-mi venea să-mi cred ochilor! L-am recunoscut imediat, deşi se schimbase mult, se mai pipernicise parcă şi se scofâlcise la față. Se apropiase ca înfățişare de Echim cel de acum. Eu ştiam deja de acasă că

rămăsese dus cu pluta, că îl dăduseră afară de la lucru fiindcă nu mai era bun de nimic, că vorbea aiurea, copleşit de viziuni mistice şi aşa mai departe. Tot din gura lumii, care le face şi le desface pe toate. Dar cum avea omul făcut serviciul militar, l-au luat cei de la încorporare, presupun, cu toţi ceilalţi la grămadă, fără prea multă vorbă, şi l-au îmbrăcat soldat.

Ce cauţi aici, măi nene? l-am întrebat uimit. Cine te-a trimis încoace?...

Cel-de-Sus, dom' locotenent, mi-a răspuns bălmăjit. El m-a trimis să vă dau ştire că ne va călca Antihrist!... De aceea am venit!...

Judecând acum lucrurile, parcă nu vorbea tocmai în dodii Echim, zâmbise strâmb tata. Dar atunci gândeam altfel şi, indignat, profitând de faptul că tocmai fuseserăm convocaţi toţi ofiţerii la comandantul regimentului pentru o întâlnire de rutină, l-am rugat la sfârşit pe domnul colonel să-mi acorde câteva clipe atenţie. Colonelul, Hristodor Racolţea se numea, ofiţer de carieră, mi-a ascultat raportul, apoi a spus: Uite ce e, Opriţa, să nu ne luăm după aparenţe. Oameni care fac pe nebunii în dorinţa de a scăpa de armată avem nu unul. Linişteşte-te şi lasă lucrurile cum sunt!

Domnule colonel, mai că nu am strigat, dar nenorocitul acesta aproape că nu mai are calotă craniană. I-au scos-o medicii ţăndări din cap. Creştetul lui e moale ca al unui copil nou-născut! Chemaţi doctorul regimentului să-l examineze!...

Colonelul întocmai aşa a făcut. Iar pe Echim l-au luat apoi şi până la întoarcerea mea de pe front nu l-am mai văzut.

XII

Oraşul era vraişte în urma vijeliei ce se abătuse asupra lui. Reclamele publicitare căzuseră, mai multe vitrine se spărseseră, florile din marile ghivece care flancau scuarul din centru zăceau risipite pretutindeni. Jeturile de apă ale fântânilor țâşnitoare fuseseră proiectate pe pereți, unde lichidul li se prelingea ca nişte broboane ale unui organism aflat în suferință. Nu-mi venea să cred că toate acestea se putuseră întâmpla în doar câteva minute. Apoi vârtejul de vânt se îndepărtase, iar norii mătăhăloşi, din care abia dacă se storseseră câțiva stropi de ploaie, se grăbiseră pe urmele lui, ca o turmă de pahiderme furioase. Drumul de la gară îmi luase ceva mai mult timp ca altădată, fiindcă pe bulevard, în dreptul parcului, o ramură se prăbuşise peste firele de troleibuz.

Într-una din clădirile scăpate ca prin minune neatinse de stihie, o zărisem printr-un perete de sticlă. Îmi făcea cu un gest larg al mâinii semn să intru la dânsa. Mă privea peste ochelarii cu ramă groasă, radiind de fericire, tot indicându-mi locul pe unde puteam pătrunde în clădire.

Mă îmbrățişase cu multă tandrețe, îmi cuprinsese capul cu mâinile şi nu contenea să mă privească în ochi, ca după o îndelungată absență. În tot acest timp rămăsese şezând, ceea ce îmi trezise bănuiala că starea sănătății ei nu era tocmai bună. Părea să facă munca unei secretare, fiindcă din încăperea unde o găsisem în cele din urmă se deschideau vreo trei uşi capitonate, fără să poarte vreo inscripție însă. Pe biroul la care şedea se aflau vrafuri de hârtii şi câteva dosare.

Bine că ai ajuns, îmi spusese ea mulțumită, te aşteptam să-mi explici sensul acestor cuvinte. Şi-mi pusese înaintea ochilor o hârtie, pe care fuseseră aşternute unele sub altele mai multe lexeme, după cum arătau la prima vedere. Am putea apela la un dicționar, începusem să mă codesc, nu e nici un dicționar aici, îmi răspunsese, dar socotesc că ar fi de prisos, nu-ți plăcea ție altădată să fii luat drept atoateştiutor şi să ți se spună admirativ domnul Larousse?...

Mă aplecasem atunci cu mult sârg asupra acelor alcătuiri lexicale, încercând să o scot la capăt cu explicarea semnificației lor, dar se dovedeau a fi de neînțeles, unele erau aidoma împrumuturilor recente, altele păreau a fi compuse, dar fără nici o noimă, la o mai atentă privire, în fine, nu puține aveau configurația unor termeni derivați, recunoşteam prefixe, sufixe, numai că sensul noilor structuri nu mi-l puteam revela. În tot timpul strădaniilor mele ea răsfoia alte hârtii pe birou, la lumina unei lămpi cu abajur metalic, pe care o păstra aprinsă, deşi afară cerul în bună măsură se limpezise şi razele soarelui începuseră să se strecoare înăuntru.

Când în locul ei apăruse Olimpia, când i se substituise, nu apucasem să sesizez, încovoiat cum eram asupra afurisitei liste de grafeme îmbinate la întâmplare, selectate parcă din cel mai obscur poem dadaist. Spre deosebire de dânsa, care nu-şi purta prea bine vârsta, Olimpia, imediat ce o observasem, se ridicase sprintenă de la locul ei, al lor, aş fi putut mai degrabă spune, şi mi se aplecase peste umăr pentru a-mi verifica munca. Era îmbrăcată sobru, potrivit ambianței, purta un taior negru, uşor mulat pe talie, şi o fustă din acelaşi material, venindu-i până deasupra genunchilor. Se înclinase mult, îi simțeam răsuflarea în obraz şi unul din sâni atingându-mi omoplatul stâng. Pe biroul Olimpiei, zărisem cu coada ochiului, căutând să-mi

păstrez nemodificată poziția, că în locul vrafurilor de hârtii şi dosare sticlea monitorul unui computer.

Mai ai? Mai ai? se interesase Olimpia. Fă un lucru ca lumea, dispui încă de timp, până apare şefu', bineînțeles.

Dacă pe predecesoarea ei nu mă puteam supăra, în schimb pe Olimpia da, şi eram pe punctul să-i cer socoteală de ce mă obliga să mă canonesc cu treaba aceea peste puterile mele. Mă stăpânisem însă, zicându-mi că mai bine ar fi să caut un subterfugiu, o scuză, un motiv, pentru a abandona ceea ce, îmi dădeam deja limpede seama, nu puteam duce, în pofida oricăror eforturi, la bun sfârşit.

În cele din urmă, salvarea îmi venise de unde nu mă aşteptam, telefonul prinsese să sune, da, răspunsese Olimpia, bine, la ora zece?... Fireşte. Am să vin… O priveam pieziş, fără să mă mai concentrez asupra hârtiei dinaintea mea, stătea rezemată cu un şold de marginea biroului, iar telefonul îl ținea cu grație, plecându-şi uşor capul spre receptor. Privirea i se pierdea surâzătoare în gol, ca şi cum în minte i-ar fi răsărit o amintire frumoasă.

Da, n-avem ce face, se întorsese Olimpia spre mine, lăsând din mână receptorul, trebuie să-i dai zor de-acum, la zece ne-a convocat *the boss*. Îmi pretinde lucrarea!... Mi-a atras în mod special atenția. În privința asta nu poate exista nici un compromis.

Aruncasem o ultimă privire asupra hârtiei. Degeaba. N-o puteam scoate la capăt şi gata. Şi cu cât nerăbdarea ei părea să crească, cu atât nemulțumirea ce fierbea în mine tindea să dea pe dinafară.

Puțină vreme după aceea, o fată îmbrăcată la fel ca Olimpia, cu ochi oblici de asiatică, impecabil fardată, îşi făcuse apariția printr-una din uşile capitonate, lăsând-o întredeschisă

în urma sa. Hai, tu! îi spusese Olimpiei. Ce faci?... Te aşteaptă! Nu putem începe…

Bine, o expediase Olimpia. Spune-i că sosesc. Era vorba de ora zece, parcă!...

Trebuie să te străduieşti şi tu puțin, mi se adresase ea, după ce fata cu ochi oblici se făcuse nevăzută pe unde venise. Pentru început găsesc eu o scuză… Dar dacă până mă întorc nu izbuteşti, vom trage amândoi ponoasele! Mi se uita adânc, cu îngrijorare, în ochi, concomitent potrivindu-mi o şuviță de păr pe colțul frunții. De ce te fereşti să-l cunoşti pe Şerban, zău aşa? mă mai întrebase. Acum nu mai e decât un foarte respectabil om de afaceri.

Respectat sau respectabil? o întrebasem cu maliţiozitate.

Răule!... se desprinsese de mine mângâindu-mi obrazul şi se grăbise spre uşa capitonată pe urmele colegei sale. Înainte de a o deschide, se întorsese ca să-mi trimită o bezea, având grijă ca degetele să nu-i atingă buzele rujate.

După plecarea Olimpiei avusesem o revelație. Nu, îmi spusesem, Şerban nu e dornic să desluşesc sensul acelor aşa-zise cuvinte, ci mă pune la încercare dacă îl pot desluşi. Abia atunci va decide cum să acționeze în ceea ce mă priveşte. Iar Olimpia se dovedea a fi, ca de fiecare dată, unealta lui docilă, căreia i se îngăduie, drept recompensă, să-şi satisfacă micile capricii.

Împinsesem hârtia cu indignare cât mai departe de mine. În tulburarea mea, abia găsisem ieşirea. Afară, pe strada răvăşită de furtună, lumea se străduia, lamentându-se, să facă ordine. Mă îndepărtasem cu paşi grăbiți, călcând pe cioburi de sticlă.

Hei domnule, mă auzisem strigat din urmă. Domnule, o clipă!...

Înapoia mea, străduindu-se să mă ajungă, alerga o fetişcană, din acelea cărora li s-ar fi potrivit de minune un

costum de majoretă. Domnule, ați pierdut asta. V-a căzut din buzunar. O privisem cu mirare întinzându-mi o cutiuță cu medicamente. Apoi recunoscusem obiectul. Îmi aparținea, într-adevăr. Îl cumpărasem la punctul farmaceutic al gării pe când aşteptam să treacă tempesta. Îi mulțumisem fetei, rezistând tentației de a depune un sărut, în semn de mulțumire, pe unul din obrajii ei ca piersica, pe care mai că nu mi-l întinsese.

Apoi îmi dădusem seama, repunând-o în buzunar, că aparent inofensiva cutiuță avea ceva deosebit. Era unsuroasă, ca poleită cu ceară, şi neobişnuit de rece. De aceea, tocmai traversând podul peste râul care venea plin de vârtejuri la vale, aruncasem obiectul în valurile tulburi. Îl privisem cu deosebită satisfacție scufundându-se.

XIII

…Țin minte ziua aceea ca şi cum ieri ar fi fost. Deşi eram încă o mână de copil, căruia i se spuneau poveşti cu Scufița Roşie ori cu motanul încălțat. A început bine, fiindcă venise la noi, la Balomireşti, monsieur G., iar de prezența lui mă bucuram. Ne vizita des de când a plecat de la Ghergani, fiindcă acolo prea era în calea nemților. Cu mâna în eşarfă, ar fi dat de bănuit. Se stabilise nu departe, lângă schitul de la Ponoarele, de unde, neavând ce face, cobora adeseori drumeagul până la noi. Nu risca să se întâlnească decât cu copii din partea locului, ce-şi păşunau vitele la fereală prin poieni. Ca în vremurile de demult, în perioade de restrişte. Ori cu femei ce-şi aduceau în spinare vreascuri pentru foc. Şi aşa, coborând, ajungea la conăcuțul nostru de la Balomireşti. Iar mama mă îndemna să-l salut cu respect pe monsieur G., ceea ce eu oricum aş fi făcut, fiindcă vizita lui era întotdeauna agreabilă. Şi mi-a cerut să vorbesc cu dânsul în limba franceză, pe care de la ea am deprins cât de cât să o folosesc. Iar monsieur G., cu studii la colegiul ***Louis-le-Grand*** *din Paris, asta aveam s-o aflu mai târziu, mă lăuda pentru cunoştințele mele şi îmi răspundea frumos. Zicea că nici nu mai auzise pe cineva de vârsta mea vorbind atât de bine limba franceză, nici măcar la Bucureşti.*

Iar bunicul punea pe masă o garafă cu vin din cel roşu. Şi mama, cu toate că era ocupată cu Norica, doar de un an şi ea pe atunci, aducea nişte prăjiturele de-ale sale, ca să cadă musafirului vinul mai bine. Iar dacă Norica o lăsa în pace, stătea şi ea la taclale cu ceilalți. Se vorbea aproape numai

despre război, dar mie nu-mi păsa de faptul că nu înțelegeam prea multe, eram bucuroasă că mi se dădea voie să ascult şi eu. Despre tata nu vorbeau aproape deloc, căci nu aveau ce. Doar amintiri mai depănau din când în când, căci tata şi monsieur G. erau prieteni. Cu toate că tata fusese cu nişte ani buni mai mare. Ultima oară l-am văzut în urmă cu câteva luni şi aproape că nu l-am recunoscut pe tata în omul acela bărbos, cu cască, pe care îl aştepta un soldat la scară ținându-i calul de dârlogi. Armata noastră era în retragere, iar el se grăbea. La plecare, când m-a ridicat şi m-a sărutat, mi-a zgâriat obrajii cu buzele lui crăpate şi barba sa aspră…

Dora se oprise din lectură şi mă privise lung, uite, îmi mărturisise, fraza care urmează n-o pot înțelege. Aici m-am poticnit de fiecare dată când am citit şi recitit textul. De mai multe ori de la moartea bunicii.

Îi cerusem un dicționar fetei imediat ce se întorsese de la Cluj, inginerul îmi spusese că pleca în mod obişnuit la Cluj, unde rămânea de regulă câteva zile, pentru a lua lecții de actorie şi pentru a face repetiții cu o trupă de teatru de acolo. Profesoara sa o sfătuise să se înscrie în acea formație de amatori, pentru a căpăta experiență, îmi mărturisise ea. Să vorbeşti, să te mişti pe scenă, fie şi într-un rol secundar, totul mi se pare superinteresant, adăugase, cred că sunt făcută pentru aşa ceva!... Grand-papa îmi spune că pun prea multă patimă. Ce e cu patima asta? mă întreabă mereu îngrijorat. Eu ştiu ce-l frământă pe el, dar acum nu-mi prea pasă de obsesiile lui. M-a dus chiar şi la doctorul Pamfil. Am mers doar ca să-i fac pe plac!...

Aveam nevoie de dicționar, altfel nu mă puteam descurca cu textul în limba franceză. Uite, îmi spuneam cu năduf, într-o țară de francofoni şi, mai nou, de anglofoni, eu vorbeam

acceptabil doar germana. Pentru că asta fusese moda într-un Ardeal stăpânit cândva de monarhia cezaro-crăiască. Fără germană erai un *niemand*. Ca intelectual, vreau să spun. Şi astăzi, bibliotecile serioase din această parte de țară sunt înțesate de cărți nemțești.

Dar de ce-ți trebuie dicționar? mă întrebase Dora. Lasă că dispun acum de ceva timp, până la următoarea plecare, şi îți traduc eu. Nu le ai cu franceza?...

Nu prea, recunoscusem. Pe mine m-au dat la germană… În timpul liceului am făcut ceva franceză, pe lângă rusă, firește, dar de atunci a trecut o groază de vreme.

Nu-i nimic, mă liniştise ea. Eu în casa asta am mâncat franceză pe pâine. Grand-mère, săraca, până s-a prăpădit, n-a vorbit cu mine decât franțuzeşte. A trebuit de voie, de nevoie să învăț. Altfel se făcea că nu-mi înțelege cuvintele. La început mă înfuriase încăpățânarea ei. Dar când aveam să realizez că depindeam de ea cu totul, că nimeni altul nu mă mai putea ajuta pe această lume, m-am dat pe brazdă. Ştii, grand-mère a fost adevărata mea mamă!...

O să sar peste secvența asta, spusese Dora, după ce îşi aplecase din nou ochii asupra textului. Voi încerca însă şi mâine, pe îndelete, de una singură, să-i dau de capăt, până nu ajungi, dacă ții cu tot dinadinsul. Mai stai mult pe aici?

…Monsieur G. a fost rănit la Turtucaia. O schijă aproape că i-a zburat brațul stâng. A avut noroc însă de medici buni. I l-au salvat, totuşi niciodată nu s-a mai putut bine servi de el. Mi-a plăcut monsieur G. încă de la prima vedere. Găsea de cuviință să-mi acorde şi mie puțină atenție. Cu mâna validă îmi proiecta, în bătaia lămpii, umbre chinezeşti pe perete…

În ziua aceea, despre care am început să scriu, a venit călare. Pentru prima oară l-am văzut călărind. L-a ajutat

argatul nostru să descalece. Calul lui mi s-a părut destul de arătos. El a râs când i-am spus asta şi mi-a răspuns că nu e decât o biată mârţoagă. Apoi i-am cerut voie să mă lase să încalec şi eu. Şi tata mă lăsa să-i încalec calul, apoi fugea pe lângă mine, stăpânind calul cu o mână şi sprijinindu-mă cu cealaltă în şa. Dar imediat mi-am dat seama că monsieur G. nu putea face asta. Iar bunicul, care era de faţă, mi-a promis că mă va lua în după-amiaza aceea la plimbare cu şareta. Aveam şi noi o iapă bătrână şi grasă, Porumbiţa se numea, singura care scăpase nerechiziţionată din câţi cai ţinuserăm în grajd…

Dora alesese să-mi citească acest fragment, lasă-mă să-ţi citesc ceea ce pentru tine poate fi cu adevărat interesant, îmi propusese. Acceptasem, fiindcă puţinul timp ce-mi rămăsese la dispoziţie tot nu mi-ar fi permis, în pofida curiozităţii mele, să parcurg integral însemnările Alexandrei Milea. Iar grand-mère, apucase să-mi spună la un moment dat Dora, îi lăsase cu limbă de moarte dispoziţia ca însemnările ei să nu fie scoase din această cameră, decât cu un singur scop: pentru a fi distruse. Poate îi mai poruncise să nici nu le lase vreodată în mâna unui străin, lucru de care inginerul ori nu avea ştiinţă, ori nu-l socotea, în cazul meu cel puţin, demn de luat în seamă, aşa că oferta fetei, ce cu timpul dezvoltase un adevărat cult pentru regretata grand-mère, de a-mi traduce ea însăşi textele, îşi primea dintr-odată o temeinică justificare. Adevărul e că, dacă nu se întorcea Dora, şi, mai ales, dacă nu s-ar fi arătat dispusă să mă ajute, nu m-aş fi ales cu mare lucru. Mă bântuise la un moment dat, exasperat de minima eficienţă a încercărilor mele, gândul să renunţ.

O priveam în timp ce citea, şezând turceşte pe patul bunicii sale, îmbrăcată în halatul alb al acesteia, lăsându-şi fără

stânjenire vederii, printre poalele desfăcute ale halatului, interiorul coapselor picioarelor încrucişate. Părul roşcovan despletit, proaspăt spălat, mirosind a şampon fin, îi curgea în viţe cârlionţate peste umeri, până pe mâinile ţinând caietul vechi, cu paginile acoperite de un scris nervos, spălăcit, aplecat mult spre dreapta. Se întorsese cu o zi înainte şi dăduse buzna în cameră. A, se scuzase, am uitat de prezenţa ta aici, deşi grand-papa mi-a vorbit de consimţământul său. Atunci îi cerusem fetei dicţionarul francez-român. Voisem să cumpăr unul de la librărie dar nu găsisem.

Numai o clipă, îmi spusese ea, să fac un duş, că pe tren m-au trecut toate năduşelile. Se întorsese peste vreun sfert de oră, învelită doar cu un prosop mare, flauşat, şi se dusese direct la dulap, căutând ceva înăuntru. Ce naiba! exclamase. Chiar să nu mai am nimic curat de purtat prin casă?... Ei, Fräulein, Fräulein!... Dar nu-i bai! Ia să îmbrac asta!...

Îmi poruncise să mă întorc, însă o făcuse în ultimul moment, în timp ce arunca prosopul de pe sine, aşa că apucasem să-i vad fugitiv corpul suplu, cu membrele lungi şi delicate. Când îmi apăruse iarăşi înainte, să cad jos de surprindere, avea pe dânsa halatul preferat al Alexandrei Milea, ceva mai jerpelit, e drept, în care aceasta fusese îmbrăcată atunci când încercase să-mi explice semnificaţia cuvântului *boier*. Ce te uiţi aşa? mă întrebase Dora surprinsă.

Iartă-mă, te rog, dar halatul acesta!... bâiguisem.

A, îl cunoşti? pufnise ea în râs. Îl mai pun din când în când pe mine, deşi nu prea arată giorno. Fräulein mi-a zis nu o dată că, dacă îl mai prinde la spălat, îl face cârpă de şters pe jos. I-am interzis însă… Şi eu mă mir cum de se mai ţine. Altfel se făceau lucrurile pe vremuri!

Bunicul nu-şi uitase promisiunea. După prânz, imediat ce monsieur G. a plecat, a pus să fie înhămată Porumbița la şaretă şi am luat-o încet, pe sub pădure, ca să nu ne întâlnim cu nemții, căci bunicului nu-i făcea plăcere. Dimpotrivă, se înroşea la față de se întâmpla să dăm de ei şi rostea câte o sudalmă în barbă, apoi îşi vărsa mânia pe biata Porumbița, croind-o cu biciul. Îşi mai blestema bătrânețea, căci luptase în '77 sub comanda principelui Carol la sud de Dunăre, iar acum ar fi vrut să fie şi el pe câmpul de luptă cu hoardele teutone, cum le zicea cu înverşunare.

Nu ne-am îndepărtat însă prea mult de conac, când ne-am auzit chemați de un țăran ceva mai bătrân şi bărbos, care fugea cu sufletul la gură în urma noastră. I-a spus bunicului gâfâind, după ce acesta a oprit, să vină grabnic în Arini, acolo unde trece drumul de fier, că nemții îi fură pământul. Bunicul i-a spus omului că îndrugă prostii, mai că nu a început să şi râdă, dar omul o ținea pe a lui, nu şi nu, să vină că e de rău. Apoi bunicul a înțeles, ochii i s-au bulbucat brusc, s-a ridicat în picioare şi i-a dat atâtea bice Porumbiței, încât aceasta a început să necheze de durere. Uitând parcă de mine, a început s-o alerge, mereu în picioare stând, printre hârtoapele drumului de țară. M-am apucat zdravăn cu amândouă mâinile de ce s-a nimerit să am lângă mine, chiar cu dinții dacă m-aş fi ținut, tot nu m-aş fi lăsat aruncată din şaretă, ca să fiu alături de bunicul când îi va înfrunta pe răii care îi furau pământul. Cu toate că nu-mi imaginam ce putea să însemne asta. Şi nici cum arată oamenii în stare să facă asemenea faptă rea.

Mare mi-a fost dezamăgirea când, ajunşi la locul indicat, nu am văzut decât un număr de indivizi slabi şi zdrențăroşi, care încărcau în două vagoane pământ adunat grămadă de pe câmp. Oamenii aceia, aveam să aflu mai târziu, erau prizonieri ruşi, păziți de vreo trei soldați nemți în uniformă, cu armele la

umăr, lesne de recunoscut după căştile lor ţuguiate. Aveau aşa, ca nişte vârfuri mici de lance deasupra. La început nici n-am văzut soldaţii, căci stăteau deoparte şi beau ceva din nişte căni de tablă. Au fost foarte miraţi la apariţia noastră şi la început nu înţelegeau deloc ce dorea bătrânul acela furios, cu barba vâlvoi, ce agita biciul spre ei…

O priveam pe Dora citind, surprins de cursivitatea retroversiunii, de uşurinţa cu care construia frazele în limba română. Ici-colo câte o mică stângăcie, ce putea fi şi a textului original, câte o ezitare în găsirea celui mai potrivit corespondent al cuvântului francez, câte o revenire asupra topicii frazei traduse, în rest nimic de reproşat fetei. Deşi inginerul îmi spusese că n-avea preocupări specifice vârstei sale, că nu legase prietenii şi că se ţinea departe de distracţiile ieftine, totuşi atât de obişnuite în lumea tinerilor de seama ei, explicându-mi detaliat şi motivul, rămăsesem surprins că fata avea răbdarea să-şi piardă vremea cu mine, un străin picat în casa lor de câteva zile, în loc să facă orice altceva mai util ori mai interesant. Cât priveşte explicaţia găsită puţin mai devreme, că dintr-o grijă exagerată pentru manuscrisul bunicii sale se ferea să mi-l lase în seamă, începea şi ea să mi se pară naivă.

Îi urmăream gesturile, felul cum îşi scutura în răstimpuri părul, ce tindea să se răsfire, pe măsură ce se usca deplin, curgându-i pe lângă obraji, până pe caietul ţinut cu amândouă mâinile, freamătul nărilor ce trăda emoţia provocată de faptele citite. Şi deodată mi se năzărise că aş mai fi contemplat figura fetei acesteia într-o altă împrejurare a vieţii, ori poate chiar într-o altă lume, de ce nu la urma urmei?... Dar imediat după aceea încercasem să-mi alung din minte această puerilă presupunere, rod poate al bogatelor mele lecturi, spunându-mi că, semănând

întrucâtva cu maică-sa, era firesc să mi se pară ştiută din alte vremuri.

Parcă ghicindu-mi frământarea, fata îşi ridicase ochii de un albastru intens, aproape violaceu, spre mine. Poate eşti nemulțumit de calitatea traducerii, mă privise lung zâmbind stânjenită.

Nici vorbă, protestasem. *Nu râde, citeşte-nainte!*

Dacă am fi în *decembre*, poate s-ar brodi!... îmi dăduse ea răspunsul, lăsându-mă mut de uimire. Pentru că se prinsese. Hotărât lucru, Dora nu era o fată oarecare!...

M-am speriat şi eu de dânsul, niciodată nu-l mai văzusem atât de surescitat, iar soldații continuau să se privească nedumeriți, ținându-şi cănile de tablă în mână. Până când unul se pare că a înțeles despre ce era vorba, ce anume pretindea bătrânul acela cu alură de Jupiter tonans, şi a venit agale spre noi săltându-şi arma de pe umăr. ***Aus! Aus!*** *răcnea bunicul, abia găsindu-şi puținele cuvinte ştiute în limba lor. Afară de pe pământul meu! Teutonilor!... Barbarilor!... Mă uitam la soldatul apropiindu-se, mi-a rămas în minte fața lui încordată, nu era un om tocmai tânăr, purta o mustață stufoasă, îngălbenită de tutun. S-a oprit la oarecare distanță de şaretă prevăzător şi a spus cu o voce răguşită:* ***Krieg ist Krieg, du alter Narr!****... Bunicului nu i-a trebuit mai mult, a smucit hățurile şi a dat să-l ia în pieptul calului. Nici vorbă să se teamă de duşmani boierul Muste, care, tânăr locotenent în'77, a fost decorat de însuşi vodă Carol pentru bravură. Soldatul s-a ferit într-o parte, mai să cadă la pământ surprins de mişcarea bătrânului, dar s-a proptit în puşcă şi a rămas în picioare. A strigat ceva cu glas înalt camarazilor, care s-au apropiat în pas alergător. Ceva mai departe, prizonierii ruşi au început să agite lopețile şi târnăcoapele în aer, strigând:*

Bravo! Bravo, ***deduşka****! şi mai spuneau nu mai ştiu ce pe limba lor, foarte mulţumiţi de spectacolul de la marginea ogorului. Cel dintâi soldat care l-a înfruntat pe bunicul a îndreptat puşca spre el şi a răcnit ceva cam aşa:* ***Geh weg! Wir schiessen dich aus!*** *Drept răspuns, bătrânul Muste s-a năpustit cu o ploaie de lovituri de bici asupra lui. Atunci o armă s-a descărcat. Nu ştiu, cu intenţie sau întâmplător. Bunicul s-a clătinat surprins, a scăpat biciul, a bătut aerul cu braţele şi s-a prăbuşit ca un butuc la pământ. Altceva n-am mai putut vedea, căci Porumbiţa, speriată de detunătură, a luat-o cu tot cu mine bezmetică pe câmp. Noroc că i-au ieşit ruşii în întâmpinare şi au prins-o de hăţuri, că era în stare să treacă peste calea ferată cu şaretă cu tot.*

Iar pe bunicul l-au dus ţăranii, veniţi în urma noastră, căci l-au văzut câţiva trecând în goana calului şi ştiuseră că nu-i a bună, pe braţe până acasă. N-a murit imediat. Glonţul tras de aproape i-a perforat plămânul drept şi i-a ieşit prin spate afară. Credeam că va supravieţui. Dar peste vreo săptămână a făcut febră mare. Mama nu mai prididea cu pansamentele, cu compresele… A adus cu mare greutate şi un medic de la Bucureşti. Degeaba. În cele din urmă s-a stins. Cu puţin înainte a venit şi monsieur G. la căpătâiul său. Bunicul, deşi era inconştient mai tot timpul, a deschis ochii şi l-a recunoscut. Să nu le laşi, Alecule, a şoptit strângându-l de mână. Dacă nu mi se întoarce băiatul, să nu le laşi!...

Dora s-a oprit şi a ridicat ochii spre mine. În lectura ultimului fragment pusese atâta suflet, încât respiraţia îi devenise alertă. Vocea îi căpătase gravitatea pretinsă de finalul unei piese tragice. Colţurile buzelor îi căzuseră, ca şi cum ar fi fost gata să izbucnească în plâns.

Spuneai că ai citit de mai multe ori acest text, se vede, constatasem impresionat.

Da. Aproape că îl cunosc, cum îmi ştiu rolurile, pe dinafară!... Poate zici şi tu ca grand-papa, că pun prea multă patimă?

Nu, nu zic asta, o luasem uşor de mână. Zic altceva. Ca să mă exprim în limbajul vostru, zic că eşti, simplu, o fată a-ntâia!

XIV

Coborârea mi se păruse lungă şi, cel puţin la început, destul de periculoasă.

Nu-mi venise să-mi cred urechilor când Echim, pe neaşteptate, îmi spusese: Da, e timpul, don'şorule! E timpul să cobori şi tu!... Vorbise pe acelaşi ton cu care ani de zile mă refuzase, încât şi de astă dată, cu puţin înainte de plecarea din O.M., crezusem, după felul cum îşi rostea cuvintele, că tot de un refuz aveam parte. Mai degrabă îmi dădusem seama de faptul că rugămintea mea era acceptată din gesturile care urmaseră vorbelor acelora. Căci Echim se ridicase sprinten de pe priciul său susţinut de patru ţăruşi înfipţi în pământ, îşi strivise mucul de ţigară sub talpa piciorului, după ce trăsese cu sete din el, netezise cu câteva bătăi de palmă mantaua groasă, cenuşie, arsă pe alocuri, folosită pentru a-şi acoperi culcuşul, şi ieşise afară. Până atunci niciodată nu se arătase dornic să-şi părăsească adăpostul în prezenţa mea. Probabil pentru a nu fi tentat să-l urmăresc.

Mă repezisem după câteva clipe de derută pe urmele sale şi-l surprinsesem contemplând lung, cu părere de rău parcă, modesta sa locuinţă. Era înjghebată într-o adâncitură şi ascunsă vederii de nişte tufişuri dese, înţesate de spini cât degetul. Nu puteai da de ea decât dacă ştiai pe unde trebuia să te strecori. Ţi-a venit şi ţie rândul!... îl auzisem pe Echim rostind cu tristeţe, crezusem că mi se adresează tot mie, dar el vorbea cu încropirea aceea de scânduri pe jumătate putrede, acoperită cu fâşii de carton gudronat. Închisesem uşa cu grijă în urma mea şi o sprijinisem cu bolovanul pe care Echim îl păstra mereu la

îndemână cu acest scop. Observasem că el îmi urmărise cu duioşie gestul, surâzând cu dinţii săi rari, înnegriţi. Ai s-o ţii minte şi pe ea, nu-i aşa don'şorule?... întrebase, necontenind din surâs. Dădusem din cap, arborând un aer trist. De plecarea mea cred că Echim avea totuşi ştiinţă, fiindcă nici o reacţie de surprindere nu-i citisem pe chip, atunci când, cu strângere de inimă, i-o anunţasem. Dimpotrivă, continuase, cu calmul său obişnuit, să tragă din ţigara ce i-o adusesem. Şi ceva mai târziu rostise cuvintele acelea, cărora la început nu-mi venise să le dau crezare.

Drumul până la marginea celei mai mari prăpăstii îl parcursese cu pas grăbit. Mă luasem după el ca un câine urmându-şi supus stăpânul pe cărarea sinuoasă dintre nenumăratele surpături mai mici, pe care le întâlneam la tot pasul. Începeam să înţeleg că trăiam începutul unui mare eveniment, poate al celui mai important din viaţa mea anostă de până atunci. Tocmai de aceea păstram deplină tăcere, cum, mă gândeam, se cuvenea într-o asemenea împrejurare, deşi îmi venea să-l copleşesc pe omul de dinainte cu întrebări. Mai ales una îmi stătea pe limbă: era vreo legătură între apropiata mea plecare şi hotărârea sa bruscă de a răspunde unei cereri pe care i-o adresasem cu ocazia fiecărei întâlniri până atunci?

Coborârea noastră începuse tocmai pe partea cea mai abruptă a prăpastiei, se pare însă mai consolidată decât celelalte şi oferind mai sigure puncte de sprijin. Echim se întorsese pe buza ei cu faţa spre mine, dându-mi de înţeles, mai mult prin semne, că trebuia să-l urmez fără abatere pe traseul de el ales. Apoi se lăsase pe vine şi îşi coborâse primul picior în gol. Nu-l mai văzusem niciodată de aproape coborând şi, după ce dispăruse cu totul dincolo de margine, mă aplecasem cu firească ezitare să văd cum procedează. Se afla deja la câţiva metri dedesubtul meu, cu picioarele ferm sprijinite în micile

adâncituri ale peretelui de sare. Hai, don'şorule! îmi strigase. Dă-i drumul!

Şi îi dădusem drumul, cu inima zbătându-mi-se în piept, fără să mă gândesc o clipă totuşi să renunţ, fiind convins că sub îndrumarea lui Echim nimic rău nu mi se putea întâmpla. Şi nu mă înşelasem. Echim îmi dirija fiecare mişcare, mă încuraja cu strigăte aprobatoare dacă găseam sprijinul potrivit, ori îmi atrăgea atenţia cu altele, de avertisment, că nu alesesem cea mai bună soluţie. Atunci când căpătasem curaj să privesc în jos, adică să caut şi cu privirea, nu doar pe pipăite, punctele de sprijin, lucrurile se simplificaseră cu totul. Îmi dădusem curând seama că nu coboram de-a dreptul, ci puţin oblic, urmărind crăpăturile peretelui ce nu se secţionase uniform în momentul prăbuşirii salinei, de-a lungul lui existând o mulţime de ieşituri, pe care creştea o vegetaţie măruntă, gălbuie ori roşietică, precum şi o sumedenie de scorburi, adăpostind puzderie de cuiburi cu ouă de un alb imaculat sau pigmentate. Mă deprinsesem curând să-mi ţin firea atunci când de sub talpa unui picior căutând sprijin îmi ţâşnea cu bătăi bezmetice de aripi câte o pasăre speriată de prezenţa noastră. Curând păsările din zona în care ne aflam se strânseseră stol şi începuseră să se rotească ameţitor în cercuri din ce în ce mai largi, iuţindu-şi zborul când treceau prin dreptul nostru. Fâlfâitul grăbit al aripilor lor, la o distanţă atât de mică de noi, producea un zgomot asemenea vântului prevestitor de furtună.

Ardeam de curiozitate să văd dacă-mi observa cineva de sus cutezanţa şi de câteva ori îmi ridicasem privirea spre marginea din ce în ce mai îndepărtată a prăpastiei. Nu vedeam însă pe nimeni acolo sus, în schimb îmi fusese dat să constat cu mirare că, privit din adânc, cerul se făcuse mai intens albastru, aducând cu acela din ilustratele italiene pe care mama le mai primea din timp în timp de la o veche prietenă, căsătorită şi

stabilită în Peninsulă. Dar Echim nu-mi permitea să zăbovesc contemplând peisajul. Hai, don'şorule, hai! mă îndemna, căci luase un considerabil avans, iar cuvintele lui erau repetate de ecou, până când se învălmăşeau într-o cascadă de sunete neinteligibile.

Mai ales pe Mandula aş fi vrut să-l văd privind în urma mea, ia te uită, mi-l închipuiam şoptindu-şi cu mirare, Saramâna ăsta chiar se crede cineva!... Hai, don'şorule, hai, că mai avem puțin! mă îndemna Echim, pentru care coborâtul acela era o treabă de rutină parcă, ce se cuvenea a fi făcută repede şi la timp. Abia atunci băgasem de seamă că fundul prăpastiei ajunsese aproape şi că nu prea semăna cu cel văzut de sus. De pildă, bolovanii ce străluceau ca cristalul în adânc, atunci când, pentru puțină vreme, razele soarelui poposeau pe dânşii, se vădeau a fi nişte coşcogeamite stâncile din sare lucioasă şi perfect netedă, spălate cum fuseseră de-a lungul timpului de ploi.

Sau Adina să mă fi văzut? Oare ar fi scos mici exclamații de admirație la fel ca atunci când îl urmărea cu privirea pe Hodoşan şerpuind cu schiurile sale *Zakopane* pe pantele înzăpezite ale Măgurei, în timp ce noi, ceilalți, mai modeştii ei colegi, trebuia să ne mulțumim cu datul pe sanie? Obiect care ei nu-i provoca decât dispreț, ce nici nu se silea să-l ascundă, în caz că vreunul o invita să-i ia loc alături pe rudimentara lui săniuță cu tălpici de fier.

Când pusesem piciorul jos în cele din urmă, cam tremurân-du-mi de încordare şi efort, şi îmi înălțasem iarăşi ochii, rămăsesem cu ei măriți, minunându-mă de ceea ce fusesem în stare să fac. Io mi-s George dracu'!... mă trezisem că rostesc una din zicalele preferate ale bunicului meu din partea mamei, spusă în grai domol de paore de pe malul Timişului, pe care-l vizitam vara uneori. Mai aveam şi alte motive de uimire, de

pildă faptul că, privit de jos, din fundul imensei pâlnii, cerul rămăsese o pată vineție, pe el părându-mi-se că zăresc, înainte de vreme, licărind aştrii nopții. Iar stâncile din jurul meu, sub care mă pierdeam, parcă nu erau nişte stânci oarecare, fiindcă aveau unele formă rectangulară, ce numai mâna omului ar fi fost în stare să o făurească. Între ele solul era moale şi îi crescuse deasupra un fel de pipirig gălbejit şi înțepăcios. Nu mă putusem abține să nu fluier odată, îmboldit de satisfacția izbânzii, din două degete cu toată puterea, iar sunetul strident urcase, lovindu-se dintr-un perete în altul, pentru ca apoi să se restituie, în zeci de tonalități diferite, auzului nostru.

Echim mă lăsase câteva clipe doar să-mi savurez isprava, apoi îmi spusese: Gata, don'şorule! De-acuma e vremea să plecăm!... Şi îmi arătase cu degetul în direcția unei peşteri ce se căsca tocmai la baza unuia dintre pereții vârstați cu dungi negricioase ai uriaşei căldări. Curând băgasem de seamă că peştera aceea se dovedea a fi un capăt de galerie, pe care Echim, după toate pregătirile ce le făcea, părea hotărât s-o explorăm. Scosese dintr-o ascunzătoare, aflată chiar lângă deschizătura misterioasă care-mi atrăgea ca un magnet privirile, o făclie îmbibată cu un fel de răşină galbenă mirosind înțepător. Îi dăduse foc şi o luase cu pas hotărât înainte, spre interiorul pământului, după ce îmi făcuse, cu un gest energic al capului, semn să-l urmez.

Pereții galeriei erau destul de depărtați pentru a permite trecerea simultană a doi, poate chiar a trei oameni. Reflectau lumina făcliei într-o mulțime de culori, încât nu mă puteam stăpâni să nu scot exclamații de uimire văzându-le. Tavanul galeriei era înalt şi nu fusesem în stare să-l ating cu mâna, în pofida unor repetate încercări. Bagă de seamă, don'şorule, îmi atrăsese la un moment dat atenția Echim, uită-te pe unde calci! Şi atunci descoperisem la picioarele mele vestigiile unei căi

ferate înguste, traverse putrede şi chiar şine, de pe care rugina se exfoliase în asemenea măsură, încât metalul rămas era tăios ca un cuțit zimțat. Apăruseră din loc în loc nişe încăpătoare în pereți, ele oferind refugiu, pare-se, minerilor din calea vagonetelor trase de cai, folosiți, auzisem, odinioară în subteran. Observasem că galeria urca abia simțit, până când dăduse în una mai largă, străbătută de un curent de aer ceva mai intens, încât ochii începuseră să-mi lăcrimeze. Chiar în locul intersecției se afla o sală destul de spațioasă, avea formă de clopot şi un fel de horn larg în partea de sus, ce comunica probabil cu exteriorul. Îi arătasem lui Echim o structură de lemn năruită în mijlocul ei, pe care sarea se cristalizase precum promoroaca pe crengile copacilor iarna. Crivacul, îmi aruncase peste umăr laconica sa explicație însoțitorul meu, crezând poate că acel unic cuvânt îmi fusese de ajuns pentru a mă edifica despre ce era vorba. De altfel, la începutul călătoriei noastre subpământene însoțitorul meu se arătase puțin dornic să-mi răspundă întrebărilor pe care nu mă putusem abține să i le pun, de parcă, adresându-i-le, aş fi comis o impietate, deranjând liniştea acelor locuri. Tot încercând surprins să afle de unde cunoşteam termenul, domnul Rece mă lămurise peste câteva zile că crivacul fusese pe vremuri un mecanism rudimentar, pus în mişcare de cai, pentru scoaterea sării din ocnă la suprafață.

Mai merseserăm noi cotind când la stânga, când la dreapta în labirintul subpământean, căci mereu alte ramificații ale galeriilor străbătute ni se deschideau înainte. Nu-mi dădeam seama, pe măsură ce înaintam, cât timp trecuse de la începutul expediției noastre, uneori mi se părea că doar de câteva minute ne aflam în interiorul imensei lentile de sare, alteori aveam impresia că de ore întregi cutreieram prin adâncuri. La un moment dat însoțitorul meu se oprise, înălțase făclia, a cărei

lumină scăzuse simțitor, pipăise cu mâna peretele lucios, apoi şi-o vârâse până mai sus de cot într-o crăpătură cu nimic deosebită de altele, trăgând de ceva din interior cu putere. Se auzise un zgomot ciudat, iar peretele se urnise într-o parte, cât să permită trecerea unui om. Echim îmi făcuse din nou semn cu capul să îl urmez şi, cu inima strânsă, păşisem pe urmele lui. Imaginația mea, înflăcărată deja, mă şi vedea stând peste puțină vreme în fața unor comori, precum cele din celebra peşteră descrisă în *Halima*. Ne aflam într-un gang îngust, lung de vreo zece paşi, la capătul căruia întrezărisem curând o uşă de lemn, aflată în surprinzător de bună stare, dată probabil, după cum arăta, cu un material hidroizolant vâscos. Echim o deschisese şi, pentru prima oară, mă invitase, cu un zâmbet insidios pe buze, să trec înaintea lui. Îi dădusem ascultare, păşind peste pragul înalt al uşii, dar nu văzusem în prima clipă aproape nimic, deşi Echim mă urmase cu făclia ridicată mult deasupra capului. Îmi dădusem imediat seama că pătrunsesem într-o sală spațioasă, până la limitele căreia lumina făcliei lui Echim nu putea străbate. Dar el rezolvase curând problema, dând foc altor două făclii ce aşteptau gata pregătite în suportul lor de lângă intrare.

Când lumina făcliilor noi căpătase vigoare, în fața ochilor mi se dezvăluise treptat cea mai fascinantă imagine văzută de mine vreodată. Ne aflam în interiorul unei biserici! Al unei biserici de sare! De o albeață imaculată!... Avea tot ce-i trebuia pentru a semăna cu o biserică aflată la suprafața pământului: catapeteasmă, cu porțile împărăteşti deschise, lăsând să se vadă masa altarului îndărătul ei, toate de sare, fireşte, abside laterale, cupolă, amvon, jilț arhieresc, până şi strane de-a lungul pereților laterali. Numai picturi n-avea. Dar cei ce scobiseră biserica în adâncul pământului înlocuiseră pictura cu nişte

basoreliefuri ce înfățișau cu siguranță scene biblice, cu neputință de recunoscut însă.

Echim nu spunea nimic, lăsându-mă să-mi revin din stupoare. Apoi mă îndemnase cu voce scăzută: Să ne închinăm, don'şorule! Că suntem într-un lăcaş sfânt!... Îngenunchease acolo unde se afla, iar eu îi urmasem numaidecât exemplul, abia putându-mi aminti, copleşit de proaspetele impresii, textul celor mai cunoscute rugăciuni. În cele din urmă Echim se ridicase şi, după alte câteva adânci plecăciuni, îşi făcuse o cruce largă, purtându-şi cu încetineală, solemn, mâna dreaptă înaintea trupului.

Cine a făcut asta, Echim? îndrăznisem abia atunci să întreb.

Ocnaşii, don'şorule, osândiții de altădată, îşi dezlegase Echim limba, mulțumit se pare de admirația pe care mi-o stârnise lăcaşul său şi de evlavia ce o dovedisem cu puțin înainte. Ca să aibă şi ei loc de închinăciune şi să se roage pentru mântuirea păcatelor lor. Se zice că un popă i-o învățat s-o taie aici sub pământ, pe vremea lui Franți Iosif-Împărat. Că era popa aruncat în ocnă, am aflat, pentru că ar fi răzvrătit oameni împotriva stăpânirii! Şi foşti ortaci de-ai crăişorului nost' or zăcut aici, aşa să ştii, don'şorule!...

De-a lungul pereților, fapt nu prea obişnuit în bisericile creştine de rit oriental, zărisem un fel de statui cioplite în sare translucidă cu soclul lor cu tot. Trăsăturile feței nu li se mai distingeau, ci numai faldurile veşmintelor, vârfurile picioarelor desculțe ivindu-li-se de sub ele, şi mâinile unite în dreptul pieptului. Erau unsprezece. La capătul şirului se vedea un soclu rămas liber.

Cine sunt aceştia, Echim? întrebasem din nou.

Apostolii Domnului, don'şorule. Că biserica ăst hram îl poartă, a' sfinților apostoli.

Bine, şi acolo cine lipseşte? întinsesem eu mâna spre soclul rămas neocupat.

Iuda, don'şorule, Iuda Iscarioteanul, zâmbise amar, dezvelindu-şi dinţii rari, Echim.

Rămăsesem câteva clipe pe gânduri. Şi de ce i-or fi făcut soclu, totuşi?... nu-mi putusem eu ascunde nedumerirea.

Ca să fie, don'şorule… Că nu se ştie niciodată!... venise răspunsul puţin edificator al lui Echim.

Ce nu se ştie, Echim?

Păi nu se ştie cu adevărat dacă o fi fost vinovat ori nu. Că l-or judecat oamenii şi ei pot greşi. Aşa cum nici ocnaşii nu erau unii cu adevărat vinovaţi când or ajuns aici! Şi or muncit şi or murit mulţi în locul unde ne aflăm, mereu cu această nădejde, să li se dovedească nevinovăţia!

Îl privisem uimit pe Echim. Niciodată nu-l auzisem exprimând coerent atâtea idei laolaltă. Ce puteam să cred? Că se prefăcuse ţicnit atâta vreme?

Dar tu ce înclini să crezi? îl întrebasem, din dorinţa de a-i pune şi mai mult la încercare puterea de judecată.

Ce cred eu nu importă, don'şorule, da' dacă musai vrei să afli, eu cred că nu!

Ce spui!... exclamasem cu mirare.

Asta spun! îşi întărise vorbele Echim, că nu! Fie cu el, fie fără el, Mântuitorul tot pe cruce ar fi ajuns. Ca să ne spele de păcate. Că vrerea Tatălui Său asta o fost!... Şi pe El nimeni nu-L poate trage la socoteală!

Îl privisem lung. Un Echim înţelept!... Acesta era pentru mine un motiv de uimire la fel de mare ca descoperirea uluitoarei biserici.

Hai să ne întoarcem, Echim, îi spusesem în cele din urmă îngrijorat. Dacă ne prinde noaptea, cum mai urcăm sus?

Nici o grijă, don'şorule, venise răspunsul lui Echim. Da' noaptea aproape că o trecut. Altfel se petrece timpul pe aici. Iar eu, să ştii, don'şorule, acolo sus nu mă mai întorc!... O sosit ceasul să ne despărţim!

De ce?... strigasem înspăimântat.

Pentru că de mâine ei o să înceapă!... oftase Echim din adâncul pieptului. Iar eu trebuie să rămân ca să plătesc nesăbuinţa lor. Chiar şi aşa o să aibă unii de pătimit. Fără voia mea. Din vrerea Celui-de-Sus!...

Şi cu mine ce se va întâmpla? întrebasem, pierzându-mi curiozitatea să aflu tâlcul vorbelor lui.

Cu tine, don'şorule? îmi spusese cu voce scăzută, plină de amărăciune, Echim. Cu tine se va întâmpla că o să cazi un număr de ani rob!

Asta-i bună!... mai că nu înmărmurisem de uimire. Eu? Pentru ce?...

Pentru ce?... îmi repetase întrebarea cu acelaşi aer de compătimire Echim. Din pricina unei făgăduieli necugetate. Da' vei fi mântuit, mă înştiinţase, încercând să pară mai vesel. Chiar aici. Mulţumită puterii acestor locuri, sfinţite prin suferinţă şi moarte fără vină.

Nu poveştile astea mă interesează acum, îi vorbisem pierzându-mi răbdarea. Ci cum voi putea ajunge singur înapoi. Sus!...

Uşor, don'şorule. Uşor! venise cu blândeţe răspunsul lui Echim. Tocmai pe acolo pe unde ai venit!...

XV

De ce mă interesează atât de mult monsieur G.? Mi-e destul de greu să-ți explic. Poate din cauza misterului ce învăluia această persoană în vremea copilăriei şi adolescenței mele. Mister de nimeni ajutat, nu ştiam din ce motiv, alt mister, aşadar, să-l risipesc. Mă întrebam ce căuta aici. El, un descendent al marii familii care a dat zece domnitori în Moldova şi Muntenia, Dora. Zece!... Ca să nu mai vorbim de oameni politici, de cultură şi aşa mai departe… Ce căuta el în această fundătură? Cum de ajunsese aici? Ce raporturi existau între el şi familia ta? De ce îl trata cu atâta afecțiune, da, considerație e puțin spus, iubita ta grand-mère? Unii ziceau că i-ar fi fost tată bun. Dar atitudinea Alexandrei Milea față de dânsul nu era aceea a unei fiice față de tatăl ei. Asta se putea vedea cu ochiul liber!... Auzind o frântură de discuție întâmplător, chiar în holul de la parter al acestei case, aflasem că diferența de vârstă dintre dânşii nici nu era chiar atât de mare pe cât părea, sub douăzeci de ani, dedusesem dintr-un calcul sumar. Confuzia se datora faptului că bunica ta îşi purta excepțional vârsta, puteai crede, în zilele sale bune, că e sora mai mare a copiilor ei, în timp ce despre monsieur G., dimpotrivă, ai fi zis că era deja atins de aripa senectuții. M-ai întrebat dacă l-aş alege erou al viitoarei mele cărți. Bineînțeles! Mă şi bate gândul să o fac. Dar ştiu atât de puține lucruri despre dânsul!... Şi să apelezi aproape numai la ficțiune ca să construieşti un personaj purtând un nume atât de faimos, având un loc al său în cel mai vestit arbore genealogic din câte există, ei bine, nici măcar într-o carte de ficțiune nu se permite!...

În primăvara aceea mă dusesem, după multă vreme, la Târgovişte pentru a-mi vizita mama şi sora. Copiii erau suficient de mari ca să-i pot lăsa o săptămână în grija lui Lampi, chiar dacă el era, dar când nu era?, ocupat până peste cap cu fabrica lui. Totuşi, nu aveam ce face. Mama îmi scria disperată în legătură cu starea Noricăi, zicea că doctorii îi recomandaseră internarea, fie şi temporar, într-un ospiciu, unde putea fi ţinută mai atent sub observaţie. Nu mă chema explicit acolo, dar înţelegeam prea bine din scrisul ei că mă dorea cu ardoare, măcar timp de câteva zile, alături de dânsa.

Mi-au dat lacrimile când am revăzut casa în care am locuit atâţia ani după nefericitele întâmplări de la Balomireşti, când cu moartea bunicului, urmând apoi, la scurtă vreme, după armistiţiu, primirea veştii dispariţiei tatei pe câmpurile de luptă din Moldova. Casa arăta jalnic, cu pereţii igrasioşi nezugrăviţi, cu ramele ferestrelor putrede, cu bucăţi din stucatura faţadei desprinse. În jgheaburile acoperişului creşteau plante de un stânjen, iar în dreptul burlanelor pentru scurgerea apei, şi ele parţial căzute, tencuiala era mâncată până la cărămidă.

Mama, anunţată telegrafic de venirea mea, mi s-a prăbuşit în braţe cu hohote de plâns, repetându-mi în neştire numele. Mi se părea atât de împuţinată la trup şi neajutorată! Norica însă, de care m-am apropiat apoi, m-a privit cu ochi indiferenţi, dar a găsit de cuviinţă să mă anunţe că la robinetul lor din bucătărie curgea petrol. Totul miroase a petrol aici, nu simţi? a adăugat, spre disperarea mamei, ce ne privea frângându-şi mâinile. Nu e întotdeauna aşa, mi-a explicat ea când am putut rămâne să discutăm între patru ochi, ai prins-o într-o dispoziţie mai puţin bună.

După o lungă deliberare, în întreg răstimpul şederii mele la Târgovişte, şi după ce l-am consultat pe Lampi la telefon, am ajuns la concluzia că nu le puteam ajuta pe mama şi sora mea decât aducându-le cu mine la O.M. Pentru o perioadă de timp măcar. Altfel mama, după cum arăta, s-ar fi prăbuşit curând. Dar ea n-a vrut. Ai copii încă mici, totuşi, a răspuns în cele din urmă ofertei mele de a pleca împreună, şi sunt sigură că starea Noricăi n-ar avea o influenţă bună asupra lor. Degeaba am insistat. Ea nu şi nu! Cât se mai afla încă în puteri, prefera să rămână acolo. Apoi, cum o da Dumnezeu!... Ce puteri, păcatele mele! îmi spuneam privind-o. Că rămăsese o mână de om. Fusesem atât de convinsă că o voi putea îndupleca să mă însoţească pe drumul întoarcerii la O.M., încât îl şi rugasem pe Lampi să trimită după noi maşina.

Am vizitat-o la Târgovişte şi pe buna mea prietenă, fostă colegă de liceu, Roxana E., pasionată de excursii la fel ca mine cândva, cu care am depănat o mulţime de amintiri, ajungând noi din vorbă în vorbă să discutăm şi despre monsieur G. Roxana ştia că, pe vremea anilor noştri de şcoală, familia mea fusese cu monsieur G. în cele mai bune relaţii. De altfel, şi părinţii ei îl cunoşteau bine. Vrei să-l vezi? mi-a propus pe şoptite Roxana, spre sfârşitul întrevederii noastre. Se află aici, la Târgovişte! Şi abia acum îmi spui? am întrebat-o uimită…

Dora se oprise din citit şi îmi spusese râzând: Ei, uite, nişte informaţii despre atât de interesantul pentru tine monsieur G. se mai pot aduna! Dar nu înţeleg ceva. De unde reţinerea asta de a apela la ficţiune? În fond, lucruri fictive s-au scris şi despre Napoleon şi despre Ludovic al XIV-lea şi despre Richelieu, ca să nu mai vorbesc de Maria Stuart, Elisabeta I şi aşa mai departe la nesfârşit. Care-i problema?...

A, romanticii, răspunsesem eu, estetica lor, draga mea, nu mai intră astăzi în discuție. Treaba asta ar trebui s-o ştii de la şcoală.

Observația nu-i căzuse bine. Îşi strânsese în semn de dezaprobare buzele.

Stătea tolănită pe o rână de data asta, pe patul îngust al bunicii sale, purtând acelaşi halat alb, cu capul sprijinit în mâna stângă. Poziția îi scotea în evidență curbura şoldului, asupra căreia, în timp ce citea, privirea mea stăruise, fără să vreau, cam mult. Zâmbind uneori, discret, pe parcursul lecturii, părea conştientă de acest lucru. Părul şi-l legase acum la spate, lăsându-şi nestânjenită vederii fruntea uşor bombată, încadrată în dreptul tâmplelor de câțiva zulufi roşcați. Îmi citise din cel de al doilea sau al treilea caiet al Alexandrei Milea.

Ai de gând să mă dăscăleşti? îmi reproşase fata. Ți-ai şi luat o morgă de magistru.

Scuză-mă, o rugasem stânjenit. Să renunțăm la chestiile astea. Cât de lipsit de tact pot să fiu! Mai bine să ne referim la lucruri cu adevărat interesante. Ce zici? Care crezi că a fost, de fapt, natura strânsei relații dintre grand-mère a ta şi monsieur G.? Trebuie să recunosc că asta mă preocupă cel mai mult.

Nici cu această întrebare nu o nimerisem prea bine.

Ce vrei să insinuezi? mă studiase fata atent, cu ochii ei de un albastru-violaceu uşor măriți, pe care, mai ales cu acea căutătură exprimând surpriza, dacă nu indignarea, fără doar şi poate îi mai văzusem undeva. Dar stăruia în mine ceva care, în pofida tuturor eforturilor, îmi zădărnicea aducerea aminte. Sclerozatule!... îmi reproşasem cu necaz.

Neaşteptând justificarea întrebării mele, fiindcă, ceva mai prudent, întârziasem să o formulez, Dora adăugase: Monsieur G. s-a ținut de promisiunea făcută străbunicului muribund, să ştii! S-a străduit să ajute familia Muste, rămasă fără nici un fel

de sprijin. De pildă, să arendeze cu profit pământul de la Balomireşti şi să-şi cumpere cu banii obținuți după reforma din ’23 o casă la Târgovişte, unde avea şi familia sa proprietăți. Acolo copiii puteau fi crescuți mai uşor, dați la şcoală şi aşa mai departe. Din păcate, nu mult după aceea, mi-a povestit bunica, el a trebuit să plece, într-un fel de exil autoimpus, în Franța. Se pare că în urma unor grave neînțelegeri familiale. Şi Dora îşi întorsese capul într-o parte, privind în sus, spre portretul Alexandrei Milea, care ne zâmbea peste timp amândurora. Săraca!... îşi continuase ea vorba. Ştii ce mi-a spus înainte de a muri? Să ard fără ezitare aceste caiete îndată ce le voi fi parcurs. Că pentru mine a hotărât să le scrie. Ca să le citesc atunci când voi fi capabilă s-o înțeleg mai bine. Ce ştiam pe vremea când, în timp ce dânsa scria febril, luându-se la întrecere cu timpul, eu mă jucam de una singură şotron în curte? Obişnuia să-mi spună că nu-mi lăsa moştenire altceva decât cunoaşterea limbii lui Voltaire şi caietele scrise în această limbă. Când a murit nici nu împlinisem încă 12 ani. Căci după aceea, zicea, caietele n-ar mai avea nici un rost. Dar eu am ezitat să le distrug, mereu se întâmpla să mai descopăr câte ceva în ele. Poate, cine ştie, mă voi hotărî să o fac după ce ne vei părăsi!...

Îşi coborâse imediat pleoapele ochilor după aceste ultime cuvinte.

Aşadar, bunica ta şi monsieur G., când ea a plecat peste câțiva ani la studii, s-au aflat în acelaşi timp în Franța? nu mă putusem abține s-o întreb. Deşi răspunsul mi-l puteam da singur.

Mda, îmi confirmase fata cu nemulțumire în glas. Numai că ea fusese la Grenoble, iar el îşi avea reşedința tocmai la Paris, adăugase repede.

Nu trebuie să te superi, Dora, încercasem să-i explic, dar eu mă documentez în vederea scrierii unei cărți. Şi ştii că într-o carte sarea şi piperul este…

Aha, înțeleg, mă întrerupsese ea cu un destul de forțat hohot de râs, şi în ceea ce intenționezi să scrii vrei să-i cuplezi, nu-i aşa?... Cu alte cuvinte, tot ficțiunea te va scoate din impas!

Monsieur G. mi s-a părut şi el îmbătrânit, nu-l mai văzusem dinainte de război. Atunci arăta bine, îmbrăcat à la mode, şarmant cu părul său lins, grizonat. Acum îi era alb cu totul. Se cocârjase, dinții din față şi i-a pierdut, iar bărbia, pronunțată şi înainte, i-a devenit proeminentă de-a dreptul. S-a bucurat mult când m-a văzut şi m-a îmbrățişat cu efuziune. Voilà, voilà! a exclamat. Dar arăți splendid, ma chérie! a adăugat, dându-se îndărăt. Uite, din tânăra zvăpăiată şi sportivă ai ajuns o adevărată doamnă!... Au urmat întrebările protocolare, cum îți merge, ce-ți mai fac soțul, copiii?... Că despre mama şi sora mea era la curent deja. Oh, ce nenorocire, ce nenorocire! a exclamat cu palmele adunate. Avea mâinile slabe, descărnate.

Când a venit momentul să vorbească despre sine, monsieur G. s-a posomorât. Ma chère, mi-a spus, aici am atins ultimul țărm. Zilele până când voi fi prins şi întemnițat îmi sunt numărate. Ai mei, cei care au fost angajați înainte de război în viața politică mai ales, sunt deja după gratii. Nu-mi mai rămâne decât să plec capul!... Şi şi-a plecat capul într-adevăr, într-un gest al dezolării.

Dar ce v-a făcut să vă întoarceți de la Paris, pentru Dumnezeu, monsieur? l-am întrebat.

Ah, n-ai fost acolo, căci ai înțelege imediat ce, mi-a răspuns cu ochii înlăcrimați. Parisul a fost ocupat, ştii prea bine. A fost o nebunie. Lumea fugea în disperare care încotro. Unii spre vest, alții spre sud. De la fereastra odăii mele am

văzut totul. Îmi spuneam că acesta e sfârşitul lumii. Al lumii civilizate, naturellement. Şi atunci când tunurile au tăcut m-am decis să vin acasă. Fără să bănuiesc o clipă în ce direcţie vor evolua şi aici lucrurile după război…

L-am privit cu inima frântă pe acest om care ne-a făcut atâta bine în viaţa lui, mai ales în primii ani ce au urmat morţii bunicului şi tatălui meu, până ne-am mai venit în fire. Chiar şi după plecarea la Paris a continuat să vadă de noi. Iar studiile mele la Grenoble în bună parte i le datorez!...

Ei, iată, îi spusesem Dorei, întrerupându-i lectura, ceva, ceva, în sensul celor presupuse de mine, începe să se lege.

Eşti urmărit de această idee, observase ea. Dar din partea mea n-ai decât să crezi ce-ți place. Să ştii însă că în literatură chestia asta s-a cam fumat! Bagă de seamă să nu creezi, în cartea ce intenționezi s-o scrii, o altă Otilie şi un alt Pascalopol.

Văd că le ştii, încercasem să o măgulesc.

Le-am avut cu literatura, îmi replicase fără entuziasm. Apoi rămăsese pe gânduri, ca şi cum şi-ar fi amintit brusc de ceva. Cheful lecturii păruse să-i dispară. Acoperise cu palma pagina ce o citea, spunându-mi curând cu glas ciudat: Am omis să-ți zic că am visat astă-noapte cu tine!

Da?... răspunsesem, amuzat că, după câteva zile doar, îmi găsisem loc în visele fetei.

Da, îşi întărise ea cu gravitate spusele. Se făcea că mă aflam într-o biserică. O biserică foarte ciudată. Era cu desăvârşire albă, de un alb lucios, de parcă ar fi fost clădită din blocuri de zăpadă! Cum se obişnuieşte iarna prin ţările nordice… Dar nu făcusem decât vreo doi, trei paşi în interiorul ei, căci, chiar dacă mă împingea înainte curiozitatea, teama, mai puternică, mă trăgea îndărăt. Apoi mi-a fost dat să văd că nu eram singură acolo. Chiar înaintea catapetesmei, şi ea la fel

de albă ca pereții pe care îi unea, zăcea prosternat un om. Ca şi cum ar fi implorat ajutorul divin pentru a fi mântuit de o grea pedeapsă. Nu înțeleg de ce, fiindcă nu-i vedeam deloc chipul, nu m-am îndoit o clipă că acela eşti tu!

Stăteam ezitând, nu ştiam dacă se cuvine să te tulbur în adânca ta reculegere, îmi plimbam ochii dintr-o parte în alta, erau acolo nişte statui, albe şi ele, fireşte, nişte alcătuiri fără chip, înălțate pe soclul lor într-o perfectă simetrie. Numai ultima statuie, cea mai apropiată de mine, se vădea a fi altfel, părea mult mai recent cioplită, fiindcă i se distingeau bine detaliile feței, iar mâinile nu şi le ținea, precum celelalte, cu pioşenie lipite, ci oarecum sfidător încrucişate peste piept. N-am mai văzut o asemenea reprezentare a vreunui personaj din galeria sfinților creştini. Dar mi-a plăcut în atitudinea sa şi de aceea m-am rugat lui, privindu-i cu insistență înfățişarea de om hotărât, gata să facă față unor multe şi grele încercări.

Cum să-l ajut?... Oh, Doamne, dă-mi puterea să-i vin în ajutor!... Şi arătasem spre neputincioasa ta făptură, prăbuşită în fața catapetesmei.

Şi atunci din mine s-a ridicat o voce gravă de bărbat, rostin-du-şi rar, cu un imens efort parcă, vorbele: Fă ce ştii mai bine! mi-a spus.

Dar eu nu ştiu să fac nimic! m-am tânguit ca o ființă nevolnică ce sunt. Ştiu doar să joc teatru!...

Joacă teatru, atunci!... mi-a venit pe aceeaşi cale răspunsul.

În clipa următoare imaginea s-a estompat, s-a tulburat, s-a risipit, iar eu m-am trezit leoarcă de năduşeală, simțind cum picături sărate de transpirație îmi umeziseră buzele.

Vă iau cu mine la O.M., i-am spus hotărâtă lui monsieur G. Tocmai am vrut să le duc pe mama şi pe sora mea acolo.

Soţul meu mi-a trimis maşina deja pentru a o putea face, trebuie să sosească dintr-o clipă în alta. Dar mama nici nu vrea să audă de asta, se încăpăţânează să rămână aici. Zice că prezenţa Noricăi în casa noastră ar fi probabil dăunătoare copiilor. Mai zice şi că n-ar suporta, poate, această lungă călătorie. Eu cred însă altceva. Cred că îşi spune mai degrabă că imaginea noastră în societate ar avea de suferit din pricina surorii mele, cu prejudecăţile lumii de acum. Apoi mai are aici şi câţiva medici, vechi cunoştinţe, care îi întreţin nişte speranţe… Şi, cum nu de puţine ori se întâmplă în asemenea situaţii, a devenit bigotă. Frecventează tot felul de popi şi călugări cărora le cere sprijinul. Viaţa ei a căpătat astfel un rost. La care, venind la O.M., se teme că ar fi silită să renunţe. În sfârşit, nu-mi rămâne decât să urmăresc cu atenţie situaţia. Prietena mea, Roxana E., mi-a promis că mă va ţine la curent cu toate câte se vor întâmpla. Când se va impune, voi interveni cu toată energia!...

Şi aşa au trecut vreo doi ani de când monsieur G. a dispărut din lumea lui de odinioară. L-am găzduit, pentru că dânsul a dorit aşa, în una din cămăruţele de la demisol. Nu ieşea nicăieri, îşi petrecea zilele citind. Lampi îi instalase acolo un aparat de radio, la care asculta ştiri din lumea largă. Dacă primeam cumva oaspeţi, el se retrăgea în grabă, pentru a nu fi văzut. Celor ce au avut totuşi prilejul să-l observe le-am spus că era o rudă apropiată. Unii au dedus, se pare, că ar fi tatăl meu însuşi. I-am lăsat să creadă ce vor.

La capătul celor doi ani şi ceva s-a întâmplat tocmai ce doream mai puţin. M-am trezit într-o bună zi că îmi sună la uşă miliţianul de sector, pe care îl cunoşteam, de altfel, era un om destul de respectuos, mai ales de când fiul i se înscrisese la şcoala profesională a fabricii. Vizibil stânjenit, mi-a cerut pentru verificare cartea de imobil. I-am adus-o. Abia dacă s-a

uitat în ea. Câți oameni locuiesc în această casă, de fapt? m-a întrebat. Îmi dădusem seama că prezența lui monsieur G. atrăsese deja atenția. M-am gândit că a face pe inocenta, cum inițial mă bătuse gândul, nu mă prinde câtuşi de puțin. În momentul de față, cinci, am mărturisit, după o scurtă reflecție. Bine, a observat sectoristul, şi de ce atunci în cartea de imobil sunt trecute doar patru? Avem de ceva timp un musafir, am continuat, care va pleca în curând însă… Miliția nul m-a rugat să vin să lămurim lucrurile la secție. Nu s-ar putea să le lămurim pe loc? i-am propus eu, vârându-mi sugestiv mâna în buzunarul hainei. Omul m-a privit cu groază. Nu, nu, fiți bună, tovarăşă Milea!…, a bolborosit. Vă rog mult să veniți cât mai curând la secție! Chiar astăzi, dacă se poate. Şi mi-a dat ora la care aveau acolo relații cu publicul.

Nu i-am spus nimic lui monsieur G. şi nici nu l-am anunțat pe Lampi de cele întâmplate. M-am dus singură la miliție. Acolo am fost introdusă într-un birou, dacă îl puteam numi aşa, mirosind îngrozitor a fum de țigări ieftine. Am fost invitată să iau loc pe un scaun aflat chiar în mijlocul încăperii, în fața unei mese de scris acoperite cu hârtie albastră pătată cu grăsime. Geamurile ferestrelor erau zăbrelite. Nu m-au lăsat să aştept prea mult. După scurtă vreme şi-a făcut apariția o tânără, într-o ținută îngrijită, tunsă scurt, à la Mireille Mathieu, a salutat, şi-a scos pardesiul, l-a atârnat cu gesturi măsurate pe cuier, apoi s-a aşezat la masă înaintea mea, vizibil deranjată de aspectul acesteia. Ezita să-şi pună în contact cu ea mânecile bluzei de silon.

Să facem cunoştință, tovarăşă Milea, mi-a zis. Mă numesc Olimpia şi nu mai ştiu cum, n-am reținut decât un ***ici*** *la capătul numelui de familie rostit alert. Mă bucur să vă cunosc, i-am spus la rândul meu, iar tânăra a zâmbit larg, ştiind cu siguranță că lucrurile stăteau tocmai pe dos. Dar zâmbetul ei*

mi-a adus pentru moment oarecare linişte în suflet. Până atunci nu văzusem acolo decât feţe posomorâte.

Tovarăşă Milea, să nu lungim vorba, a continuat dânsa, la dumneavoastră locuieşte de mai mult timp un cetăţean, şi a rostit numele lui monsieur G., fără viză de flotant în această localitate. Cum explicaţi asta? I-am spus că omul şi-a uitat buletinul acasă ori l-a pierdut. Nici nu rosteam un neadevăr, fiindcă monsieur G. mă înştiinţase de mai multă vreme că nu îşi găsea actul de identitate. Sperăm că îl vom găsi, totuşi, am adăugat.

Iertaţi-mă, a replicat în stil funcţionăresc tânăra femeie dinaintea mea, dar nu aţi procedat corect. Biroul de evidenţă a populaţiei trebuia înştiinţat în vederea aplicării prevederilor legale în atari situaţii.

Dar omul are necazuri cu sănătatea, am căutat cea mai la îndemână justificare a întârzierii rezolvării problemei, ştiţi, suferă de o pronunţată labilitate psihică!...

Femeia a râs din nou, cu scepticism însă. Asta n-are nici o importanţă, a ţinut ea să precizeze. A mai urmat un schimb de cuvinte pe tema bolii de care vorbisem, a simptomelor ei, ca un fel de flecăreală la colţ de stradă.

Şi atunci a prins să mă frământe un gând: nu era cumva toată acea discuţie de până atunci un fel de joc de-a şoarecele şi pisica? Şi că, de fapt, acea femeie, inteligentă după înfăţişare, cu nişte ochi negri tăioşi, pătrunzători, parcă citind în interlocutorul ei, am observat, căpătând curajul de a-i susţine privirea, mă studia în vederea unei investigaţii de cu totul altă natură?

A intuit numaidecât ce-mi trecea prin cap. Tovarăşă Milea, mi-a spus, şi zâmbetul amabil de până atunci i-a devenit glacial, să trecem acum la probleme mai importante. Uitaţi despre ce e vorba. Pe cetăţeanul găzduit de dumneavoastră noi

îl urmărim nu de ieri, de azi. S-a sustras vremelnic acestei urmăriri şi a poposit aici. Ne-a fost lăsat în seamă nouă, organelor acestei regiuni, după ce în perimetrul ei a fost reperat. Unii, mai zeloşi, au vrut să-l aresteze numaidecât. Dar şeful nostru, fără ştirea şi consimţământul căruia nu se clinteşte un fir de iarbă în toată zona, s-a opus. Vedeţi, vă vorbesc cu toată sinceritatea. Nu ne este de nici un folos în închisoare, a susţinut el. Să-l observăm doar. Ne-a interesat ce relaţii îşi creează şi, mai ales, în ce mod intenţionează să-şi reia legăturile cu vasta reţea de cunoştinţe de la Paris. Până acum s-a menţinut în espectativă. Dar cu siguranţă pune ceva la cale. Dumneavoastră în locul nostru aţi putea gândi altfel?...

XVI

În cel puțin una din două ieşiri pe Teritoriu, odinioară, îl întâlneam pe Ilie Mandula. Cu un simț al lui, el îmi detecta prezența în micul univers peste care se făcuse stăpân. Nu unul deplin însă, pentru că, înțelesesem cu timpul, Ilie Mandula se cam ferea să-mi aţină calea atunci când îmi era dat să-l întâlnesc pe Echim. Altfel, Mandula îmi pândea trecerea, cu râsul său lăbărțat pe obraz, şi mă lua în primire cu mult înainte de a ajunge în dreptul său. Ce, mă' Saramâna, te crezi cineva de toată ziua, bună ziua, îți arde să treci pe aici? Vezi să nu-ți ard şi eu vreo două ca să-ți aminteşti că *ezistă* şi alte drumuri de trecut în partea cealaltă. Adică spre Lighet, spre ştrand, spre băi şi chiar spre şcoală, dacă aveam vreun motiv să mă grăbesc. Asta după ce ne mutaserăm în oraş pe strada Cloşca.

Îl observasem şi de această dată de departe. Veneam dinspre oraş, căci voisem să revăd casa în care, după ce fuseserăm daţi afară din cartierul notabilităților fabricii, tata ne adusese într-o zi pe mama şi pe mine, arătându-ne, cu un zâmbet forțat pe buze, unde aveam să locuim în continuare. După ce ne deschisese înainte o portiță din şipci de lemn înnegrite de ploi, păşisem pe o mică alee flancată într-o parte de zidul casei, iar în cealaltă de o grădină plină cu flori, pe care gazda, un ungur bătrân, Varga-baci urma curând să aflu că se numea, le cultiva cu multă râvnă. Grădina aceea superbă, cum nu-mi aminteam să mai fi văzut alta până atunci, cu o sumedenie de flori multicolore mirosind îmbătător în fapt de seară, îmi bucurase atât de mult privirea, încât părerea de rău după locurile tocmai părăsite aproape mi se risipise. Spațiul

locativ ne repartizase în casa ungurului aceluia două camere şi o mică verandă închisă, destinată să ne devină bucătărie. Baie nu aveam. Mobila noastră masivă, curbată, marca *Lengyel*, adusă cu ştraful, o platformă pe roți trasă de cai, abia încăpuse în cele două camere, încât toată locuința mi se păruse din capul locului îngrozitor de strâmtă. Dar, cu timpul, mă obişnuisem cu ea.

Tentația de a traversa Teritoriul devenise în noile împrejurări mult mai mare, având în vedere că strada Cloşca se afla în imediata lui apropiere. Părinții îmi interziseseră să umblu pe acolo, dar eu eram prea puțin dispus să țin seamă de interdicția lor. Asta fiindcă Teritoriul, cu înfățişarea lui ieşită din comun, exercita o adevărată fascinație asupra mea. Pe acel tărâm unic, cu spectaculoasele sale surpături, îşi aveau sălaşul, îmi închipuiam cu uşurință, cele mai stranii personaje, fie din folclorul local, fie din literatura citită până atunci: gnomii, piticii adâncurilor, cu lămpaşele lor licurind în miez de noapte, vâlvele cu părul despletit şi ochi de jeratic, dansând bezmetic, ca flăcările învârtejite de vânt ale unui rug aprins, cei doisprezece Părinți, nişte personaje din mitologia locului, pe care mi se părea că-i vedeam meditând gârboviți ori picotind la soare în fund de prăpăstii. Dar înainte de toate acolo se afla Echim!

Şi față de Mandula nutream un fel de admirație, nemărturisită, fireşte, cu deosebire pentru iscusința prinderii şerpilor, căci mişunau puzderie printre bălării, pe care-i purta încolăciți în jurul corpului, în-tocmai ca un îmblânzitor din îndepărtata Indie. Iar reptilele, ciudat, nu păreau deloc grăbite să se desprindă de trupul negricios al băiatului pe jumătate gol, dimpotrivă, îşi balansau capetele în ritmul mişcări-lor sale, scoțându-şi în răstimpuri limba bifurcată, spre spaima celor ce întâmplător se aflau în apropiere. Dar pe mine Mandula, oricât

încerca el, nu mă speria, fiindcă mă simțeam ocrotit de Echim. Iar Mandula ştia asta şi scântei de ură păreau să-i țâşnească din priviri atunci când treceam cu prefăcută nepăsare pe lângă el. Las' că te mai prind eu pe aici, mă' Saramâna, şi jur pe ce am mai scump pe lume că o să-ți rup picioarele!... îl auzeam strigându-mi din urmă. Oare ce-o fi având el mai scump pe lume? mă întrebam. Cu siguranță chiar Teritoriul, spațiul acela halucinant unde îşi petrecea tot timpul său de băiat fără căpătâi.

Îl văzusem de departe, însă nu-mi trecuse prin cap că putea fi el. Pe banca unde şezusem cu vreo două zile în urmă stătea un individ bine făcut, bronzat, în cămaşă bleumarin cu mâneci scurte, având, în pofida căldurii, o cravată bordo legată scurt la gât. Purta pantaloni din tergal şi nişte pantofi bine lustruiți, teşiți la vârf, după moda mai nouă. Voiam să trec pe lângă el pentru a mă aşeza în alt loc, când o voce inconfundabilă îmi curmase mersul: Ce-i, mă' Saramâna, nu mai vezi lumea? Te dai mare de când ai ajuns cineva?!...

Dumnezeule! Era Ilie Mandula însuşi cel care îmi vorbea! Îl privisem cu atenție, parcă nevenindu-mi să-mi cred ochilor. Mustața bogată, fălcile proeminente, trupul robust, mă făcuseră să nu-mi dau seama cine e la prima vedere. În afară de voce, doar privirea îi rămăsese neschimbată, cu sclipiri stranii jucând în ea, de parcă ar fi stat mereu cu ochii în direcția unor flăcări ce i se reflectau în retină.

Ia te uită! exclamasem întinzându-i mâna. Ilie!... Ce surpriză! Cum de te-ai gândit să te abați pe aici?

Ştiu şi eu, mă' Saramâna?... Ceva m-a-ndemnat să vin încoace. Am avut nişte treabă la O.M. şi mi-am zis, aşa deodată, hai şi pe-acolo! Lucru de mirare, zău îți spun, fiindcă de ani de zile nu m-a mai tras sufletul să pun piciorul prin locurile pe unde mi-am făcut odată veacul. Da' poate ne-o fi fost dat să ne vedem astăzi, că munte cu munte se-ntâlneşte, ştii

tu vorba aia. Vino şi stai puţin lângă mine, cred că ne-o ţine pe amândoi hârghia asta de bancă!...

Luasem loc cu prudenţă lângă el, observând că îşi întinsese batista pe lemnul băncii înainte de a se aşeza. Îmi venise să râd. Ilie Mandula şi batista! Cândva o asemenea asociere era de neconceput.

Nu mai locuieşti la O.M.? îl întrebasem, imediat ce, vrând - ne-vrând, luasem poziţia şederii cu coatele sprijinite pe genunchi.

Nu, de mult, îmi spusese el. Acum lucrez la judeţ. Sunt ceva goangă acolo. Încă din ’90 m-am transferat… Da’ tu ce mai faci, mă’ Saramâna? am auzit că eşti şi tu cineva. Se vorbeşte că scrii cărţi! Ca să vezi, dom’le!... E adevărat?

Eh, făcusem eu pe modestul, am scris câteva, aşa, ca să mă aflu în treabă. Nicio scofală!... Recurgând la autoironie mă deprinsesem să-i dezarmez pe cei ce abia aşteptau să mă ironizeze. Dar Mandula nu-mi ceruse amănunte despre plăcuta zăbavă a scrisului, nici pentru a mă ironiza, nici din alt motiv. Era o îndeletnicire ce ieşea cu totul din sfera preocupărilor lui. Se interesase de ea din pură complezenţă. Mandula şi complezenţa!... Altă asociere cândva incompatibilă, nu mă putusem abţine să constat.

Rămăseserăm amândoi, după primul schimb de vorbe, cu privirea aţintită asupra apei lacului dinaintea noastră, neputând încropi numaidecât o altă discuţie. Sub efectul vântului stârnit din senin, apa se vălurise, prinzând jocuri de lumină în variate culori.

O să plouă curând, prevăzuse Mandula în cele din urmă. Nu m-am înşelat niciodată cu vântul ăsta, căzut aşa, fără veste, dincoace de Măgura. Până diseară se strică vremea. O să plouă zdravăn!... Parcă auzindu-i prognoza, vântul se înteţise, iar vegetaţia din preajmă, buruieni şi arbuşti scunzi, începuse să

foşnească, fâsâind asemenea şerpilor pe care cu sutele îi adăpostea.

Mai ţin minte cum prindeai tu şerpi, Ilie…, intervenisem şi eu pentru a urni din loc discuţia.

Zâmbise trist, dezvelindu-şi dinţii surprinzător de îngrijiţi. Alte vremuri, spusese, flexându-şi a lehamite încheietura mâinii stângi. Deasupra ei strălucea un ceas masiv, *Tissot-Automatic*, cu cadran negru şi brăţară de oţel. Îţi place cum arată totul aici acum? adăugase. Lacul ăsta împânzit cu gunoaie?... Că aşa îi amăgise Milea pe oameni. Staţiune vă fac în pragul casei, le-a spus. O să vă îmbogăţiţi din turism! Poftim staţiune!... Că nu îndrăzneşte să construiască nimeni ceva în jur. Zicea Milea că apa ar ţine terenul să nu se mai prăbuşească. Prostii!... Auzi tu, să construieşti pe un teren susţinut de apă! De unde ştie el că, dacă nu azi, atunci mâine, ori poimâine, surpările nu vor continua? a început lumea curând să se întrebe. Numai lucrările ce au demarat în acel moment au înghiţit bugetul localităţii pe doi ani. Că bani de sus mai va. Alte priorităţi s-au ivit între timp. De ce n-a lăsat partea de mină rămasă întreagă să fie exploatată turistic? Ca la Târgu Ocna, ori la Slănic Prahova?... Aaa! Fiindcă el tocmai pusese la punct tehnologia de exploatare a sării prin injecţie!... Aşa că oraşul a pierdut şi fabrica lui a câştigat! De s-a mai ales cu o primă grasă şi cu o decoraţie pe piept. Mare parşiv, Milea ăsta!...

Ilie Mandula se oprise din rechizitoriul său, aşteptând să-mi formulez şi eu părerea. Dar fiindcă socoteam că inginerul Milea avusese dreptate, că încă o treime din oraş s-ar fi prăbuşit, cu strada Cloşca cu tot, dacă nu-şi putea pune în aplicare planul, de altfel îmi şi explicase cândva detaliat el însuşi pe ce îşi întemeiase convingerile, nu răspunsesem nimic. O discuţie în contradictoriu cu Mandula era ultimul lucru pe care mi-l doream în acel moment.

După ce aşteptase un timp, bănuind poate la ce cugetam, Mandula căutase să mă sensibilizeze pe altă cale. Ştiai că Echim, dragul tău Echim, a pierit tot atunci? mă întrebase privindu-mă lung. Când cu începutul lucrărilor ălora? Lumea zice că s-ar fi dus el însuşi la Milea, că i-ar fi căzut în genunchi, rugându-l să nu facă răul care-i clocea în cap. Chiar aşa cică i-ar fi spus: care-i clocea în cap! Că şi-ar fi rupt cămaşa de pe el şi că s-ar fi bătut cu fruntea de podea înaintea lui. Iar când a văzut că ăla nu-i dă nicio importanţă, mai mult, că a ordonat să-i fie luat nebunul dinainte, a rostit o cumplită prevestire. Oi fi eu nebun, a zis, da' fată-ta o să mă întreacă în nebunie, pentru toate câte le faci tu, auzi inginere?... Apoi Echim a dispărut fără urmă, se bănuieşte că ar fi rămas jos, sub apele astea!... Iar fata lui Milea a înnebunit într-adevăr peste oarecare vreme!

Ei, mă simţisem dator să intervin totuşi, în cazul bolii fetei lui Milea e vorba, mai mult ca sigur, de o moştenire genetică. E diagnosticul medicilor, ce mai!...

Mandula mă privise fugitiv, fără să mă contrazică, surâzând cu tâlc. Apoi prinsese să se frământe în sine, vrând parcă să adauge ceva, lucru nu tocmai lesne de rostit. În cele din urmă îi dăduse drumul totuşi, vorbind pe şleau, cum îi stătea în obicei: Dacă tot a venit vorba de fata lui Milea, se zvonise că o iubeai cu foc, mă' Saramâna, ori poate nu-i aşa?...

Tăcusem iarăşi, fiindcă nu vedeam de ce ar fi trebuit eu să-mi dezvălui trecutele sentimente pentru o anume fată lui Ilie Mandula. Nu mă îndoiam însă că aversiunea sa faţă de tată se răsfrângea şi asupra fiicei acestuia. Iar dacă avea ceva de spus despre ea, cu siguranţă nu lucruri bune urma să-mi aducă la cunoştinţă.

Ai iubit-o! îşi dăduse singur răspunsul. Şi cu ce te-ai ales? Şi-a bătut joc de tine cum a vrut!...

Nu şi-a bătut joc, protestasem aproape fără să vreau, abia stăpânindu-mi indignarea. De altfel, era o fată educată şi…

Ha, ha, ha! izbucnise în binecunoscutul său râs Mandula. Educată zici? Stai să-ți povestesc eu o chestie şi apoi să vorbim de educație!... Mai ții tu minte ziua aia când Hodoşan a hotărât să-şi sărbătorească data naşterii pe Teritoriu? I-a venit lui aşa, dracu' ştie de unde, m-a prins odată pe drum şi mi-a spus, că mă cunoştea: Mă' Ilie, m-a luat el pe după cap, mi s-a căşunat mie să-mi țin ziua de naştere pe Teritoriu. Că vreau să iasă ceva a-ntâia! Să mai dăm în p…a mă-si banalitatea. O să ne aducem gagici şi tot ce ne trebuie ca să facem un lucru ca lumea. O să-l chemăm şi pe Saramâna, cum îi zici tu. Da' el o să vină singur!... Fără pereche. Nu care cumva să te pună naiba să-i spui ceva!

De ce, mă' Hodoşane? am întrebat. Aşa de distracție, mi-a zis, făcându-mi cu ochiul. Că-i căcat pe el după gagica mea! Îi dăm o lecție!

Țineam minte perfect întâmplarea aceea, fusese într-o primăvară, cu vreo două-trei luni înainte de bac. Mă surprinsese invitația lui Hodoşan, nu pentru extravaganța ideii în sine, ci pentru că Teritoriul nu era mediul său, al unui individ de bani gata, nu-l prindea, cum s-ar zice. Se şi văzuse curând, după ieşirea pe Teritoriu, că infatuatul schior, ce ne impresiona şerpuind la vale pe pantele Măgurei, întindea mâna spre sol, tentat să se lase jos la fiecare pas nesigur, încât Adina Milea renunțase să-i mai stea alături, căutând sprijin şi ajutor din partea altora. Aflându-mă eu la locul cuvenit, mă pusesem cu promptitudine în serviciul ei, astfel că-i simțisem curând degetele strângându-mă cu nelinişte de braț, ori de câte ori nu se simțea stăpână pe sine pe cărarea sinuoasă şi denivelată. În schimb Ilie Mandula, zis Bitangul, poreclă pe care eu niciodată nu o folosisem când se întâmpla, foarte rar, să-i vorbesc, ce

conducea micul nostru grup, afişa dezinvoltura unui tambur-major, mergând uneori de-a-ndărătălea pe îngustele poteci, chiar prefăcându-se câteodată, spre groaza celor care nu-l cunoşteau prea bine, că e gata-gata să se prăbuşească în surpături. Şi râdea sardonic de câte ori auzea exclamaţiile şi avertismentele celorlalţi. Curând se ivise înaintea noastră cea mai mare dintre prăpăstii, maiestuoasă, cu peretele răsăritean bătut de soare, reflectând lumina lui într-o puzderie de licăriri diamantine.

Fetele grupului, impresionate, simţiseră nevoia să ţipe, de entuziasm ori de teamă, la vederea giganticei cavităţi, iar noi, băieţii, le ţinuserăm isonul cu urletele noastre. Numai Hodoşan, cu inima venită la loc după întreruperea deplasării, găsise de cuviinţă să emită câteva elegante holariouri tiroleze. Stoluri de porumbei şi alte înaripate, trezite din somnolenţă de strigătele ce nu mai conteneau, începuseră să execute, la diferite adâncimi în imensa prăpastie, volute mai strânse ori mai largi, răspunzând cine ştie căror îndemnuri numai de ele ştiute. O simţeam pe Adina, sprijinită de mine încă, tremurând înfiorată, şi freamătul ei de surescitare mă ameţea.

Pe un tăpşan între surpături, înconjurat din trei părţi de tufe dese şi acoperit cu o iarbă măruntă, aspră, locul preferat de păşunat al caprelor fotografului Marcu, Ilie Mandula dăduse semnalul de oprire. Acolo Adina se apropiase iarăşi de Hodoşan, lăsându-mă cu buzele umflate. Acesta îşi recăpătase pe de-a-ntregul siguranţa, şi insolenţa, firește. Se destupaseră sticle de tot soiul, se intonaseră pe răcnite *Mulţi ani trăiască!* şi alte cântece, unele triviale de-a dreptul, pe semne pe gustul sărbătoritului. Iar Mandula hohotea în neştire, după obiceiul său, apoi găsise de cuviinţă că trebuia să se producă într-un număr de senzaţie. Momise cu bucăţi de pâine ţapul cârdului de capre al fotografului Marcu, iar când prinsese momentul

potrivit îi sărise în spate. Animalul începuse să sară bezmetic, în fața ochilor ni se desfăşura un adevărat rodeo, cel mai grotesc cu putință. Ilie Mandula se ținea cu siguranța unui pui de diavol de coarnele bietului animal, ce sălta înnebunit de colo până acolo, luând-o apoi la goană printre surpături în direcția muntelui de sare. Râdeam cu toții pe rupte, fetele cu vocile lor pițigăiate, noi, băieții, cu hohote răguşite, însoțite în răstimpuri de strigăte şi fluierături. Iar când Mandula socotise că e cazul să-şi întrerupă numărul, eliberând bietul țap cu un picior zvârlit în pântece, Hodoşan, deja destul de bine făcut, îl cuprinsese pe după umeri şi îl sărutase zgomotos pe obraz, declarând cu emfază: Mă' Ilie, trebuie să recunosc, aici de față cu toată lumea, că eşti cel mai cineva dintre toți!

Apoi grupul se desfăcuse perechi–perechi, unele se adăposti-seră la umbra tufişurilor de pe marginea tăpşanului, altele o luaseră, ținându-se pe după mijloc, spre marginea surpăturii celei mari, voind s-o contemple în voie, în timp ce eu rămăsesem singur. Preocupat cum fusesem să mă fac util Adinei, în speranța că voi obține măcar un zâmbet de recunoştință din partea ei, nici nu băgasem de seamă postura caraghioasă în care mă aflam. Până şi Mandula avea lângă sine o târfuliță oacheşă, bine cunoscută prin partea locului, ce răspundea la numele Kuka, singura dintre toți care mă privise cu compătimire. Atunci îmi dădusem seama de intenția lui Hodoşan de a mă umili, de a mă pune într-o situație ridicolă, urmând s-o şi comenteze în fața tuturor: Ce, mă', eventual să spună, parcă îl şi auzeam vorbind, n-ai fost în stare să-ți găseşti şi tu o Dulcinee pe la un colț de stradă, vii aici să ne strici petrecerea cu trista ta figură de cavaler singuratic?... Ca să preîntâmpin observația lui răutăcioasă, aceasta ori alta, poate cu mult mai caustică, ori mai vulgară, pregătită cu siguranță dinainte, cu gândul să mi-o servească probabil când grupul se

va reuni pentru ospăţ, spre hazul general, mă îndreptasem către el cu pas hotărât. Îl prinsesem de pieptul cămăşii, întrebându-l cu glas şuierat: Spune-mi cu ce rost m-ai chemat aici, de fapt, nesimțitule? Vizibil cherchelit, deloc impresionat de aerul meu agresiv, Hodoşan găsise cu surprinzătoare promptitudine o explicație cât mai jignitoare cu putință: Cu ce rost?... vorbise el cu glas îngălat. Păi aveam nevoie de cineva să-mi țină lumânarea, blegule!...

Pumnul meu se ridicase gata să lovească, aşa cum nu mai lovise pe nimeni până atunci, cu toată ura pe care mi-o simțeam clocotind în creieri. Nu țipătul Adinei mă împiedicase să-mi destind fulgerător mâna încordată în direcția mutrei lui Hodoşan, ci o voce ridicându-se blândă parcă din mine însumi. Era vocea lui Echim. Nu-i bine ce vrei să faci, don'şorule! îmi spusese.

Mă conformasem ca unei comenzi rostite cu fermitate acelui sfat. Mă întorsesem pe călcâie şi plecasem fără să mă mai uit îndărăt. Şi-mi tot spuneam că Adina era cu siguranță străină de toată tărăşenia, că ea nu s-ar fi pretat niciodată să ia parte cu bună ştiință la acel joc infam.

Firește că îmi amintesc, îi răspunsesem lui Mandula.

Ar fi şi greu să uiți, observase el, mai ales că erai îndrăgostit lulea de fata lui Milea, pe care o vedeai mereu atârnată de gâtul împuțitului ăluia de Hodoşan.

S-o lăsăm în pace, căci nu avea cu siguranță nici un amestec în tot ce Hodoşan pusese la cale atunci, i-o întorsesem, în speranța că Mandula sesiza dorința mea de a nu prelungi discuția care îmi răscolea atât de dureroase amintiri.

N-avea? pufnise pe nări Mandula. Eu n-aş paria pe asta. Stai să vezi ce i-am auzit vorbind după plecarea ta. După ce era să-i poceşti mutra lu' Hodoşan. De ce n-ai făcut-o, chiar nu pot

să înțeleg, zău așa! O fi fost tot educația aia, de care vorbeai, motivul. Hm? Păcat, pentru că o bătaie pe cinste era tot ce mai lipsea atunci ca să iasă un lucru ca lumea.

Ce vorbeau?... îl întrebasem pe Bitang cu jumătate de gură.

Mandula hohotise iarăşi, dar ceva mai reținut. Chiar tot n-am auzit, spusese apoi, căci mai vorbiseră ei certându-se şi înainte ca Hodoşan să ridice vocea. Da' cât mai ai de gând, dragă, să-l primeşti în casă?... l-am auzit însă deodată pe Hodoşan strigând. Ți-am spus că nu la mine vine, se văicărea ea. Vine la frate-meu!... Găseşte un motiv şi dă-l afară, îi poruncea Hodoşan. Da' nu pot, mai că nu plângea fata lui Milea, părinții noştri se cunosc de mult şi… Afară cu el!... îşi ieşise din pepeni gagiul. Dacă mai vrei să te vezi cu mine, dă-l pe scări cu prima ocazie! Altfel, servus, *baby*!...

Tăcerea se aşternuse iarăşi între noi un timp. Mandula mă privea pieziş din când în când, aşteptând poate să-i mai spun şi eu câte ceva. Să nu mai vorbim despre asta, îi propusesem în cele din urmă. Eşti de acord cu mine că nu sunt decât nişte copilării?

Mandula mormăise ceva nedesluşit.

Tempi passati, măi Ilie, îl bătusem cu prefăcută veselie pe spate. Mai bine să vorbim de treburi cu adevărat interesante. Am auzit că ai fost mare revoluționar pe aici!...

Observația nu păruse să-i placă. Poate desluşise tenta uşor persiflantă a cuvintelor mele, căci nemulțumirea îi întunecase şi mai mult chipul. Eh, *mare* e un fel de a spune, îmi replicase el cu voce tărăgănată.

Păi de ce? mă arătasem nedumerit. Am aflat că tu ai condus toată răzmerița. Că ai fost un adevărat lider al muncitorimii revoltate. Înseamnă că erai cineva, dacă...

Eram pe dracu'! schimbase el tonul. Eram un biet instalator acolo, unul dintre atâția alții, cu salopeta plină de ulei cârpită-n cur. Habar n-avea lumea de mine. Alții erau cineva în fabrica aia!...

Păi nici Lech Walesa n-a fost mai mult, încercasem eu să-l flatez. Şi totuşi!...

Lasă-mă cu ăla! îmi replicase Mandula. El o fi ştiut ce face. Eu, sincer îți spun, m-am trezit în toată treaba asta ca musca-n lapte. S-a întâmplat să fie, altă explicație nu găsesc.

Hai, că devine interesantă chestia! exclamasem eu. Cum aşa?

Curiozitatea îmi era dublată de o uimire la fel de mare. Să piardă Ilie Mandula prilejul să se umfle în pene înaintea mea cu ceea ce devenise el peste noapte în O.M.? Să nu fie sensibil la aprecierile mele admirative pe care niciodată în trecut nu le putuse obține? Ceva nu era în regulă. Ori omul se schimbase în cei douăzeci de ani de când nu-l mai văzusem, lucru puțin probabil, ori îl încercau ascunse regrete pentru cele săvârşite atunci şi, poate, de atunci încoace.

El se întorsese spre mine privindu-mă cu reproş. Vezi, mă' Saramâna, părea să-mi zică, tu ți-ai cam ținut gura aproape tot timpul, iar pe mine mă împingi să mă destăinuiesc ca o babă la spovedanie!

Mă simțisem stânjenit şi îmi abătusem privirea spre suprafața tot mai agitată a lacului. Nişte nori acoperiseră soarele şi apa se făcuse neagră ca păcura. La țărm, ea intra în frapant contrast cu sarea cristalizată ce marca, şerpuind albă, conturul acestuia. Salinitatea crescută a solului împiedica plantele să crească prea aproape de buza fostei prăpăstii. De altfel, pământul se întărise aici ca betonul. Abia la câțiva metri depărtare se ridicau primele buruieni sfrijite şi câteva răzlețe fire de iarbă, pentru ca, mult îndărătul lor numai, să se înalțe

zidul vegetației înalte, ce foşnea şi se apleca tot mai tare sub rafalele de vânt.

Când îl auzisem pe Ilie Mandula dregându-şi vocea pentru a vorbi, fusesem atât de surprins, încât îmi venea să-mi țin respirația, ca în momentul premergător unui fapt important. Rămăsesem cu privirile ațintite spre lac, pentru ca nu cumva, întorcându-mi-le spre dânsul, să citească în ele ceva care să-i diminueze dorința de a-şi descărca sufletul. Apa împingea şiruri de valuri cu crestele înspumate în direcția noastră. Unele ni se prelingeau până aproape de tălpile încălțărilor.

Ieşisem de la lucru în ziua aia de decembrie, începuse Mandula să-şi rostească rar cuvintele. Pe poarta mare, cea de lângă podul de peste Mureş, ca totdeauna. Ca să mă îndrept în josul râului spre casa micuță de la marginea coloniei muncitoreşti unde mă aştepta țiitoarea mea, o văduvă ce nu-mi lua chirie, fiindcă mă dovedisem a fi bun la pat. Bani pentru mâncare trebuia să-i dau însă, dacă voiam să-mi umple blidul cu o fiertură caldă la întoarcerea din schimb. Şi mă gândeam cu jind la fiertura aia mergând zgribulit, fiindcă pe lângă Mureş trage iarna a' dracului. Chiar lângă poartă, când ieşisem, am observat eu o maşină neagră cu geamuri fumurii, parcată puțin într-o parte, da' nu i-am dat nici o atenție. Maşini tot veneau şi plecau cu duiumul din acel loc. Numai că maşina aia a început să se mişte în urma mea şi, cu cât mă depărtam de fabrică, cu atât venea mai aproape!...

Mandula se oprise, poate întrebându-se dacă îl ascultam, într-atât păream de preocupat să văd pregătirile de furtună din jur. Deasupra Măgurei începuse să se înalțe un zid compact de nori negri. Vântul ridica în depărtare, de pe străzile oraşului, hârtii şi pungi de plastic, aruncându-le în apă, sau purtându-le deasupra noastră spre o altă destinație. Bitangul intuise că eram

numai urechi, căci inspirase adânc aerul răscolit, ca şi cum din el şi-ar fi tras energia, şi îşi continuase povestea.

La un moment dat am stat locului să văd ce naiba e cu maşina aia. Maşina a stat şi ea. Uşa din faţă s-a deschis şi şoferul, înţolit la costum cu cravată, a ieşit cu două perii în mână, s-a aplecat înaintea mea şi a început să-mi facă pantofii. Nu-ţi ascund, fratele meu alb, că am rămas cu gura căscată de mirare. Pantofii mei erau într-adevăr plini de praf, că tocmai reparasem ceva la cuptoarele de calcinare, da' nici chiar aşa!... Închipuie-ţi numai, să coboare unul dintr-un *Merţan* negru cu număr mic şi, tam-nesam, să-ţi şteargă pantofii în mijlocul drumului!... Apoi omul a deschis uşa din spate a maşinii şi m-a poftit cu tot respectul înăuntru. Eu m-am codit să mă urc, m-am şi tras îndărăt, cu toate că nu sunt fricos, asta o ştii şi tu, da' mă gândeam că cine ştie unde aveau de gând să mă ducă, lucru curat nu mi se părea în niciun caz. Şi pe când mă lăsam eu îmbiat de şoferul care mai că nu mă împingea cu de-a sila înăuntru, am văzut în interior un alt tip făcându-mi semn cu mâna, apoi l-am şi auzit zicând: Intră, intră fără frică, tovarăşe Mandula! Hai să stăm puţin de vorbă, că te ducem noi după aia acasă. Când am auzit că voiau să mă ducă acasă şi nu în altă parte, mi-a mai venit inima la loc şi m-am urcat. Da' m-am aşezat aşa, mai mult pe o bucă a curului, lipit de uşă, gata să sar afară la o adică.

Atunci l-am văzut mai bine pe omul dinăuntru, un individ ras în cap, îmbrăcat într-o haină lungă de piele neagră. Semăna bucăţică tăiată cu un artist american, de tot juca el în roluri de ofiţeri nazişti în filmele lor. Şerban, s-a recomandat, întinzându-mi mâna, în timp ce maşina se urnea cu încetineală de melc, ca să oprească iarăşi, nu mult mai departe, într-un loc ferit. Nu vă grăbiţi, nu-i aşa, tovarăşe Mandula? mi-a vorbit iarăşi nazistul, cum am început să-i zic în gând. Da' cine

sunteți dumneavoastră, dacă nu vă supărați? l-am întrebat eu mânat de curiozitate, şi de oarecare teamă încă, recunosc. Ți-am spus, tovarăşe Mandula, mi-a vorbit ăla iarăşi, cu o voce foarte binevoitoare: Şerban. Colonel Şerban.

Securitatea!... mi-a trecut atunci prin cap. Şi pe loc am început să mă gândesc la ce făcusem sau nu făcusem în ultimul timp. Mi-am amintit că scosesem din fabrică, cu puțină vreme în urmă, pe furiş, vreo două tuburi cu vopsea, ca să dau cu ea înainte de sărbători pe perete în bucătărie. Că îi promisesem asta de multă vreme Maricicăi mele. Da' pentru atâta lucru să mă înşface Securitatea?...

Omul a citit parcă în mine ca prin sticlă. Şi s-a veselit. Da, Securitatea suntem, a spus, da' nu te pierde cu firea, că nimic rău nu ți se va întâmpla. Dimpotrivă. Că te ştiu băiat deştept!...

Mă ştia!... Auzi, dom'le, mi-am zis. Ei, uite că poate totuşi eram cineva, fără să am habar!

Mandula se oprise din vorbă, fiindcă simțise nevoia să-şi însoțească ultima observație cu un mic hohot de râs. Îmi dă mâna să râd acum, comentase el imediat după aceea, da' atunci, dacă mi-ai fi înfipt un ac în cur, picătură de sânge n-ar fi curs din mine!... Râsesem la rândul meu, reținut, şi pentru prima oară de la începutul poveştii aceleia îl privisem în față, convins de-acum că Mandula nu-şi va întrerupe relatarea. De altfel, o continuase curând, privind cu îngrijorare cerul împânzit de-a binelea cu nori. Ca nişte mormăituri înfundate se făcuseră auzite primele tunete ale furtunii ce sta să înceapă.

Uite ce e, mi-a zis chelosul, peste câteva zile va izbucni şi aici revoluția!

Ce drac de revoluție? mă gândisem eu numaidecât. O fi vreo altă gogoriță de-a lu' nea Nicu. Că el, de când îl ştiam, tot fixul ăsta cu revoluția îl avea, şi se bătea întruna în piept că e cel mai revoluționar dintre toți.

Nu, nu, mi-a întrerupt gândul celălalt. Asta va fi o revoluție anticeauşistă!...

Ce? am sărit eu ca ars. Revoluție anticeauşistă? Păi nici să gândeşti n-aveai voie la aşa ceva, dacă nu ți s-a urât cu binele. N-aveam deloc chef să-mi deschid cu mâna mea uşa pârnaiei de la Gherla.

Omul de lângă mine s-a veselit iarăşi. Nu te speria, tovarăşe Mandula. Facem revoluția şi gata. O facem şi aici. Îi dăm caracter de masă, adică legitimitate, cum s-ar spune. Că altfel lumea, căreia a început să-i miroase bine a sânge, o să-i zică lovitură de palat sau mai ştiu eu cum, şi o să se întoarcă împotriva noastră. O facem peste tot. Aici e loc bun. Mediu muncitoresc… Iar lu' Pingelică o să-i tragem frumuşel un picior în spate. Şi omul a gâlgâit în fundul gâtlejului, aşa ca un bunic ce-şi termină povestea cu zmeii trecuți pe sub ascuțişul sabiei.

Bine, am zis cu glas aproape pierit, şi cine o să vină în locul lui?

Noi, mi-a spus fără şovăială omul de lângă mine. Noi şi ai noştri.

Şi totuşi, n-o puteți face fără atâta zarvă? l-am întrebat, având şi eu habar ce înseamnă o revoluție. N-am dormit, se pare, când ne-au vorbit despre aşa ceva la şcoală.

Zarva e de ochii lumii, ți-am mai explicat, m-a lămurit individul.

Aha, am început eu să pricep. Şi ziceți că vreți să o faceți şi aici. Foarte bine! Da' ce treabă am eu cu asta?

Treaba e, mi-a spus omul meu, că aici ai s-o conduci dumneata.

Eu? aproape că am sărit în sus. De ce eu?...

Da, dumneata, a întărit nazistul. Pentru că aşa am hotărât noi. Bineînțeles, n-o să te lăsăm singur. Ne vom afla în

punctele-cheie, ca de obicei! Mare lucru n-ar fi. Când o să înceapă, o să vorbeşti lumii. Şi după ce o să se încălzească bine, o pui să-şi descarce energia.

Şi, totuşi, de ce eu? am stăruit să-mi explice mai limpede chelosul.

Pentru că eşti plin de ură, de aia!... mi-a răspuns. Îți dă ura pe dinafară. Şi ai să le-o transmiți şi celorlalți. Numai cu astfel de persoane putem face treabă. Te avem de mult în vedere. Unde mai pui că-ți dăm dezlegare să te răfuieşti cu cei cărora le porți sâmbetele pe aici! Şi îmi făcuse semn cu ochiul, de parcă ar fi ştiut pe cine aveam pică, eu şi alții ca mine, prin partea locului. E inclus în scenariu, a adăugat, lucru pe care, nu-ți ascund, numai după multă vreme l-am înțeles.

Bine, dar ce-o să le spun oamenilor? am întrebat cu disperare. Că nu le prea aveam eu cu vorbitul. De asta îmi era mie înainte de toate.

Nici o grijă, că o să ai ce le spune, m-a liniştit celălalt. Ai să vezi că o să-ți umble gura ca melița!

M-am lăsat pentru prima oară pe spătarul banchetei maşinii uimit. Şi neliniştit, fireşte. Că n-am să mă descurc cu vorbitul, nu din altă cauză. Da' ăla poate ştia mai bine ce zace în mine!... Iar omul, parcă ascultându-mi gândul, dădea din cap că aşa stăteau lucrurile.

Şi dacă nu iese?!... m-am cutremurat deodată.

Ba iese, mi-a întors-o chelosul. Iese peste tot. Mai cu pierderi colaterale, da' iese. Avem grijă noi! Suntem singurii în stare să ne păstrăm capul pe umeri!... Ai avut ocazia să vezi o explozie dirijată? Ei, ca acolo, o să cadă exact ce vrem noi. Restul o să rămână în picioare. Ascultă de mine, că sunt de meserie. Şi a scos un râs de ziceai că-i scheunat de câine sau cam aşa ceva.

Da' ce-s alea pierderi colaterale? îmi rămăsese mie în cap zisa lui.

Tipul contenise brusc din râs. Pierderi colaterale?... Eh, ca să câştigi, mai trebuie să şi pierzi. Sunt unii care ţin morţiş să iasă în bătaia puştii. Atunci îşi asumă un risc, nu-i aşa?... Nu e vina noastră. E numai şi numai vina lor! Da' aici n-o să fie cazul.

Chestia asta m-a mai liniştit, deşi nu eram cu totul lămurit despre ce era vorba. De altfel, începusem să-mi fac şi eu unele socoteli. Dacă tot mă băgam în treaba aia, poate îmi pica şi mie ceva!...

Bineînţeles, a răspuns gândului meu cel de lângă mine. Vei ajunge cineva.

Unde, aici în O.M.? l-am întrebat. Ceva p…ă pe la fabrică ori la primărie?... Că în altă parte…

Nuu!... Sus! Mult mai sus, a venit răspunsul ăluia, aşa ca un ecou. Şi o să ai la dispoziţie casă, maşină, tot ce unul ca tine şi-ar putea dori. Înţelegem să ne răsplătim ca lumea oamenii când batem palma, ce crezi? Numai să se aşeze puţin lucrurile!…

Măi, să fie! îmi spusesem. Dacă aşa stă treaba, chiar că merită să-mi pun capul în joc!

Interesant! mă găsisem să observ, profitând de o pauză ceva mai mare în relatarea lui Ilie Mandula, cu un ochi la el şi cu altul la cerul pe care se buluceau norii întunecoşi.

Interesant?... îşi dezvelise interlocutorul meu, zâmbind strâmb, o parte a danturii surprinzător de îngrijite. Stai să vezi ce e cu adevărat interesant. Interesant mai ales mi se pare, nu-ţi ascund, fratele meu alb, că, după un scurt răstimp de grijă şi frământare, au început să-mi apară în somn, noapte de noapte aproape, toate câte ţi le-am înşirat până acum… Cum mă vezi

şi cum te văd. Limpezi ca lumina zilei. Numai ce puneam geană peste geană, că mi se şi iveau înainte. Îţi vine să crezi?... Da' de fiecare dată, în visele care nu-mi mai dădeau pace, fie se lua, fie se adăuga ceva pătăraniei ăsteia. Aşa că mi s-a făcut o harababură-n cap, de o bună bucată de vreme după aia n-am izbutit să reînnod, cât de cât măcar, şirul celor petrecute. Iar peste zi umblam hăbăuc, ca un om bolnav. Şi până la urmă, după ce mi-a fost dat să-mi mai vin în fire, am reîncropit eu povestea, da', te rog să mă crezi, nu bag mâna în foc că toate câte ţi le-am spus sunt adevăr adevărat sau poate numai arătanii ale unei minţi tehuite! De-aia n-am cutezat s-o istorisesc altora, nici măcar Maricicăi mele, ca nu cumva, tot încurcând treburile, vorbind azi într-un fel, mâine poate într-alt fel, să gândească femeia c-oi fi sărit de pe fix. Că şi aşa mă privea ciudat şi mă îndemna s-o las mai domol cu băutura, văzându-mă mai mereu mahmur… Iar ţie nu ştiu ce m-a apucat, zău îţi spun, pe neaşteptate aici întâlnindu-te, să ţi-o povestesc... Că te aveam cândva la rânză, îţi aminteşti? Da' vremurile alea s-au dus şi, uite, să mă ia naiba dacă nu m-am bucurat când te-am văzut!...

Ultimele cuvinte Mandula le rostise printre tunetele ce se dezlănţuiseră cu toată forţa, amplificate ca într-o cutie de rezonanţă de dealurile din jur. Lumina fulgerelor intrase parcă în dialog cu propria imagine reflectată de apa lacului. Primele picături de ploaie, mari, grele, veniseră purtate de vânt, iar suprafaţa acesteia se împânzise cu o sumedenie de cerculeţe concentrice.

Vino, mă luase de braţ Mandula ridicându-se, te conduc eu la hotel. Maşina mă aşteaptă ceva mai încolo, în prima stradă.

XVII

După a doua solicitare de a mă prezenta la sediul miliției din O.M., Lampi s-a hotărât să intervină. L-a contactat inițial pe Oprița, într-un loc ferit, făcând să pară că întâlnirea lor era absolut întâmplătoare, căci în fabrica aceea parcă şi pereții aveau ochi şi urechi. L-a întrebat dacă, din punctul său de vedere, aş putea fi trasă la răspundere pentru faptul că l-am adus pe monsieur G. la noi în condițiile ştiute. În nici un caz, în mod normal, a fost răspunsul lui Oprița. M-aş fi făcut vinovată, să zicem, de favorizarea infractorului ori de obstrucționarea actului de justiție, numai dacă lui monsieur G. i s-ar fi impus prin sentință judecătorească domiciliu forțat ori interdicția de părăsire a localității, urmare a declanşării unei anchete penale. Or, nu fusese cazul. Aşa spunea legea. În ce măsură se respecta însă legea, asta era o altă poveste. Urmărirea sa pe ascuns nu era treaba mea, nici măcar a lui. Era treaba urmăritorilor.

Ceva mai sigur pe sine, Lampi s-a dus la regiune, îl cunoştea personal pe primul secretar, din fericire fabrica mergea bine, ceea ce îi atrăsese unanime aprecieri. Acesta a spus să stea liniştit, că organele, vorba sa, îşi vedeau şi ele de atribuții, dar că se va interesa totuşi, pentru a încerca să pună lucrurile la punct. Însă de încă o chemare la sediul miliției din O.M. tot am mai avut parte.

Individa ce răspundea la numele Olimpia m-a primit de această dată cu maximă amabilitate, până şi biroul în care urma să conversăm fusese schimbat cu altul, mult mai bine aranjat. Chiar ea se exprimase din capul locului aşa, că mă

invitase neoficial la o conversație, la un fel de întâlnire de rămas-bun, fără alte declarații, fără formalități. Nici nu se mai așezase la masă înaintea mea, ca în întâlnirile anterioare, ci luase loc alături de mine pe o canapea. Cine ne-ar fi văzut, ar fi zis că suntem două prietene stând la taclale. Fuseserăm servite cu cafea. Ea fuma țigară de la țigară.

După un schimb de cuvinte fără importanță, partenera mea de conversație, ca s-o numesc și eu așa, mi-a mărturisit, cu ușoară mâhnire, că îi pare rău de faptul că în întâlnirile anterioare nu s-a făcut tocmai bine înțeleasă, că nu m-a putut determina să sesizez atitudinea ei mai mult decât binevoitoare. Probabil fiindcă n-am mai trăit experiențe similare pentru a putea face diferența. A mai mărturisit că anchetarea persoanei mele i-a fost impusă de alții, dacă ar fi fost după dânsa m-ar fi lăsat în pace, atât de evidentă i se părea, după cercetările preliminare, totala mea nevinovăție. Și, totuși, nu regreta că m-a întâlnit, chiar și în aceste condiții, fiindcă a putut cunoaște o persoană atât de distinsă ca mine etc. etc.

Trebuie să recunosc că aceste destăinuiri mi-au diminuat mult crisparea din momentul venirii, încât am acceptat un schimb de păreri cu această Olimpia, cu toate că plecarea de acolo, pe care mi-o doream cât mai grabnică, urma să mai întârzie puțin.

Apoi discuția a alunecat pe nesimțite în altă direcție, asta apropo de utilitatea ei și a altora ca dânsa în lumea în care trăim. Doamnă Milea, îmi spusese la un moment dat, sesizasem că renunțase la apelativul ***tovarășă****, cred că sunteți de acord cu mine că un nou regim, cum este al nostru, trebuie să-și ia toate măsurile pentru a asigura ireversibilitatea procesului de transformare socială pe care reprezentanții lui l-au inițiat. Ram-pam-pam!... Așa îmi sunau cuvintele sale în urechi. Peste tot în lume, a continuat ea, privindu-mă insistent, cu o*

înverşunare de cominternistă fanatizată, în indiferent ce perioadă istorică, s-a întâmplat la fel! Puteți să mă contraziceți şi vă voi demonstra că vorbele mele nu sunt fără acoperire!...

I-am răspuns că nu doream câtuşi de puțin să o contrazic. Dar i-am amintit de un postulat ce mi-a rămas în minte de la cursurile de sociologie ale profesorului Michaud de la Grenoble, o somitate în materie, le-am frecventat din pură curiozitate, conform căruia orice acțiune îşi are în mod obligatoriu reacțiunea sa. Principiul pendulului. Nimic nu poate împiedica pendulul, la capătul cursei sale, să oscileze în sens opus.

A fost de acord cu mine, dar a completat cu observația că oscilația poate fi atenuată, dacă nu pe deplin oprită. Şi a mai spus că ei, adică ea şi alții ca dânsa, tocmai cu asta se ocupă!... Am întrebat-o uşor ironic, că uneori nu-mi pot ține limba în frâu, dacă e convinsă că o vor scoate la capăt. Mi-a răspuns că da şi, poate iritată de tonul meu, a mai scăpat câteva cuvinte pe care nu le-am putut înțelege. A spus că le-a mai reuşit această experiență!...

Voiam să cer explicații, dar m-am lăsat păgubaşă. La ce mi-ar fi folosit? Şi apoi, dorința de a mă vedea cât mai curând plecată nu mi se diminuase. Dimpotrivă. Aşa că i-am îngăduit să continue cu ceea ce mai avea să-mi zică, fără a interveni. Uite, îmi spuneam, că instituția aceea de tristă faimă pe care o reprezenta şi a cărei necesitate încercase să o justifice, nu este doar o adunătură de grobieni ştiind numai să bată cu pumnul în masă, să-ți smulgă declarații şi să te împroaşte cu amenințări. Şi totuşi, în finalul discuției noastre, interlocutoarea mea a ținut parcă să mă contrazică. Cu care ocazie mi-am dat seama ce scop avusese a treia mea chemare.

Sigur, ajunsese la un moment dat să afirme, formal răspundem şi în faţa organelor locale de partid, ba chiar primim indicaţii din partea lor, totuşi nu cunoaştem, de facto, decât o singură subordonare, aceea faţă de forurile noastre ierarhic superioare. Pe linie ierarhică ne primim misiunile şi pe aceeaşi linie raportăm îndeplinirea lor. Nimeni din afară, decât poate la cel mai înalt nivel, nu ne poate impune cum să procedăm şi nici să ne ceară socoteală pentru deciziile luate. Aşa că, dacă pe lista celor propuşi recent pentru a fi distinşi cu Ordinul Muncii, de pildă, pe care se află şi soţul dumneavoastră, ştiaţi asta?, ce trece în mod obligatoriu prin mâna noastră, în dreptul numelui său ar apare doar un mic semn de întrebare, ori unul de exclamare, ori un simplu x, nimeni n-ar cuteza să dea curs propunerii, până la elucidarea rostului acelui semn. Elucidare care s-ar putea amâna sine die!... Toată discuţia se termina, aşadar, cu o ameninţare voalată!... Sângele apă nu se face, mi-am zis, înainte de plecare, iar ea a zâmbit acru, de parcă ar fi ghicit ce gândeam.

Dora citea în această zi ceva mai poticnit şi revenea adeseori corectându-şi traducerea, se pare că din pricina unora din frazele ceva mai lungi, ori poate mai greu inteligibile pentru o persoană ne-familiarizată cu realitatea pe care textul o evoca. Fiindcă după furtuna din ajun vremea rămăsese posomorâtă şi pentru că lumina răspândită prin fereastra ale cărei storuri fuseseră complet ridicate era insuficientă totuşi, Dora aprinsese lampa de birou şi se aşezase astfel pe patul îngust, încât să poată orienta fascicolul de raze al acesteia asupra caietului ţinut pe genunchi. Stătea rezemată de perete cu o pernă la spate, exact sub portretul Alexandrei Milea, înfăţişând-o pe tânăra femeie zâmbind fericită, cu deplină încredere într-un viitor senin. Dora nu mai purta halatul bunicii

sale, îmbrăcase o bluză ale cărei poale şi le înnodase sub sâni, lăsându-şi vederii pântecele bronzat, şi nişte blugi tăiaţi în dreptul genunchilor. Se fardase discret, iar părul şi-l prinsese cu o agrafă mare, cumva într-o parte, fapt ce îi permitea să se sprijine cu ceafa de perete când îşi întrerupea lectura şi mă cerceta lung, pentru a constata probabil efectul celor citite asupra mea. Cu ocazia uneia din aceste întreruperi îmi explicase că din acel caiet, ultimul pare-se, citise anterior foarte puţin, deoarece, comparativ cu celelalte, nu i se păruse tocmai interesant. În schimb mie, presupunea, fragmentele ce urmau, cu deosebire, îmi puteau oferi o mulţime de sugestii.

Nu semăna deloc cu Hodoşan, îmi spuneam privind-o. Parcă n-ar fi fost a lui. Cu mama ei semăna oarecum. Dar mult mai bine aducea cu o persoană întâlnită de mine cândva, căreia însă, în pofida eforturilor, nu-i puteam găsi locul în trecutele mele experienţe. Nu era prima oară când memoria îmi făcea figuri de o vreme încoace, şi mă tot întrebam dacă nu cumva trebuia să mă îngrijorez din acest motiv. Interesant a fost că, atunci când mă plânsesem Olimpiei din pricina asta, ea începuse să râdă cu poftă, fără a-mi explica apoi, în pofida insistenţei mele, motivul subitei sale veselii.

Despre Hodoşan, Mandula îmi spusese mai multe lucruri, după ce ne refugiaserăm din calea naturii dezlănţuite în holul hotelului. Nu înainte ca Bitangul să găsească un adăpost maşinii, pentru a nu-i fi pişcată, cum zicea, de grindină. Se udase de-a binelea, voisem să-l invit sus în cameră şi să-i ofer o cămaşă uscată, dar el refuzase, cu acelaşi gest de lehamite pe care i-l remarcasem şi pe malul lacului. Câte ploi n-am avut eu de îndurat la viaţa mea!... rostise cu amărăciune. Ce mai contează una.

M-am urcat în bena unei autobasculante, continuase el ceea ce începuse să-mi relateze în drum spre hotel, îndată ce se

tolănise pe jumătate într-un fotoliu desfundat, învelit cu o husă intens cenuşie în dreptul mâinilor şi capului ocupantului său. Cineva, un individ aflat pe fază, răsărit dracu' ştie de unde, că nu-l mai văzusem, a scos la iveală o portavoce, indicându-mi prin semne cum să o folosesc. Apoi, de sus, am mai observat nişte băgători de seamă ce se plimbau de colo până colo, dar nu mi-am bătut capul cu ei. În fața porții principale se strânsese o mulțime de oameni, cărora am început fără întârziere să le vorbesc. Ce le-am spus, nici să mă tai nu mai ştiu. Parcă vorbea altul în mine, iar eu doar dădeam glas cuvintelor lui. Oamenii erau foarte atenți şi mă aprobau cu strigăte ori aplauze. Uneori spuneam ceva care le stârnea furia, încât izbucneau în huiduieli şi înjurături. Arătau cu pumnii strânşi spre ferestrele birourilor, dar acolo, cum aveam să constatăm curând, țipenie de om nu mai rămăsese, toți se împrăştiaseră unde au văzut cu doi ochi. Mă aşteptam să apară miliția, armata, mai ştiu eu cine!... Să mă înşface şi să mă ducă la pârnaie. Nu ne-a deranjat nici naiba. Puteam să facem ce voiam şi asta a dat tuturor un curaj nebun! În schimb a apărut Hodoşan…

Mandula se întrerupsese, pufnind cu dispreț. L-ai văzut cum arată în ultimul timp? mă întrebase el cu un zâmbet strâmb. E o huidumă de om, pe cât de înalt, pe atât de gras, cu o chelie în cap cât talpa pantofului meu. Dacă îl mai ții minte pe taică-su, fostul doctor Hodoşan de la circa de pe Memorandumului, adăugase, ei bine, omul nostru arată fix la fel. A făcut şi el medicina şi, pe vremea când încă o ținea pe fata lui Milea, a ajuns medic la cabinetul de întreprindere, aflat înaintea porții mari a fabricii, cum priveşti spre interior, pe stânga.

Ştiu unde se găseşte, spusesem, că mă ducea pe vremuri tata la cabinetul stomatologic acolo. Unde se afla o doctoriță căreia el mă îndemnase să-i spun tanti Jana…

Întocmai, întocmai! confirmase cu oarecare veselie Mandula. De la dânsa am învățat eu să-mi întrețin dinții. Că pe când eram la profesională ne duceau periodic cu rândul, doi câte doi, să ne caute la dinți doamna Jana. E unul din lucrurile bune pe care le-am deprins pe vremea aceea. Ni se dădeau gratuit periuță şi pastă de dinți, primul tub țin minte că l-am mâncat, fiindcă mirosea a bomboane din alea iuți. Prost puteam să mai fiu, adăugase Mandula, pufnind iarăşi scurt pe nări.

Prin urmare, continuase el, peste puțin timp a apărut Hodoşan numai în halat şi cu chestia aia de-o țin doctorii pe după cap. Pe care numai se prefăcea, cred, c-o foloseşte, fiindcă era un habarnist. Postul de la cabinetul fabricii l-a ocupat cu ajutorul lu' socru-său, ăsta având mare trecere peste tot. L-au decorat comuniştii de vreo două ori şi era vorba că-l transferă director la Govora, fabrică nouă, numai că, nu ştiu de ce, n-a vrut. Da' Hodoşan era o loază. Îl găseai mereu la clubul muncitoresc jucând biliard în timpul programului de consultații. Şi mai dădea zile de concediu medical pe țigări *Kent*. Câte zile voiai, atâtea *Kent*-uri trebuia să-i aduci. Ca să te trimită la spital mai plusai cu o palincă, două. Duhnea şi atunci a băutură, l-am simțit imediat ce s-a urcat gâfâind, împins de nişte oameni, în bena autobasculantei, alături de mine. Mi-a luat aproape cu de-a sila portavocea din mână şi a început să răcnească: Oameni buni! Creştinilor!... Dumnezeu a dat să prindem aceste zile în care dictatura a căzut! Să ne rugăm, oameni buni, în genunchi, toți în genunchi!... Să mulțumim lui Dumnezeu!... Oamenii n-au avut încotro şi au îngenuncheat în mâzga aia albicioasă de pe platoul din fața porții principale. S-a rostit *Tatăl nostru*. L-a spus un preot unit, ce lucra contabil la fabrică. Preotul ortodox, deşi de față erau aproape toți enoriaşii săi, nu ne onorase cu prezența. Când s-au ridicat iarăşi în picioare, toți revoluționarii mei aveau pete mari, albe, pe

pantaloni în dreptul genunchilor. Vreo doi ani după aia, unii şi le pictau intenționat pe pantaloni, la câte o adunare electorală, mai ales.

Când s-a dat jos din benă, tot aşa, sprijinit de câțiva oameni, Hodoşan s-a spart, nu ştiu cum, în palmă. Când a văzut că sângerează, a ridicat spre mulțime mâna înroşită de sânge, iar aceasta a izbucnit în strigăte mânioase, de parcă Hodoşan s-ar fi rănit într-o încăierare cu duşmanii ei. Cineva de pe margine s-a găsit să-l fotografieze, iar fotografia a apărut într-o revistă cu explicația dedesubt: *Revolta halatelor albe!* Ca să-ți dai seama!... Iar mai târziu Hodoşan al nostru s-a lăsat de medicină şi s-a făcut politician. A schimbat vreo trei partide până acum!...

Nu îmi pari prea atent astăzi, ridicase Dora spre mine ochii. Sunt atent, cum să nu, o asigurasem, dar tocmai mi-au trecut, cu totul involuntar, nişte gânduri prin minte. De aceea poate că… Şi la ce te gândeai, dacă nu te superi? îmi zâmbise ea cochetă. Mă gândeam, îi mărturisisem, la cele povestite ieri de cineva despre tatăl tău. A, făcuse ea dezamăgită. Ți-ai şi găsit la cine să te gândeşti! Şi mă mai gândeam, adăugasem repede, că nu semeni deloc cu dânsul… Da? Şi cu cine seamăn, totuşi? mă întrebase, cu zâmbetul revenit pe buze. Aduci întrucâtva cu mama ta, îi răspunsesem, dar semeni mult mai mult cu o fată pe care am văzut-o cândva… De mult… Nu mai ştiu unde… Poate în vis şi eu!...

În vis!... prinsese ea din zbor ideea. Apoi începuse să declame: *Mi-e ziua noapte, cât n-o să te vadă, / Şi noaptea zi, când visul mi te-arată.* Mă privise întrebător. Tot Shakespeare, magistre, spusese, văzând că ezitam să recunosc textul.

Stătuse după aceea o vreme cu privirea pierdută în gol, în timp ce zâmbetul i se ştergea încetul cu încetul de pe chip. În

cele din urmă îşi scuturase capul, ca şi cum ar fi vrut să alunge un gând care nu-i dădea pace, încât agrafa părului, intrând în contact cu peretele, i se desfăcuse. Părul i se revărsase pe umăr. Mă privise provocator, de parcă ar fi aşteptat să mă ofer să-i prind agrafa la loc. Asta ar fi însemnat să mă aplec asupra sa… Dacă mama ei s-ar fi pretat la un asemenea joc, la timpul său, m-ar fi făcut fericit, mă gândisem instantaneu.

Văzând că rămăsesem impasibil, fata respirase de câteva ori mai adânc. Apoi păruse brusc preocupată de altceva. Îşi vârâse cu greutate mâna în unul din buzunarele blugilor strâmţi şi scosese de acolo un pachețel cu gumă de mestecat. Îl rupsese la unul din capete, îl scuturase cu gestul unui fumător ce doreşte să-ţi ofere o ţigară şi mă îmbiase: Serveşte!

Nu, mulţumesc, refuzasem, nu obişnuiesc…

Haide, insistase ea. E americană. Pe bune!...

Nu, te rog, îi dădusem delicat mâna, ce emana un parfum fin, la o parte. Îmi provoacă hiperaciditate gastrică. Am rămas cu acest cusur încă din anii studenţiei…

Crezusem că mă va privi cu disprețul afişat în genere de cei tineri, auzind de metehnele indivizilor mai vârstnici. Fata mă scrutase mai degrabă cu compătimire, dar nu ezitase să-şi scoată sieşi o lamă, o desfăcuse din staniol şi şi-o vârâse în gură întreagă. Apoi mototolise ambalajul şi îl aruncase cu o dexteritate remarcabilă în micul coş de hârtii de lângă uşă. Probabil nu o făcea pentru prima oară.

…Pe monsieur G. l-au ridicat câteva zile mai târziu. Vă luaţi strictul necesar cu dumneavoastră, îl sfătuise unul din tinerii ce descinseseră dintr-o ***Pobedă*** *cenuşie. Îmi amintesc figura lui disperată, ochii ce îi înotau în lacrimi şi mi se rupea sufletul văzând cum pleacă gârbovit, ca un condamnat la*

galere. Lampi a ieşit după el îmbărbătându-l, zicându-i că totul se va rezolva, că se va interesa el, eu nu am putut, am fugit sus în camera mea, m-am trântit pe pat şi am izbucnit în plâns ca o nebună. Mă simţeam atât de neputincioasă, atât de neajutorată, încât am început să mă rog. Ceea ce nu mai făcusem din momentele premergătoare morţii bunicului meu.

Lampi s-a interesat în zilele următoare unde putea fi, dar mi-a spus că l-ar fi sfătuit cineva cu destul de înalte relaţii să se calmeze, să-şi vadă de ale lui, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, că poate nu e el dracul aşa de negru cum pare.

Şi chiar n-a fost, fiindcă peste o săptămână şi ceva ne-am trezit cu monsieur G. înapoi, adus de aceeaşi maşină care îl luase. Era numai un zâmbet de bucuros că ne revedea, iar eu m-am repezit şi l-am acoperit de sărutări, până şi mâinile i le-am sărutat bietului om.

Apoi curând mi-am dat seama că monsieur G. parcă nu mai era acelaşi. În primul rând ne surprinsese refuzul său categoric de a ne vorbi despre ce i se întâmplase după plecare. Lucru de înţeles, mi-am spus, la urma urmei. I s-o fi impus omului să tacă din gură, că altfel nu ştiu ce şi nu ştiu cum. Ameninţări. Că şi mie mi se atrăsese atenţia să nu divulg nimic din cele discutate în timpul anchetei. Şi totuşi, intuiam că în monsieur G. se petrecuse o schimbare mult mai profundă decât aceea care îl făcea să ţină cu tenacitate legământul tăcerii. Începuse să se ferească de noi, să stea mai mult în camera lui la demisol… Nu mai participa la discuţiile noastre, parcă nici nu mai voia să ne audă vorbind. Apoi constatase că e bolnav, că e necesar să ţină regim, cerând cu toată umilinţa să-i fie servită masa de prânz în camera sa. Pentru ca, în cele din urmă, după o vizibilă frământare intimă, să ne spună: Dragii mei, aţi făcut multe pentru mine! N-am cuvinte să vă mulţumesc pentru câte aţi făcut. Alexăndriţa, mă privise

rugător, cu mâinile împreunate, te rog să mă înțelegi, să nu mi-o iei în nume de rău! Trebuie să plec. Unde, la Târgovişte? l-am întrebat uimită. Nu credeți că acolo e şi mai… Nu, nu, nu, m-a întrerupt el cu spaimă. Aici undeva, în oraş. Roagă-l pe soțul tău să-mi găsească o cameră, oricât de modestă. Alexăndrița, a adăugat, tot ai vrut tu să-ți aduci mama şi sora lângă tine. Cred că ar fi timpul să o faci!... Acesta va fi şi pretextul, credibil, al plecării mele de la voi…Că nu mai aveți loc pentru mine, din moment ce a devenit absolut necesar să-ți aduci mama bătrână şi sora bolnavă aici!...

Îmi dădeam seama că monsieur G. avea motive întemeiate să ne ceară să fim de acord cu plecarea lui. Aşa că, după mai multe zile de frământări, răstimp în care el n-a contenit cu rugămintea de a-l lăsa să plece, cu inima strânsă i-am îndeplinit dorința.

Abia peste câțiva ani, când deținuții politici începuseră să se întoarcă la casele lor, căpătase şi monsieur G. curaj să ne spună, cu ocazia uneia din vizitele sale, ce i se întâmplase. Îi ceruseră cu insistență să divulge motivul real al plecării la Paris. Ce neînțelegeri familiale, argumentul său, acestea erau fleacuri!... Să declare ce misiune a avut în Franța! Să alcătuiască liste peste liste cu toate cunoştințele sale de acolo. Îi interesau mult cei câțiva români care colaborau la ***Radio Paris****, unde şi el, înainte de război, participase la mai multe emisiuni. Fiindcă unii se transferaseră ulterior la* ***Europa liberă*** *ori la* ***Vocea Americii****. Îi arătaseră fotografii cu indivizi pe care i-au cerut să-i recunoască. Să dea relații despre membrii marcanți ai diasporei, căci, grație numelui său, avusese liber acces pretutindeni. Fusese foarte mirat că îl supuseseră unui amănunțit examen psihiatric, fapt ce mi-a amintit de declarația mea anterioară că ar fi suferind de o pronunțată labilitate psihică. Şi, în fine, cu mirosul puşcăriei*

deja în nări, mi-a mărturisit pe şoptite, că a semnat un angajament!... Care-l obliga să raporteze tot ce vedea şi auzea, inclusiv în casa noastră!...

Apoi se auziseră paşi în dreptul uşii. Se opriseră şi, în cele din urmă, după mai multe clipe de suspans, uşa se deschisese larg. În cadrul ei apăruse Adina. Era cu desăvârşire goală. Ținea doar o carte aproape ferfeniță în mână, cu un deget strecurat între filele ei. O privisem mirat, dar fără stânjenire, la fel cum un medic îşi studiază o pacientă. Îşi conservase excepțional frumusețea fizică, întocmai ca mama sa odinioară, în pofida trecerii anilor. Era o frumusețe a feminității împlinite, aşa cum o sculptaseră grecii în marmură de Pentelic. Dând cu ochii de mine, tresărise, însă nu de ruşine, ci de teamă. Respirația îi devenise sacadată şi pleoapele ochilor începuseră să-i clipească des.

Schițasem o încercare de a mă ridica de pe scaun, când femeia dezbrăcată prinsese glas: Stai acolo, îmi strigase, nu te apropia! Am lepră!...

Tăcerea se lăsase din nou, până când fusese tulburată de o mică pocnitură. Dora, de a cărei prezență în uluiala mea uitasem, spărsese între buze un balonaş din gumă de mestecat. Nu părea câtuşi de puțin surprinsă de apariția mamei sale şi nici de starea în care ni se înfățişa. Fata rămăsese în aceeaşi poziție, sprijinită cu spatele de perete şi cu picioarele puțin adunate, pentru a propti pe ele caietul deschis. În cele din urmă, îşi ridicase cu o mişcare înceată mâna şi căutase peste umăr un buton îndărătul ei. Crezusem că e comutatorul electric al unui bec oarecare, dar se dovedise a fi butonul unei sonerii. De altfel, de jos, de la parter, se făcuse auzit prin uşa larg deschisă un țârâit lung, strident. În doar câteva secunde îşi făcuse apariția, cu respirația aproape tăiată din pricina grabei, Fräulein

Katherine. *Oh Gott!* se tânguise ea. Abia dacă m-am pus să calc nişte rufe în bucătărie. Cine ar fi crezut!... Vă rugăm să ne scuzaţi! Haideţi, doamnă, îi spusese apoi calm Adinei, să plecăm de aici.

Dar Adina nu lăsa din mână clanţa uşii, pe care o strângea spasmodic. Observasem apoi că Fräulein i-o apucase într-un fel anume şi pacienta ei dăduse în cele din urmă drumul clanţei, cu o grimasă de durere pe chip. El a omorât-o! începuse imediat după aceea Adina să strige, arătându-mă cu mâna liberă, în care ţinea cartea. El a omorât-o, repetase cu disperare. Şi a venit să mă omoare şi pe mine! Să ne omoare pe toţi!... Glasul ei se mai putuse auzi o vreme, înăbuşit, de la parter ori de la demisol, repetând obsesiv acelaşi avertisment.

Eu mâine nu voi mai fi aici, mă anunţase cu glas neutru Dora, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Ştiu, intervenisem, te duci la ore, la repetiţii… Înseamnă că nu te voi mai vedea, adăugase, parcă neauzind cuvintele mele. Tăcuse un timp, apoi îşi întorsese brusc spre mine capul: Era de vârsta mea când ai văzut-o ultima oară? Confirmasem, înclinând înnegurat fruntea. Ai iubit-o mult?... Tu n-ai fi părăsit-o, nu-i aşa? Sunt sigură că n-ai fi părăsit-o! Tu nu eşti omul acela! Tu eşti alt om!...

De unde ştii cum sunt eu, Dora? o întrebasem cu blândeţe, sesizând că vocea începuse să-i tremure.

Tu nu eşti ca alţii, rostise iarăşi cu convingere. Ca alţi bărbaţi vreau să zic. Din cei câţiva pe care i-am cunoscut mai îndeaproape în ultimii doi, trei ani, singur tu nu m-ai lăsat să înţeleg că ai dori să te culci cu mine!...

Ţi-aş putea fi tată, Dora!... îi amintisem fetei cu reproş.

Oh! Urăsc acest cuvânt! izbucnise ea, strângându-şi cu înverşunare pumnii.

La plecare, îmi abătusem paşii, cu Dora însoţindu-mă, spre micul antreu al intrării principale, nu prea folosită de cei ai casei, preferau să circule pe uşa dindărăt, unde îmi lăsasem la sosire trenciul şi umbrela ude de ploaie. Privirea îmi căzuse imediat pe oglinda cuierului, imaculată când venisem, acum acoperită de nişte cuvinte ilizibile, cu literele contorsionate, înghesuite unele în altele, scrise cu ruj. La capătul lor, mâna ce le aşternuse pe luciul oglinzii adăugase o cruce, alcătuită din două linii şerpuite. Mă oprisem ca fascinat, copleşit de amintiri dureroase. Dora nu părea să acorde însă nici o importanţă întâmplării. Ia te uită cine îmi strică mie bunătate de ruj, constatase totuşi, având aceeaşi voce tremurândă cu care încheiase discuţia noastră în camera de la etaj.

Îmi ţinuse, deşi nu voiam, trenciul spre a-l îmbrăca, iar când mă întorsesem spre ea văzusem cu surprindere că avea lacrimi în ochi. Trebuie să te revăd, îmi spusese, cuprinzându-mă cu ambele mâini. Trebuie să te revăd cu orice preţ!... Apoi se înălţase în vârful picioarelor şi îşi strivise buzele de gura mea.

Sunt prea bătrân pentru tine, Theodora, încercasem cu delicateţe să mă desfac din îmbrăţişarea sa.

Lasă-mă pe mine să decid asta, îmi răspunsese ea şi mă sărutase iarăşi.

Buzele ei erau moi şi miroseau a mentă.

XVIII

O.M. 21 aug. a.c.

Stimate Domnule Inginer,

Mi-am luat permisiunea de a Vă scrie aceste rânduri pentru a Vă aduce la cunoştinţă un lucru ce consider că vă interesează. Primiţi în aceste zile în casa Dvs. un individ pe nume Valentin Opriţa, fiul unui fost bun prieten, avocatul Ioan Opriţa, decedat nu de mult, un om integru, care merita tot respectul Dvs. Din păcate, aşchia a sărit cam departe de trunchi. Acest Valentin Opriţa e un nemernic care a ucis-o pe cumnata Dvs., domnişoara Nora Muste, atrăgând-o în halda cu var, chiar lângă rampa de descărcare a vagonetelor. Am fost martor ocular al acestei mârşave fapte. Cu tot respectul Vă avertizez să-l îndepărtaţi de lângă Dvs. şi mai ales de lângă nepoata Dvs., pentru care poate fi un real pericol.

Cu toată stima,

Un binevoitor

Citisem scrisoarea cu inima strânsă, apoi o înapoiasem inginerului.

A sosit ieri, la puţină vreme după plecarea ta, îmi explicase el. A apucat s-o citească şi Theodora. E cu siguranţă opera unui Iago, a spus ea. Lucru pe care înclin să-l cred şi eu. Nu doar

fiindcă refuz să accept că eşti capabil de o asemenea ispravă, ci şi fiindcă autorul textului acestuia a săvârşit o gravă eroare. El scrie acolo că Nora s-ar fi înecat lângă rampa de descărcare a vagonetelor. Or, atunci când a murit ea, această rampă nu mai exista de mult. Procedeul de evacuare a varului rezidual pe calea ferată îngustă era depăşit, aşa că l-am înlocuit cu o conductă şi un sistem de pompare pe care eu însumi l-am proiectat. Ei bine, la capătul acestei conducte a fost găsită înecată Nora.

Vremea redevenise frumoasă, dar se făcuse ceva mai rece. Sosind pentru a-i face ultima vizită înainte de plecarea mea în dimineaţa următoare din O.M., inginerul ţinuse să mă primească, la fel ca în prima, acolo unde îşi făcea de ani buni siesta de după-amiază în zilele verii, sub cei doi tei falnici din fundul grădinii. Altădată, când mai lucram încă, obişnuiam să trag un pui de somn după masa de prânz, înainte de a mă reîntoarce, de cele mai multe ori, la fabrică, pentru a verifica al doilea schimb, îmi explicase el. Acum nu mai merge, fiindcă risc să nu pot dormi noaptea. Şedea în fotoliul de răchită cu bastonul său de bambus între picioare şi săpase, aşteptându-mă, o mulţime de mici cratere cu vârful acestuia în solul încă destul de umed. Mi se păruse a fi un semn de nelinişte ori de nervozitate. Scrisoarea mi-o arătase imediat ce mă aşezasem în fotoliul de alături, scos anume pentru mine din debaraua de sub verandă, unde ştiam din copilărie că se păstrează mobilierul de grădină şi uneltele necesare pentru întreţinerea acesteia. Nu-mi pusese nicio întrebare în prealabil, nu încercase să mă iscodească unde mă aflam la data nefericitei întâmplări. Nu se îndoise, aşadar, o clipă de faptul că n-aveam nici în clin, nici în mânecă de-a face cu cele întâmplate cumnatei sale. Părea mai degrabă neliniştit şi nervos fiindcă nu vedea ce scop urmărea autorul acestui text denigrator. Hârtia pe care el era aşternut

aproape că o mototolise în palmă. Theodora mi-a zis să nu ți-o arăt, îmi mai spusese inginerul. Dar eu nu văd de ce. E bine să-ți dai seama şi tu în ce ape ne scăldăm aici!...

Pare a fi doar o glumă proastă, încercasem să-l scot din starea ce dădea un aer preocupat chipului său, încreţindu-i fruntea şi ascuţindu-i pometii.

Seamănă cu o glumă proastă, îmi replicase inginerul. Dar nu este. Mai degrabă înclin să cred că cineva caută să trezească suspiciuni, chiar dacă bănuieşte că nu are şanse să fie crezut. Ştii cum e, spune ce prostii vrei, că până la urmă în capul unora tot se iscă nişte semne de întrebare. Mi s-a mai întâmplat asta. Uite, sunt convins că tatălui tău s-a găsit cineva să-i şoptească tot felul de mârşăvii despre mine. Dintre care aceea că n-aş fi făcut nimic pentru a curma, din poziţia ce ocupam, şirul necazurilor abătute asupra lui e, fără îndoială, cea mai puţin infamă. Aşa cum însuţi ai spus, Oprița n-a crezut o iotă din aceste vorbe. Şi uite că a plecat totuşi fără un cuvânt de rămas-bun.

Au încercat aceeaşi metodă pentru a-mi submina raporturile cu monsieur G., un biet nonagenar deja. De data aceasta intrigantul avea un chip!...

Cine era? rostisem, aproape fără să vreau, întrebarea.

Cine era?... îmi repetase cuvintele cu un zâmbet în colţul gurii inginerul. Se oprise o clipă, întrebându-se poate dacă e cazul să dezvăluie nume, apoi adăugase: Nimeni altul decât colonelul Şerban!

Colonelul Şerban?... îmi ridicasem uimit vocea. Aţi păstrat dumneavoastră relaţii cu colonelul Şerban?

Le-a păstrat el cu mine, îmi răspunsese, schimonosindu-şi zâmbetul, interlocutorul meu.

Alte câteva întrebări îmi şi răsăriseră în minte, cerând imperios să fie puse. Dar le ţinusem bine în frâu de această

dată. La câțiva ani după revoluție, mulți preferau încă să păstreze tăcerea în privința legăturilor avute cu fosta putere și mai ales cu organele de represiune ale acesteia. De cele îndepărtate, treacă - meargă, mai puteai auzi câte ceva. Dar de relațiile mai recente, cum păreau a fi acelea la care se referea inginerul, nimeni nu era dispus să vorbească.

Alfred Milea parcă știa ce rețineri mă împiedicau să-i pretind și alte destăinuiri. Cu siguranță se întreba dacă nu era cazul să abată discuția pe alt făgaș. Își plimbase ochii în jur, cum avea obiceiul când contenea din vorbă, dornic parcă să descopere o noutate în micul univers în care își ducea existența retrasă. De data aceasta stăruise cu privirea asupra unor flori galbene din flora spontană, apărute peste noapte alături de gardul de sârmă dinspre casa lui Peteu. Le cunoșteam bine, se iveau către toamnă, mereu în același loc, aveau o tulpină foarte fragilă din care curgea o sevă roșietică. Uite, îmi zicea cu vădită neplăcere Tavi, florile acelea vestesc începerea școlii. Adina le îndrăgea însă și le ocrotea, păcat că nu aveau miros, obișnuia să spună. Când Pali-baci venea să cosească iarba, pe care apoi o încărca în cotiga lui trasă de o vacă, Adina era foarte atentă ca florile ei să scape neatinse.

Spre surprinderea mea, poate pentru a-mi dovedi că scrisoarea recent primită nu-l făcuse câtuși de puțin să-și piardă încrederea în mine, inginerul hotărâse să nu schimbe vorba.

Șerban m-a contactat cu puțin timp înainte de privatizarea fabricii, îmi mărturisise. Și-a deschis la Cluj un birou de asistență juridică, angajându-și acolo, bănuiesc, câțiva subalterni din fostele servicii. Inși cu grijă aleși, din aceia fără mamă, fără tată, care sar până și în foc pentru superiorul lor. Biroul lui Șerban se ocupă cu precădere de retrocedări, împroprietăriri și privatizări, individul folosindu-și cu siguranță din plin relațiile cu cei din branșa lui pentru a obține ceea ce

doreşte. Dispune de toate mijloacele pentru a înmuia cerbicia oricui ar îndrăzni să-i ţină piept. Dacă are nevoie de tine, dintr-un motiv oarecare, te răsuceşte şi te învârteşte până îți stoarce tot ce vrea.

Inginerul se oprise iarăşi, poate pentru a-şi înfrânge ultimele rezerve, ce-l îndemnau să nu vorbească mai mult. Însă ieşise biruitor asupra lor, aşa că, spre norocul meu, îşi continuase şirul mărturisirilor.

Aşadar, m-am trezit cu un telefon de la Şerban, spusese el, tuşind scurt pentru a-şi drege vocea, care mă invita să mă prezint la sediul firmei sale, vorbea foarte politicos tipul şi se scuza mereu că se vedea pus în situația de a mă deranja la vârsta mea, dar nu exista altă soluție şi aşa mai departe. Treaba asta s-a întâmplat, îmi amintesc bine, cu puțin înainte de nefericitul accident al Norei. Nu m-am gândit să mă duc, dar el a revenit, susținând că nu era doar în interesul meu, ci şi în al întregii mele familii să ne vedem cât mai curând. Cine ştie ce-i cocea în minte individului?... începusem cu îngrijorare să mă întreb. Referindu-mi-se la familie, îmi atinsese o coardă sensibilă. Căci eram o familie destul de numeroasă, patru persoane plus Fräulein Katherine, de-a casei deja de multă vreme, a cărei singură sursă de subzistență era pensia mea. O pensie bună încă, dar atât!... Aşa că, aducând vorba Şerban de familie, de interesul acesteia, mă cam neliniştise şi mi-am spus că nu era cazul să mai zăbovesc. Mă avea iarăşi la mână cu ceva?...

Făcuse din nou o scurtă pauză, de parcă ar fi început deja să ostenească. Remarcasem că era foarte multă linişte, din casă nu răzbătea în exterior niciun sunet. Puteam să aud trilurile câtorva păsări din parcul de peste drum şi respirația cam şuierată a partenerului meu de conversație. Cu ocazia uneia din întâlnirile anterioare îmi mărturisise că suferă de astm bronşic,

efectul mediului poluat în care muncise o viaţă şi că nici cu inima nu stătea prea bine. Uneori simţea dureri în coşul pieptului, ori senzaţia de sufocare, purta permanent nitroglicerină la sine, se temea să nu moară subit din pricina unui atac de cord, caz în care Adina ar fi rămas la voia întâmplării pe lume. Theodorei nu-i ducea el grija, e deja mare, descurcăreaţă, are s-o scoată la capăt, zicea. Dar se va sacrifica ea pentru a-şi îngriji mama la o adică?... Va renunţa la visele ei şi se va angaja la fabrică ori vânzătoare în vreun aprozar aici la O.M.?... Aceste gânduri nu-i dădeau pace şi-i stricau toată liniştea bătrâneţii.

Voisem să-l îndemn să-şi întrerupă povestea, dacă simţea că nu e ceva în ordine cu dânsul, dar el, parcă ghicindu-mi gândul, îmi spusese cu un zâmbet trist: Nu te teme. Am trecut eu prin altele şi mai şi!...

Tuşise din nou, repetat, cu mâna în dreptul gurii, apoi continuase, parcă şi mai dornic să-şi descarce sufletul.

Mă dusesem cu trenul, nu cu maşina, am în garaj o *Lada* încă de pe vremea când trăia Iţa, maşină bună, când mi s-a accentuat boala de ochi am vrut s-o vând, dar ea nu m-a lăsat. Ţine-o acolo, mi-a spus, că nu cere de mâncare. Poate îţi va prinde bine vreodată. Acum nu mai valorează, deşi e ca nouă, nici măcar un sfert din cât am dat pe ea. Theodorei nu-i trebuie hardughia sovietică. Aşa îi spune. De altfel, nu şi-a luat carnetul de conducere încă, e prea ocupată cu ale ei.

Biroul lui Şerban nu e departe de gară, se află pe la mijlocul unui scuar superb, recent amenajat, cu fântâni ţâşnitoare la tot pasul, mi-a adus aminte de unele oraşe germane refăcute după război, pe care le-am vizitat prin ’79 împreună cu biata nevastă-mea. E amplasat la parterul unui bloc nou, înalt, vitrat de sus până jos. Am intrat cu o strângere de inimă, cu un presentiment al pericolului, cu premoniţia

avariei pe cale să se producă, dacă mă poți înțelege, mai trăisem așa ceva de câteva ori pe vremea când aveam în seamă fabrica aceea nenorocită, ce scârțâia bine din încheieturi, asta din cauza improvizațiilor la care mereu trebuia să recurg, ca să fac întruna economii. M-a izbit în față o boare de aer rece încă din pragul uşii, înaltă, cu ramă strălucitoare de metal, poate din pricina aerului condiționat dinăuntru. Chiar de la intrare am remarcat ambianța austeră, mobilierul sumar al sălii de primire, strictul necesar, negru, în contrast frapant cu albul pereților. Din nou mi-am spus că la nimic bun nu mă puteam aştepta, ceva mă îndemna să plec numaidecât, dar în urechi mi-a sunat iarăşi avertismentul *e în interesul familiei dumneavoastră!* Aşa că am rămas.

În acea sală, cu peretele exterior în întregime de sticlă, am văzut la biroul din dreptul acestuia o femeie căruntă, cam plinuță, o prezență ciudată, nu tocmai potrivită cu aspectul modern al locului. Stătea aplecată cu mare atenție peste filele unui dosar, ales dintr-un teanc depus jos, lângă dânsa, pe pardoseala de marmură. La auzul uşii care s-a închis cu un sunet sec în urma mea, femeia s-a întors încet, bătrâneşte, spre mine, fără să se ridice de pe scaunul rotativ şi m-a studiat pe deasupra unor ochelari cu ramă groasă. Mi-a zâmbit cu bunătate şi m-a întrebat: Domnul inginer Milea?... La răspunsul meu afirmativ, a adăugat: Vă aşteptam. Binevoiți să luați loc. Veți fi primit peste câteva minute.

Să nu-ți spun că am rămas consternat privind-o. Bătrânica aceea semăna perfect cu mama, dar, evident, nu putea fi ea, fiindcă mama murise tânără, la patruzeci şi ceva de ani. Țin minte că eu mă aflam în Germania, student, şi că abia am putut ajunge la înmormântarea ei. De altfel, bătrânica, chiar dacă mă privise cu bunăvoință şi-mi adresase un zâmbet de bunicuță blândă, nu dădea semne că m-ar cunoaşte. Am răspuns

îndemnului său şi m-am aşezat în cel mai îndepărtat colţ al încăperii, unde zărisem două fotolii mici lângă o măsuţă rotundă, joasă. Mi-am plimbat ochii în jur, n-am mai văzut altceva decât trei uşi capitonate, fără să poarte vreo inscripţie.

La un moment dat, în timp ce eram brusc invadat de amintiri din pricina ei, am auzit-o pe bătrânică vorbindu-mi: Domnule Milea, m-a chemat, sunteţi bun să veniţi până aici? M-am ridicat anevoie din fotoliul scund şi m-am apropiat iarăşi de dânsa. Domnule Milea, a repetat, nu doriţi să ne daţi o mână de ajutor? Avem aici de rezolvat nişte chestii, cu care, sincer vă spun, nu mă prea descurc… Şi a scos dintr-o mapă o foaie de hârtie, avea pe ea înşirate mai multe reacţii chimice, mi-am dat seama de la prima vedere. O fi vreun tertip al ăstora ca să vadă dacă mai ştiu meserie?... m-am întrebat. Or fi crezând că m-am ramolit!

Întors la locul meu mi-am pus ochelarii pentru citit şi m-am aplecat asupra hârtiei, curios să văd despre ce era vorba. Nu mi-au trebuit decât câteva secunde ca să-mi dau seama că reacţiile chimice trecute acolo erau nişte inepţii. Formulele nu aveau nicio noimă, valenţele erau puse aiurea, rezultatele combinaţiilor, imposibile. Să fi fost tema vreunui nepot al doamnei, mă gândeam, total dezinteresat de chimie, care, în graba lui de a ieşi la distracţie, aşternuse ce-i trecuse prin cap pe hârtia aceea? Îmi pregăteam cuvintele să-i aduc la cunoştinţă ce constatasem, când bătrânica de la birou mi s-a adresat iarăşi: Dacă e ceva de corectat, domnule inginer, vă rog nu vă sfiiţi să o faceţi!

Ce să corectez, stimată doamnă? îmi venea să-i spun. Nu e nimic de corectat, hârtia dumneavoastră, sau a cui o fi, trebuie aruncată la gunoi. Aş putea să refac câte ceva, dacă-mi îngăduiţi, îi spusesem, nevoind s-o jignesc. Poate ţinea mult la

loaza de nepotu-său!... Dar vă rog, domnule inginer, dar vă rog! îşi împreunase ea în semn de mulţumire mâinile.

Mi-am scos pixul din borsetă şi am încercat să fac ceva ordine în babilonia de pe coala de hârtie dinainte-mi. M-am lăsat absorbit de îndeletnicirea aceea şi n-am băgat de seamă când în încăpere s-a ivit o nouă persoană. Era o femeie tânără, frumoasă, cu ochi focoşi, îmbrăcată potrivit ambianţei, sobru. Purta un deux-pièces închis la culoare, cu o fustă ce abia îi lăsa descoperiţi genunchii. Avea alura unei stewardese de pe liniile aeriene estice, aşa cum le cunoscusem în urmă cu vreo zece - cincisprezece ani. Numai toca şi fularul alb îi lipseau. Cum staţi? Cum staţi?... se interesase tânăra femeie aplecându-se asupra mea. Răspândea mirosul unei *eau de Cologne* fine, asemănătoare celei preferate şi de biata Iţa cândva. Se zice că simţul olfactiv îţi aduce aminte, mai bine decât oricare altul, de trecut.

Ar mai fi ceva de făcut, i-am spus, surprins de prezenţa ei. Dar stewardesa mi-a cules fără nicio explicaţie foaia din faţă, a pus-o la loc în mapa de unde fusese scoasă, pe care şi-a petrecut-o apoi cu un gest elegant sub braţ. Abia atunci am băgat de seamă că bătrânica de la birou dispăruse!...

Inginerul tuşise iarăşi şi îşi scuipase expectoraţia într-o batistă, cercetând-o fugitiv, cum îi era obiceiul, prin lentilele groase ale ochelarilor. Din nou mă simţisem stânjenit că făcea pentru mine un efort ce părea să-i dăuneze. Poate ar fi bine să lăsăm restul pe altădată, îi propusesem. Pe când?... mă întrebase el ridicând uşor din umeri. Doar dacă nu te interesează… Ah, nu! aproape că strigasem. Sunt cele mai interesante lucruri auzite de mine vreodată!...

El băuse din paharul cu apă aflat la îndemână pe mica măsuţă din răchită, pus pe un şervet de panama. Apoi îşi continuase, după câteva inspiraţii profunde, relatarea.

Să mergem, domnule inginer, mi-a spus stewardesa, indicându-mi una din uşile capitonate, sunteţi aşteptat. A deschis uşa înaintea mea şi a anunţat pe un ton neutru: Domnul inginer Milea, şefu'!...

Nici camera în care am fost introdus nu era mai puţin austeră. Se observa acelaşi contrast frapant între pereţii de un alb imaculat şi mobilierul negru, foarte scump, după câte putusem aprecia. Sumar şi aici: o masă de scris cu nişte ornamente fin sculptate, şi două corpuri înguste de bibliotecă, neavând mai nimic pe poliţele lor. Să nu uit scaunele, dintre care unul, cu spătar foarte înalt, era ocupat de cel ce m-a invitat, cum spusese, să-l onorez cu prezenţa mea: colonelul, sau, mă rog, fostul colonel Şerban. Nu ştiu dacă l-ai cunoscut. Aduce mult cu un mare actor american, dispărut de vreo câţiva ani, Yul Brynner se numea. Theodora ţi-ar putea spune tot ce doreşti despre cariera lui.

Colonelul Şerban nu se schimbase deloc. S-ar fi spus că timpul nu trecuse peste dânsul. S-a ridicat de la masă şi mi-a ieşit în întâmpinare cu mâna întinsă. Ce plăcere să vă revăd, domnule inginer! mi-a spus. După care mi-a înşirat mai multe cuvinte de bun-venit, unele mai amabile decât altele. N-a uitat, după ce ne aşezaserăm faţă în faţă, el la masa lui, eu, îndrumat de stewardesă, pe celălalt scaun, foarte comod, dar rece ca un sloi de gheaţă, să amintească de precedenta noastră întâlnire, când cu arestarea mea şi a directorului Ştefu sub învinuirea că ne-am fi însuşit nişte valori din seiful fostului director-general Böth. A făcut-o doar pentru a se disculpa. Eu personal n-aveam nimic cu dumneavoastră, a spus în cele din urmă. Executam nişte ordine, atâta tot. Eram atunci prea de curând venit ca să-mi pot impune punctul de vedere.

Executau ordine, asta era scuza lor! Şi ce uşor zicea *atâta tot*! sesizasem. În timp ce noi trecuserăm prin toţi fiorii morţii!

Acum însă îmi place să cred că putem fi de aceeaşi parte a baricadei, a adăugat jovial colonelul. Observa sem cu surprindere că între timp stewardesa pusese în faţa şefului ei pe masă mapa conţinând acea foaie pe care migălisem înainte de a fi introdus în biroul său. Colonelul s-a uitat fugitiv la ea, chiar în timp ce vorbea cu mine, şi a părut mulţumit. Voiam să-l întreb ce era cu chestia aceea de tot hazul, dar el nu mi-a îngăduit să formulez vreo observaţie.

Domnule inginer, s-a grăbit să-mi spună frecându-şi mâinile, nişte mâini foarte îngrijite, de o albeaţă stranie, mi-am permis să vă chem aici pentru o afacere.

O afacere?... mă arătasem eu peste măsură de mirat.

Da, o afacere, şi-a întărit afirmaţia colonelul. E vorba de privatizarea *USOM*.

A, am priceput eu, am auzit de asta. Dar nu mă mai bucur de nicio autoritate acolo, sunt de ani buni pensionar.

Ştim, ştim, domnule inginer! mi-a replicat colonelul cu un aer bonom. Dar iată, mai exact, despre ce este vorba. În afacerea acestei privatizări noi reprezentăm investitorul.

E doar unul singur? mă arătasem nedumerit. Auzisem că ar fi vreo trei!...

Ei, vedeţi, vedeţi?... îmi făcuse în glumă semn cu degetul arătător al mâinii drepte colonelul. Da, aţi auzit bine, a adăugat apoi repede, dar doi s-au retras, aşa că a rămas unul.

Şi, mă arătasem vag interesat, cine este, dacă îmi permiteţi să întreb? Sincer să fiu, eram totuşi destul de curios să aflu pe mâna cui ajungea fabrica în care lucrasem o viaţă.

Fireşte, fireşte!... o scăldase colonelul. Bazându-mă pe discreţia dumneavoastră, vă pot spune că e vorba de fraţii Trăistaru din T. Cu siguranţă însă nu îi cunoaşteţi.

Ceva auzisem eu de acei fraţi Trăistaru, sau citisem, nu-mi dădeam seama exact, parcă le văzusem şi numele într-un top al

celor mai bogaţi oameni de pe la noi. Dar îi întărisem colonelului convingerea că habar n-aveam de dânşii. Şi ce aşteptaţi din partea mea, domnule Şerban? am întrebat în cele din urmă.

O nimica toată, domnule inginer, a venit prompt răspunsul. Ţinând seama că sunteţi o somitate în materie, cel mai bun specialist din ţară în domeniul produselor cloro-sodice, n-o spun doar să vă flatez, căci oricine o ştie, ultimele cuvinte le adăugase luând aminte la gestul meu de protest, având în vedere că cunoaşteţi mai bine ca oricare altul fabrica din O.M. şi, nu în ultimul rând, fiindcă aveţi reputaţia unui om integru, v-am cooptat în comisia de evaluare a activelor întreprinderii. Numele dumneavoastră va da greutate deciziilor acestei comisii!... Toţi cei interesaţi au aplaudat iniţiativa mea.

Recunosc că ideea nu-mi displăcea, deşi era o muncă de Sisif pentru mine să mă apuc de o asemenea treabă. Dar, cu nişte colaboratori harnici, în vreo două, poate trei luni izbuteam să o duc la bun sfârşit. Ş-apoi, îmi prindeau bine nişte bani câştigaţi cinstit la urma urmei. Acesta să fi fost interesul familiei mele de care îmi vorbea cu gravitate, când mă contactase telefonic, colonelul? Un venit suplimentar picat pe neaşteptate? Parcă nu-mi venea a crede!...

Bine, i-am zis. De acord. Îmi spuneţi pe ce ajutoare mă pot baza şi când ne apucăm de lucru.

Colonelul Şerban s-a foit puţin pe locul său. Ce lucru, domnule inginer?... m-a întrebat cu glas moale şi tărăgănat. Cine a vorbit aici de lucru? Păi, la vârsta dumneavoastră, să vă mai punem la lucru?... Se poate?... N-aveţi nici o grijă, treaba e făcută! Vă aşterneţi sub ea semnătura şi treceţi pe la casierie să vă luaţi banii.

Îți mărturisesc că am rămas mut de uimire. Apoi, revenindu-mi, am întrebat cu jumătate de gură: Şi unde trebuie să semnez?

Ca la un semn, uşa s-a deschis şi stewardesa a pătruns înăuntru cu o altă mapă în mâini. A lăsat-o, la fel ca pe cea dintâi, pe masă în faţa şefului şi a ieşit. Acesta a extras de acolo nişte foi şi mi le-a întins. Pe foi se aflau alte câteva semnături deja, în dreptul unor nume scrise lizibil, cu totul necunoscute însă. Al meu era trecut deasupra tuturor celorlalte, sugerând că aş fi mai-marele comisiei aceleia. Fuseseră cu siguranţă extrase din nişte dosare, fiindcă paginile erau perforate pe margine şi numerotate. N-aş putea să văd întreaga lucrare înainte de a semna, domnule Şerban? am întrebat ezitând.

Cum să nu, mi-a răspuns cu infinită răbdare colonelul. Şi iarăşi, ca un făcut, nici nu apucase să-şi rostească şeful ei consimţământul, că stewardesa dăduse deja în lături, larg, uşa capitonată a biroului acestuia, făcându-şi apariţia cu câteva dosare voluminoase, abia putându-le duce, în braţe. Recunoscusem dosarele văzute de mine încă din clipa intrării în sediul firmei colonelului Şerban. Afurisitul, să fi anticipat că voi pretinde să le consult?... Stewardesa le aşezase vraf pe masa de scris, scuturându-şi apoi mânecile taiorului cu o mică grimasă de nemulţumire pe faţă. Poftim, domnule inginer, mi-a spus, făcând un gest larg, colonelul. Vă stau la dispoziţie. Sper că nu doriţi să le luaţi acasă pentru a le cerceta din scoarţă-n scoarţă. Le am şi pe dischetă, dar poate nu sunteţi familiarizat cuuu…

Nici vorbă, i-am ripostat. Doresc doar să arunc o privire. Apoi m-am întins şi am luat la întâmplare unul din dosarele dinainte. Nu mi-a trebuit prea mult timp să-mi dau seama că, aşa cum mă aşteptam, activele erau subevaluate. Întâmplarea făcuse să dau imediat peste vreo două pe care însumi le

cumpărasem, cu bani grei, plătite în valută forte, din străinătate. Acolo erau trecute cu uzură 90 % şi cu o zecime din valoarea inițială.

Şi cu *AVAS*-ul în ce relații vă aveți, domnule Şerban? l-am întrebat prudent pe colonel, cu ochii încă în dosarul ținut în mână.

Cu *AVAS*-ul?... Ce întrebare, domnule inginer! l-am auzit parcă de undeva, din depărtare, pe colonel vorbind. Să nu ştiți dumneavoastră atâta lucru?... Păi *AVAS*-ul suntem tot noi. Noi şi-ai noştri. La fel *OPSPI*-ul, la fel tot ce mişcă-n țara asta şi-şi leagă numele de privatizare. Şi nu numai!... Aşa că nu vă faceți griji degeaba. Lăsați în seama mea totul şi va fi bine!

Mi-am ridicat privirea spre el. Deşi vocea îi rămăsese la fel de mieroasă, mimica i se schimbase. Chipul i se rigidizase, iar ochii îi deveniseră sticloşi. Un fior mi-a coborât pe şira spinării. Dar m-am ținut tare. Vă dați seama că nu pot semna aşa ceva, i-am spus, alegând tonul cel mai calm din câte mi se ridicau în gâtlej. Şi am dat să mă ridic.

Stați, mai rămâneți câteva clipe, şi-a întins spre mine mâna lui albă cu degetele răsfirate colonelul. Nu vă grăbiți cu aprecierile. Fabrica aceea nu are în condițiile de față niciun viitor. Ştiți câte datorii a acumulat din ’90 încoace?... Şi începuse să-mi turuie despre muncitorii care vor rămâne pe drumuri, despre boicotul dintre fostele țări socialiste, despre strădania sa de scoate fabrica aia din rahat… Mă credea tâmpit! De-a dreptul tâmpit!... adăugase cu voce scăzută, ca pentru sine, inginerul, în timp ce îşi ridica paharul pentru a mai lua o gură de apă. Bine zicea biata Ița când cu anchetele ei, măi Lampi, ăştia nu numai că îşi bat joc de noi, dar ne țin şi de proşti… Dragul meu, îți mărturisesc că mă apucase o imensă lehamite. Şi dorul de a vedea o floare. Să-mi odihnesc privirea

pe roşul sau galbenul ei, pe verdele unei frunze. Biroul lui Şerban părea un cavou.

Şi atunci, în timp ce inginerul îşi sorbea cu încetul apa, îmi amintisem că Olimpia se arăta iritată, la începutul relației noastre, ori de câte ori îi ofeream flori. Şi constatam, dacă reveneam a doua zi, căci nu socotise potrivit să locuim împreună, că erau aruncate la coşul de gunoi.

Tot nu voi semna, domnule Şerban, i-am spus, continuase inginerul, după mai multe încercări de a-şi drege vocea. Găsiți pe altcineva, pentru dumneavoastră e o nimica toată. Eu am de-acum o vârstă, vreau să dorm liniştit!... Şi am dat să mă ridic iarăşi. Dar uşa s-a deschis din nou, ca la comandă, şi stewardesa a reapărut cu alte două dosare. Parcă mai vechi şi mai jerpelite. Masa colonelului se ticsise de hârțoage.

Domnule inginer, bănuiam că vă veți lăsa greu convins, îmi mărturisise colonelul, recăpătându-şi chipul şi tonul binevoitor de la început. Hai să denumim afacerea asta altfel! Hai să spunem că-mi faceți un contraserviciu! A sosit timpul să lămurim nişte lucruri.

Eu dumneavoastră?... am rămas siderat.

Exact, a confirmat că înțelesesem bine colonelul. Dumneavoastră mie!... Apoi a ridicat unul din dosarele tocmai primite. Acesta e dosarul de la Securitate al soției dumneavoastră. Mai țineți minte ancheta care a avut loc când cu aducerea clandestină, în deplină cunoştință de cauză, a unui individ aflat în urmărirea noastră de la Târgovişte la O.M.? S-a stârnit ceva vâlvă atunci. Şi mie mi-a revenit, aici aflându-mă, misiunea elucidării cazului.

Țin minte, i-am răspuns. Dar, după câte ştiu, ea nu putea fi acuzată de nimic. Iar ancheta aceea s-a desfăşurat fără nici un incident.

Hm, hm!... a gâlgâit din fundul gâtlejului colonelul. Asta s-o credeți dumneavoastră!... Dar ia să vedem ce a declarat dumneaei atunci, așa cum a consemnat în rapoartele sale anchetatorul nostru. Îmi permiteți să citez? Şi colonelul a ales de prin hârtiile dosarului să-mi citească un text sunând cam așa: *Sus-numita Milea Alexandra, născută Muste, e o persoană periculoasă, aservită clasei moşiereşti, din care, de altfel, face parte. Nutreşte profundă aversiune față de regimul de democrație populară, pe care nici nu se străduieşte s-o ascundă. Pentru ea*, aici colonelul şi-a îngroşat vocea şi a vorbit mai rar, *reacțiunea, adică inițiativa contrarevoluționară, este un act legitim şi necesar. Îşi fundamentează convingerile pe ideile subversive şi antimarxiste ale sociologului burghez Arsène Michaud din Franța, ale cărui cursuri le-a frecventat…* Să vă mai citesc, domnule Milea? m-a consultat cu o voce prefăcut mieroasă colonelul.

Nu e nevoie, i-am spus pe un ton acru. Se vede de la o poştă că cuvintele ei au fost răstălmăcite!

Răstălmăcite sau nu, mi-a răspuns celălalt, asociate cu acuzarea de sabotare a urmăririi şi pedepsirii dușmanilor poporului, soția dumneavoastră ar fi suportat nişte consecințe extrem de neplăcute. Ce ziceți?... Noroc că raportul acesta a ajuns în mâna mea. Iar eu l-am păstrat!...

Cred că aştepta să-l întreb de ce a făcut-o, dar m-am gândit că explicația sa nu mai prezenta nici o importanță. Tot n-aveam de gând să semnez expertiza. Iar el a ştiut asta. De aceea a desfăcut celălalt dosar, extrăgând o filă şi de acolo. Vă rog să mai ascultați ceva, domnule inginer, mi-a spus cu acelaşi glas prefăcut binevoitor colonelul. Şi mi-a reprodus câteva rânduri de pe fila aceea, concepute în acelaşi stil, cam în felul următor: *Inginerul Milea Alfred este format la şcolile naziste din Germania. De altfel, se şi trage din etnici germani pe linie*

maternă. În calitate de angajat al ***I.G. Farbenindustrie*** *a contribuit la fabricarea gazelor cu efect letal pe câmpurile de luptă ale celui de-Al Doilea Război Mondial şi a celor folosite pentru exterminarea deţinuţilor din lagărele de concentrare naziste.* Altă tâmpenie! mi-am spus. Aşaaa, a continuat colonelul, parcă sesizând că râdeam în sinea mea, să trecem şi la lucruri petrecute mai recent: *Aduce elogii sistemului economic capitalist şi disprețuieşte pe față economia socialistă, afirmând că e birocratizată şi ineficientă. Consideră organele de partid un balast în întreprinderile de stat, nişte paraziți de care el personal s-ar putea perfect dispensa în organizarea procesului de producție...* Vă recunoaşteți cuvintele, domnule inginer?

În oarecare măsură, am răspuns. Dar cum de le-ați aflat? Mi-ați pus microfoane în casă?...

Nu, nu v-am pus, s-a destins şi mai mult la față colonelul. N-a fost nevoie şi uitați-vă de ce. Mi-a întins foaia de pe care citise, pe ea era aşternută o notă informativă cu scrisul, Dumnezeule!, să-mi cadă cerul în cap, cu scrisul lui monsieur G. Avea un mod de a scrie inconfundabil!... Mi-am revenit curând însă şi i-am spus colonelului: Sunt convins că i-a fost dictată această declarație bietului om! Sursa informațiilor dumneavoastră a fost alta. Apoi am adăugat pe cel mai ironic ton cu putință: Înțeleg că şi făcătura asta tot în mâna dumneavoastră a rămas, domnule Şerban.

Da, firește, mi-a replicat el, vădit enervat. De dictat însă nota n-a fost dictată. Omul a scris-o de bunăvoie. Şi-a făcut tema cu conştiinciozitate, cum ziceam între noi. Am aflat multe altele prin intermediul său. Până când, la un moment dat, a început să-şi facă procese de conştiință. Da, se iveşte adeseori şi un asemenea impas, când omul, cuprins de remuşcări, preferă să-şi pună capul pe butuc decât să mai declare ceva.

Unii ajung chiar în pragul sinuciderii, dacă au un echilibru psihic labil. Spre deosebire de a altora, teoria mea era că atunci e preferabil să-i laşi în libertate, dacă n-ai motive temeinice să-i reţii. În multe cazuri pot fi recuperaţi, dacă ştii să le arăţi din când în când pisica!... Întâmpinată cu rezerve iniţial, metoda mea a început să fie aplicată pe scară largă după ’64. Am fost unul dintre reformatorii Securităţii, s-ar putea spune!

Inginerul se oprise pentru a inspira de câteva ori adânc. Pieptul îi hârâia ca un instrument uzat, forţat să lucreze mai mult decât poate. Se străduise să tuşească pentru a-şi elibera de secreţii căile respiratorii, apoi, ţinându-şi expectoraţia în gură, îşi căutase o batistă. Avea în fiecare buzunar câte una. Se întorsese să scuipe, bănuind că gestul său îmi provoca repulsie. Când dăduse să apuce paharul, pe care mă grăbisem să i-l întind, observasem că efortul făcut pentru a expectora îi adusese lacrimi în ochi. Eram prea captivat de ceea ce îmi spunea, pentru a-l mai îndemna să-şi întrerupă relatarea. De altfel, bănuiam că nici nu mai avea multe de împărtăşit.

Soarele coborâse, înroşind cerul spre apus. Se făcuse răcoare de-a binelea şi inginerul se străduise să-şi îmbrace laibărul gros de molton, păstrat pentru orice eventualitate pe spătarul fotoliului de răchită. Mă grăbisem să-i sar şi de această dată în ajutor. Mâinile lui erau subţiri, iar sub încheietura axilară pielea braţului îi atârna flască. Îmi mulţumise din ochi. Ştii, îmi mărturisise cu voce stinsă, Iţa a ţinut la tine. Şi nu o dată şi-a exprimat regretul că fiica ei, în loc să deschidă ochii, s-a încurcat cu nemernicul acela de Hodoşan!... Copilul lui Oprița ar fi fost omul potrivit pentru ea, obişnuia să spună. Oare cum l-am mai putea aduce pe aici? mă întreba uneori.

Nu răspunsesem observaţiei inginerului, pentru a nu-i devia firul relatării. Ea atinsese pentru mine punctul de maxim interes.

Toate câte ţi le-am spus, o continuase, de altfel, curând inginerul, colonelul mi le-a debitat cu relaxare, fără să clipească măcar. Cu tonul neutru al unuia ce-ţi împărtăşeşte secretele pescuitului, să zicem. Ştiind poate că în ochii mei devenea astfel şi mai odios. Dar nu de asta-i păsa lui, nu dorea decât să-mi demonstreze că în cazul nostru, al meu şi al soţiei mele, a dat dovadă de multă, de foarte multă clemenţă. De altfel a ţinut să sublinieze acest lucru imediat în continuarea discuţiei: Ce-ar fi fost, bătuse el cu mâna sa de un alb străveziu coperţile celor două dosare, dacă aş fi înaintat organelor abilitate toate astea?... Căci nu mai eraţi indispensabil, cum se zicea atunci, în ’48. Apăruseră alţii deja capabili să vă ia locul, ceea ce s-a şi întâmplat după pensionare. Dar v-am lăsat în pace. Mai mult, aţi obţinut cu îngăduinţa noastră o mulţime de privilegii. Nu v-am îngrădit o clipă libertatea de mişcare. Aţi fost de fiecare dată acceptat între propuşii pentru înalte distincţii, fapt care v-a întărit prestigiul şi v-a rotunjit frumos venitul. Aţi dobândit în ochii celor de sus, cu concursul nostru, imaginea unui om fidel regimului, alura unui intelectual perfect înregimentat politicii sale. Şi v-a plăcut această imagine. Sunteţi, vreţi, nu vreţi, în bună măsură creaţia mea! Ce ziceţi, domnule inginer?

Ce să zic? i-am răspuns, simţind cum îmi fuge sângele din obraji, după câteva clipe de cugetare. În primul rând că felul cum s-au dovedit alţii capabili să-mi ia locul se vede. Cu mine pe acel loc, nu mă îndoiesc că altfel ar fi stat acum lucrurile. În al doilea rând, trebuie să recunosc că, momentan cel puţin, îmi scapă motivul pentru care, în ceea ce ne priveşte, aţi procedat cu totul diferit de colegii voştri de breaslă. S-ar putea deduce însă că vă place să intraţi în rolul unui profesor Higgins, des pomenit de nepoata mea, al acelui Pygmalion al lui Shaw, ce modelează imaginea în societate a oamenilor după voia ori

capriciul său! Îi scoate pe unii frumoşi, iar pe alţii urâţi!... Iar în al treilea rând, dacă n-ar fi absurdă presupunerea, aş mai zice că v-aţi pregătit de mult, de foarte mult timp pentru întâlnirea de azi!... Pentru smulgerea unei semnături, ce pare să fi devenit pentru dumneavoastră un scop în sine!

A, domnule inginer! a exclamat, mimând surprinderea, colonelul. Aţi început să discerneţi lucrurile. Să înţelegeţi că şcoala mea era diferită de a lor, a celor mai mulţi colegi de breaslă, cum îi numiţi. Şi că scopurile mele n-au coincis chiar întotdeauna cu cele ale instituţiei a cărei uniformă am purtat-o aici până mai deunăzi. Dar cu ale cărei alteia? îmi stătea pe limbă să-l întreb. Personajul dinaintea mea a intuit fulgerător ce-mi trecea prin cap, de aceea a continuat în pripă: Iar apropierea mea de eroul lui Shaw ar trebui să-mi placă, dacă n-aş crede că e un mod de a mă lua în derâdere. Cât priveşte ultima dumneavoastră presupunere, n-aş zice că e tocmai absurdă!... Ajuns aici, colonelul a prins să râdă cum nu-l mai auzisem, aducând frapant, prin hohotele sale profunde, cu personajul interpretând celebra cavatină din *Faust*-ul lui Gounod.

Nu m-a impresionat cu asta. Vezi tu, eu sunt chimist, un om cu picioarele pe pământ. Pe mine nu mă duci cu vorbe meşteşugite, cu hohote cavernoase ori cu alte tertipuri!... Aşa că l-am privit sfidător pe individul dinainte şi i-am spus simplu: Or fi toate cum spuneţi, dar aş dori să punem capăt discuţiei noastre aici. Nu mă puteţi nici convinge, nici sili să fac ceea ce nu-mi convine. V-aţi pierdut de mult puterea asupra mea. Şi acum aş dori să plec !...

Dar, vezi tu, o asemenea slăbiciune mă cuprinsese, pe semne după atâta concentrare în acel parcă interminabil dialog, încât nu eram în stare să mă ridic de pe scaun.

Of, domnule inginer, domnule inginer!... s-a prefăcut profund dezolat colonelul. Era să pierd din vedere că la capitolul gratitudine nu ați excelat niciodată. Apoi, brusc înviorat, şi-a continuat vorba: Dar vă înşelați dacă socotiți că mi-am epuizat arsenalul cu care vă voi dovedi că am în mână controlul operațiunilor. Să lăsăm noi dosarele la o parte. Fă, te rog, curățenie aici, drăguță, i-a spus el stewardesei, care s-a ivit iarăşi la ţanc.

Domnule inginer, şi-a întins mult coatele pe masa lucioasă, parcă mulțumit de eliberarea ei, interlocutorul meu, o ultimă întrebare. Ce-ați spune dacă v-aş mărturisi că vă pot vindeca fata?...

Crezusem că nu înțeleg bine. M-am uitat la el lung, de parcă numai în clipa aceea aş fi dat cu privirea de dânsul. Şi individul mă cerceta cu băgare de seamă, cu ochii dilatați, ca şi cum pe chipul meu prindeau să se vadă semnele stării de agitație ce punea stăpânire pe mine. Căci în suflet începuseră să-mi clocotească, bulucindu-se, o sumedenie de sentimente. La început s-a ivit uimirea. O uimire fără margini, cum nu cred că mai trăisem până atunci. În primul moment mi-a venit să-l rog să-şi repete cuvintele, dar curând mi-am dat seama că era inutil să i-o pretind. Vorbele lui continuau să se facă auzite, iar şi iar, de parcă ar fi rămas suspendate în aer, multiplicându-se şi revărsându-se în cascadă asupra mea. În timp ce personajul dinainte-mi se mulțumea să mă contemple doar, cu ochii măriți şi cu coatele din ce în ce mai lăbărțate pe masa de mahon. A urmat revolta. Individul mergea prea departe. Îşi râdea de mine. Adică pe cine credea el că are în față? Un ignorant? De parcă n-aş fi bătut până atunci la uşa tuturor psihiatrilor de mare renume din țară! De la toți primisem acelaşi răspuns: boala fiicei mele era incurabilă!... Apoi speranța. Da, a apărut şi ea

şontâc-şontâc... Poate că totuşi, îmi şoptea, cu vocea ei firavă. Poate că undeva în lume s-o fi descoperit ceva între timp!...

Am simțit nevoia să nu-l mai văd pe Şerban, care mă lăsa să înțeleg, prin zâmbetul său subțire, că mi-ar fi citit în priviri tot ce mi se petrecea în cuget. Am închis ochii. Dar, surprinzător, perdeaua de întuneric dindărătul pleoapelor a început să se ridice şi în locul ei a apărut chipul unui om pe care nu-l mai văzusem de mult. Al unui biet şovagău cu mințile rătăcite pe nume Echim, ce îşi făcuse veacul pe vremuri prin fostele cavități ale vechii saline. Încercase cândva, în felul său, vorbind confuz, să mă înduplece să nu pornim pe calea amenajării Teritoriului. Se prosternase în fața mea, cu fruntea până la pământ. Vorbea de o biserică aflată în adâncurile ocnei, mă rog, aiureli de om bolnav. Alimentate de legendele care circulau cu duiumul în legătură cu locurile acelea stranii… Iar Echim, ce-mi răsărise din întunecimea ochilor închişi, îşi ridicase cu solemnitate un deget şi îl clătinase de câteva ori înaintea mea. Avea aceeaşi privire suferindă, imploratoare, cu care zadarnic încercase să mă înduplece să mă abat de la planurile mele. Şi atunci m-au cuprins ultimele sentimente, poate cele mai intense dintre toate: ruşinea şi căința. Nu pentru ceea ce-i făcusem acelui om, căci se răspândise de la o vreme zvonul că din cauza mea s-ar fi sinucis, ci pentru modul de viață în care mă complăcusem până atunci. De parcă eu, Alfred Milea, aş fi fost cel mai păcătos om din lume!

Când mi-am deschis iarăşi ochii, scaunul dinapoia mesei de mahon era gol!...

În hol, la biroul din fața peretelui de sticlă, bătrânica îşi reluase locul. S-a întors spre mine zâmbind cu bunătate dar şi cu oarecare îngrijorare. Încă o dată m-a surprins perfecta ei asemănare cu mama. La revedere, domnule inginer, mi-a spus. Şi luați bine aminte la drum!...

XIX

Să fi fost ora unu, poate chiar două noaptea, nu mai sunt sigur, când telefonul mobil, cu sunetul său de apel strident, mă făcuse să tresar din somn. În camera de hotel era frig, abia putusem adormi din această cauză, cu toate că mă învelisem cu ambele pături avute la dispoziție. De cu seara se lăsase ceața şi, aruncând o privire pe fereastră, văzusem că, judecând după lumina diminuată a becurilor de pe stradă, devenise încă mai densă. Se anunța o toamnă timpurie.

Căutasem dârdâind telefonul şi îl dusesem la ureche.

Alo, auzisem în receptor vocea Olimpiei. Ce-ți trebuie atâta să răspunzi? Ascultă, ia-te şi vino imediat la castel!

Ai înnebunit? o întrebasem mai mult uimit decât supărat. La ora asta să vin la castel? Ce faci acolo? Dai o petrecere?...

Pe dracu'! ripostase, enervată din pricina replicii mele, Olimpia. Nu mai pune întrebări tâmpite! Vino aici, dacă îți spun! Am găsit-o acum o oră şi ceva pe micuța Milea în curtea castelului căzută la pământ în stare de catatonie. Trebuie să vadă cineva de ea. S-o ducă acasă ori la spital. Mai degrabă la spital. E clar că a luat-o pe urmele mă-sii!

Şi cum ai vrea s-o duc, deşteapto, în toiul nopții?... îi răspunsesem înfuriat de-a binelea şi eu. De ce nu chemi ambulanța?

Iar faci pe prostul! îmi strigase în receptor Olimpia. Nu asta-i problema. A spus contele că ne pune la dispoziție maşina lui. Vezi că am trimis-o în oraş să te aducă sus. Poate o fi şi ajuns. Apoi închisese telefonul, lăsându-mă să înțeleg că orice alt schimb de cuvinte era de prisos. Aveam de gând s-o mai

întreb de unde o cunoştea pe micuța Milea, dar probabil mi-ar fi râs în nas, reproşându-mi lipsa totală de perspicacitate.

Mă îmbrăcasem clănțănind din dinți, cămaşa era parcă umedă şi rece, la fel şi jeanşii, doar puloverul, pe care îl găsisem pe fundul sacoşei de voiaj, mă mai încălzise puțin.

Jos, în holul de primire, recepționerul, trezit şi el din somn, privea uimit prin geamul uşii de la intrare limuzina ce trăsese în fața scărilor hotelului său mizer. Pe dumneavoastră văăă?... întrebase el văzându-mă şi nevenindu-i să creadă că umila mea persoană putea fi aşteptată de un asemenea vehicul.

Maşina era un *Panhard*, după cum putusem citi pe capota portbagajului la lumina chioară a becului de deasupra intrării, imens, negru, cu linii rotunjite, clasice şi taloanele cauciucurilor albe. Şoferul oprise motorul şi aştepta pe scaunul său, nemişcat, privind țintă înainte, cu un chipiu mic pe cap. Îşi întorsese cu încetineală privirea spre mine, când îi bătusem cu degetul în geamul portierei, avea nişte ochi stranii, lucioşi. Se dăduse cu gesturi măsurate jos din maşină, la lumina din interior băgasem de seamă că era îmbrăcat într-un fel de livrea, dar fără galoane şi fireturi, ci numai cu un mic blazon aurit deasupra buzunarului de la piept. Îmi deschisese portiera din spate, fără să-mi spună un cuvânt, şi mă invitase cu o mişcare largă a mâinii să iau loc.

În maşină era ceva mai cald, semn că şoferul pusese în funcțiune instalația de climatizare, dar pernele îmbrăcate în piele ale banchetei rămăseseră reci. Motorul luxosului automobil se dovedea a fi deosebit de silențios, abia îl auzisem când şoferul apăsase butonul demarorului. Frumoasa berlină se urnise legănându-se prin hârtoapele dinaintea hotelului. Ferestrele laterale îi erau aburite şi o ştersesem cu dosul degetelor pe cea mai apropiată pentru a putea privi în exterior. Ceața era atât de densă încât, în afara luminii sub formă de halo

din jurul becurilor sistemului stradal de iluminat, nu puteam zări nimic. Îmi dădusem curând seama, după schimbarea treptei cutiei de viteză, că maşina începuse să urce panta drumului către castel. Prin parbriz observam cum fasciculele luminoase ale farurilor se izbeau parcă de un zid alb, pe care nu-l puteau nici cât aş fi întins mâna străpunge. Condiţiile dificile nu păreau să-l afecteze pe experimentatul şofer. Acesta conducea ţeapăn, cu umerii traşi înapoi, rotind la curbe cu eleganţă volanul. O singură dată frânase, făcând să mă clatin înainte, când o căprioară ţâşnise în salturi, traversând drumul la o palmă înaintea noastră. Îşi reluase mersul normal fără un cuvânt ori vreo altă reacţie de nemulţumire.

Porţile aproape năruite ale castelului ni se iviseră brusc în faţă, fantomatice, ca într-un film de groază. Maşina pătrunsese în parc şi o luase pe aleea principală, călcând cu prudenţă prin făgaşele adânci. De câteva ori atinsese cu scutul de sub podea movilele dintre ele. În curtea interioară, în întregime pavată cu lespezi de piatră, şoferul executase un viraj strâns, oprind exact în faţa intrării mici, cunoscută mie din vizita anterioară, îmi deschisese portiera şi mă salutase cu două degete ridicate în dreptul chipiului.

Când farurile maşinii se stinseseră, nu mai văzusem nimic. Îmi trebuiseră câteva secunde bune pentru a distinge iarăşi, la lumina lămpilor de poziţie, intrarea. Apoi, la fel ca în precedenta vizită, una dintre ferestrele curţii interioare se luminase şi, ştiind că acolo se afla Olimpia aşteptându-mă, ceva mai întremat sufleteşte mă apropiasem de uşa din lemn masiv, cu balamale groase, prinse în piroane ce traversau lemnul dintr-un capăt în celălalt. Şi de această dată uşa se deschisese, fără s-o ating, spre interior, ca acţionată de un dispozitiv automat. Aproape că nu mă mai îngrijorasem din

pricina asta, deja cu gândul la ce-mi va fi dat să întâlnesc odată intrat înăuntru.

La capătul scărilor de lemn, cu treptele clătinându-se ici-colo sub greutatea mea, Olimpia mă aştepta într-adevăr, nemişcată, cu îngrijorarea întipărită pe faţă. La lumina lumânării înfiptă în sfeşnicul cel înalt de lângă dânsa, dublată de aceea a altuia, mult mai mic, cu două braţe, ţinut de Olimpia în mână, observasem că, în locul rochiei străvezii cu jupon, ea purta acum un capot lung, dintr-un material gros, un fel de catifea, de culoare bordo. Era încinsă cu un cordon lat, având la capăt doi ciucuri uriaşi.

Unde e? o întrebasem, încă înainte de a ajunge în dreptul ei.

Vino, îmi spusese Olimpia, luându-mă de mână la fel ca data trecută, pentru a mă conduce prin anticamera plină de mobilier vechi, pus claie peste grămadă, cu iz de mucegai. Dar nu mă mai introdusese în sala de recepţii, ci mă obligase să cotesc pe un culoar strâmt, din pricina altor piese de mobilier dispuse de-a lungul pereţilor, pavat cu nişte dale ce îmi clămpăneau pe alocuri sub paşi. Aproape de capătul acestuia deschisese o uşă atât de bine mascată, încât probabil că nici în plină zi n-aş fi fost în stare să o bag în seamă.

Fusesem introdus într-o încăpere nu tocmai spaţioasă, de aceea, la lumina lumânărilor, căci ardea încă una şi în interior, îi putusem distinge fugitiv detaliile. Chiar vizavi de uşa prin care intrasem se zărea o fereastră foarte înaltă, montată într-o superbă ramă din lemn sculptat. Avea o sumedenie de gemulețe şi vitralii în partea superioară. În stânga, în dreptul unei uşi masive, ornată cu motive zoomorfe înfăţişând capete de lei ţinând nişte verigi în gură, era împinsă o masă grea, cu picioare curbate. Pe tăblia ei stătea, înfiptă într-un suport argintiu aşezat pe o tavă, o lumânare groasă din ceară galbenă. Pe unicul scaun

din incinta camerei, cu spătar înalt, precum cele din sala de recepții, pus lângă masă, se aflau întinse la uscat nişte haine. Sub scaun, o pereche de adidaşi mici, numărul 37 cel mult, avea pete roşietice, semn că purtătorul ei cutreierase prin preajma fostei cărămidării.

În partea opusă mesei se găsea un crivat larg, cu baldachin, susținut de nişte colonete în cele patru colțuri, răsucite în stil rococo. Era evident că încăperea fusese mobilată în pripă, cu piese disparate, încă utilizabile. Asta e camera mea, mă lămurise laconic Olimpia.

Perdelele patului, spre care mă îndreptasem instinctiv, grele, de brocart, erau lăsate. În imediata apropiere a acestuia fusese împins, mai putusem să observ, în pofida nerăbdării şi neliniştii, un cufăr mare, cât o ladă de zestre, pe capacul lui erau puse, deasupra unui şervet, un pahar cu apă, nişte comprese din tifon şi vreo două sticluțe cu medicamente.

Arată-mi-o, o rugasem pe Olimpia, care, după ce găsise şi sfeşnicului loc pe cufăr, dăduse imediat, trăgând de un şnur, perdelele la o parte. Uită-ți-o, îmi răspunsese, pufnind disprețuitoare pe nări. Am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a o readuce în simțiri.

Dora zăcea în pat, acoperită până la gât cu un sac de dormit desfăcut, având modele verzi şi maro, precum cele de camuflaj. Fața de pernă şi cearşaful aşternutului erau însă dintr-un material fin, de un alb imaculat. Fata, straniu de palidă, avea cearcăne vineții în jurul ochilor închişi. Părul bogat, arămiu, i se răspândise în jurul chipului peste întreaga pernă. Mi se păruse mai frumoasă ca oricând, încât rămăsesem blocat de admirație.

Nu te mai holba atâta la ea, mă smulsese din extaz Olimpia, şi fii atent la ce-ți zic! A găsit-o aseară pe la zece-unsprezece căzută în curte valetul domnului conte. Era toată

udă şi plină de noroi, aşa că a trebuit s-o urcăm până aici, în speranța că își va reveni. N-am izbutit s-o scoatem din starea de inconştiență, prin urmare nu ne mai rămâne decât s-o transportăm la un spital mai acătării din apropiere. Aş opta pentru cel din Aiud. Nu ne-am obosit să chemăm ambulanța, fiindcă, până sosesc adormiții ăia, tu ai ajuns deja cu ea acolo. M-am gândit că eşti cel mai indicat să-ți asumi obligația de a o duce, fiind un apropiat al familiei. La întoarcere s-ar cuveni să-l anunți pe bătrânul Milea de cele întâmplate. Ar putea să fie îngrijorat că mititica îi lipseşte în plină noapte de acasă.

Poate că nu, îi explicasem Olimpiei. Nepoată-sa era plecată de alaltăieri la Cluj pentru ore, repetiții, mă rog, n-am cerut amănunte. Dacă o ştie acolo, n-are de ce să fie îngrijorat. Ea urma să se întoarcă peste vreo două zile. Cum de-a venit mai devreme şi, mai ales, ce-a îndemnat-o să se îndrepte încoace, nu pot să înțeleg.

Nebunia ei din cap!... răbufnise iarăşi, nemulțumită, Olimpia. Şi îşi fluturase sugestiv palma în dreptul tâmplei. Ăsta e începutul! De-aici încolo tot aşa o va ține!... Acum trebuie să găsesc ceva s-o îmbrăcăm, adăugase. Ia tu asta, îmi întinsese sfeşnicul, în dorința de a elibera capacul lăzii de alături. Strânsese apoi şi celelalte obiecte, punându-le, cu şervet cu tot, direct pe duşumea. În sfârşit, deschisese cu un scrâşnet de balamale ruginite lada, din care se răspândise un miros de lucruri vechi, neaerisite. Să văd ce naiba i se potriveşte, o auzeam pe Olimpia cum bombănea, cotrobăind printre hainele păstrate acolo.

În vreme ce Olimpia căuta, tot vorbind, ba una, ba alta, eu mă aplecasem cu sfeşnicul în mână asupra chipului fetei. Sub răsuflarea mea, pleoapele parcă începuseră să-i tremure. Totuşi, ochii îi rămăseseră închişi. Nici paloarea obrajilor nu mi se mai părea, privind de aproape, atât de intensă ca la început. Voisem

să anunț aceste constatări Olimpiei, dar mă gândeam că pot fi nişte simple amăgiri, aşa că o lăsasem să-şi vadă de treabă.

În cele din urmă, Olimpia scosese din ladă o rochie cam închisă la culoare, cu nişte carouri pe un fond vişiniu. Rochia avea guleraş alb, brodat, prins cu năsturaşi. Dacă situația n-ar fi fost cum era, m-ar fi pufnit râsul. Cu asta vrei s-o îmbraci? întrebasem uimit.

Altceva să i se potrivească n-am, îmi întorsese înțepată vorba Olimpia. N-ai văzut cât e de slăbănoagă?... Dar ca să meargă cu ceva pe ea la spital e bună. Ajută-mă s-o îmbrăcăm, ca să nu mai chem şi pentru asta valetul. Când o s-o ducem jos, am să-l trezesc totuşi, căci e mult mai zdravăn decât tine.

Cu o singură mişcare, Olimpia dăduse la o parte sacul de dormit. Capătul fermoarului acestuia lovise puternic tăblia patului, provocând un zgomot strident. Îmi venea s-o cert pentru excesiva ei nervozitate, dar vederea trupului aproape dezbrăcat al Dorei, doar cu lenjeria intimă pe dânsul, aproape că îmi tăiase respirația.

Nu te mai bleojdi atâta, mă bruftuluise iarăşi Olimpia. N-ai pic de jenă?... Hai, ridic-o de subsuori ca să trag rochia pe ea. O ridicasem, dar capul Dorei cădea când în stânga, când în dreapta. Nu găsisem altă soluție decât să mă aşez pe pat şi s-o iau în brațe, ca să-i sprijin capul de piept. Inima îmi pulsa nebuneşte. Dumnezeule, îmi tot spuneam, mai asta a trebuit să se întâmple ca nenorocirea să fie deplină! Cum o să suporte inginerul Milea şi şocul acestei noi lovituri?...

Apoi deodată, în contact cu mine, mi se păruse că trupul fetei prinde viață. Începuse să tremure uşor, cuprinsă parcă de frig. Curând şi Olimpia îşi dăduse seama de asta, aşa că întrerupsese îmbrăcatul şi se apucase să o bată peste obraji. O întinseserăm din nou pe pat, iar eu mă pusesem să-i frec energic mâinile şi picioarele reci. Tremurul fetei sporea, până

când ajunsese să clănțăne din dinți. Câteva clipe mai târziu, deschisese ochii.

Unde mă aflu? întrebase cu o voce fără vlagă, printre frisoane, după ce ne privise pe rând, când pe Olimpia, când pe mine.

Pe mâini bune, nu te teme!... îi răspunsese Olimpia arțăgoasă. Hai, bea puțină apă!

Îi ridicasem fetei capul, iar Olimpia, ducându-i paharul la gură, o făcuse să bea câteva înghițituri.

Unde mă aflu? întrebase din nou fata, ceva mai întremată, de data aceasta adresându-mi-se doar mie, de parcă m-ar fi recunoscut.

La castel, îi vorbisem, încercând să-mi impun un ton cât mai firesc vocii.

Şi cum am ajuns aici? mă privise cu stupoare.

Asta numai tu ştii, drăguță! îi dăduse în locul meu replica, pe acelaşi ton țâfnos, Olimpia. Hai să terminăm cu îmbrăcatul, ca să te văd odată plecată de aici.

Abia atunci fata observase că era aproape goală şi îşi strânsese instinctiv rochia Olimpiei lângă trup. Nu mai fă pe sireapa, o certase în stilul ei Olimpia, şi lasă-te îmbrăcată. Hainele tale sunt încă ude şi pline de noroi, de parcă te-ai fi tăvălit, venind încoace, în gropile lutăriei!...

Nu m-am tăvălit niciunde, protestase cu glas limpede Dora. Vreau acasă!... Acceptase să îmbrace rochia Olimpiei şi încercase să se ridice în picioare, dar se prăbuşise înapoi pe pat. Mai bea nişte apă, o îndemnase Olimpia. Fata băuse, cu înghițituri mici, aproape jumătate de pahar. Adu-i pantofii, îmi ordonase Olimpia, că încălțări n-am de unde să-i dau.

Mă dusesem să-i culeg fetei adidaşii de sub scaunul de lângă masă. Ridicându-i în bătaia luminii lumânărilor, făcusem o constatare ce mă lăsase stupefiat. Pantofii nu-i erau mânjiți

doar cu noroi roşiatic, ci şi cu var. Să fi traversat Dora pe întuneric, în plină ceață, râtul alb? La aşa ispravă nici eu nu m-aş fi încumetat! Pentru că nu aveam altceva la îndemână, îmi scosesem batista şi îi ştersesem interiorul şi fețele pantofilor cât putusem de bine.

Încălțată, fata se ridicase a doua oară în picioare, sprijinită însă de noi. Eu îmi petrecusem unul din brațele ei moi pe după cap, de partea opusă o susținea Olimpia de subsuoară, cu o singură mână, fiindcă în cealaltă luase sfeşnicul pentru a lumina calea. Drumul până în curtea interioară a castelului mi se păruse o veşnicie. Pe Olimpia o tot îndemnam să renunțe la ajutorul ce mi-l dădea, ca nu cumva să scape sfeşnicul din mână, ori vreo lumânare doar, printre mobilele de pe marginea coridorului, uscate ca iasca. Nu mă ascultase, ca de obicei!

Maşina ne aştepta în acelaşi loc, cu lămpile de poziție aprinse. Ceața dispăruse cu totul şi o lună albă, rotundă, plutea deasupra arboretului din parcul castelului, răspândind o lumină difuză. Olimpia suflase în lumânări, care se stinseseră lăsând o dâră lungă de fum în urma lor. Şoferul ne deschisese portiera din spate şi eu o împinsesem pe Dora, abia ridicându-i picioarele, pe bancheta alunecoasă de piele. Unde s-o duc totuşi? o întrebasem pe Olimpia.

Unde vrei, îmi spusese ea, dar ai grijă ca maşina să poată fi îna-poi până se trezeşte contele. Părea îngândurată. Supărarea îi trecuse şi locul ei i-l luase pe chip o nedumerire, cum nu i-o mai văzusem nicicând. Tu ce crezi c-a fost asta? mă întrebase ea pe neaşteptate.

Ce să cred?... îmi dădusem ezitând părerea. Probabil debutul unei schizofrenii! N-ai spus-o chiar tu?...

Olimpia clătinase sceptică din cap. Apoi vorbise aproape în şoaptă, ca să nu fie auzită din interiorul maşinii: Ascultă, mie mi s-a părut la un moment dat că micuța joacă teatru!...

Ce spui!... sărisem eu ca ars. Cum de ți-ai dat seama?

Tocmai asta e, îmi replicase cu aceeaşi voce scăzută Olimpia, că nu mi-am dat cu adevărat seama. E o simplă presupunere. Şi ceea ce m-a enervat întreaga noapte nu a fost atât faptul că m-am trezit cu dumneaei fără veste pe cap, ci imposibilitatea de a-mi releva limpede adevărul. Parcă o forță cu care nu mă pot pune mi-ar fi interzis să-l cunosc. Extrem de rar mi s-a mai întâmplat asta de când mă ştiu!... În fine! Drum bun, îmi urase ea. Mâine, adică astăzi, adăugase, privind cerul care căpăta un contur argintiu la orizont, pleci de aici definitiv. Nu?

Confirmasem, înclinând capul, în timp ce mă aşezam în maşină. Îi făcusem semnul despărțirii şi trântisem portiera. Olimpia îmi răspunsese cu un gest similar, abia schițat. O privisem în timp ce maşina se punea în mişcare. Stătea cu sfeşnicul în mână, uitându-se descumpănită în urma mea. Probabil încerca în continuare să găsească un răspuns întrebărilor care o frământau.

Dora se ghemuise pe banchetă lângă mine. Îşi lăsase capul pe umărul meu, imediat ce maşina, părăsind aleea desfundată a parcului, ieşise în drum şi apucase lin spre oraş. În maşină era cald şi geamurile se aburiseră iarăşi. Cu toate acestea, coroanele arborilor se distingeau deja bine în exterior. Ziua triumfa deosebit de rapid asupra nopții, de parcă până atunci ar fi fost comprimată într-o văgăună a universului, de unde, grație unei miraculoase intervenții, scăpase brusc şi se străduia să recupereze timpul pierdut. Fata părea să fi adormit şi mă gândeam să o las să se odihnească după experiența traumatizantă pe care o suferise. Nu-i vedeam fața, ci doar creştetul capului, mâinile adunate una în cealaltă şi picioarele ridicate pe bancheta purtând deja urme de var. Cu ce să o şterg înainte de a coborî? începusem să-mi frământ mintea. Apoi,

deodată, mi se trezise în gând bănuiala că fata o fi recăzut în starea de catatonie, căreia îi fusese prizonieră în cursul nopții. Înspăimântat, începusem să o zgâlțâi. Ea îşi ridicase capul şi-şi întorsese fața spre mine. Râdea. Chipul ei nu păstra nicio urmă de suferință, îşi recăpătase deplin culoarea în obraji, iar cearcănele pronunțate din jurul ochilor dispăruseră. O privisem uimit. Dora, îi spusesem, uitându-mă în ochii ei mijiți din pricina râsului, să nu-mi zici că ai jucat teatru!... Că ai înscenat toate astea ca să!...

Ssst! îmi pusese ea mâna pe buze, făcându-mi semn din ochi spre şoferul ce mi-ar fi putut auzi cuvintele. Dar acesta îşi vedea impasibil de drum.

Când ajunseserăm în piață, se luminase de-a binelea. Dădusem drumul maşinii, pentru a se întoarce la timp, după cum îmi ceruse Olimpia. Nu se zărea nicăieri țipenie de om. Primul lucru pe care îl recunoscusem fusese biserica. Stătea impunătoare în mijlocul pieței, cu pereții albi, imaculați, fără nicio urmă a incendiului la care fusesem martor cândva. Apoi ne rotiserăm privirea pentru a contempla fațadele restaurate ale clădirilor medievale din jur. Primele raze ale soarelui se reflectau în unele din ferestrele lor, făcându-le să sclipească asemenea unor becuri ornamentale. Apoi îmi amintisem că lateral în piață exista o estradă, pe care îşi începuse programul o orchestră, interpretând valsuri vieneze. Şi mai fusese în afară de toate acestea ceva. Mai fusese o fată, ce mă îmbiase să mă înfrupt din biscuiții ce şi-i punea între dinți. Până când biscuiții se consumau iar buzele noastre se uneau într-un fel de sărut hazliu. Apoi dansasem cu fata aceea pe un ring improvizat, delimitat cu o dâră albă de restul pieței. Şi ea cânta, cânta tot mai avântat, pe când mulțimea, strânsă roată, ne însoțea cu

bătăi ritmice din palme tot mai complicatele mişcări, ce le executam de parcă am fi dansat împreună de când lumea. Iar pe fata întâlnită atunci o chemase Dorothéa!...

Mă întorsesem ca electrizat. Dorothéa se afla lângă mine, privindu-mă transfigurată de emoție, în rochia ei demodată, cu guler alb, brodat, prins cu năsturaşi. Ah! țipase ea, ducându-şi mâna la gură, şi-a amintit! şi-a amintit!... Ura, magistre, a dat Dumnezeu!... De bucurie, începuse să țopăie cu adidaşii ei caraghioşi, mânjiți cu var şi noroi roşu, încălțați pe piciorul gol, ca o fetiță în curtea şcolii. Apoi mi se aninase cu amândouă mâinile de gât, spunându-mi: N-am la mine biscuiți acum. Dar nu-i nimic!... Şi mă sărutase lung, cu respirația tăiată, în timp ce un stol de porumbei, venit fără veste, poposise în piață înconjurându-ne.

XX

Spre sfârşitul somnului de după-amiază avusesem un vis ciudat. Se făcea că mă întâlnisem pe un drum prăfuit de țară cu un individ ce mergea însoțit de o femeie purtând năframă neagră, precum țărancele prin partea locului. Omul, mult mai în vârstă decât însoțitoarea sa, era îmbrăcat într-un fel de uniformă militară, s-ar fi putut spune, dacă mânecile acesteia nu ar fi fost tricotate dintr-o lână aspră, cenuşie. Era destul de gras şi tunica cu mâneci din lână tricotată stătea să-i plesnească pe burta proeminentă, pe care, de altfel, în partea de jos, nici n-o putea cu totul acoperi. Era orb şi mergea anevoie, sprijinit cu o mână de umărul femeii cu năframă neagră, în timp ce în cealaltă purta un toiag înalt, bătând des cu el, probabil din obişnuință, suprafața prăfuită a drumului.

Haide, o auzisem pe femeie îndemnându-l, lasă, nu te mai osteni, căci calea e netedă ca-n palmă.

Ceva mă îmboldise să opresc văzându-i, gestul meu făcându-i şi pe ceilalți să contenească din mers. Femeia îmi dăduse respectuos bună-ziua. O privisem cu luare-aminte şi mi se relevase a fi mai tânără decât crezusem la prima vedere. Mă indusese în eroare năframa neagră trasă mult pe frunte, pentru a o feri de soarele ce-i bătea din față, şi mersul ei uşor cocârjat, de parcă mâna ce se sprijinea de umărul său ar fi avut o greutate de plumb. Orbul îşi întorsese fața spre mine în momentul în care dădusem, la rândul meu, binețe. Ochii lui fără vedere, albicioşi, se holbaseră a mirare în direcția mea.

Nu ştiți cumva o fântână în apropiere, domnule? mă întrebase cu tot respectul femeia. Căci suntem vlăguiți şi însetați… Venim tocmai de la Tebeni!...

Ştiu, firește, îi răspunsesem. Chiar înainte de Colinele e una pe marginea drumului. Dar, după cum mergeți, abia peste o oră, o oră şi jumătate dacă veți putea ajunge acolo.

Femeia oftase adânc. Hai tată, ce să facem, spusese, asta ne este dat să pătimim!...

Îmi mulțumise, silindu-se să zâmbească din colțurile buzelor. Ochii ei trădau o demnă împăcare cu un destin nefericit. Apoi îşi îndreptase toată atenția spre bătrânul orb, împingându-l cu blândețe înainte.

Stați, le strigasem eu din urmă, rămas în gând cu acel zâmbet trist, dar demn, al femeii. Numai un moment, oameni buni! Vă dau eu litrul acesta de *Cola* să vă astâmpărați deocamdată setea. E început, dar poate că nu vă deranjează… Şi cotrobăisem precipitat în portbagajul bicicletei, pentru a găsi sticla de *Cola* cumpărată la plecare.

Orbul băuse îndelung, cu poftă, lăsându-şi de plăcere pleoapele să-i cadă peste ochii albicioşi. Femeia abia dacă îşi umezise buzele.

Te duci să-ți vizitezi iubita cu mințile rătăcite?... mă întrebase deodată omul, după ce se ştersese la gură cu mâneca tricotată a tunicii sale. N-o mai găseşti acolo… Au mutat-o într-alt loc. Tocmai a trecut, cu cortegiul său, prin dreptul ultimului nostru loc de popas!

Tată, îl dojenise femeia pentru gestul său. Văd că ai deprins obiceiuri ale oamenilor de rând. Ş-apoi lasă-l pe domnul, nu-l mai tulbura cu nălucirile tale!

Dar aşa stau lucrurile, îi răspunsese, parcă nemulțumit de intervenția ei, orbul. Apoi se întorsese iarăşi către mine. Şi dumneata, vorbise cu glas înalt, dumneata eşti momit să pleci

într-o țară din miazănoapte. Dar e bine să nu faci asta, fiindcă tocmai acolo vor lovi duşmanii crucii. Iar lumea se va împânzi de ciuperci de fum…, de ciuperci de fum…, de ciuperci de fum…

Cu aceste cuvinte în urechi mă trezisem brusc, scăldat în sudori reci. Uf, îmi spusesem. Cum de poate visa omul atâtea lucruri lipsite de rost?

Mă înălțasem şezând pe dormeză, încercând să-mi adun gândurile. Îmi amintisem că în după-amiaza aceea mai aveam unele lucruri de isprăvit. Dar abia îmi puteam reveni în urma visului ciudat, ce-mi stăruia, cu toate amănuntele, în minte.

Apoi mi se păruse că aud ceva neobişnuit dinspre camera de către stradă. Mă ridicasem, încă buimac, şi îmi căutasem maşinal, pipăind cu picioarele, papucii de casă, trăgând cu urechea la zgomotele mereu întețindu-se de dincolo. Semănau cu huietul unei autobasculante ce descărca în apropiere tone de bolovani şi pietriş. Mă urnisem gemând spre ferestrele încăperii de alături. Dumnezeule mare! şoptisem mut de uimire. Un râu de grohotiş şi noroi curgea pe drum, luând la vale orice îi stătea împotrivă. Toată mizeria aceea nu va întârzia să-mi intre în casă, fusese primul meu gând, văzând cele ce se întâmplau afară, şi întinsesem maşinal mâna spre cordonul jaluzelelor, lăsându-le să cadă cu zgomot. De parcă lemnul lor firav ar fi putut să reziste puhoiului crescând de noroi şi piatră.

Rămăsesem derutat în mijlocul odăii cufundată în semi-obscuritate, neştiind cum să fac față situației. În această stare mă surprinsese Olimpia. Era îmbrăcată în şort alb şi bluză asemenea, cu semnul firmei *Nike* deasupra sânului stâng.

Ce-i cu tine? mă întrebase ironică. Parcă îmi vorbeai de o întâlnire programată la ora cinci.

De întâlnire îmi arde acum? îi tăiasem vorba. N-ai văzut urgia de afară?...

Ce urgie? se mirase cu voce ridicată femeia. Şi de ce stai pe întuneric ca sobolii?

Se repezise şi ridicase cu gesturi energice jaluzelele. Dincolo de ferestre se zărea, lucind discret sub lumina crepusculară, asfaltul străzii. Era încă umed din pricina unei ploi trecătoare. Chiar lângă cerceveaua ferestrei din stânga un trandafir agăţător îşi deschisese floarea de un roşu aprins.

Mă voi fi trezit cu adevărat oare?... şoptisem cu spaimă şi mă întorsesem în dormitor, acolo unde pe spătarul unui scaun îmi atârnasem îmbrăcămintea.

În sala de curs mă aşteptau toţi cei doisprezece Părinţi. Ei, le spusesem, cum rămâne cu problema noastră? I-aţi dat de capăt aşa cum aţi promis?

Unul ce şedea în capătul şirului de bănci mult prea strâmte pentru dânşii clătinase cu tristeţe din cap. Treaba nu ni s-a părut peste măsură de grea, îmi spusese el. Altceva ne dă de furcă!...

Bănuiesc motivul, îi răspunsesem. Aşteptaţi, vă rog, câteva clipe, ca să văd ce pot face.

Ieşisem şi străbătusem curtea imensă pentru a ajunge pe terenul de tenis, împrejmuit cu un gard înalt de sârmă împletită. O căutasem din ochi pe Olimpia. Nu se vedea nicăieri. Unde naiba umblă individa asta? mă întrebasem cu năduf. Terenul de joc era pregătit cu toate cele necesare. Fusese marcat cu var, iar plasa nou-nouţă întinsă la locul ei. Zgura roşie, abia umezită de ploaia trecătoare, promitea să ofere cele mai bune condiţii de joc.

Răsuflasem de câteva ori adânc, gândindu-mă să o chem strigând cu mâinile pâlnie în dreptul gurii pe Olimpia, dar imediat renunţasem. Să mă fi văzut cineva procedând astfel!...

Mă întorsesem descumpănit în sala de curs. Cei doisprezece Părinți se făcuseră nevăzuți. Unde s-au mai dus şi ăştia? mă întrebasem cu nedumerire. Să fi lipsit eu mai mult decât îi lăsasem să înțeleagă? Apoi văzusem că pe tabla neagră cei doisprezece aşternuseră mai multe combinații de grafeme scrise înghesuit. Ah! exclamasem văzându-le. Iarăşi dau peste acele cuvinte fără noimă! De ce mi-e frică nu scap!...

Mă aşezasem în prima bancă şi, în silă, începusem să mă uit la ele cu capul sprijinit între pumni. Dar, de necrezut, alcătuirile acelea ciudate de semne grafice prinseseră curând sens. Literele săreau parcă de la locul lor, oscilând prin fața ochilor mei şi dispunându-se în structuri lexicale inteligibile. Eram pe cale să le înțeleg deplin, atunci când în sală îşi făcuse apariția, îmbujorată la față, cu racheta în mână, Olimpia. Pieptul maioului cu semnul firmei *Nike* îi era umed de transpirație. Se uitase lung la mine, apoi la cuvintele scrise pe tablă şi, dându-şi seama că eram pe cale să le aflu semnificația, se repezise şi le ştersese din câteva mişcări cu buretele.

Acum nu-ți mai sunt de niciun folos, îşi justificase ea gestul, frecându-şi palmele una de cealaltă.

Mă trecuseră năduşelile de supărare, dar îmi stăpânisem orice reacție de revoltă.

Unde ai fost? o întrebasem în cele din urmă resemnat.

Cum unde?... se mirase ea. Pe terenul de tenis cu Şerban. Pleacă definitiv mâine şi a venit să facem o ultimă partidă, înainte de a-l urma şi eu. Misiunea noastră în această țară s-a încheiat. Ni s-a încredințat alta, în perspectiva evenimentelor ce se anunță. Cum ți-am mai spus, mi s-a făcut lehamite să mai stau aici. Aproape insuportabila muncă de jos la care am fost osândiți în trecuta jumătate de veac a luat sfârşit. I-am cerut lui Şerban un răgaz pentru a-mi aranja nişte treburi şi, de ce nu, să te conving să ne însoțeşti şi tu. Am consimțământul său!...

Clătinasem energic capul. Ştii bine că degeaba te osteneşti, îi spusesem. De câte ori să-ți repet că sunt de neclintit în hotărârea mea.

Vino, îşi reluase ea insistențele. Vei avea toată lumea aceea la picioare! Gândeşte-te că!...

Ultimul meu cuvânt este *nu*! îi întrerupsesem fraza.

N-aş putea spune că mă privise cu ură. Mai degrabă cu o imensă dezamăgire. Da, observase. Ți s-a dat dreptul să hotărăşti, cum spui. Văd că profiți de el din plin!...

Îmi mutasem ochii în altă parte. Vederea tablei şterse de mâna ei mă îndârjise şi mai mult.

După câte o cunoşteam, urma să-mi administreze o contra-lovitură. Una cât mai dureroasă cu putință. Mă şi crispasem în mine când o auzisem vorbind din nou. Ştii, începuse tărăgănat, trebuie să-ți dau o veste tristă. Bunul tău prieten, inginerul Milea, a murit într-un accident de maşină în urmă cu aproape o lună. Curând după vizita ta.

Cum aşa? întrebasem surprins. Unde s-a întâmplat? De ce nu mi-ai spus până în acest moment?...

În apropiere de Aiud, venise sec răspunsul. A intrat cu maşina sub un TIR… Şi ți-o spun abia acum, deoarece am vrut să te menajez. Căci împreună cu inginerul Milea a pierit şi fiica lui, Adina!

Îmi cufundasem fața în palme. Fiindcă nu voiam să mă vadă cu ochii înotând în lacrimi. Când o ridicasem, văzusem că Olimpia era pe cale să plece. Spune-mi sincer, îi cerusem, s-a sinucis? După câte cunosc nu şi-a mai condus maşina de ani de zile!... Cum de l-a apucat aşa deodată? N-ați avut şi voi o contribuție la cele întâmplate?...

Concluzia anchetatorilor a fost că a suferit un atac de cord la volan, îmi răspunsese ea rece. Altceva n-am de adăugat.

Mai rămâi puțin, o rugasem.

A, vrei să ştii, bănuiesc, ce e cu iubita sa nepoțică? întrebase Olimpia disprețuitor. Ei bine, asta îți mai pot spune. Micuța Milea se află în momentul de față la unchiul ei în Egipt.

Apoi mă părăsise trântind uşa.

Toată seara stătusem pe gânduri. Revedeam scene de altădată, chipuri, îmi aminteam cuvinte, retrăisem momentele marii mele dezamăgiri.

Înainte de lăsarea întunericului, mă dusesem la cutia poştală de lângă poartă pentru a-mi ridica ziarul şi corespondența. În clipa următoare, inima îmi zvâcnise cu putere. Pe o carte poştală ilustrată, ce sclipise lucioasă în lumina scăzută a amurgului, zărisem imaginea bine-cunoscută a piramidelor de la Gizeh!...

DE ACELAŞI AUTOR

Ambrozie. Povestiri
(în *Povestiri de la marginea câmpiei*,
Editura Facla, Timişoara, 1984)

Ultimul episod (proză scurtă),
Editura Facla, Timişoara, 1987

Croaziera (roman),
Editura Eubeea, Timişoara, 1995

Tunelul verde (proză scurtă),
Editura Helicon, Timişoara, 1999

Subiecte (texte comentate pentru uz didactic),
Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2002

Copiii lui Cronos (proză scurtă),
Editura de Vest, Timişoara, 2003

Amurg timpuriu (roman),
Editura Anthropos, Timişoara, 2007

Tiparul executat la
SC ARBEIT SRL
Dat la cules: 1. 07. 2007
Apărut: 2007
TIMIȘOARA
ROMÂNIA